

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIYI ALANLARINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ
OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİ:
ORTAKÖY ÖRNEĞİ

BURCU İMREN GÜZEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

GEBZE

2013

T.C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KIYI ALANLARINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ
OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİ:
ORTAKÖY ÖRNEĞİ

BURCU İMREN GÜZEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

DANIŞMANI
ÖĞR. GÖR. DR. REYHAN YILDIZ

GEBZE
2013

GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ
ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ ONAY FORMU

G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri/Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 21.01.2013 tarih ve 2013/03 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 20/05/2013 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Burcu İMREN GÜZEL'in tez çalışması Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE

(TEZ DANIŞMANI)

: Öğr. Gör. Dr. Reyhan Ulpiz Reyhan

ÜYE

: Prof. Dr. Nihal Şenler

ÜYE

: Öğr. Gör. Dr. Ahmet Kuvş Kuvş

ÜYE

:

ÜYE

:

ONAY

G.Y.T.E. Mühendislik ve Fen Bilimleri/Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

Tüm dünyada kıyı alanları, sahip oldukları ekonomik, sosyal, tarihi, kültürel ve ekolojik değerleri ile planlama ve kentsel tasarım çalışmalarının en önemli konularından birini oluşturmıştır. Günümüzde kentler arası rekabetin güçlendirilmesinde; kıyı alanı projeleri kentlerin sürdürülebilir gelişimi, kentsel yaşam kalitesinin arttırılması, kent kimliğinin güçlendirilmesi açısından kent yönetimlerinin prestij projeleri arasında yer almaktadır. 2000'lerde belirlenen sürdürülebilir kıyı gelişimi ilkeleri çerçevesinde, tüm dünyada yürütülen başarılı kıyı alanı projeleri; özellikle kentle kıyıyı bütünleştiren, kamu erişimine ve kamu mekanlarına öncelik veren projeler olmuştur. Ortaköy kıyı alanında başarılı kamu mekanlarının geliştirilmesine yönelik tasarım kriterlerinin belirlenmesini amaçlayan bu tez çalışması ile, Türkiye'deki kıyı alanlarının planlanması ve kıyı alanlarında kamu mekanlarının tasarlanması ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki çalışmaya önemli katkılar sunulması hedeflenmektedir.

Tezin giriş bölümünde, tezin amacı, yöntemi ve konunun gelişimi kısaca açıklanmıştır. İkinci ve üçüncü bölümde, kıyı alanlarında yürütülen planlama çalışmaları ile kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım ilkeleri ele alınmış ve dünyada başarılı kamu mekanlarının yer aldığı kıyı alanı örnekleri sunulmuştur. Dördüncü bölümde, Türkiye'de kıyı alanlarının planlanması ve kıyı alanlarında kamu mekanlarının tasarlanması ile ilgili yapılan çalışmalar incelenmiştir. Beşinci bölümde, çalışmanın yöntemi ortaya konmuştur. Altıncı bölümde, çalışma alanı olarak seçilen Ortaköy kıyı alanının genel karakteristikleri sunulmuş, alana yönelik nesnel ve öznel değerlendirmeler yapılmıştır. Son bölümde ise, genel bir değerlendirme yapılarak, Ortaköy kıyı alanında başarılı kamu mekanlarının geliştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiş ve gelecekte yapılması düşünülen çalışmalara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kıyı Alanları; Kamu Mekanları; Ortaköy

SUMMARY

Waterfronts having economic, social, historical, cultural and ecological values is one of the most important issue of planning and urban design all over the world. Nowadays waterfront projects are the city administration's prestige projects for strengthening of competition between cities by making sustainable development, urban quality of life and strengthening the identity of the city. Within the framework of the principles of sustainable waterfront development in the 2000s, the waterfront of successful projects carried out all over the world give priority to waterfronts connection to the city, public access and public spaces. With this thesis study it is aimed to provide important contributions to limited numbers of planning and design of public spaces on waterfronts workings in Türkiye by developing identification of design criteria for successful public spaces for Ortaköy waterfront.

In the introductory part of the thesis the aims of this thesis, methods and development of the subject are explained briefly. In the second and third part, planning studies carried out on waterfront areas and design principles for creating successful public spaces on waterfronts around the world were discussed and presented with the examples of successful public spaces, including the waterfronts. In the fourth chapter, waterfronts planning and design of public spaces on waterfront in Türkiye is investigated. In the fifth chapter the study method is presented. In the sixth chapter the general characteristics of the area are presented, objective and subjective evaluations are made for the area. In the last section, a general assesment is made, improving recommendations are clarified for developing successful public spaces for Ortaköy waterfront and the planned future studies are discussed.

Key Words: Waterfronts, Public Space, Ortaköy

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, yanımda olup destek olan, çalışmayı keyifli hale getiren, bana inanan, çalışma üzerinde çok emeği olan danışmanım Öğr.Gör.Dr.Reyhan YILDIZ'a, kendisinden aldığım derslerin bana mesleki yönden çok şeyler katmasının yanı sıra bölüme dışarıdan gelmeme rağmen diğer çalışanlardan ayırmayan Prof.Dr.Nihal ŞENLİER'e, meslek hayatıma başladığımda kendisiyle karşılaşmış olmaktan büyük mutluluk duyduğum, benim üzerimde çok hakkı olan ve beni bu yola girmemde yüreklendiren Prof.Dr.Adnan GÖRÜR'e, bana elinden geldiğince yardım eden, desteğini esirgemeyen, bulduğu çözümlerle hayatımı kolaylaştıran, sıkıntılarımı paylaştığım arkadaşım, sırdaşım, eşim Anıl GÜZEL'e, her zaman arkamda olduklarını hissettiğim aileme, özellikle tez çalışması sırasında küçük kızım ile ilgilenen babam İsmail İMREN ve annem Sibel İMREN'e, küçük kardeşim, arkadaşım Ayşe İMREN BOSTANCI'ya, varlığıyla beni mutlu eden, bir gülüşüyle her şeyi unuttuğum küçük kızım Ela GÜZEL'e, çalışma sürecinde zaman zaman benimle bir anne gibi ilgilenen eltim, arkadaşım Bahar GÜZEL'e, aralarına sonra katılmama rağmen hiç yabancılık çekmediğim, her ihtiyaç duyduğumda yanımda olan Ali GÜZEL, H.Alper GÜZEL ve Suna GÜZEL'e, alan çalışmasında benden yardımlarını esirgemeyen Ayşe Nur ALBAYRAK, Güliz Öztürk SALİHOĞLU, Tayfun SALİHOĞLU, Simge ÖZDAL OKTAY, Cenk KURTEL, Onur YÖRÜKEN, Gül USLU KARADENİZ ve Pınar ÖZYILMAZ KÜÇÜKYAĞCI'ya, kısacası tüm ailem ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iv
SUMMARY	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	xi
RESİMLER DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
2. KIYI ALANLARINDA YÜRÜTÜLEN PLANLAMA ÇALIŞMALARI	4
2.1. Kıyı Alanlarının Gelişimi ve Kent Planlama Açısından Önemi	4
2.2. Kıyı Alanları Planlaması ve Kıyı Alanı Tasarım Rehberleri	6
3. KIYI ALANLARINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİ	17
3.1. Kamu Mekanlarının Genel Özellikleri ve Tasarım İlkeleri	17
3.2. Kıyı Alanlarında Başarılı Kamu Mekanlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım İlkeleri	28
3.2.1. Erişim ve Bağlantılar	30
3.2.1.1. Erişilebilirlik	30
3.2.1.2. Kent ve Kıyı Entegrasyonu	33
3.2.1.3. Okunabilirlik	36
3.2.2. Kullanım ve Aktiviteler	37
3.2.3. Konfor ve İmaj	40
3.2.3.1. Konfor	40
3.2.3.2. Kimlik ve Anlam	44
3.2.3.3. Suyun Fiziksel Yapısı	46
3.2.3.4. Emniyet ve Güvenlik	48
3.2.3.5. Estetik ve Kamusal Sanat	49

3.2.3.6. Peyzaj	51
3.2.3.7. Bakım ve Yönetim	52
3.2.4. Sosyalleşme	53
3.3. Dünyada Başarılı Kamu Mekanlarının Yer Aldığı Kıyı Alanı Örnekleri	54
3.3.1. Providence Kıyı Alanı, Amerika	54
3.3.2. Graslei, Ghent, Belçika	57
3.3.3. City Hall, Kungstradgarden, Stockholm, İsveç	60
4. TÜRKİYE’DE KIYI ALANLARININ PLANLANMASI VE KIYI ALANLARINDA KAMU MEKANLARININ TASARLANMASI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR	65
4.1. Türkiye’de Kıyı Alanlarında Yürütülen Planlama Çalışmaları	65
4.2. Türkiye’den Kıyı Alanı Tasarımı Örnekleri	73
4.2.1. Kadıköy Kıyı Alanı, İstanbul	74
4.2.2. Konak Kıyı Alanı, İzmir	78
4.2.3. Ortaköy Kıyı Alanı, İstanbul	83
5. YÖNTEM	85
6. ORTAKÖY KIYI ALANINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	88
6.1. Ortaköy Kıyı Alanı ile İlgili Yapılan Planlama Çalışmaları	88
6.2. Ortaköy Kıyı Alanına Yönelik Nesnel Değerlendirmeler	91
6.3. Ortaköy Kıyı Alanına Yönelik Öznel Değerlendirmeler	118
6.3.1. Erişim ve Bağlantılar	121
6.3.2. Kullanım ve Aktiviteler	123
6.3.3. Konfor ve İmaj	127
6.3.4. Sosyalleşme	129
7. GENEL DEĞERLENDİRMELER VE SONUÇLAR	132
KAYNAKLAR	145
ÖZGEÇMİŞ	156
EKLER	157

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
2.1: Portland kıyı alanı tasarımı.	11
2.2: San Fransisko Kıyı Alanında Sokaklardan Görünümler.	12
2.3: Dover kıyı alanı tasarım rehberinde bina, cadde ve açık alan ilişkisi.	13
2.4: Yaya yolu ve bina ilişkisi.	13
2.5: Barry kıyı alanı tasarımı.	14
2.6: Perth kıyı alanı tasarımı.	15
2.7: Perth kıyı alanı kentle bağlantı ve görsel koridorlar.	15
3.1: Bisiklet ve yaya hatları için düzenlemeler.	33
3.2: Gözlem için yükseltilmiş promenad.	33
3.3: Kent ve su için öneri geçirgen gelişim, kent dokusu ve su için pozitif ilişki	33
3.4: Kıyı alanları yeşil sistemleri.	34
3.5: Kıyı yeşil yollarında kamusal tesislerin lineer yerleşimi.	35
3.6: Kamusal mekanların niteliği ve aktiviteler arasındaki ilişki.	38
3.7: Öneri kullanımlar.	55
3.8: Kungstradgarden'in konumu.	62
4.1: Galataport Projesi.	68
4.2: Maltepe Anroşman ve Sahil Düzenleme İnşaatı Projesinden kareler.	70
4.3: Birincilik Ödülü Kazanan Proje.	75
4.4: Kadıköy İskele Meydanı Projesi Genel Vaziyet Planı.	77
4.5: Projeden görünüm.	77
4.6: Konak Meydanı ve çevresi.	80
4.7: 1927'de 1/1000 plan.	83
6.1: Çalışma alanının genel konumu.	88
6.2: Beşiktaş 2025 Stratejik Planı Proje Alanları.	91
6.3: Suya Fiziksel-Görsel Erişim ve Sorunlar.	93
6.4: Alan genelinde binaların kat yükseklikleri.	94
6.5: Boğaz kenarında diğer kamu mekanları ve Ortaköy Meydanı	95
6.6: Alanın okunabilirliği ve sorunlar.	96

6.7: Alanda erişim ve bağlantılar ile ilgili temel sorunlar.	99
6.8: Alanda yer alan kullanım-aktiviteler ve sorunlar.	102
6.9: Alanda bulunan kent mobilyaları ve sorunlar.	110
6.10: Cinsiyet	119
6.11: Kullanıcıların doğum yerleri	119
6.12: İstanbul'da yaşama süreleri	119
6.13: Meslek Grupları.	120
6.14: Eğitim Durumu.	120
6.15: Kullanıcıların mekana gelme sıklıkları.	120
6.16: Kullanıcıların Geldikleri Yerler.	121
6.17: Kullanıcıların Çoğunlukla geldiği semtler.	121
6.18: Mekana Gelirken Kullanılan Araçlar.	121
6.19: Park Yeri Problemi.	121
6.20: Erişim Tipleri.	122
6.21: Ulaşım İçin Geçirilen Süre.	122
6.22: Hafta İçi ve Hafta Sonu Kullanımları.	123
6.23: Hafta İçi ve Hafta Sonu Kullanım Periyotları.	123
6.24: Mevsimlere Göre Kullanım.	124
6.25: Mekanda Geçirilen Süre.	124
6.26: Kullanıcıların Yaş Aralıkları.	125
6.27: Mekanı Ziyaret Biçimi.	125
6.28: Mekanda Aktiviteye Katılma.	125
6.29: Kullanıcıların Mekana Gelme Nedenleri.	125
6.30: Mekanda En Çok Olması İstenilen Aktiviteler.	126
6.31: Mekanda İstenmeyen Aktiviteler.	126
6.32: Ortaköy Kıyı Alanında Kullanıcıların Sevdiği Şeyler.	127
6.33: Ortaköy Kıyı Alanında Kullanıcıların Sevmediği Şeyler.	127
6.34: Mekandaki Eksiklik ve Problemler.	128
6.35: Mekanda güvenli hissetme.	128
6.36: Mekanla İlgili İlk Akla Gelenler.	128
6.37: Öneri ve Düşünceler	130
7.1: Öneri Şeması.	141

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
3.1: Kamusallık değeri.	18
3.2: Kamu mekanının niteliğiyle ilgili anahtar kelimeler.	23
3.3: Kamu mekanları için evrensel pozitif nitelikler.	24
3.4: Kamu mekanlarının ağlarının programlanması, planlanması, tasarımında kentsel bütünleşmeyi destekleyen göstergeler.	27
3.5: Kıyı alanlarında kamu mekanlarının planlama süreci.	29
5.1: Başarılı kamusal mekanlar için niteliksel kriterler.	85
6.1: Alanın Erişim ve Bağlantılar Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.	100
6.2: Alanın Kullanım ve Aktiviteler Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.	107
6.3: Alanın Konfor ve İmaj Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.	113
6.4: Alanın Sosyalleşme Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.	117

RESİMLER DİZİNİ

<u>Resim No</u>	<u>Sayfa</u>
3.1: Kamusal mekan örnekleri.	20
3.2: City Hall Stockholm.	37
3.3: City Hall Stockholm.	37
3.4: Oturma alanları.	41
3.5: Gözlem yapılabilen oturma mekanları.	42
3.6: Yaya yolu kenarında oturma alanı, Bristol.	42
3.7: Camla örtülmüş oturma alanları, Gdynia, Polonya.	42
3.8: Suya yaklaşma.	47
3.9: Ghent ve kanal çevresi.	58
3.10: Yaz Dönemi Graslei.	58
3.11: Graslei.	58
3.12: Toplanma mekanı Graslei.	58
3.13: Oturma Alanları Graslei.	58
3.14: Graslei nehir kenarı.	59
3.15: Graslei’de botla haftasonu.	59
3.16: City Hall gece görünümü.	61
3.17: City Hall çim alanlar.	61
3.18: City Hall çim alanlar.	61
3.19: City Hall banklar ve çiçeklikler.	61
3.20: City Hall’dan manzara.	62
3.21: City Hall basamaklar.	62
3.22: Kungstradgarden.	63
3.23: Kungstradgarden oturma alanı olarak basamaklar.	63
3.24: Kungstradgarden açık satranç oyun alanı.	63
3.25: Kungstradgarden sahne.	63
3.26: Kungstradgarden etkinlik çadırı.	63
3.27: Kungstradgarden kentsel mobilyalar.	63
4.1: Kadıköy kıyı alanı.	74

4.2: Konak Meydanı, İzmir.	78
4.3: Meydan ve kıyı bağlantısı.	78
4.4: Meydanın gece ve gündüz kullanımı	80
6.1: Çırağan caddesinde araç yoğunluğu ve trafik sıkışıklığı.	92
6.2: Açık Yeşil Alana Geçiş Noktası.	96
6.3: Esmâ Sultan Yalısı.	97
6.4: Ortaköy Cami.	97
6.5: Sinagog.	97
6.6: Kilise.	97
6.7: Kapalı otopark.	99
6.8: Açık otopark.	99
6.9: Mekandan akşam görüntüleri.	103
6.10: Meydandan hafta içi görünüm.	103
6.11: Meydandan hafta sonu görünüm.	103
6.12: Sahaflar.	104
6.13: Ortaköy’de takı stantları.	104
6.14: Meydanda güvercin besleme.	105
6.15: Yalnız ve grup halinde oturma.	105
6.16: Cam üfleme sanatı.	105
6.17: El işi takı ve stantları.	105
6.18: Ortaköy’de takı ve el işi stantları.	106
6.19: Açık alanda düzenlenen konser aktivitelerinden görüntüler.	106
6.20: Mekanda erkek grupları.	108
6.21: Mekanda kadın ve erkek grupları.	108
6.22: Aydınlatma Elemanları.	109
6.23: Çöp Kutusu.	109
6.24: Oturma Elemanları.	109
6.25: Kıyıda oturma alanları.	111
6.26: Ağaç altında oturma elemanları.	112
6.27: Kapalılık hissi oluşturan oturma alanları.	112
6.28: Farklı yaş grupları ve alanı yalnız-grup halinde kullanma.	114
6.29: Sosyalleşme olanakları.	117

7.1: The Block 11, Hollanda.	137
7.2: Dikeyde Otopark Çözümleri.	137
7.3: Solar Otoparklar.	138
7.4: Otopark, Kaliforniya, Amerika.	138

1. GİRİŞ

Kıyı alanları, günümüzde post-endüstriyel kentsel ekonomilerin dinamik düğüm noktaları olarak görülmektedir. Bu yönüyle, kentsel rekabet gücünün artırılması, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, kent kimliğini öne çıkaran prestij alanlar olarak politika ve planlama gündeminde önemli bir yere sahiptir. Kıyı alanı tasarım projeleri, mekanlar, kullanımlar, vizyonlar arasındaki ilişkiyi şekillendirerek, mekansal organizasyon, kent fonksiyonları ve bunların ekonomik, sosyal ve çevresel yönlerini değerlendirerek, kentler için olağanüstü fırsatlar sunmaktadır.

2000’lerde sürdürülebilir kentsel kıyı gelişimi için belirlenen ilkelerde; kentin ayrılmaz bir parçası olarak düşünülen kıyı alanlarının kentin canlılığının sağlanmasında önemli katkılar sunduğu, suyun kentsel peyzajın bir parçası olarak ulaşım, eğlence, kültür gibi işlevler için kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Kamu erişimini ön koşul olarak gören bu ilkelerde ayrıca, kültür, ticaret ve konut kullanımlarının ve kamusal mekanların yer aldığı karma kullanımların desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Su ve çevrenin, tarihi kimliğin korunması, kıyı alanları planlarının değişimlere olanak tanıyacak esnekliğe sahip olması, planlama sürecinde farklı disiplinlerin ve halkın katılımının sağlanması, kamu ve özel sektör işbirliği, planların adım adım gerçekleştirilmesi diğer sürdürülebilirlik ilkeleri arasında yer almaktadır.

Dünyada kıyı alanları ve başarılı kamu mekanları projelerinin geliştirilmesinde; birçok ülke tarafından geliştirilen kıyı alanı tasarım rehberleri; çok ayrıntılı tasarım kriterleri ile planlamaya ve uygulamaya yön verirken, konuyla ilgili yapılan bilimsel ve akademik çalışmalar da kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım kriterlerini ortaya koyarak çok önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte, Project for Public Spaces (PPS) gibi planlama ve tasarım kuruluşları da dünyadaki başarılı kamu mekanlarını değerlendirerek, tasarım kriterlerini ortaya koymaktadır. Bu kriterler; temel olarak erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj ve sosyalleşme konularını ve alt konularını ele almaktadır.

Konu ile ilgili literatür araştırması kısmında ilk olarak kıyı alanlarında yürütülen planlama çalışmaları incelenmektedir. Bu çerçevede, kıyı alanlarının gelişimi ve kent planlama açısından önemi, tüm dünyada kıyı alanlarının planlanması ile ilgili güncel yaklaşımlar ve kıyı alanları tasarım rehberleri kısaca ele alınmaktadır. Sonraki kısımda, kamu mekanlarının genel tasarım ilkeleri ile kıyı alanlarında yer alan kamu mekanlarının tasarım ilkeleri irdelenmekte, Project for Public Space'in Amerika Providence Kıyı Alanı için yapmış olduğu çalışma ve dünyada başarılı olarak değerlendirilen kıyı alanı örnekleri (Graslei, Ghent, Belçika, City Hall, Kungstradgarden, Stockholm, İsveç) sunulmakta ve Türkiye'de kıyı alanlarının planlanması ve tasarımı ile ilgili çalışmalar ele alınmaktadır.

Genel olarak kamu mekanları, özel olarak da kıyı alanlarında yer alan kamu mekanlarının tasarlanma ilkelerine odaklanan bu tez çalışmasında, Ortaköy kıyı alanı örnek alan olarak seçilmiştir. Bunun nedeni, alanın hem İstanbul hem de ülkemiz açısından çok özgün değerlere ve kimliğe sahip, özel bir kıyı mekanı olmasıdır. Tarihte de farklı dinlerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı Ortaköy kıyı alanı; bugün de tarihsel kimliği ve özgün landmark yapıları, Boğaza açılan bir pencere olması, farklı kullanım ve aktiviteleriyle bir odak ve toplanma mekanıdır. Boğaz kıyısında yer alan diğer kamu mekanlarına ve açık alanlara yakınlığı kullanıcı potansiyelini arttırmaktadır. Ortaköy kıyı alanı, ayrıca bu çalışmanın referans gösterdiği Project for Public Spaces'in dünya üzerindeki başarılı kamu mekanları arasında gösterdiği, ülkemizi öne çıkaran başarılı kamu mekanlarından biri rolünü üstlenmektedir. Bu çalışma ile de, kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulması sürecinde belirlenecek tasarım ilkeleri, hem literatürde öne çıkan araştırmalar hem de PPS'nin tasarım kriterleri ele alınarak, Ortaköy kıyı alanı özelinde nesnel ve öznel değerlendirmeler ile ortaya konmaktadır. Bu değerlendirmelerin yapılmasında; PPS'nin erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj ve sosyalleşme kriterleri ve alt kriterleri esas alınmaktadır. Alan kullanıcılarının öznel algılarını araştırmaya yansıtma üzere, Ortaköy kıyı alanında anket çalışması da yapılmış, hafta içi ve hafta sonu olmak üzere 80 kişi ile yapılan anketin sonuçları yine PPS kriterleri doğrultusunda sistematik olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerin ışığında, sonuç olarak da Ortaköy kıyı alanına yönelik tasarım ilkeleri ortaya konmuştur.

Bu alışmanın Türkiye’deki kıyı alanlarının planlanması ve kıyı alanlarında kamu mekanlarının tasarlanması ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki çalışmaya önemli katkılar sunması ve Türkiye’de kıyı alanlarında kamu mekanlarının geliştirilmesine yönelik yürütülen projelere örnek oluşturması amaçlanmaktadır. Gelecekte yapılması düşünülen çalışmalar arasında; ülkemize özgü kıyı alanları tasarım rehberlerinin oluşturulmasına yönelik temel kriterlerin belirlenmesi konusu yer almaktadır.

2. KIYI ALANLARINDA YÜRÜTÜLEN PLANLAMA ÇALIŞMALARI

Bu bölümde, öncelikle kıyı alanlarının gelişimi ve kent planlama açısından önemi ortaya konarak, kıyı alanlarında yürütülen planlama çalışmaları kısaca ele alınmaktadır. Bu çerçevede; tüm dünyada kıyı alanlarının planlanması ile ilgili güncel yaklaşımlar ve kıyı alanları tasarım rehberleri ile ilgili çalışmalar incelenmektedir.

2.1. Kıyı Alanlarının Gelişimi ve Kent Planlama Açısından Önemi

Tarih boyunca pek çok kentin su kenarında ya da yakınında konumlandığı ve kentler ve su arasındaki yakın ilişkinin doğuştan var olduğu bilinmektedir. Doğası gereği kentlerin doğal cazibe alanları olarak dikkat çeken kıyı alanları, ekonomik, sosyal, tarihi, kültürel ve ekolojik değerleri ile pek çok kentin odak noktası olagelmıştır.

Bruttomesso [2001], kıyı alanlarının kent ile su arasında özel bir bölge olduğunu ifade etmektedir. Kentsel kıyı alanları, aynı zamanda sahip oldukları yapı ve fonksiyonlar nedeniyle kentleri farklılaştıran ve ön plana çıkaran bölgelerdir [Gospodini, 2001]. Günümüzde, ekonomideki küreselleşme ile birlikte artık ülkeler arasındaki yarış, yerini kentler arasındaki yarışa bırakmıştır ve kentler sahip oldukları faaliyet ve sektörlerle ön plana çıkmaktadır.

Kentsel gelişim ve su arasındaki etkileşim bölgeleri olan kıyı alanları aynı zamanda suyun, kentin ve kent sakinlerinin ihtiyaçlarının da bir araya geldiği alanlardır [Yassin et al., 2010]. Ulaşım, ticaret, rekreasyonel vb. kullanımlarla pek çok kentin odak noktası olan kıyı alanları, sadece ekonomik değer olarak değil, aynı zamanda sosyo-kültürel ve peyzaj açısından da önemli bir yere sahiptirler [Giovinazzi and Moretti, 2010]. Bu yönüyle, deniz, akarsu ve liman kentleri, konut, nakliye, kamusal alan ve çevre kalitesi ile ilgili kentsel yenileme süreçleri için birer

laboratuvar haline gelmiştir. Değişen çağdaş kentlerde kıyı alanları, özel ve bağımsız geçiş noktalarıdır ve sürekli değişim halindedir.

Mekânsal ve sosyo-ekonomik düzendeki değişimler, 1980'li yılların ortalarından itibaren kentsel kıyı alanlarının yeniden değerlendirilmesinde önemli fırsatlar sunmuş, Amerika, İngiltere ve pek çok ülkede kıyı alanları kentsel yenileme projelerinin uygulandığı ortak alanlar haline gelmiştir [Jones, 1998]. İlk olarak Amerika'da başlayan bu sürecin gelişiminde; artan boş zamanlar için daha fazla rekreasyon ve aktivite çeşitliliğine ihtiyaç duyulması, özellikle eski liman bölgelerinde yer alan tarihi ve mimari mirasın korunma ihtiyacı, kıyı ekolojisi ile ilgili artan çevresel ve sosyal kaygılar, hükümetin kentsel dönüşüm ve kalkınma eylemlerini vergi teşvikleriyle desteklemesi gibi pek çok faktör etkili olmuştur. Avrupa'da ise, 2. Dünya Savaşı sonrası birçok kentin kıyı alanlarında, yüksek kirali iş merkezleri, eğlence kompleksleri, ulaşım ve haberleşme fonksiyonlarındaki yanlış gelişimler nedeniyle, kentlerin suya yönelik gelişimleri sınırlandırılmış ve kıyı alanlarının potansiyellerinden yeterince yararlanılamamıştır [Radosavljević, 2008].

Romein [2005], konut, hizmet, kültür, yaratıcı endüstriler, eğlence, alışveriş gibi tamamlayıcı fonksiyonları içeren projelerin başarılı kıyı alanları gelişimi için ön koşul olarak kabul edildiğini ve kıyı alanlarının post-endüstriyel kentsel ekonomilerin dinamik düğüm noktaları olduğunu vurgulamaktadır. Kentsel kıyı alanlarındaki gelişimler, özellikle kentsel sorunların çözümü, turistlerin çekilmesi, sermayenin geliştirilmesi ve kentler arası yarışta önemli bir araç olarak görülmektedir. Kıyı gelişimlerinin ilk örneklerinin, özellikle eğlence ve ticarete yönelik düzenlemelere odaklandığını belirten Romein, zamanla barınma, çalışma ve farklı insan aktivitelerini kapsayan karma kullanımlı düzenlemeleri içerdiğini ifade etmektedir. Abulnour [2012] ise, sanayisizleşme sürecinde kıyı alanlarının gelişiminde boş kalan liman bölgelerine kafe, restoran, eğlence alanları ve açık alan kullanımları ile kültürel ve rekreasyonel çekim sağlandığını, ayrıca kültürel turizmin de ön plana çıktığını vurgulamaktadır.

Günümüzde kentsel kıyı alanlarına yönelik projeler, giderek kent yönetimlerinin ve akademisyenlerin daha fazla ilgisini çekmekte ve planlamanın ana teması haline gelmektedir [Giovinazzi and Moretti, 2010]. Kıyı alanları yenileme projeleri; mekanlar, kullanımlar ve vizyonlar arasındaki ilişkileri şekillendirerek,

liman, kent fonksiyonları ve bunların ekonomik, çevresel, sosyal yönlerini araştırarak olağanüstü fırsatlar sunmaktadır.

Dünyada son yıllarda yürütülen kıyı alanları planlama çalışmaları incelendiğinde, özellikle kıyı alanlarında kamu mekanlarının güçlendirilmesi yönündeki ilkelerin odak noktası olduğu görülmektedir. Örneğin, Amerika’da Alexandria kıyı planı, kamu mekanlarının (parklar, meydanlar, gezinti yerleri, yollar, marina ve rıhtımlar, cadde ve sokaklar vb.) kıyı alanları için önemini vurgulayarak, aşağıda belirtilen esasları getirmektedir [Alexandria Waterfront Small Area Plan, 2011]:

- Kıyı alanında kamusal mekanların arttırılması,
- Kıyı boyunca süreklilik arz eden kamu erişiminin sağlanması,
- Görüntü koridorlarının tasarlanması,
- Mevcut parkların ve açık alanların korunarak geliştirilmesi,
- Yeni kamusal mekanların, mevcut olanlarla birlikte çeşitlilik oluşturacak şekilde düzenlenmesi,
- Kıyı alanı boyunca tarihsel değerleri, önemli yerleri ve olayları içeren yerleri gösteren yön bulma ve açıklayıcı tabelaların her türlü gelişime ve tasarıma dahil edilmesi,
- Alexandria kıyı alanına kamu erişiminin güçlendirilmesi ve her yaştan ve kültürden insan için aktivitelerin düzenlenmesi.

New York City Comprehensive Waterfront Plan Vision 2020’de [2011], kıyı alanlarındaki kamusal mekanlarda mevsimsel kullanımların geliştirilmesinin, kullanılmayan kıyı bölgelerini insanlar için çekici hale getireceği ve erişilebilir, iyi tasarlanmış kamusal mekanların insanların kentle yaşadıkları deneyimleri zenginleştireceği ifade edilmektedir.

2.2. Kıyı Alanları Planlaması ve Kıyı Alanı Tasarım Rehberleri

Kıyı alanları planlamasında üzerinde durulması gereken en temel konu olarak sürdürülebilirlik, yirminci yüzyılın sonlarına doğru dünyanın kıyı yönetim programlarında egemen bir paradigma olarak karşımıza çıkmaktadır [Kay and Alder,

1999]. Doğa rezervleri, tarihsel ve kültürel değerler mutlaka korunmalıdır [Web 1, 2009]. Doğal çevreye uyumlu, kapasite sınırları içinde planlama ve tasarım gerçekleştirilmelidir. Doğal peyzajın korunmasına odaklanılmalıdır. Kültürel öneme sahip unsurlar korunmalı ve geliştirilmelidir [Van Zyl, 2009]. Planlama sırasında doğal faydalar ve insani gereksinimler dengelenmelidir [Web 2, 2013]. Arazi kullanım planlaması ve sürdürülebilirlik her zamankinden çok içi içe yer almakta ve sürdürülebilirlik ile ilgili fikirler, prensipler ve politikalar her yerde görülebilmektedir. [Lang, 2012].

Eylül 2000’de The International Centre Cities on Water konferansında sürdürülebilir kentsel kıyı gelişimi için 10 ilke belirlenmiştir [Bradbury, 2010]:

- Su ve çevrenin niteliği korunmalıdır. Dere, nehir, kanal, göl, koy ve deniz suyu kalitesi tüm kıyı gelişmeleri için ön koşuldur ve yerel yönetimler bu konuda sorumluluk almalıdır.
- Kıyı alanları kentin ayrılmaz bir parçası olarak düşünölmeli ve kentin canlılığına katkı sağlamalıdır. Su, kentsel peyzajın bir parçası olduğundan, ulaşım, eğlence, kültür gibi işlevler için kullanılmalıdır.
- Tarihi kimlik bir alana karakter verir. Su, kent, landmarklar, doğanın ortak mirası kentin kıyı alanlarına yeniden karakter ve anlam vermek için kullanılmalıdır. Endüstriyel geçmişin korunması sürdürülebilir gelişmenin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Karma kullanım öncelikli olmalıdır. Kıyı alanlarında kültür, ticaret ve konut kullanımları yer almalıdır. Suyu erişim öncelikli olmalı, konut mahalleleri işlevsel ve sosyal olmalıdır.
- Kamu erişimi ön koşuldur. Kıyı alanları hem fiziksel, hem görsel açıdan her yaştan ve gelirden yerel halka ve ziyaretçilere erişilebilir olmalıdır.
- Kamu-özel ortaklıklar planlama sürecini hızlandırmaktadır. Yeni kıyı gelişimleri kamu-özel ortaklığında planlanmalıdır. Kamu idareleri tasarım ve altyapı kalitesini garantilemelidir ve sosyal dengeyi sağlamalıdır. Özel geliştiriciler piyasa bilgilerini temin etmek ve gelişimi hızlandırmak için sürece baştan dahil edilmelidir.
- Halkın katılımı sürdürülebilirlik için önemli bir unsurdur. Kentler sürdürülebilir kıyı gelişimlerinden sadece ekonomik ve ekolojik anlamda değil, sosyal anlamda

da fayda sağlamalıdır. Toplum, projelerin başından itibaren bilgilendirilmeli ve toplantılara dahil edilmelidir.

- Kıyı projeleri uzun dönemli projeleridir. Kıyılar adım adım geliştirilmelidir ve kentin mimari, kamusal mekan, sanat gibi potansiyelleri güçlendirilmelidir. Kamu yönetimleri, bağımsız ekonomik döngülerin kontrolü ve kısa vadeli çıkarların engellenmesi için politik düzeyde tepki vermelidirler.
- Canlandırma devam eden bir süreçtir. Kıyı alanı planları esnek, değişime adapte olabilecek şekilde ve ilgili tüm disiplinleri bir araya getirecek nitelikte olmalıdır. Sürdürülebilir büyüme sistemini teşvik etmek için, kıyı yönetimleri ve işletmeler eşit önceliğe sahip olmalıdır.
- Kıyı alanlarının yeniden gelişimi kompleks bir iştir ve farklı disiplinlerden profesyonelleri gerektirmektedir. Farklı disiplinler arasında bir ağ kurulmalı ve bilgi akışı sağlanmalıdır.

Kıyı alanları planlaması, kıyının özelliklerini, kullanım taleplerini ve kaynaklarını içeren stratejiler ve politikalar oluşturarak tutarlı bir çerçeve sağlamaktadır [Kay and Alder, 1999]. Süreçte, kamu ve özel sektörün ortak işbirliğine yönelik yaklaşımlarının ekonomik gelişim açısından son derece önemli olduğu literatürde önemle vurgulanmaktadır [Millspaugh, 2001; Bruttomesso, 2001]. Kıyı alanlarındaki fonksiyonlar kamuya yönelik olmakla birlikte, özel sektör tarafından idare edilebilmektedir. Kamu ve özel sektörün işbirliği yaptığı bir master planın hazırlanması gerektiğini ifade eden Millspaugh, planın eski ve yeni kullanımlar açısından uyumlu olması ve insan ölçeğini esas alması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda plan, kıyı alanlarına kamu erişimini güçlendirmeli ve suyun eğlenceli kullanımını sağlamalıdır. Kıyı alanının, kamunun ihtiyaçlarını karşılaması ve yerel değerleri yansıtması bakımından, tasarımın kontrolleri sadece profesyonellere bırakılmamalıdır. Halkın katılımının planlama sürecinde etkili bir faktör olduğunu belirten Sairinen and Kumpulainen [2006], görüşmeler, anketler, çalıştaylar yoluyla halkın katılımının sağlanabileceğini, yerel halk ve sosyal yapı hakkında gerekli verilerin toplanabileceğini ifade etmektedirler.

Bertsch [2008], kıyı alanları planlamasında izlenecek adımları aşağıdaki şekilde belirtmektedir:

- Arazi kullanım planı ile değil, su planı ile başlanmalıdır. Su planı hangi kullanımlar için olursa olsun (liman, rekreasyon, eğlence vb.), heyecan verici ve ekonomik açıdan uygulanabilir olmalıdır. Öncelikli olarak arazi planı geliştirildiğinde, genellikle suya yönelik bir çalışma yapılmamaktadır.
- Kıyı alanları karayolları, tren yolları ve insanların oluşturduğu bariyerlerle engellenebilmektedir. Kıyı alanının diğer bölgelerden izole edilmemesi ve kamu erişiminin sağlanabilmesi için erişilebilirlik ön planda tutulmalıdır.
- Kıyı alanı mevcut yapıyla bütünleşmeli, tarih, kültür ve mevcut mimari yapı gelişim ilkelerinin arkasındaki itici güç olmalıdır.
- Kamu kullanımları vurgulanmalı, ama özel gelişimler de desteklenmelidir. Kamu binaları ve mekanları konforlu, güvenli, hoş görünümlü ve toplu taşıma erişimine olanak tanıyacak şekilde geliştirmelidir. Kamu yararı ile yatırımcıların ekonomik beklentileri arasında bir denge sağlanmalıdır.
- Tüm ilgi grupları sürece dahil edilmelidir. Devlet kurumları, yatırımcılar, toplum örgütleri ve çevre grupları kamu mekanlarının gelişiminde hak sahibi olmalı ve süreçte yer almalıdır.
- Uzun vadeli vizyon ile kısa vadeli gelişim birleştirilmeli, büyük projeler yönetilebilir parçalara ayrılarak geliştirilmelidir. Bu sayede paydaşlar ilerlemeyi görerek gelecekle ilgili bir vizyon sahibi olabilirler.

Kıyı gelişiminde belirgin kurallar olmadığını ifade eden Wang Y. and Wang G. [2008] yapmış oldukları çalışmada, kıyı alanlarında planlama, tasarım ve ekolojik anlamdaki eksiklikleri aşağıdaki başlıklar altında belirtmektedirler:

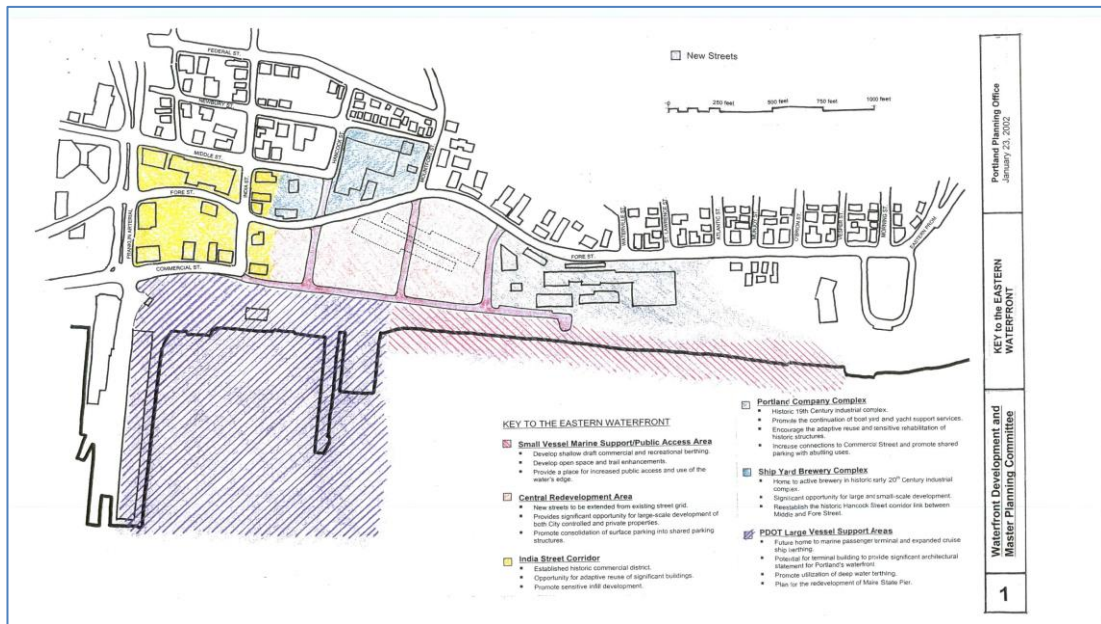
- Kıyı alanı ve kent arasında entegrasyonun sağlanamaması ve kıyı alanlarının kullanımında fonksiyonel eksiklik: Kıyı alanlarında yapılmış ve yapılmakta olan projelerde bütünsellikten çok görselliğe önem verme eğilimi söz konusudur. Kıyı kullanımında uyumlu bir açık alan sisteminin oluşturulamaması ve çeşitliliği sağlayan sosyal aktivitelere yer verilmemesi en önemli konulardan biridir.
- Kıyı alanlarının gelişiminde yaklaşımlardaki farklılıklar-dengesizlikler: Kıyı alanlarına yapılan müdahalelerde, yapılan işlemlerin sonuçlarının neler olacağı düşünülmemekte ve olumsuz sonuçlarla karşılaşılabilir.

- Kopya mekanların oluşması ve yerel özelliklerin göz ardı edilmesi: Pek çok kentte yerel özellikler göz ardı edilerek, dünyadaki güzel görsel etki yaratan kıyı alanları ve peyzajlar taklit edilmektedir. Bu durum suyun orijinal karakterinin yok olmasına, yerel kültürün olumsuz etkilenmesine ve zamanla kentlerin kimliklerini kaybetmesine neden olmaktadır.
- Belirsiz ekoloji konsepti: Kentsel kıyılar çoklu ekosistemleri barındırmaktadır ve ekolojik denge açısından planlama aşamasında toprak, su, bitki, hayvan, ekolojik öğeler göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak, kentlerin çoğunda, yerel yönetimlerin ve tasarımcıların belirgin bir ekolojik tasarım yaklaşımını ortaya koyamadıkları görülmektedir.
- Tasarım aşamasında kıyıdaki kullanımların lokasyonlarının belirlenmesindeki eksiklik: Kıyı alanlarının tasarımı ve fonksiyonların yer seçiminde, genellikle kullanıcıların psikolojik yapıları ve istekleri düşünülmeden, görsel form öncelikli düzenlenmektedir.
- Ulaşım sisteminin sağlıklı kurulamaması: Kıyıda yer alan yollar genellikle kıyı ile kent arasındaki bütünlüğü bozmaktadır. Kıyı alanlarında yer alan pek çok yürüyüş yolu ve tesis trafik yolları nedeniyle kesintiye uğramaktadır.
- Yönetim eksikliği: Kıyı alanlarındaki projeler, yönetsel sınırlar nedeniyle parçacıl düzenlenebilmektedir. Bazen suyun iki farklı yanı bile farklı yönetimlere ait olabilmektedir. Kıyı alanlarında sürekliliğin sağlanabilmesi için yönetimlerin işbirliği yapması son derece önemlidir.
- Planlama ve tasarımda sürdürülebilir gelişim açısından esneklik eksikliği: Tasarım ve planlamada ekonomik yararın öne çıkması esnekliği azaltmakta ve bu durum kıyı alanlarındaki sürdürülebilir gelişmeyi olumsuz etkilemektedir.

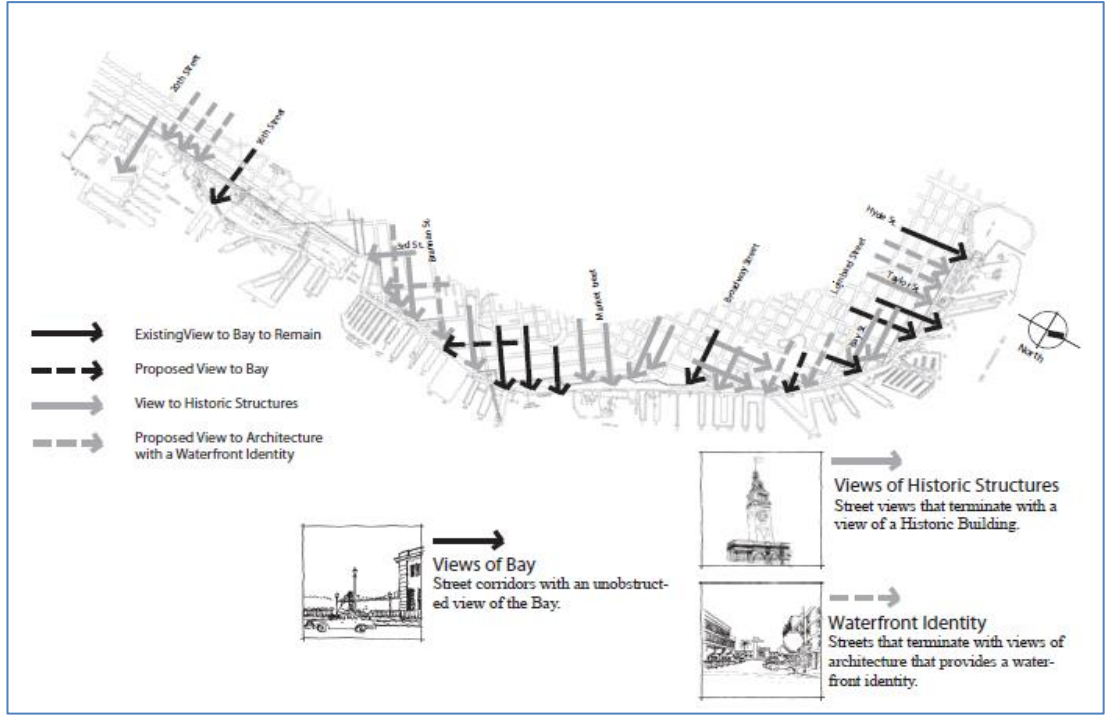
Günümüzde kıyı alanlarının tasarımında yol gösterici olmak üzere, temel ilkeleri ortaya koyan kıyı alanı tasarım rehberleri, birçok ülke tarafından başarıyla uygulanmaktadır [Design Guidelines for Eastern Waterfront, 2002; The Port of San Francisco Waterfront Design and Access, 2004; Dover Waterfront Design Guidelines, 2008; Barry Waterfront Design and Access Statement, 2009; Perth Waterfront Design Guidelines, 2012]. Farklı ülkelere ait kıyı alanı tasarım rehberleri incelendiğinde ortak bazı noktaların vurgulandığı görülmektedir.

Amerika'nın Portland kentine ait kıyı alanı tasarım rehberi incelendiğinde; genel olarak yollar, bina/mimari, açık ve kamusal mekanlar, su kenarı başlıklarında tasarım kriterlerinin geliştirildiği görülmektedir (Şekil 2.1)[Design Guidelines for Eastern Waterfront, 2002]. Söz konusu rehberde, açık ve kamusal mekanlar için; rahatlık, güvenlik, erişilebilirlik, çekicilik, peyzaj, yaya olanakları, mobilyalar, aydınlatma ve kamusal sanat ile ilgili, su kenarları için ise; suya kamunun erişimi, rekreasyon ve açık alan entegrasyonu, binaların tasarımı, ışıklandırma, görsel erişim, görüntünün korunması ve parklar konularında daha detaylı tasarım ilkelerine yer verilmektedir.

The Port of San Francisco Waterfront Design and Access'te [2004], kıyı alanın tarihine saygı gösterilerek, kıyıya erişimde ve kıyı boyunca parklar, meydanlar, yürüme alanları, açık alanlar ve körfezin zevkinin çıkarılabileceği fonksiyonlar önerilmektedir. Kıyı gelişiminin, kentte yaşayanların günlük yaşamlarında kıyıyla bütünleşebilecekleri yeni fırsatlar sunması, kıyıda denizcilik, ticaret, eğlence, açık alan, rekreasyon ve diğer kıyı aktivitelerinin geliştirilmesi gerekliliği vurgulanarak, temel tasarım ilkeleri olarak; görüntü, kimlik, denizcilik karakteri, tarihi değerler, kamu erişimi, süreklilik, çeşitlilik, bağlantı, güvenlik, iklim koşulları, mimari iyileştirmeler, kent mobilyaları gibi başlıklar üzerinde durulmaktadır.

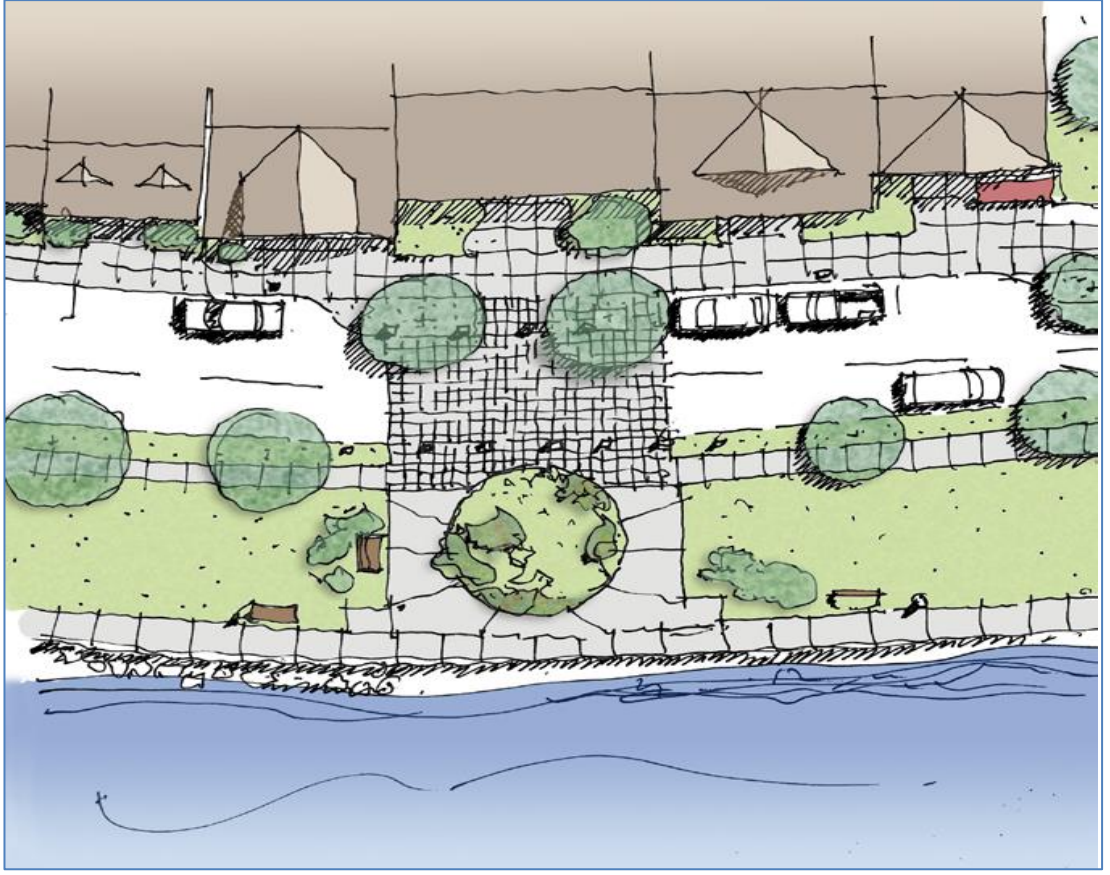
Şekil 2.1: Portland kıyı alanı tasarımı.

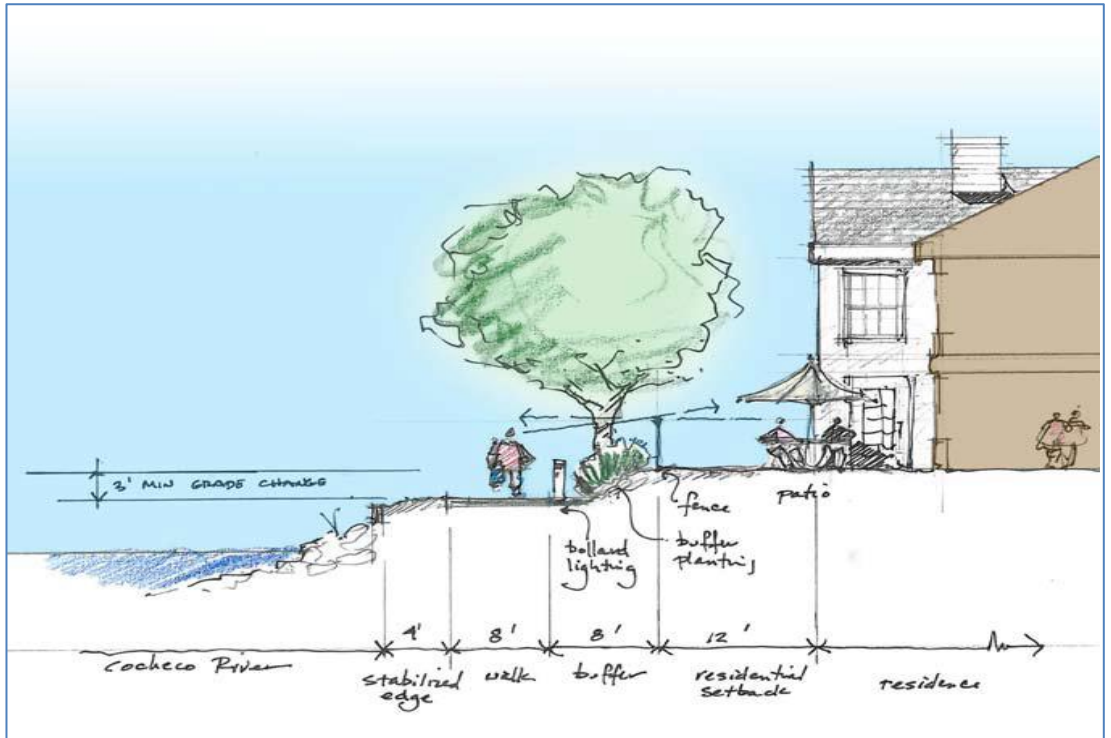
Şekil 2.2: San Fransisko Kıyı Alanında Sokaklardan Görünümler.

The Port of San Francisco Waterfront Design & Access dokümanında; kıyı alanında sürekliliği sağlamak üzere, kamu erişimiyle bağlantılı, açık ve aktivite alanlarını içeren yaya bağlantıları ile bu yaya bağlantılarıyla entegre olabilecek büyük açık alan dizileri önerilmektedir (Şekil 2.2).

Amerika için bir diğer örnek Dover kıyı alanı tasarım rehberidir [Dover Waterfront Design Guidelines, 2008]. Bu rehberde; özellikle kıyı alanlarındaki açık kamusal alanlar, açık alanlar, arazi formu ve yapısı, yaya sirkülasyonu, suya erişim, geçişler, kaldırım materyalleri, kıyadaki kaldırım ve yaya yolları, yaya karakteri, ışıklandırma, bitkilendirme, mobilyalar, yönlendirmeler, park alanları, kamusal sanat, kamu tuvaletleri vb konularda çok detaylı tasarım ilkelerinin belirlendiği görülmektedir (Şekil 2.3), (Şekil 2.4).

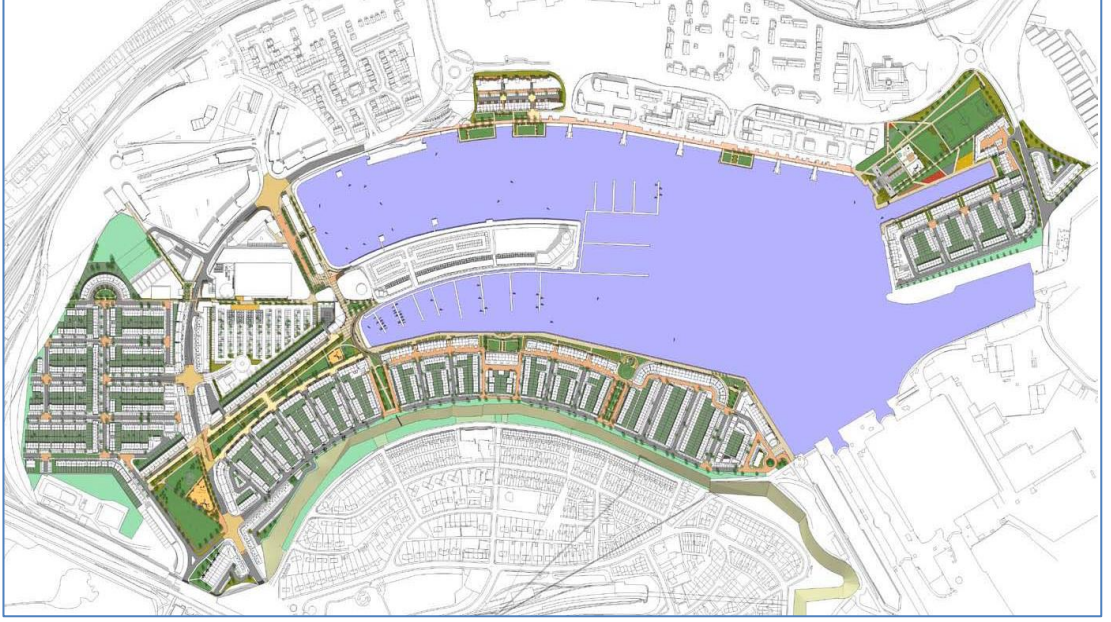

Şekil 2.3: Dover kıyı alanı tasarım rehberinde bina, cadde ve açık alan ilişkisi.

Şekil 2.4: Yaya yolu ve bina ilişkisi.

Galler'in Barry kentine ait tasarım ve erişim rehberinde diğerlerinden farklı olarak sürdürülebilirlik, süreklilik, okunabilirlik gibi kavramlar yer almaktadır [Barry Waterfront Design and Access Statement, 2009].

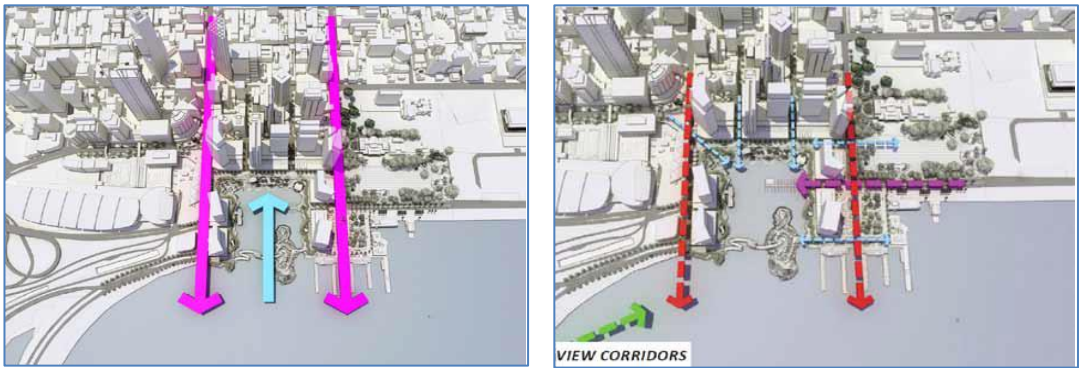
Şekil 2.5: Barry kıyı alanı tasarımı.

Barry Waterfront Design and Access Statement dokümanında, yeni gelişimin anlaşılabilir ve dolaşılabilir olmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Tasarım aşamasında, okunabilirliği arttırmak üzere yeni mekanlar ve landmarklar oluşturulmuş, kamusal meydanlar ve kamusal sanat alanının odak noktaları olarak düşünülmüştür (Şekil 2.5). Bu referans noktaları yaya ve bisiklet yollarıyla da entegre edilmiştir. Barry kıyı alanı tasarımında, özel etkinlikler ve festivaller için çim alanlar önerilmekte, kıyı ve açık alan boyunca herkes için oturma olanakları sağlanmaktadır. Söz konusu rehberde, suyun önemli bir varlık ve ziyaretçiler için çekici bir öğe olduğu vurgulanarak, kıyının rekreasyonel potansiyelinin kamu için kullanılmasının önemine değinilmektedir. Ayrıca, açık yeşil alanlar ve kıyı koridorları boyunca sanat odak noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Şekil 2.6: Perth kıyı alanı tasarımı.

Perth kıyı alanları tasarım rehberinde ise, 21. yy da ikonik bir mekan olarak, dünya çapında bir varış noktası olması hedeflenmekte ve kentin yaşanılabilen, çalışılabilen ve yüksekli nitelikli kamusal mekanları bulunan bir yer haline getirilmesi amaçlanmaktadır (Şekil 2.6), (Şekil 2.7). [Perth Waterfront Design Guidelines, 2012]. Bu doğrultuda, kıyı ve kentin entegre edilmesi, erişimin sağlanması, kıyı promenadeı boyunca halka tüm yıl boyunca eğlence sağlayacak süreklilik arz eden aktif ve çağdaş mekanlar oluşturulması, yenilikçi ve örnek bir tasarım ile eşsiz ve ilham verici bir kentsel çevrenin oluşturulması, tasarım sürecinde sürdürülebilirlik ve tarihi mirasın korunması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Şekil 2.7: Perth kıyı alanı kentle bağlantı ve görsel koridorlar.

Perth Waterfront Design Guidelines’da, binaların suyu çevreleyecek şekilde konumlandırılarak, kamusal mekanlara bir çerçeve oluşturulmasının hedeflendiği belirtilmektedir. Farklı deneyimler ve hizmetler sunan kamusal mekan çeşitliliğinin sağlanması, çok fonksiyonlu ve canlı sosyal ortamların geliştirilmesi önemli görölmektedir.

3. KIYI ALANLARINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİ

Bu bölümde, öncelikle genel olarak kamu mekanlarının özellikleri ve tasarım ilkeleri ele alınmaktadır. Daha sonra, kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik geliştirilen tasarım ilkeleri; erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme konuları üzerinden detaylı olarak incelenerek, dünyada kıyı alanlarında yer alan başarılı kamu mekanlarından örnekler sunulmaktadır.

3.1. Kamu Mekanlarının Genel Özellikleri ve Tasarım İlkeleri

Toplumsal değerleri, inançları yansıtan, toplum yaşamı ve kültürünün gelişim gösterdiği ve ifade edildiği mekanlar olarak kamu mekanları [Francis, 1988]; “açık, kamu erişiminin olduğu, insanların tek ya da grup halinde gidebildikleri, kamu yönetimi ve mülkiyetinde olan, bazen de özel yönetimi olan kamuya açık olan mekanlar” olarak tanımlanmaktadır [Carr et al., 1992].

Kamusal mekan kavramı yasal bir kavram olduğu gibi sosyo-kültürel bir anlam da içermektedir [Borja, 1998]. Bir takım yasal düzenlemeler ile birlikte, herkes için erişim, kullanım ve aktiviteler için gerekli koşulların sağlandığı bu mekanlar, insanların birbirleri ile ilişkide olduğu, temas sağladığı, kentleri canlandıran ve toplumun duygularını açığa çıkaran kimlik mekanlar olarak da sosyo-kültürel bir anlama sahiptir. Kentsel yaşamın vazgeçilmez sembolik unsurlarından biri olarak bu mekanlar, kent sakinlerinin referans noktası olmasının yanı sıra, insanların kendilerini toplumun bir üyesi olarak tanımlamalarını, ortak tarihi değerlere sahip olduklarını hatırlamalarını, aynı zamanda da değişim ve yenilikle karşılaşmalarını sağlamaktadır [Espuche, 1999].

Açık hava eğlence merkezi olarak tanımlanan kamusal mekanlar, çalışmaya giderken geçtiğimiz sokaklar, çocukların oynadıkları alanlar, doğal ve yaban hayatla karşılaştığımız alanlar; spor yapmaktan hoşlandığımız yerel parklar, köpeği

gezdirdiğimiz, öğle vakti oturduğumuz veya basitçe, günlük yaşamın gürültüsünden kurtulmak için gittiğimiz sessiz yerler olarak tanımlanabilir [CABE, 2007].

Kamusal mekanlarla ilgili literatürü değerlendiren Varna and Tiesdell, [2010]; kamusal boyutu ile ilgili 5 kavramın ön plana çıktığını belirtmektedir. Mülkiyet, kontrol, yönetim, fiziksel yapılandırma ve canlandırma olarak ifade edilen bu kavramlar, “daha kamusal” ve “daha az kamusal” değerleri arasında değişim göstermektedir (Tablo 3.1). Anlam kavramı ise, sıralanan bu boyutların algısını etkilemektedir.

Tablo 3.1: Kamusal değerleri.

Daha Kamusal		Daha Az Kamusal
Mekan birçok sosyal grup için kamusal alan olarak kabul edilir. (Yani daha çok kişi için daha kamusal.)	ANLAM	Mekanı birkaç sosyal grup kamusal olarak görmektedir.
Kamu kullanımı ve fonksiyonu ile kamuya ait olan	MÜLKİYET	Özel fonksiyon ve kullanımlarla özel sektöre ait olan
Ücretsiz/özgür kullanım	KONTROL	Belirgin ve baskın kontrol varlığı, insan ve elektronik gözetimi, oldukça görünür güvenlik yapısı
İyi bakım; kamu yararına yönetilen, farklı sosyal grupların ihtiyaçlarını dengeleyen yönetim.	YÖNETİM	Aşırı veya altında yönetilen
Hareket sistemi içinde yer alan ve bağlantıların iyi sağlandığı, mekanın dışından bakıldığında güçlü görsel bağlantı, belirgin giriş ve eşikleri olmayan	FİZİKSEL YAPILANDIRMA	Hareket sistemi içinde yer alan zayıf bağlantılı, dışardan bakıldığında zayıf görsel bağlantı, belirgin giriş ve eşikleri olan
Geniş bir aralıktaki potansiyel kullanım ve aktiviteleri geniş aralıkta destekleme	CANLANDIRMA	Ölü kamusal mekanlar: Sınırlı bir aralıktaki potansiyel kullanım ve aktiviteleri dar aralıkta destekleme

Kamu mekanlarının önemi Avrupa Konseyi [Council of Europe Committee of Ministers,1986] tarafından aşağıdaki şekilde vurgulanmaktadır:

- Kamusal açık mekanlar kent mirası için önem teşkil ederler,
- Kentin mimari ve estetik açıdan güçlü bir elemanıdır,
- Önemli eğitimsel rolleri vardır,
- Toplumun gelişimini güçlendirir ve sosyal etkileşim için önemlidir,

- Özellikle bireylerin psiko-sosyal gerilimlerini dengelemeye yardımcı olurlar,
- Toplumun eğlence ve boş zaman ihtiyaçlarını karşılamakta önemli role sahiptir,
- Çevresel gelişim için ekonomik bir değeri vardır.

Farklı işlevler için kullanılabilen kamusal mekanlar [Borja, 1998], ekonomik eşitsizlikler arasında bir denge sağlamayı ve kentin yaşanılabilirliğini yükseltmeyi amaçlamaktadır [Espuche, 1999]. Sosyal bütünleşmeyi ve farklı insanların bir araya gelmesini sağlayan bu mekanlar düğüm noktaları olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda, mekansal çeşitlilikler, farklılıklar, fiziksel ve sosyal dinamikler kent kimliği ve toplum kültürünün oluşumu açısından büyük önem taşımaktadır [Dovey, 2005; Amin, 2006].

Espuche, [1999]; 2. Dünya Savaşı sonrası kamusal mekanların kendi kaderlerine terkedilerek, hiçbir müdahale ve yatırım yapılmayan boş alanlara dönüştüğünü ifade etmektedir. 1980'li yıllarda kamu mekanlarının düzenlenmesi doğrultusunda yeniden çalışmaların başlatıldığını belirten Espuche, araba kullanımının sınırlandığı, toplu taşın, yaya ve bisiklet kullanımının desteklendiği açık kamusal mekan düzenlemelerinin ön plana çıktığını vurgulamaktadır.

Günümüzde modern toplumun kamu mekanlarına ihtiyaç duymamaya başladığını belirten Mehta, [2007], toplumların sosyal ve psikolojik sağlıkları açısından iyi düzenlenmiş kamu mekanlarına ihtiyacı olduğunu, topluluk duygusunu oluşturmak, geliştirmek ve sürdürebilmek için bu mekanların önemine değinmektedir. İnsanların arkadaşlarıyla buluşabildiği ve günlük hayatı gözlemleyebildikleri alanlar olarak kamu mekanları; öğrenme, sosyal yeterliliğin gelişmesi, bilgi alışverişi, sosyal diyalogun kolaylaştırılması, toplumsal farkındalığın desteklenmesi, sosyal bütünleşme, etik kuralların teşvik edilmesi gibi sosyal işlevlere sahiptir.

Kamu mekanları sadece günlük deneyimlere değil, zaman içinde biriken öznel anlamlara da ev sahipliği yapmaktadır [Cattell et al., 2008]. Sosyal etkileşime olanak tanınmasının yanı sıra, yalnız zaman geçirebilmek ve yaşamın baskılarından kaçabilmek için de olanaklar sunmaktadır.

Kamu mekanları ile ilgili sorunlara bakıldığında, yeniden geliştirilmeleri sürecinde özelleştirmenin etkisi altında kaldığını görmekteyiz [Francis, 1988;

Madanipour, 2004]. Mekan üzerinde farklı paydaşlar arasında bir rekabet söz konusudur. Ayrıca günün ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenen bazı kamu mekanlarının kontrollü bir yapı sergilediği ve erişimin sınırlandırıldığı görülmektedir [Mehta, 2007]. Bu durumda, bu mekanların kamusalılıkları da tartışmaya açıktır, çünkü kamusal mekanlar herkesin erişebildiği ve ayrımların yapılmadığı mekanlar olmalıdır. Kamusal mekanların, kirli, bakımsız, kalabalık, güvensiz olmaları ve trafik sorunu içermeleri de kullanımlarının azalmasına neden olan diğer faktörlerdir (Resim 3.1) [Carmona et al., 2008]. Bonilla [2012] ise, kamu mekanlarının öneminin azalmasına; suç korkusu, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişimler, özel ve kamu yönetimleri arasındaki kopukluğun yol açtığını belirtmektedir.

Resim 3.1: Kamusal mekan örnekleri.

Literatürde kamu mekanlarının geleceğine yönelik kötümser ve iyimser bakış açılarının olduğu gözlenmektedir [Varna and Tiesdell, 2010]. Ekonomik, sosyal ve siyasi faktörler nedeniyle insan hayatının iyice özelleştiğini ve toplum kültürünün sonlanmaya başladığını düşünenler, kamusal mekanların öneminin gittikçe azalacağını, suç ve güvenlik kaygısıyla daha kontrollü alanların ortaya çıkacağını savunmaktadırlar. Konuya iyimser yaklaşanlar ise, kamu mekanının hiç olmadığı kadar

demokratik, çeşitlilik içeren ve sınıfsız olduğunu düşünmektedirler. Bu grup kamu mekanı ve kamusal ilişkinin dinamik ve karşılıklı olduğunu savunmakta, kamusal yaşamın yeni formlardaki mekanlarda ortaya çıktığını ve kamusal mekanların gittikçe canlandığını ifade etmektedirler. Kentsel tasarım literatüründe de, kamu mekanlarının oluşturulma sürecinin çağdaş kentsel tasarımın bir bileşeni olduğu vurgulanmaktadır.

Walljasper [2012], günümüzde kamu mekanlarına yönelik ikonik projelerde patlama yaşandığını, bu projelerin mimari ve estetik anlamda başarılı kabul edilmekle birlikte insanların vakit geçirme ve eğlence gibi temel ihtiyaçlarını yeterince gideremediği konusuna vurgu yapmaktadır.

Günümüzde yaşam şartlarındaki değişimler insanların kamu mekanlarını kullanması için yüksek nitelikli mekanların yaratılması gerekliliğini ortaya çıkartmaktadır [Gehl, 2003]. Kaliteli kamu mekanı tasarımı talepleri gittikçe artmaktadır. Kamu mekanlarının başarısında insan odaklı tasarım son derece önemlidir. Kamu mekanlarındaki kalite kentsel yaşam kalitesinin de bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir [Cattell et al., 2008]. Yerel yönetimler, proje geliştiriciler giderek dünya çapında yüksek kaliteli kamusal mekanlar oluşturulması çabasıdadırlar [Varna and Tiesdell, 2010]. Kamu mekanlarının kentsel yaşam kalitesine katkılarını CABE [2011], aşağıdaki şekilde belirtmektedir:

- Kamu mekanları sosyal etkileşim için olanak sağlarlar.
- Yerel çevrenin iyileştirilmesine olanak tanırırlar.
- Dış mekanlarda yaşamı teşvik ederler.
- Aidiyet ve gurur duygularını güçlendirirler.
- Farklı ulaşım yöntemleriyle trafik kazalarının azaltılmasını ve yayalara ve bisiklet kullanımına öncelik verilmesini sağlarlar.
- Günün her zamanında insanları çekerek güvenlik algısı yaratırlar.
- Sosyal ve ekonomik aktiviteler için ortam oluştururlar.

Kamu mekanlarının kalitesinin yükseltilmesine yönelik metotlar yeterince geliştirilememiştir [Gehl, 2003]. Kent ölçeğinde kamu mekanlarının kullanımı ve kalitesi ile ilgili çok iyi bilgi toplanmalıdır. Yapılması kolay ve ucuz olan anket yöntemi, en sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemle, kentin nasıl kullanıldığı,

kullanımların zaman içinde nasıl değiştiği, iyileştirmeler için neler yapılabileceği hakkında bakış açısı elde edilebilmektedir.

Başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım kriterlerini ortaya koyan literatürde son derece önemli çalışmalar yer almaktadır [Francis, 1988; Gehl, 2007; Carmona et al., 2008; Shaftoe, 2008; Júlia et al., 2010].

Francis [1988], başarılı kamu mekanların bileşenlerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

- *Kullanım ve kullanıcı çeşitliliği:* Pek çok kent kamu mekanlarının iyi olduğunu düşünmektedir. Oysaki bu mekanların çoğunun kullanımları oturma ve yeme içme ile sınırlıdır. Kamu mekanları insanlara çeşitlilik sunmalı, farklı grupların, buluşma noktası olmalıdır.
- *Konfor:* Başarılı kamu mekanları insanların rahatlama, güneşlenme, gölgede oturma vb. konfor ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir.
- *Erişim/Kamusalılık:* Kamu mekanları herkes için de erişilebilir olmalıdır. Etrafı engellerle çevrilmiş bir mekanın kamusal olması mümkün değildir. Projeler estetik veya kullanıcı odaklı kriterlere göre değerlendirildikleri gibi farklı grupların erişilebilirlik derecesine göre de değerlendirilmelidir.
- *Çevresel eğitim ve anlam:* Kamu mekanları insanlara birşeyler öğreten, aynı zamanda geçmiş ile ilgili bilgiler veren yerlerdir.
- *Keşif, zevk duygusu:* Sokak müzisyenleri, sanatsal ve estetik objeler kamu mekanlarına anlam kazandırır ve mekanın kullanımını artırır.
- *Katılım, kontrol ve değişiklik:* . Kullanıcıların kamu mekanları ile ilgili yönetim kararlarına dahil edilebilmesi için yönergeler oluşturulmalı, kullanıcılar, mekan sahipleri ve yöneticiler arasında devamlı bir uzlaşma sağlanmalıdır.
- *Çatışma ve çözüm:* Demokratik bir mekan, insanların mekanın sorumluluğunu almaları, mekan hakkındaki tartışmalarda rol almaları ile oluşmaktadır.
- *Yönetim:* Kamu mekanları değişen koşullar nedeniyle, yeniden değerlendirilmeli, güncelleştirilmeli ve tasarlanmalıdır.
- *Ekolojik kalite:* Açık alanlar kentlerde doğayı gözlemlemek için fırsatlar sunarak kentsel yaşamın imajını da geliştirir. Kent ölçeğinde surlar, çatılar ve katlarda

yeşillendirme çalışmaları, doğal drenaj alanlarının açılması, kentlerde doğal unsurları ortaya çıkarabilecek uygulamalardır.

Gehl'in 2007'de "Public Spaces for a Changing Public Life" adlı çalışmasında kamu mekanlarının tasarlanması ile ilgili kriterler Tablo 3.2'de yer aldığı gibi 12 alt konudan oluşmaktadır. Eğer bir kamu mekanında 12 alt konuyla ilgili değerlendirme olumlu ise, o mekan başarılı olarak kabul edilmektedir.

Tablo 3.2: Kamu mekanının niteliğiyle ilgili anahtar kelimeler.

KORUMA	1.Trafik ve kazalardan koruma -trafik kazaları -trafik korkusu -diğer kazalar	2.Suç ve şiddetten koruma (güvenlik hissi) -yaşanılan/kullanılan mekan -sokak hayatı -mekan ve zamanla örtüşen fonksiyonlar	3.Hoş olmayan hissi deneyimlerden koruma -rüzgar/hava akımı -yağmur/kar -soğuk/sıcak -kirlilik -toz/parıltı/ses
KONFOR	4.Yürüyüş için olanaklar -yürüyüş için kapalılık hissi yaratan mekanlar -sokaklarda düzen -ilginç cepheler -engelsiz yaya yolları -iyi yüzeyler	5.Ayakta durmak ve dikilmek için olanaklar -çekici sınırlar "kenar etkisi" -ayakta durmak için tanımlanan noktalar -ayakta durmak için destekler	6.Oturmak için olanaklar -oturma zonları -birincil ve ikincil oturma olanakları -dinlenmek için banklar
	7.Görmek için olanaklar -görme mesafeleri -engelsiz manzaralar -ilginç manzaralar -ışıklandırma	8.Duymak ve konuşmak için olanaklar -düşük ses seviyesi -konuşma mekanları için bank düzenlemesi	9.Oynama ve yayılma aktiviteleri için olanaklar -gece-gündüz/yaz-kış oyun, eğlence ve yayılma aktiviteleri için düzenleme
YARARLANMA	10.Ölçek -binaların ve mekanların boyutlandırılmasında his, hareket, ölçü, davranış gibi insani ölçeklere dikkat edilmesi	11.İklimin pozitif etkilerinden yararlanma olanakları -güneş/gölge -sıcaklık/serinlik -esinti/havalandırma	12.Estetik niteliği/ pozitif his ve deneyimler -iyi tasarım/iyi detaylandırma -manzara/vistalar -ağaçlar/bitkiler/su

Carmona et al. [2008] ise, araştırmalarında kamu mekanlarının tasarlanmasında evrensel pozitif nitelikleri Tablo 3.3'de belirtildiği gibi ifade etmektedirler.

Tablo 3.3: Kamu mekanları için evrensel pozitif nitelikler.

Erişilebilirlik	Alana ulaşmak ve hareket etmek kolay	Hareket ve yürüyebilme kolaylığı, bariyersiz kaldırımlar, yürüyerek, bisikletle, toplu taşımayla alana her zaman erişim, kaliteli otopark, mekan sürekliliği, sıkışıklığın olmaması.
Konfor	Vakit geçirmek için konforlu	Ağır trafikten, tren-uçak gürültüsünden, müdahaleci sanayiden uzak; kent mobilyalarının, tesadüfi oturma yüzeylerinin, umumi tuvaletlerin, sığınakların sağlanması; okunabilirlik açısından net tabelalar ve kapalı mekanlar.
Fonksiyonel	Anlaşmazlığa düşmeyen/çatışmayan fonksiyonlar	Konutların, kullanımlarla, aktivitelerle, araç/yaya ilişkileriyle uyum sağlaması; bakım ve hizmet sağlaması; sokak otopark sıkıntısı olmaması.
Canlı ve uygulanabilir	İyi kullanılan ve gelişen	Sahipsiz boş bölgelerin, binaların olmaması; kullanım çeşitliliğini, toplanma alanlarını, canlılığı teşvik ediyor olması; oyun tesislerinin kullanılabilirliği; alan ile etkileşimi teşvik eder.
Özgün	Pozitif ayırıcı karakter	Yer ve karakter duygusu, olumlu ambiyans; ses, dokunma ve koku açısından uyarıcı; mevcut karakter ve geçmişin kuvvetlendirilmesi; otantik; bireysel.
Çekicilik	Görsel olarak hoş	Estetik kalite; görsel uyarıcı; derli-toplu, bakımlı kaldırımlar, peyzaj, çim, ön bahçeler; vandalizm ve duvar yazılarının temizlenmesi; kamusal sanatın kullanılması ve koordine edilmiş sokak mobilyaları.
Kapsayıcı/kucaklayıcı	Herkesi hoş karşılar, bağımsız, açık ve toleranslıdır.	Cinsiyet, yaş, ırk ayrımı yapmadan herkes için erişim ve eşitlik; kamusal yaşama katılımı teşvik etmek; gençler için etkinlikler; sınırsızlık.
Tatmin edici	Sahiplenme duygusu ve aidiyet	İnsanlara pay verme (bireysel veya kolektif); gurur, yurttaşlık ve komşulukları teşvik eder; kişisel özgürlük sağlar; kendi kendine yeterlilik için fırsat tanır.
Temizlik ve düzen	İyi bakım	Çöplerin, yasa dışı çöp dökümünün, terk edilmiş arabaların, kötü kokuların, kirlerin ve döküntülerin temizlenmesi; yeterli atık toplama tesisleri, köpeklere karşı önlem alma.

Tablo 3.3 (Devam): Kamu mekanları için evrensel pozitif nitelikler.

Güvenli ve emniyetli	Güvenli hissedilen ve olan	Araç hızlarının indirgenmesi, yaya ve bisikletlilerin güvenliği; sokak suçlarının ve anti-sosyal davranışların azaltılması; iyi aydınlatılmış ve iyi gözetime sahip, emniyet tedbirleri; güvenlik algısı.
Dayanıklı	Gün boyu kullanımın baskılarına dayanabilen	Yüksek kaliteli kamusal alan, sürekli kazılan ya da onarılan değil; esnek ve dayanıklı sokak mobilyaları, döşeme malzemeleri, sınırlar, yumuşak peyzaj, kent mobilyaları; bakımlı binalar; uyarlanabilir ve çok amaçlı mekan.
Yeşil ve kirletilmemiş	Sağlıklı ve doğal	Daha iyi parklar ve açık alanlar; mekanın ve binaların yeşillendirilmesi; biyolojik çeşitlilik; kirletilmemiş su, hava, toprak; doğaya erişim; araç emisyonlarının yokluğu.

Shaftoe [2008], başarılı kamu mekanlarının ortak özelliklerini; mekansal, coğrafi, yönetsel, psikolojik ve duygusal özellikler olarak belirtmektedir. Bir kamu mekanının mutlaka bu unsurların tamamını içermesi gerekmediğini, ancak yaptığı gözlemler sonucu bu özelliklerin yüksek oranda bulunduğu kamu mekanlarının başarılı olduğunu ifade etmektedir. Shaftoe, kamu mekanlarının tasarım unsurlarını daha detaylı olarak aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

Mekansal özellikler: Bol oturma yerleri, kaliteli ve dayanıklı malzemelerin kullanımı, farklı kullanımlar ve zamanlar için uyarlanabilirlik, asimetric dengenin kurulması, çeşitlilik ve ilgi çekici ayrıntılar, dikkatlice düşünülmüş ve uygun yatay platformlar, mekanın büyüklüğü.

Coğrafi özellikler: Kamu mekanının konumu, mekanın çevresel kullanımları, kamu mekanları arasındaki ilişkiler, diziler, mekana yaya ve taşıt ile erişilebilirlik.

Yönetimsel özellikler: Kullanımda çeşitlilik, rahat ve her zaman kullanımın sağlanması, kapsayıcılık, bakım ve temizlik, araç dolaşımının yasaklanması yada kontrol edilmesi, yeterli aydınlatma, farklı aktiviteler ile mekanın canlandırılması.

Psikolojik ve duygusal özellikler: İnsan ölçeğinde tasarım, özgünlük ve eşsizlik, güvenlik hissi, iklimsel konfor, görsel tatmin, doğal peyzajın zenginliği, akustik, hoş kokular, yeme içme olanakları.

Shaftoe, kamu mekanının tasarımcılarına ve yöneticilerine bazı tasarım önerileri de sunmaktadır:

- Binalar, açık alanlar ve diğer öğelerin birlikte düşünülerek tasarlanması,
- Tasarımda güvenlik ve emniyet hissinin göz önüne alınması,
- Mekanın sadece görsel değil, her açıdan nasıl bir etki yaratacağının düşünülmesi,
- Tüm yaş gruplarından kullanıcıların beklenti ve isteklerinin dikkate alınması,
- Çeşitli oturma seçeneklerinin sunulması,
- İklima göre uygun yerlerde güneşten korunma ve gölgenin sağlanması,
- İnsanlara yeme içme seçeneklerinin sunulması,
- Farklı aktivitelerle mekanın canlandırılması,
- Açık alanların ağaçlarla tanımlanması, çalı türü bitkilerin en aza indirgenmesi,
- Duvar yazılarına karşı özel kaplamaların konulması, grafiti için ayrı özel duvarların yer alması,
- Farklı yaş grupları için farklı alanların belirlenmesi (oyun ve spor alanları, banklar, piknik alanları vb.),
- Yaya dostu aydınlatmanın sağlanması,
- Banklar, piknik masaları ve oturma yerlerinin yakınına çöp kutularının konulması,
- Düzenli yeşil alan bakımı ve çöplerin temizlenmesi,
- Erişilebilir yerlere tuvaletlerin konumlandırılması,
- Bütçenin karşılayabileceği şekilde yüksek nitelikli malzemelerin kullanılması.

Júlia et al. [2010] ise, kamu mekanlarının başarılı olabilmesi için planlama ve tasarım aşamasında kent bütünlüğü içinde ele alınması ve kamu mekanları arasında bir ağ oluşturulması gerekliliğini vurgulayarak, bu doğrultuda 4 gösterge üzerinde durmaktadırlar (Tablo 3.4).

Başarılı kamu mekanlarının geliştirilmesi doğrultusunda literatür araştırmalarının yanı sıra, tüm dünyadaki kamu mekanlarını inceleyerek, tasarım ölçütlerini belirlemeyi amaçlayan kuruluşların çalışmaları da söz konusudur. Bu tez çalışmasında da yöntem olarak kullandığımız Project for Public Spaces (PPS) kriterleri de, 1975 yılından bu yana dünyadaki 1000'in üzerinde kamu mekanını

değerlendirilerek kriterler geliştiren Project for Public Spaces (PPS) kuruluşuna aittir [Web 2, 2013]. Bu kriterler, erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme konularından oluşmaktadır.

Tablo 3.4: Kamu mekanlarının ağlarının programlanması, planlanması, tasarımında kentsel bütünleşmeyi destekleyen göstergeler.

Göstergeler	Kamusal mekan ağlarının girdileri
Hareketlilik/Erişilebilirlik/Bağlanabilirlik	Kentsel mekanların uyumunu destekleyen hareket ve erişilebilirlik koşullarının oluşturulması, farklı kamusal mekanları birbirlerine bağladığı gibi tüm nüfusun kolay erişimini mümkün kılar. Mevcut ağların (yol, yaya dolaşımı vb.) akışı ve sürekliliği, engellerin oluşumundan kaçınarak tüm kent ağına kolay erişime olanak tanır.
Arazi kullanımları/Aktiviteler	Kamusal mekan ağlarında ticaret, hizmet tesisleri, eğlence ve rekreasyon aktiviteleri arasında değişen çok amaçlı kullanımları geliştirme. Daima akılda yakınlık ilkesini tutarak, çok sayıda kamusal mekan arasında fonksiyonel tamamlayıcılığı geliştirme. Yeni arazi kullanımı ve aktivitelerin oluşturulmasında sosyo-ekonomik dinamiklerin geliştirilmesi mekanların yenilenmesine katkıda bulunabilir.
Sosyal dinamikler	Kamusal mekan ve uygun aktiviteler arasındaki tamamlayıcılıkla sosyal dinamiklerin oluşturulması. Bu dinamikler kentsel deneyimlerin bir mekanı yenileme kapasitesinin artmasını sağlar ve sosyal dışlanma, marjinalleşme olaylarını aza indirger.
Konfor/Güvenlik	Kentsel ağ içindeki hareketlerde güvenlik ve konforun geliştirilmesi. Hareketlerin bütün modlarında (karayolu, yaya, bisiklet, demiryolu, vb) güvenlik şartlarının iyileştirilmesi. Konforun geliştirilmesi, özellikle de yeşil ulaşım modları dolaşım düzeyinde. Böylelikle sosyo-ekonomik dinamiklerin oluşturulmasının başarısına katkıda bulunmak mümkün olur.

Erişim ve bağlantılar: PPS bir yerin erişilebilirliğinin etrafıyla olan fiziksel ve görsel bağlantılarıyla ilgili olduğunu belirtmektedir. Başarılı bir kamu mekanına ulaşmak ve geçmek kolaydır; hem uzaktan hem de yakından algılanabilir. Mekanın sınırları önemlidir; sonuç olarak bir dizi mağazanın olduğu sokakta yürümek, boş duvar ve arazi parçasında yürümekten daha ilginç ve genellikle güvenlidir. Ulaşılabilir mekanlar büyük park hareketliliğine sahiptir ve ideal olarak toplu taşıma için de elverişlidir.

Kullanım ve aktiviteler: Aktiviteler bir alanın temel yapı taşıdır. Farklı aktivitelerin yer alması insanların mekanı kullanımlarını teşvik eder. İlgi çekici aktiviteler olmadığı zamanlarda mekanlar boş olur ve bu genellikle bir şeylerin yanlış olduğu anlamına gelmektedir.

Konfor ve imaj: Bir kamusal mekanın konforlu ve iyi bir imajının olması başarısını arttırmaktadır. Konfor, güvenlik hissi, temizlik ve kullanışlı oturulabilir alanları içerir. İnsanlara oturmak istedikleri yerleri seçme hakkının verilmesinin önemi genellikle küçümsenir. Özellikle kadınlar alanın konforunun ve imajının belirlenmesinde belirleyicidirler, çünkü kullandıkları mekanlar konusunda seçici olma eğilimindedirler.

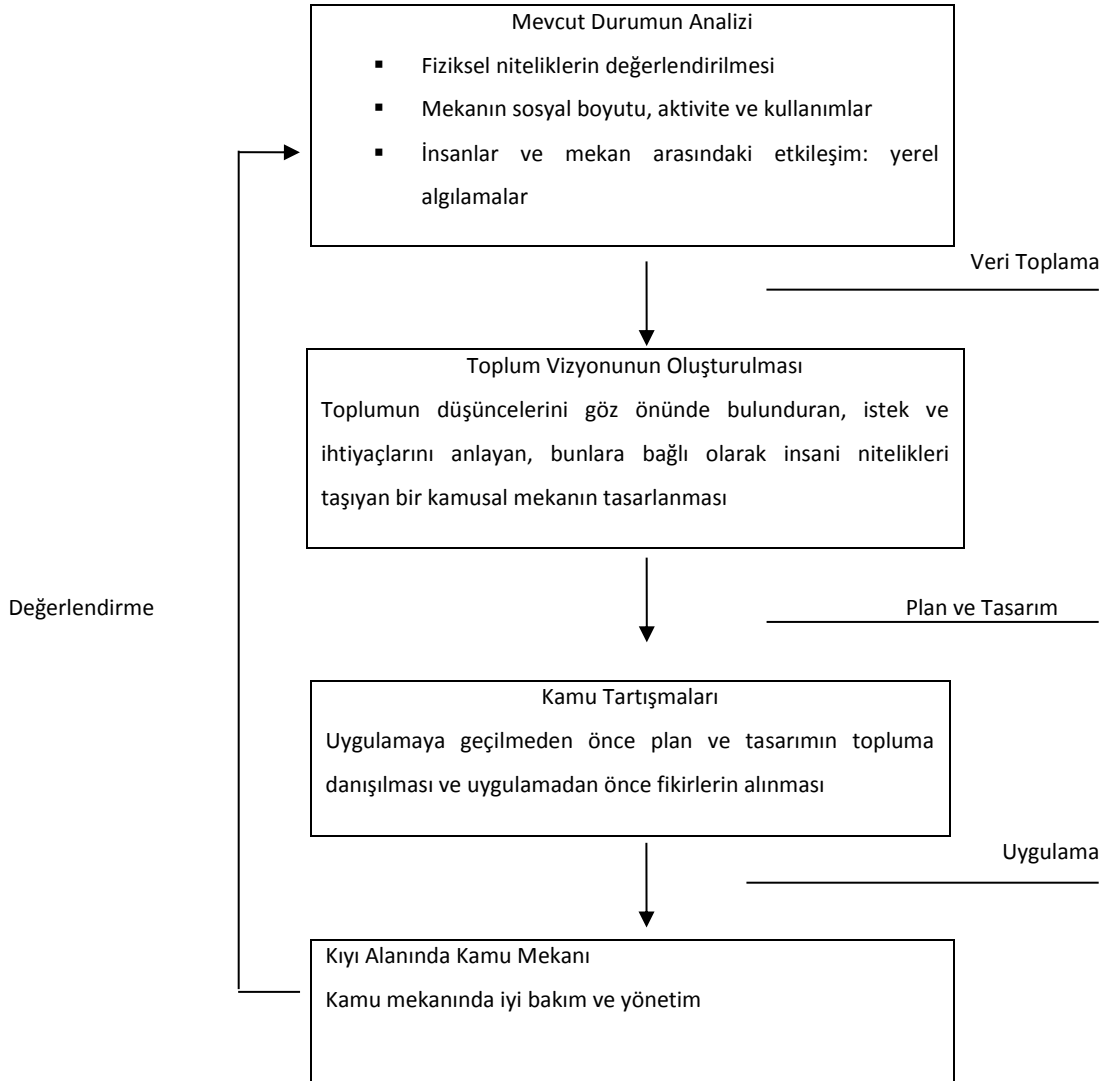
Sosyalleşme: İnsanlar arkadaşlarını gördüklerinde, buluştuklarında, komşularıyla karşılaştıklarında ve yabancılarla etkileşimde olduklarında rahat hissediyorlarsa, kendilerini güçlü hissederler, topluma ve bu tarz sosyal aktiviteleri sağlayan mekanları kullanma eğilimi gösterirler.

3.2. Kıyı Alanlarında Başarılı Kamu Mekanlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım İlkeleri

Kıyı alanları sahip oldukları olağanüstü özellikler ile kentler için eşsiz kamu mekanı fırsatları sunmaktadırlar. Günümüzde, kentsel yaşam kalitesi ve yaşanabilirliğin arttırılması yönünde yapılan araştırmalarda kıyı alanlarının kamuya açılması tüm kıyı gelişimleri için bir ön koşul olarak kabul edilmektedir [Bruttomesso, 2001, Krieger, 2004, Van Zyl, 2009].

Andini [2011], “Public Spaces for People on New Urban Waterfronts”, adlı çalışmasında kıyı alanlarında kamu mekanlarının planlaması sürecini Tablo 3.5’de belirtildiği şekilde; veri toplama, planlama ve tasarım, ve uygulama aşamaları olarak ifade etmektedir.

Tablo 3.5: Kıyı alanlarında kamu mekanlarının planlama süreci.

Kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının tasarlanması sürecinde; temel koşul olarak kamu mekanlarının genel tasarım kriterleri geçerli olmakla birlikte, kıyıya özgü tasarım kriterlerinin de vurgulanması son derece önemlidir. Bu kriterler; aşağıda çalışmamızın yöntemini de oluşturan PPS kriterleri -erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme- üzerinden ele alınmaktadır.

3.2.1.Erişim ve Bağlantılar

Bu bölümde erişilebilirlik, kent ve kıyı entegrasyonu, okunabilirlik, suya yönelik gelişim alt konuları incelenmektedir.

3.2.1.1.Erişilebilirlik

Carr et al. [1992] erişimi, fiziksel, görsel ve sembolik olarak üç şekilde sınıflandırmaktadır. Bir mekan için fiziksel erişim bariyerlerin olmaması, bağlantıların ve sirkülasyonun iyi sağlanmasıdır. Bir alanın fiziksel erişimi kadar görsel erişimi de önemlidir ve insanların kendini özgür, rahat ve güvende hissetmelerini sağlar. Görsel erişim için hassas bir tasarım sergilenmelidir. Hem insanların gizlilik ihtiyacı giderilmelidir, hem de alanın güvenli olduğu hissettirilmelidir. Sembolik erişim ise mekanın tüm tasarım elemanlarıyla herkesi karşılamasıdır. Örneğin, pahalı mağazaların ya da restoranların olduğu bir mekan alt gelir grubuna ait kişilerin kendilerini rahat hissederek gidebilecekleri mekanlar değildir ve sembolik olarak erişilmezdir. Sembolik erişim Low [2000]'un örneği üzerinden de açıklanabilir. Battery Park City'deki kamu mekanları, orada yaşayan insanların ekonomik gücünün yüksek olması nedeniyle, kentin geri kalanları için kamu erişiminin sınırlı olduğu alanlardır.

Kıyı alanlarının yeniden gelişimi süreci ile birlikte kamu erişim talepleri de artmıştır [Donaher et al., 1980; Boyd, 1985]. Kentler kıyıyla ve suyla kaybetmiş oldukları bağlantıyı görsel bağlantılarla, eğlence aktiviteleriyle, kentin sosyal, kültürel, tarihi değerleriyle ve gelişmiş kamu erişimiyle yeniden sağlamaya çalışmışlardır [Malone, 1996]. Kıyı erişimi genel anlamda, kıyıda ya da yakınında yer alan rekreasyon alanlarına, kamunun ulaşma, kullanma ve görüntüleme yeteneği olarak tanımlanmaktadır [Locklin, 1999].

Kıyı alanlarında farklı kullanımların gelişimi daha eşitlikçi bir kamu erişimini de gündeme getirmektedir [Laidley, 2007]. Bazı durumlarda kıyı fonksiyonlarına kamu erişimi yeterince algılanamamaktadır [Locklin, 1999]. İnsanlar kıyıya hangi yoldan gideceklerini veya fonksiyonların nerede olduğunu bilememektedirler. Bu sorunların

giderilmesi için yollar ve girişler boyunca yön ve bilgilendirme tabelaları yer almalıdır. Bölgesel kıyı kılavuzları ve haritaları hazırlanmalı ve dağıtılmalıdır. Kıyı alanlarında başarılı kamu erişiminin sağlandığı örnekler ne yazık ki çok az sayıdadır [Krieger, 2004].

Kıyı alanlarına kamu erişiminin sağlanmasında yeterli toplu taşıma olanaklarının sunulması son derece önemlidir [Bruttomesso, 2001]. Ayrıca, suya yönelik erişim olanaklarının geliştirilmesi de kara-su sistemleri arasında ilişki kurulmasını sağlayarak kent içindeki trafik baskısını azaltır. Otopark alanları ise doğru yerde konumlandırılmalı ve yeterli sayıda olmalıdır [Atash, 2004]. Olumsuz görsel etkileri en aza indirilmelidir. Erişilebilir olmalıdır ama kıyıda yer almamalıdır.

Yolların, açık alanların suya yönelik gelişimi de kıyı alanlarında kamu erişimi için önemli unsurlardan biridir [Atash, 2004]. Bu gelişim kıyı alanlarında yaya yolları ve durak noktalarıyla birleşerek sirkülasyon ve peyzaj öğelerinde bütünlük ve süreklilik sağlanmalıdır. Güven ve konforun sağlanması da kamu erişimi açısından önemlidir [Abdul Latip and Shamsuddin, 2012]. Özellikle güvenlik sorunu mekanın daha az kullanılmasına neden olur.

Sairinen and Kumpulainen [2006], kıyı alanlarında erişim ile ilgili sorgulanması gereken konuları aşağıdaki şekilde sıralamışlardır:

- Kentsel kıyı alanları kamu için erişilebilir midir?
- Kentsel yapı kıyıya yaya ve araç erişimini kolay sağlıyor mu?
- Kıyı alanlarında trafik ve otopark sorunu yaşanıyor mu?
- Uygun erişim imkanları sağlanmış mı?
- Kıyıdaki yollar belirgin mi?
- Yapay ya da doğal bariyerler kıyıya erişimi engelliyor mu?

Kıyıya kamu erişiminin sağlanması sürecinde mevcut yollar analiz edilmeli, öneri yollar ile bağlantı sağlanmalı, ulaşım araçları arasında da bağlantı sağlanmalı, her erişim noktasının önemi tanımlanmalıdır [Abulnour, 2012]. Bağlantı, kolaylık, keyif, rahatlık göz önünde bulundurulmalıdır.

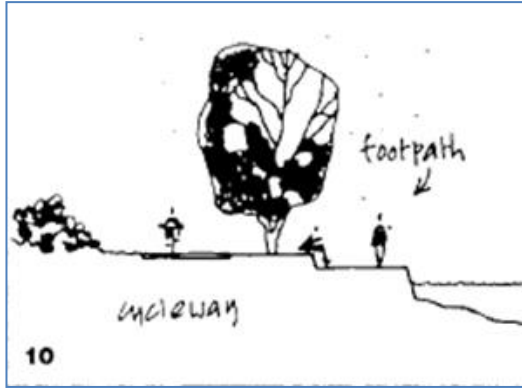
Kıyı alanlarında görsel erişimin sağlanması için öncelikli olarak yüksek binalardan kaçınılmalıdır [Carr et al., 1992]. İnsanlar görsel açıdan suya ulaşabilmelidirler [Huang, 2008]. Oluşturulacak görsel hat insanları suya çekmelidir. Görüş koridorları, manzara ve suyun etkisinin kent içine nüfus etmesini sağlamalıdır.

Görsel erişim zaman zaman binalar ve duvarlarla engellenebilmekte, suya yakın olursa da erişmek mümkün olamamaktadır. Özel gelişimler fiziksel ve görsel erişimi olumsuz etkileyebilmektedir [Abdul Latip and Shamsuddin, 2012].

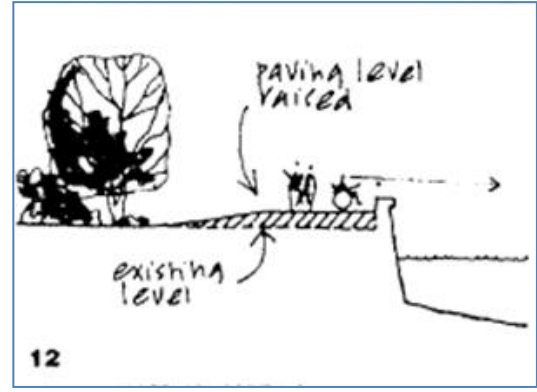
Kıyı alanlarına erişimin sağlanması sürecinde ele alınması gereken konulardan biri de yaya erişiminin sağlanmasıdır [Bruttomesso, 2001]. Kıyı alanları genellikle kentin ana yaya bölgelerinden biri haline getirilmekte ya da tasarım hedeflerinin başında yaya alanları oluşturması yer almaktadır. Araç trafiğinin sınırlandırılması gündeme gelmektedir.

Kıyı alanlarında görüş koridorları olan, sokaklarla uygun bağlantıların sağlandığı, yönlendirmelerin düzgün yapıldığı kesintisiz yaya erişimi sağlanmalıdır [Cook et al., 2001]. Kent merkezi ve kıyı bölgesi arasında yaya erişiminin sağlanması için engeller ortadan kaldırılmalıdır. Yaya yollarının diğer yollarla olan bağlantısı dikkatle incelenmelidir. Köprüler, yükseltilmiş geçitler, tüneller vb. kullanımlar yaya kullanımları için elverişli olmalıdır. Gerekli koşullar sağlandığında, kıyı alanları yaya erişimi bakımından kolay, güvenli ve keyifli hale gelir. Yaya erişim yolları zaman zaman peyzaj öğeleriyle, banklarla, kamusal sanatla, mimari yapılarla bütünleştirilmelidir [Gillotti, 2005]. Yapı adalarının boyutlarının küçültülmesi ve optimum büyüklüğün sağlanması da kıyı gelişimlerinde yaya erişimini kolaylaştıracak çözümlerden biridir [Abulnour, 2012]. Yaya akışının sürekliliğinin sağlandığı kıyı alanları, yaya geçişinin kesintiye uğradığı alanlara göre çok daha çekici bulunmaktadır [Web 2, 2013]. Erişim aynı zamanda insanların suyla etkileşimi anlamına da gelmektedir; yüzmek, balık tutmak, piknik, ördekleri beslemek gibi aktiviteler suyu daha çekici kılmaktadır.

Kıyı alanlarında, özel araçlar dışında ulaşım olanaklarının sağlanması ve motorlu araç girişinin sınırlandırılması durumunda daha başarılı uygulamalar yapılabilmektedir [Web 2, 2013]. Sydney, Stockholm, Helsinki, Venedik ve Hong Kong'ta insanlar kıyı alanlarına ulaşımında kara yolu kadar deniz yolunda kullanma eğilimindedirler. Yürüme ve bisiklete binme ulaşımın diğer önemli parçalarındandır. Pek çok başarılı kıyı alanlarında yaya gezinti yollarına ve bisiklet hatlarına önem verilmektedir. Arabalar ve park alanlarıyla engellenmemiş alanlarda insanlar daha rahat hareket edebilmekte ve aktivitelerden faydalanabilmektedir (Şekil 3.1 [Moughtin, 2003]), (Şekil 3.2 [Moughtin, 2003]).

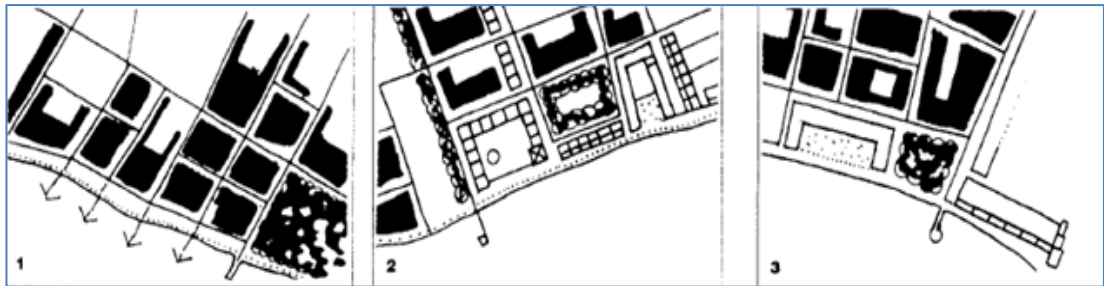
Şekil 3.1: Bisiklet ve yaya hatları için düzenlemeler.

Şekil 3.2: Gözlem için yükseltilmiş promenad.

3.2.1.2.Kent ve Kıyı Entegrasyonu

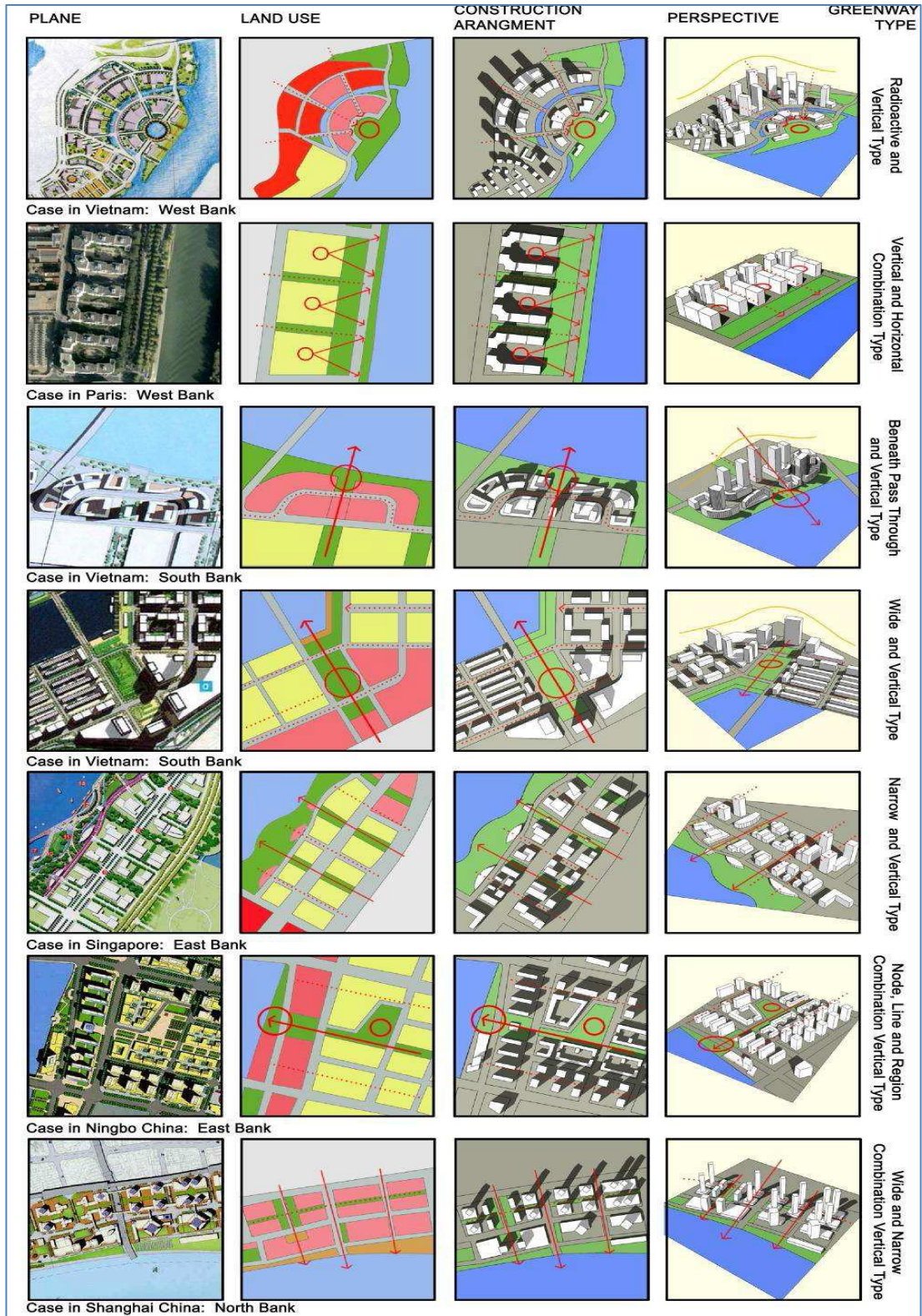
Birçok kıyı alanı projesi genellikle kentle uyum sağlayamamakta, farklı birer bölge gibi ele alınmaktadır [Marshall, 2001]. Kent ve kıyı entegrasyonunun sağlanmasında bütüncül bir yaklaşım son derece önemlidir. Bu doğrultuda, kamu mekanları ile birleşen, insanları su kenarına çeken bulvarlar, meydanlar, gezi yolları oluşturulmalıdır [Fisher, 2004]. Görsel açıdan bütünlüğün sağlanması için binaların ve açık alanların suya yönlendirildiği, binaların suyun kenarına dik yerleştirildiği bir tasarım geliştirilmelidir [Atash, 2004; Huang, 2008].

Şekil 3.3: Kent ve su için öneri geçirgen gelişim, kent dokusu ve su için pozitif ilişki.

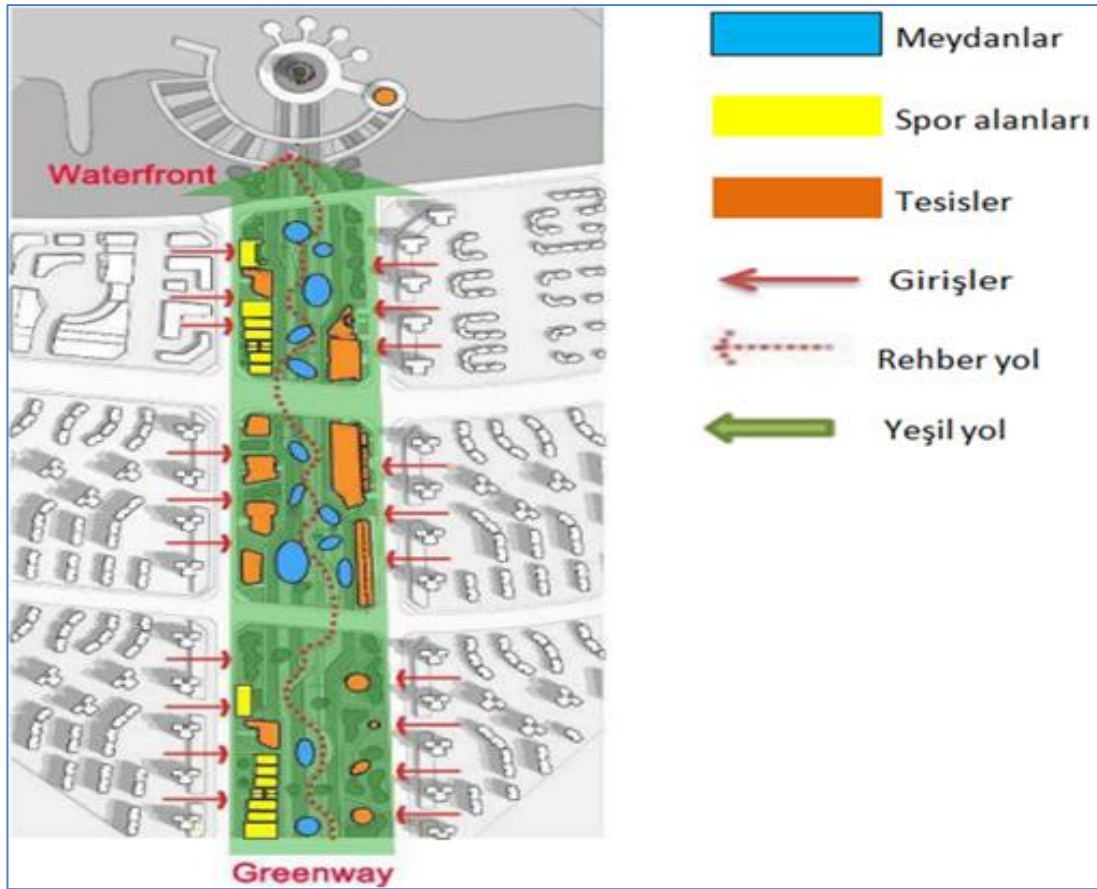
Kent ve kıyı entegrasyonunun sağlanması sürecinde, kentsel kıyıya doğru yönelen yeşil sisteminden de bahsetmek mümkündür [Hongyu and Sheng, 2009]. Bu yollar rekreasyon görevlerini üstlendiği gibi, kent merkezinden kıyı alanlarına doğru insanlara rehberlik de ederek, insanları suyla bütünleştirmektedir (Şekil 3.4).

Yeşil sistemi doğrusal ve yüksek erişilebilirliğe sahip olmalıdır. İyi bağlantı sağlamalı, ekoloji konseptini içermeli, fonksiyonlar ise kompakt ve çeşitli olmalıdır.

Şekil 3.4: Kıyı alanları yeşil sistemleri.

Hongyu and Sheng [2009], kentsel yeşil sistemin fonksiyonlarını da aşağıda belirtilen şekilde tanımlamaktadırlar (Şekil 3.5):

Şekil 3.5: Kıyı yeşil yollarında kamusal tesislerin lineer yerleşimi.

- Sağlık fonksiyonu: Açık alanlar, yeşil alanlar, meydanlar, küçük bahçeler, top oyun sahaları, yüzme ve jimnastik alanları, top oyunları, bowling, vücut gelişimi.
- Yeme içme fonksiyonu: Yemek mekanları, restoranlar, yiyecek ve içecek stantları.
- Alışveriş fonksiyonu: Giyim, şapka, ayakkabı, saat, gözlük, makyaj, mücevher, spor malzemeleri, ev aletleri vb.
- Günlük ihtiyaç fonksiyonu: Marketler, alışveriş merkezleri, gazete bayileri, patiseri, manav, kırtasiye, eczane vb.
- Eğlence fonksiyonu: Sinema, oyun odaları, internet kafeler, barlar.
- Edebiyat ve sanat fonksiyonu: Sanat galerileri, kütüphaneler, müzik aletleri mağazaları, kafeler, konserler, müze, kültür sarayları ve sanat iletişim siteleri.

- Hizmet fonksiyonu: Fotoğraf stüdyoları, berber, postahane, bankalar, ajanslar, seyahat ajansları, sosyal tesisler, danışma merkezleri.

3.2.1.3.Okunabilirlik

Lynch [1960], çevrenin yapılandırılması ve tanımlanabilmesinin tüm hareketli canlılar için önemli bir yetenek olduğunu belirtmektedir. Bunları gerçekleştirebilmek için çeşitli ipuçları kullanılır; renk, biçim, hareket, ışık gibi görsel duyumlar dışında koku, ses, dokunma, yerçekimi hatta manyetik alanlar gibi diğer uyarıcı elemanlardan da yararlanılabilir. Yön bulmak içgüdüsel bir eylem olmakla birlikte dış çevreden edinilen duysal ipuçlarına dayanmaktadır. Kişilerin dış dünyayı genellediği resim yani çevresel imge anlık duyguların ve geçmiş deneyimlerin bir ürünü olarak hareketi yönlendirir. Net bir imge kişilerin hareketini kolaylaştırır ve hızlandırır. Belirgin ve okunaklı bir çevre duygusal açıdan güven hissi uyandırır, deneyimin derinliğini ve yoğunluğunu arttırır. Çevrede belirsizlikler, labirentler ve sürprizlerin de bir değeri olmakla birlikte belirsizlik, görünür bir bütünün küçük bir parçası olmalı, sürpriz bütüncül bir çevrede gerçekleşmelidir.

Lynch, okunabilirliği etkileyen 5 temel unsur olduğunu ifade etmektedir:

- Landmarklar: Oryantasyonu sağlayan görsel noktalar.
- Yollar: Yol, otoyol gibi ulaşım kanalları.
- Düğüm/odak noktaları: Toplanma noktaları, faaliyetlerin yoğunlaştığı alanlar, yolların yakınlaştığı noktalar.
- Bölgeler: Tutarlı bir karaktere sahip, diğer bölgelerden farklı ayırt edici bir forma sahip alanlar.
- Sınırlar: Bir alanı diğerinden ayıran nehir, demiryolu hattı ya da otoyol gibi doğrusal hatlar.

Shaftoe, [2008]'e göre ise okunabilirlik, nerede olduğunuzu ve ulaşmak istediğiniz yere nasıl gideceğinizi bilmek ve mekanda görsel tutarlılık olduğunu hissetmektir. Kamu mekanlarında landmark yapılar farklı formları, kullanım açısından önemi ve görünürlüğü açısından okunabilirliği arttıran en temel öğelerdir

[Nasar, 2011]. Okunabilir mekanlar dışarıdan bakıldığında da içine girildiğinde de net olarak algılanabilir olan mekanlardır [Web 2, 2013].

Abulnour [2012], güçlü kimliğe sahip karma kullanım bölgeleri ile kıyılarının özelliklerinin vurgulandığı yaya dostu çevrelerin okunabilirliği yükselttiğini vurgulamaktadır. Ayrıca kıyı alanında yer alan kullanım ve aktiviteler, kıyıyı kentin tanımlanabilir bir parçası haline getirmektedir. Kullanım ve aktivitelerin seçiminde dikkat edilmesi gereken konu kentten kopuk bir yapının sergilenmemesi, kenti yansıtan seçimlerin yapılmasıdır.

Resim 3.2: City Hall Stockholm.

Resim 3.3: City Hall Stockholm.

Kıyı alanlarında çoklu fonksiyonlar içeren ve tek yükselen landmark yapılar da okunabilirliğin yüksek olmasında etkilidir [Web 2, 2013]. Örneğin, Stockholm'de City Hall, şehir meydanı, park, avlular ve kıyı turu için bekleyen botların bulunduğu ana rıhtımla bütünleşen önemli bir landmark binadır (Resim 3.2), (Resim 3.3). Bu bina tek boyutlu bir bina olmaktan çok, kıyı alanını vurgulayan bir yapıdadır.

3.2.2. Kullanım ve Aktiviteler

Gehl [1987], kamu mekanlarında gerçekleşen aktiviteleri; zorunlu aktiviteler, isteğe bağlı aktiviteler ve sosyal aktiviteler olmak üzere üç grupta toplamaktadır. Bu aktiviteleri aşağıdaki şekilde açıklamaktadır:

Zorunlu Aktiviteler: Okula gitmek, işe gitmek, alışveriş yapmak, otobüs beklemek gibi daha çok günlük görev ve eğlence aktiviteleri bu grubun içinde yer

alır. Zorunlu aktiviteler genellikle yürüyüşle bağlantılıdır ve zorunlu olduğu için fiziksel çerçeveden az etkilenir.

İsteğe Bağlı Aktiviteler: Kullanıcıların istekleri doğrultusunda, zaman ve mekan uygunsa gerçekleştirdikleri aktivitelerdir. Hava almak için yürüyüş, oturmak ve güneşlenmek gibi rekreasyonel aktiviteler bu gruba örnek olarak gösterilebilir. Bu aktiviteler dış ortamın fiziksel koşullarına bağlıdır.

Sosyal Aktiviteler: Bu aktiviteler oynayan çocukları, selamlaşmayı ve konuşmayı, çeşitli toplumsal aktiviteleri ve en yaygın olarak da diğer insanları görme, duyma gibi pasif iletişimi içermektedir. Sosyal aktiviteler insanların o mekanda bulunması ya da hareket etmesiyle anlık gelişir. Sosyal aktiviteler kamu mekanlarında zorunlu ve isteğe bağlı aktiviteler için daha iyi koşullar sağlandığında dolaylı olarak desteklenmektedir.

Mekanların niteliğinin zorunlu ve isteğe bağlı aktivitelerin gerçekleştirilme şekil ve süreçlerini değiştirdiğini belirten Gehl, şehir plancıları ve mimarların insanların görme, duyma ve bir araya gelme olasılıklarını yükselten tasarımlar ile sosyalleşmeye olanak tanıyan mekan organizasyonları geliştirebileceğini ifade etmektedir (Şekil 3.6).

Fiziksel Çevrenin Niteliği

	KÖTÜ	İYİ
Zorunlu Aktiviteler		
Tercihli Aktiviteler		
Sosyal Aktiviteler		

Şekil 3.6: Kamusal mekanların niteliği ve aktiviteler arasındaki ilişki.

Canlı ve başarılı kamu mekanlarının oluşturulması için farklı alan kullanımları ve çeşitlilik içeren aktiviteler yer almalıdır [Carmona et. al., 2010]. Farklı alan kullanımların faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Sosyal etkileşim için büyük fırsatlar yaratır.
- Sosyal yönden farklı toplulukların bir arada olmasını sağlar.
- İnsanlara güvenlik hissi verir.
- Mekan ve binalar farklı yaşam tarzları ve tüketici tercihleri için olanak sağlar.
- Canlı bir kent ve sokak hayatı sunar.
- Kentsel tesislerin canlılığını artırır ve küçük işletmeleri destekler.

Kullanımlardaki çeşitlilik, ilgi çeken mekanlar oluşturduğu gibi topluluk duygusunun gelişmesine de katkıda bulunmaktadır [Francis, 2011]. Günün 24 saati mekan güvenli bir şekilde kullanılabilir. Alışveriş, çalışma, rekreasyon alanları bir arada olduğunda daha az araç kullanımı gerçekleşir.

Kıyı alanları, sosyal aktiviteler için odak noktası oluşturmaktadır [Wood and Handley, 1999]. Kıyı alanlarında yer alan aktiviteler tamamlayıcı bir rol üstlenmeli ve hem birbirleriyle hem de kentin geri kalan kısmıyla ilişkili olmalıdır [Bruttomesso, 2001]. Kullanım ve aktivitelerde çeşitlilik sağlanırken, dikkatli ve ölçülü seçim yapılmalı, alan tek bir kullanım ya da aktivite ile baskı altına alınmamalıdır. Konut kullanımlarının sınırlandırılması, kıyı alanı ve çevresinin ziyaret akışının olduğu yerler haline gelmesini sağlamaktadır. Kıyıda konut alanlarının gelişimi, kullanım çeşitliliğini sınırlandırdığı gibi çeşitli aktivitelerin gerçekleştirilmesine de olanak tanımaz [Web 2, 2013]. Özellikle alt katı ticaret üst katı konut olan çok katlı binalar fiziksel ve psikolojik olarak kıyı alanlarını çevre komşuluklardan ayıran duvar izlenimi yaratmaktadırlar.

Kıyı alanlarındaki fonksiyonlarda maksimum düzeyde kamu kullanımı sağlanmalı, özellikle binaların zemin katları kamuya yönelik tesisler olarak değerlendirilmelidir [Cook et al., 2001]. Bu alanlarda öncelikli kullanım tekne yapımı ve onarımı, ticari balıkçılık, feribot ve yolcu terminalleri, marina gibi suya bağımlı aktiviteler için olmalıdır [Park and Kondo, 2004]. Kamu yararı açısından önerilen kullanımlar arasında dengenin ve uyumun sağlanması gerekmektedir. Su taksileri, tekne turları, demirlenmiş teknelerde restoranlar ya da barlar, balıkçılık, kaya atlama, yüzen havuzlar, kano ve yüzme gibi kullanım ve aktivitelerin yanı sıra tekne

festivalleri, balık pazarları, yem ve olta mağazaları, yüzen platformlar gibi kullanımlar kıyı alanına olan ilgiyi arttırmaktadır [Web 2, 2013]. Ayrıca, konserler, festivaller, sokak çalgıcılığı ve süs eşyaları stantlarından oluşan kamusal eğlenceler kıyı alanlarında yer almalıdır [Shaftoe, 2008].

Aktivitelerin geliştirilmesi sürecinde tüm yaş ve gelir grupları göz önünde bulundurulmalıdır [Atash, 2004]. Binaların alt katlarında perakende ve restaurant kullanımların yer alması mekanın canlılığını ve aktifliğini arttıracaktır. Aktivitelerin yaya yolları ve kamusal mekanlarla bütünleştirilmesi de alanın hareketliliğine ve canlılığına büyük ölçüde katkıda bulunacaktır.

Kıyı alanları rekreasyon ihtiyaçları için de seçenekler sunmalı, mekanlarda çok amaçlılık ön planda tutulmalıdır [Gillotti, 2005]. Kamu etkinlikleri ve kutlamaların yer alabileceği mekanlar düzenlenmelidir [Van Zyl, 2009]. Suyla bütünleşen plajlar rekreasyon ihtiyaçlarını karşılarken [Ren, 2011], meydanlar piknik ve gözlem yapmak için olanaklar sunmaktadır [Dee, 2012].

Kıyı alanlarında gerçekleştirilen aktivitelerde dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de sürdürülebilirliktir [Ren, 2011]. Kıyı alanlarına zarar veren aktivitelerden mümkün olduğunca kaçınılmalıdır. Suyla ilgili ihtiyaçlar karşılanmalı, su kütlelerinin ekolojik sürdürülebilirliği ve dengesi göz önünde bulundurulmalıdır.

3.2.3.Konfor ve İmaj

Bu bölümde konfor, kimlik ve anlam, suyun fiziksel yapısı, emniyet ve güvenlik, estetik, peyzaj ve kamusal sanat, peyzaj, bakım ve yönetim konuları ele alınmaktadır.

3.2.3.1.Konfor

Konfor başarılı kamu mekanları için öncelikli bir kavramdır ve insanların mekanda geçirecekleri süreyi belirler [Carmona et al., 2010]. Bu kavram fiziksel konfor (rahat ve yeterli oturma alanları vb.) ve çevresel konforu (güneşten ve

rüzgardan korunma vb.) içerdği gibi, sosyal ve psikolojik konforu (mekanın karakteri ve ambiyansı vb.) da içermektedir.

İnsanların kıyı alanlarını rahatlıkla kullanabilmesi için temel ihtiyaçlarının göz önüne alınması gerekmektedir [Gillotti, 2005]. Aydınlatma, net görüş alanlarının oluşturulması, dinlenme noktalarının konumlandırılması, oturma alanları, çöp kutuları, suyun estetik kullanımı, yönlendirici tabelalar büyük ölçüde mekanı rahatlatır. Ayrıca konforlu bir kıyı alanı yıl boyu kullanımı sağlamalıdır. Kamusal mekanların konforunun belirlenmesinde kadın kullanıcıların önemi göz ardı edilmemelidir, çünkü kadın kullanıcılar kullandıkları mekanlarda seçici olma eğilimindedirler [Web 2, 2013].

Başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasında en önemli faktörlerden biri yeterli çeşitlilikte ve sayıda oturma alanlarının sağlanmasıdır (Resim 3.4), (Resim 3.5) [Shaftoe, 2008]. Oturma alanları için mutlaka bank ya da sandalye kullanılması gerekmez. Geniş merdivenler de bu işlevi yerine getirebilir. İklim özelliklerine göre de güneşten, soğuktan ya da rüzgardan korunmak üzere korumalı oturma alanları düzenlenmelidir. En çok tercih edilen oturma alanları genellikle yaya akışının gerçekleştiği alanlardadır (Resim 3.6 [Shaftoe, 2008]), (Resim 3.7) [Carmona et al., 2010].

Resim 3.4: Oturma alanları.

Konfor açısından önerilebilecek diğer noktalar, hareketli oturma alanları, oturmak istemeyip ayakta durmak isteyenler için insanların dayanabileceği öğeler (kamusal sanatı da içeren sütunlar, ışıklı yol direkleri, uygun duvarlar), özellikle

engelli, yaşlı ve çocukluların kullanabileceği tuvaletler, oturma alanlarına yakın yeme içme birimleri, büfeler olarak sıralanabilir [Shaftoe, 2008].

Resim 3.5: Gözlem yapılabilen oturma mekanları.

Resim 3.6: Yaya yolu kenarında oturma alanı, Bristol.

Resim 3.7: Camla örtülmüş oturma alanları, Gdynia, Polonya.

Kamu mekanlarında konforun sağlanması açısından önemli noktalardan biri de evrensel tasarımıdır. Park and Kondo [2004], çalışmalarında Tokyo'da kıyı alanlarında yer alan parkların tasarımında evrensel tasarım konseptinin uygulamaya yön verdiğini belirtmektedirler. Kullanımın kolaylaştırılmasını ve daha iyi hizmet verilmesini hedefleyen evrensel tasarım; tüm kullanıcıları göz önünde bulundurarak bir tasarım modeli belirler. Park and Kondo, evrensel tasarımda 7 prensipten söz etmektedir:

- *Adil kullanım*: Çeşitli özelliklere ve becerilere sahip insanların kullanabilmesi,
- *Kullanımda esneklik*: Tasarımın her türlü bireysel tercih ve yetenekleri karşılaması,
- *Basitlik ve sezgisellik*: Daha önceki bilgi ve becerilere bağlı olmadan kolay anlaşılır ve yönlendirici bir tasarımın olması,
- *Algılanabilir bilgi*: Çevresel koşullara ya da kullanıcıların duygusal yeteneklerine bakılmaksızın gerekli bilgilerin algılanabilir şekilde sunulması,
- *Hataya toleranslı olma*: Tasarımın tehlikeleri ve kazara ortaya çıkan sonuçları minimize edecek şekilde olması,
- *Minimum fiziksel güç*: Tasarımın kullanıcıları yormayacak şekilde rahat ve verimli olması,
- *Uygun büyüklük*: Kullanıcıların vücut yapıları ve hareketliliklerine bakılmaksızın rahat kullanımın sağlanması.

Kıyı alanlarında tasarım unsurlarının yerel iklim koşullarını karşılayacak şekilde olması konfor açısından son derece önemlidir [Atash, 2004]. Binaların yükseklik, konum, kütle, yoğunluk olarak tasarımları rüzgar şiddetini arttırmayacak şekilde olmalıdır. Aynı zamanda kıyı alanlarındaki binalar hava kirliliğini dağıtacak meltem rüzgarlarını da engellemeyecek yükseklik ve hacimde olmalıdır. Ayrıca, mekan organizasyonunda yeterli sokak mobilyaları ve yayalar için gerekli özelliklerin sağlanması önemlidir. Özellikle bilgi panoları tip, boyut, yükseklik, malzeme ve renk açısından gelişme ile uyum sağlamalı, iyi aydınlatılmış olmalı ve ziyaretçilere kıyı alanıyla ilgili bilgi vermelidir.

Kıyı alanlarında kullanıcı dostu mekanlar için, gölge alanlar oluşturulmalı, termal konfor sağlanmalıdır [Shaziman et al., 2010]. Peyzaj elemanlarının kullanımı bunlar için geliştirilmelidir. Ayrıca kullanıcıların rahat hareket edebileceği ve keyif alabileceği geniş yaya yolları düzenlenmelidir.

Işıklandırma sisteminin geliştirilmesi de konfor açısından önemlidir. İyi tasarlanmamış bir ışık düzeni parıltı oluşturarak, yayaların, bisikletlilerin, araç kullanıcılarının ve denizcilerin gözünü alarak tehlikeler yaratabilmektedir [Liebl and Korth, 2000]. Zaman zaman landmarkları aydınlatmak için kullanılan ışıklandırma sistemleri, mekanda görsel çekicilik yaratabilmekte ve insanları mekana

ekebilmektedir. Gece aktiviteleri ve güvenlik amacıyla kurulan aydınlatma sistemi, görsel açıdan dengeli bir şekilde düzenlenmelidir. Mekanın kimliğini güçlendiren ışıklandırma sistemi, önemli noktaları vurgulamak üzere de kullanılmalıdır [Web 2, 2013].

Stevenson [2006], Circular Rıhtımı ile ilgili çalışmasında; mekanı konfor açısından değerlendirmiş, mekandaki fiziksel özellikler ve meydan mobilyalarının görüş avantajlarını sağlayacak şekilde konumlandırıldığını ve insanların etkileşimini teşvik ettiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, mekanın ulaşım ağları nedeniyle oldukça gürültülü olduğunu, ancak bu gürültünün insanların etkileşimini azaltacak bir yapıda olmadığını, aksine canlı bir atmosferin oluşmasını sağladığını belirtmiştir. Circular Rıhtımı ile ilgili diğer bir çalışma da Truong [2008]'in Sydney kentindeki kamu mekanlarını incelediği araştırmasıdır. Truong, Circular Rıhtımı'nda ışıklandırma konusunu değerlendirmiş, peyzajın güneş ışığının gün boyu kullanımını desteklediğini ortaya koymuştur. Opera Binasının aydınlatmalarının rıhtımın görünürlüğünü arttırdığını ifade etmiş, Rıhtım boyunca yer alan aydınlatma öğelerinin genellikle tekdüze olduğunu ve önemli görüş noktalarının vurgulanmasında etkili olmadığını belirtmiştir.

3.2.3.2.Kimlik ve Anlam

Kentsel tasarımcılar ve mimarlar kimliği ağırlıklı olarak fiziksel form üzerinde düşünme eğilimindedirler [Southworth and Ruggeri, 2011]. Lynch kimliği, bir alanın kendine özgü, canlı, benzersiz olması ya da en azından belirli bir karaktere sahip olması ve diğer alanlardan farklılaşması olarak tanımlamakta ve kimliği bir insanın algılaması ya da anımsamasının ölçüsü olarak değerlendirmektedir. Bir yerin kimliği gözlemcinin kültürüne ve ruh haline bağlı olmakla birlikte, tasarımcıların farklı ve akılda kalıcı yerler oluşturmaları gerekmektedir.

Southworth and Ruggeri [2011], sosyal aktivitelerin bir yerin kimliğinin güçlendirilmesinde önemli rol oynadığını belirtmektedirler. Güçlü kamusal kimliği olan alanların, güçlü görsel kimliğe sahip olması gerekmediğini vurgulayarak, görsel formun, bireysel ve toplumsal anlamların bir araya gelmesiyle büyük bir güce sahip olduğunu ifade etmektedirler.

Kıyı alanlarındaki gelişimlerde binaların geleneksel yapı formları ve kıyı kütleleri korunmalı ve güçlendirilmelidir [Atash, 2004]. Yeni fiziksel formlar mevcut yapılar ile uyum içinde olmalıdır. Bina ve kütlelerin ölçekleri, yükseklikleri, mimari yapıları ve oryantasyonları genel anlamda geleneksel karakter korunarak mevcut dokuyu yansıtmalıdır.

Sairinen and Kumpulainen [2006], kıyı alanlarında sosyal yaklaşım açısından kimlik ile ilgili sorulması gereken soruları şu şekilde belirtmişlerdir; kıyı alanının ana karakteri nedir; alandaki tarihi, çevresel, kültürel değerler nedir ve vatandaş/ziyaretçi bu değerler hakkında ne düşünüyor; kıyı alanlarında toplumun, görsel, sosyal ve kültürel kimliğinin önemi var mıdır; kent ya da yerel toplum kıyı alanlarını yerel kimliğin bir parçası olarak görüyor mu?

Bazı kentlerin kıyı gelişimlerinde yerel özellikleri ihmal ettiği görülmektedir [Huang, 2008]. Bu kentler sözde modernleşme peşinde, mekanik başarı hikayelerini uygulamaya çalışmaktadırlar. Günümüzde pek çok mekan tasarlanırken benzer yapay unsurlar kullanıldığından, bu durum mekanların aynılaşmasına ve ziyaretçilerin bu alanlardan sıkılmalarına neden olmaktadır [Ren, 2011]. Mekanlar tasarlanırken tarihe ve geleneklere saygı gösterilmeli, körü körüne bir şeyleri kopyalamak yerine yenilikçi çözümler bulunmalıdır. Bir kıyı alanı sadece insanların ihtiyaçlarını karşılayan bir alan değildir, aynı zamanda uyumlu bir doğal çevrenin oluşturulmasını ve kent için daha iyi bir imaj oluşturulmasını sağlamaktadır.

Bir kentin kültürü uzun sürede oluşmaktadır ve kıyıları tarih ve kültürün taşıyıcısıdır [Huang, 2008]. Kentin tarihi altyapıyı göz önünde bulundurmaması, kente ait özelliklerin eksilmesine neden olur ve eşsiz kimliğini yok eder. Kıyı alanlarında kamu mekanları oluşturulurken, özel konumu, koşulları ve tarihi mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır [Van Zyl, 2009]. Konumları nedeniyle kentler kadar benzersiz bir yapıya sahip olan kıyı alanlarının tasarımı da özgün olmalıdır.

Bazı kentlerin kendilerini tam anlamıyla suya yönlendirdiği ve kıyı alanlarıyla tanımlandıkları görülmektedir [Web 2, 2013]. Örneğin, Venedik ve Stockholm, kullanıcıları için cazibe kaynağıdır ve başarılı kıyı alanlarına sahiptir. Kıyı alanlarında benzersiz yapıyı oluşturan tarih ve kültür kullanıcılar için yoğun ilgi oluşturmaktadır. Bu mekanlarda yerel aktivitelerin yer alması kıyı toplumlarının bir araya gelmesi için fırsatlar da oluşturmaktadır.

Kamu mekanları için önemli kavramlardan biri de anlamdır. Kamu mekanlarının sadece kullanılıyor olması onların başarılı olduğunu göstermez [Francis, 1987]. İnsanlar için mekanın anlam taşıması, kentsel yaşam kalitesinin önemli bir boyutudur. Çevre, anlam yüklü bir toplumsal ve siyasal simge olarak hizmet vermektedir. İnsanlar kullanmadıkları kamu mekanlarına bile, bir sembol ve referans noktası olarak anlam yükleyebilmektedirler.

Kentsel mekanların tasarımı algısal boyut açısından ele alındığında, insanların alanı nasıl algıladıkları, nasıl bir anlam yükledikleri ve kendilerinin nasıl bir anlam kattığı önemli olmaktadır [Carmona et al., 2010]. Genellikle insanları davet eden mekanlar, duygusal ve entelektüel açıdan katılım gerektirmekte ve psikolojik bağlılık duygusu yaratmaktadır.

Anlam, aynı zamanda güncel kentsel öğelere ve düzen ve formla tanımlanan yapılı çevredeki fiziksel mekan değişikliklerine bağlıdır [Landman, 2010]. Ayrıca alanların algısal yönleri ve değerleri ile de ilgilidir. Geçmişteki uygulamaların, grupların ya da aktivitelerin, belirli rejimlerin temsillerinin hatta ütöpik soyut algılamaların akılda bıraktığı görüntüler ile de ilgilidir.

Başlı başına suyun varlığı bulunduğu yere özel anlamlar katar ve bu mekanlar insanların bulunmaktan zevk aldıkları yerler haline gelir [Burmil et al., 1999]. Kıyı alanlarında kullanımlardaki çeşitlilik ve faaliyetlerin sürekliliği mekanın anlamını arttırmakta, kullanıcılara farklı seçimler olanağı tanımakta ve bu sayede mekanda geçirilen süre uzamaktadır [Abdul Latip, 2011]. Kıyı alanlarının sağladığı hareketliliğe insanlar anlam ve kültürel önem vermektedir [Ramsey, 2011].

3.2.3.3.Suyun Fiziksel Yapısı

Dünyadaki en eşsiz öğelerden biri olan su, peyzaj açısından da en dikkat çekici, unsurlardan biridir [Burmil et al., 1999]. Suyun varlığı ve kendine özgü karakteri, bulunduğu alanda yeni aktivitelere ve farklı gelişimlere olanak tanımaktadır [Wood and Handley, 1999]. Ayrıca alana kimlik kazandırır ve yatırımlar için çekim alanı oluşturur.

İnsanlar kıyı alanlarından uzaklaşmak istemezler ve suya doğru yönelirler [Stefanovic, 2002]. Suyun sahip olduğu özellikler, fiziksel yapıyla da birleşerek görsel

açısından heyecan verici kentler oluşturabilmektedir [Moughtin, 2003]. Kentsel tasarım açısından vazgeçilmez bir unsur olan su, mimarlar ve plancılar için de esin kaynağıdır. Kent içinde kullanıcılar için uyarıcı mekanlar oluşturur, suyun dinamik yapısı yapıyı çevreye canlılık verir. Gelişimin sürdürülebilmesinde ve toplumun refahı açısından son derece önemli bir rolü vardır.

Suyun insanları çeken bir büyüğü vardır ve tüm kültür ve sınıftan insanlar için bir odak noktası, cazibe merkezidir [Shaziman et al., 2010]. Her yaş grubunun su ile ilgili farklı aktivite deneyimleri vardır ve bu kıyı alanlarına canlılık verir [Ren, 2011]. Çocuklar her zaman su konusunda meraklı ve heyecanlıdır (Resim 3.8 [Web 5]). Yetişkinler kıyı alanları boyunca yürümek ve sohbet etmekten hoşlanırken, yaşlılar yalnız kalmaktan ya da balık tutmaktan hoşlanabilmektedirler.

Resim 3.8: Suya yaklaşma.

Wrenn et al. [1983], suyun niteliğinin çok önemli olduğunu ve temiz su olmadan en yenilikçi ve çekici projenin bile başarılı olamayacağını ifade etmektedir. Wood and Handley [1999] ise, su kalitesinin iyileştirilmesinin, çevrenin iyileştirilmesi ve gelişimin sağlanması açısından katalizör görevi gördüğünü ve suyun niteliğinin iyileştirilmesinin kıyı alanlarının gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedirler. Suyun kirli olması kıyı alanlarındaki kullanımları etkilemektedir [Locklin, 1999]. Eğer suyun niteliği düşerse, kıyı alanlarındaki rekreasyonel deneyimlerin kalitesi de düşer [Bruttomesso, 2001].

Kıyı alanlarının gelişim sürecinde, su bir mekanın vücudu olarak ele alınmalı ve gelişim suyun şeklini ve karakterini vurgulayacak şekilde tasarlanmalıdır [Van Zyl, 2009]. Tasarım suyun etkisini güçlendirmeli, insanların suya yaklaşma arzusu göz

önünde bulundurulmalı, görsel, işitsel ve dokunsal ihtiyaçları göz önüne alınarak düzenlemeler yapılmalıdır (Resim 3.8 [Web 5]) [Yan and Hu, 2010]. Sürdürülebilir kıyı alanı gelişimleri için suyun ve çevrenin niteliği korunmalıdır [Yassin et al., 2011]. Gelişimlerin ana cazibesini su kütlesi oluşturmali ve oluşturmaya da devam etmelidir. Kıyı alanlarında geliştirilen aktivitelerin merkezinde de su ögesi yer almalıdır [Web 2, 2013].

3.2.3.4.Emniyet ve Güvenlik

İnsanların bir mekanı kullanmak için öncelik verdikleri en önemli özelliklerden biri emniyet ve güvenliktir [Francis, 1987]. İstenmeyen kişi, ilaç bağımlıları ve uyuşturucu satıcılarının kamu mekanlarından uzak tutulması için düzenlemeler yapılmaktadır. Güvenlik özellikle kadınlar, çocuklar ve yaşlılar için önemli bir kriterdir. Kadınlar korku nedeniyle parkları kullanmazken, çocuklar da trafik koşulları nedeniyle kamu mekanlarından uzak tutulmaktadır.

Kıyı alanlarında güvenlik sorunu alanın değerini düşürür ve insanların o alanı kullanmamasına neden olur [Wood and Handley, 1999]. İyi aydınlatılmış su görünürlüğü artırır ve güvenliğin sağlanmasına da katkıda bulunur [Web 5, 2013].

Mekanların görsel açıdan duvar, ağaç ve buna benzer elemanlarla tanımlanması, oluşturduğu güvenlik duygusu açısından önemlidir [Ewing et al., 2006, CABE, 2007]. Mekanı kapalılık tanımlar ve kapalılığı zemin seviyesindeki değişimler ve dikey elemanların bariyerler oluşturması sağlar. Dikeydeki elemanların yüksekliği ve genişlik arasındaki orantı, mekana kalite verir. Kapalılık hissiyle, mekanlar insanların aklında daha çok yer eder ve daha güvenli hissettirir [Southampton City Council, erişim tarihi Şubat 2013].

Kıyı alanlarındaki düzenlemelerde kapalılık hissi uyandıran iç mekanlar oluşturulmalı, yaya yolları çevrelenmeli, binaların zemin katlarındaki arkadlar alanın yıl boyu kullanımını sağlamalıdır [Atash, 2004]. Pek çok kıyı alanı kapalılık ve süreklilikten yoksundur. Bina formlarının kıyıyla entegrasyonu canlı ve güvenli mekanlar oluşturur [Shaziman et al., 2010]. Bu şekilde kamu mekanlarının belirginleşmesi ve diğer mekanlardan ayrılması sağlanır [Web 2, 2013].

Stevenson [2006]'ın çalışmasında Circular Rihtımı ile ilgili emiyet ve güvenlik açısından şu sonuçlar ortaya çıkmıştır; Circular Rihtımı iyi aydınlatılmaktadır ve restoran gibi kullanımlar gece kullanımları açısından güvenlik sağlayarak cazip bir ortam sunmaktadır. Meydan ve caddeler güvenli hareketi sağlayan açık bir tasarıma sahiptir. Gün boyu birkaç polis devriyesinin gezmesi, yankesicilik, hırsızlık gibi turistik mekanlarda görülen suçları engellemektedir.

3.2.3.5.Estetik ve Kamusal Sanat

Estetik çevresel kalite açısından önemli ama az anlaşılır bir özelliktir [Francis, 1987]. İnsanların mekanı algılama biçimleri, o mekanın kullanılmasını ya da kullanılamamasını etkiler. Sosyo-ekonomik grupların estetik ile ilgili tercihleri farklı yönde gelişebilir. Bazı durumlarda ise yöneticiler ve tasarımcılar görsel kaliteyi öncelikli olarak ele alırken, kullanıcılar buna gerektiği kadar ilgi duymayabilir.

Alan ve mekanlarda fonksiyonlar dışında bizi, zihnimizi ve duyularımızı etkileyen estetikdir [Shaftoe, 2008]. Tartışmaya açık olmakla birlikte kamu mekanlarında ana estetik deneyim görsel olandır. Görsel estetik bir algı ve bilgi ürünüdür, süreç içerisinde yargılama, yorumlama yoluyla toplanan bilgilerin bize hissettirdiği uyaranlardır. Öğrenilmiş sosyal ve kültürel bileşenlerin de bir sonucudur ve kişisel tercihlerin ifadesinin önüne geçer. Estetik beğeni için sezgisel kapasite bileşenleri; desen duygusu, ritim, denge tanımlama ve uyum olarak sıralanabilir.

Suyun estetik bir unsur olduğu Mezapotamya ve Mısır bahçeleri zamanından farkedilmiş ve günümüzde de peyzaj mimarları ve tasarımcılar tarafından önemli bir unsur olarak ele alınmıştır [Burmil et al., 1999]. Su, estetik bir cazibe kaynağıdır ve rekreasyon aktivitelerini destekler. Kıyı alanlarının başarılı olmasında hoş bir çevre oluşturulması ve estetik hissi önemlidir [Wood and Handley, 1999]. Kıyı alanlarının gelişiminde estetik çeşitliliği sağlayacak bir çerçeve çizilmelidir [Atash, 2004]. Peyzaj elemanları görsel açıdan çekici bir ortam oluşturmak için geliştirilmelidir [Shaziman et al., 2010]. Günümüzde insanlar estetik nedenlerle suya yaklaşmak istemektedirler [Yassin et al., 2011].

Kıyı alanları tasarımları ilk aşamada insan-doğa ilişkisini koordine etmelidir [Ren, 2011]. Sonraki aşamada ise ziyaretçilerin estetik özellikler ve psikolojik

talepleri doğrultusunda ritim, denge ve estetik göz önünde bulundurularak mekanlar düzenlenmelidir. Mükemmel manzaralar insanların estetik ihtiyaçlarını karşıladığı gibi suya yakın olma isteklerini de gidermektedir. İnsanların estetik zevklerini ve doğal alanların cazibesini arttırmak için insan merkezli, çok katmanlı kıyı mekanları oluşturulmalıdır.

Bir köprünün sanatsal bir şekilde aydınlatılması, görünürlüğünü arttırıp estetiksel bir imaj yaratarak o köprüyü bir ikon haline getirebilmektedir [Web 5, 2013]. Renkli tenteler, şemsiyeler, mobilyalar, afişler, aydınlatmalar ve çiçekler de alana estetik değer katmaktadır.

Kamu mekanlarında kamusal sanatın gelişimi de estetik açısından önemli bir unsur teşkil etmektedir. Kamusal sanat oluşumunda dikkat edilmesi gereken insanları aniden cezbetmesidir [Shaftoe, 2008]. Kamusal sanat demirbaşları sağlam ve dayanıklı olmalı, tahrifata davetiye sunmamalıdır.

Kentsel kıyı alanları sahip oldukları temsili, şiirsel ve sembolik potansiyeller nedeniyle kamusal sanatın varlığı için elverişli yerlerdir [Ochoa, 2008]. Kıyı kentlerinde tarih boyunca anıtlar su ile ilişki kurmaya çalışmış, mekanlar, iskeleler ve kıyı kamu mekanlarını vurgulamışlardır. Modern kıyı politikaları kapsamında ise kamusal sanat çevre ile ilişkilendirilmekte ve kamusal mekanlara sembolik anlamlar yüklemek üzere belirli programlarda yer almaktadır. Barselona bu konuda öncü kentlerden biridir.

Kıyı alanlarındaki sanatsal uygulamalarda yerel özellikler vurgulanmalıdır [Huang, 2008]. Sanatsal öğelerin formu tarihsel öyküler, mitler, efsaneler veya tema özelliklerinden seçilebildiği gibi, soyut geometrik şekiller ve parlak renklerden oluşan modern tasarım yöntemlerinden de seçilebilirler [Zhu and Duan, 2011]. Seçilen öğe çevresindeki manzara, doğal çevre ve yerel kültür ile uyum sağlamalıdır. Tüm bu oluşumlar kentlere ve kıyı alanlarına estetik bir değer katmaktadır.

Circular Rihtımı çekici bir kıyı ortamıdır ve görülmeye değer bir kent imgesi olarak tanımlanmaktadır [Stevenson, 2006]. Kent mobilyalarının seçimi, yüksek kentsel konfor ve işlevsellik sunmak için uygun olmakla birlikte, kent simgesi olamayacak minimalist bir görüntüye sahiptir. Mekanda her an gerçekleşebilen yoğun yaya aktivitesi ve faaliyetler, önemli derecede görsel ilgi sağlayarak kamu mekanının cazibesine katkıda bulunmaktadır.

3.2.3.6.Peyzaj

Kamu mekanlarının başarısı için yüzey ve cephelerde kullanılan malzemelerin doğru seçilmesi önemlidir [Shaftoe, 2008]. Pek çok kamusal mekanda zevk vermemesine rağmen çoğunlukla ekonomik nedenlerle beton ve asfalt kullanılmaktadır. Oysa ki kamu mekanlarındaki materyaller iyi görünmeli ve dayanıklı olmalıdır. Mermer, granit gibi malzemeler pahalı da olsa, uzun vadede kar sağlayan malzemelerdir. Peyzaj ile ilgili unutulmaması gereken bir diğer unsur da renk faktörünün kullanılmasıdır. Özellikle kapalı iklimlere sahip yerleşimlerin kullanıcıları renkli mekanlar görmek istemektedirler.

Kamu mekanlarında bitki, çalı, ağaç gibi peyzaj elemanlarının kullanılması hem zevk kaynağı oluşturur, hem de sağlıklı ve pratik avantajlar sunar [Shaftoe, 2008]. Mekanda bitkilerin yer alması, çevredeki binaların sertliğini yumuşatır, görünüm ve vistaları çerçeveler, sınırları değerlendirmeyi sağlar, kirliliği azaltır, kullanıcılar üzerinde sakinleştirici etkiye sahiptir, mevsimsel farklılıkları ortaya koyar ve daha rahat bir iklimi sunar. Yapraklarını döken ağaçlar yazın gölge sağlarken, kışın güneş ışığından faydalanmayı sağlar.

Kıyı alanlarında bitki materyallerinin tasarlanmasında konum, düzenleme, form, doku, yükseklik ve renk önemli olmaktadır [Atash, 2004]. Bitkilendirme kamu mekanlarında ve ana yaya yollarında güneş ışığının erişimine izin vermeli, zaman zaman gölge sağlamalı, rüzgara, yağmura, sese karşı koruma sağlamalıdır. Özel ve gizlilik sağlayan mekanlar oluşturmali, yolları, yürüyüş yollarını ve kamusal mekanları tanımlamalıdır. Ayrıca kıyı alanlarında odak noktaları oluşturmali, görüş ve manzaraları çerçevelemelidir.

Kıyı alanlarındaki peyzaj pozitif fonksiyon ve yararlarıyla kente canlılık ve çekicilik getirmektedir [Huang, 2008]. Kıyı alanlarında, bölgesel karakterin ortaya konulması ve bütünlük açısından, peyzaj için kullanılan bitkiler, bank, patika, yol, kaldırım, dekorasyon malzemeleri, mümkün olduğunca yerel kullanımlardan seçilmelidir. Bu şekilde yerel özellikler yansıtılır ve tasarımda ortak bir dil oluşturmak mümkün hale gelir. Peyzaj modeli yerel ruhu yansıtmalı, tasarım öncelikli olarak tarih ve kültürü anlamalı, alanın derin tarihsel çağrışımını ortaya çıkarmalıdır. Zengin bir tarihsel belleği bulunduran bu alanlarda eski taş köprüler, eski iskeleler, binaların

karakteri, dekorasyonlar geçmişle ilgili hikayeleri anlatmaktadır. Gelişimler bu yapıyı desteklemeye devam etmelidir.

Kıyı alanlarında peyzaj ile ilgili dikkat edilmesi gereken diğer noktalar; yol yüzeylerinde güzel, geçirgen ve kaymayı önleyecek malzemelerin seçilmesi, renk, doku ve boyut açısından yayalar için rahat ortamların oluşturulması, insanların suyla bütünleşebileceği kademeli platformların oluşturulması şeklinde sıralanabilir [Ren, 2011]. Seçilen bitkilerin mevsimsel büyüme koşulları göz önünde bulundurulmalı, kullanılan malzemeler de bakım ve onarıma müsait olmalı, yerel kültür ve estetiği yansıtmalıdır [Zhu and Duan, 2011].

3.2.3.7.Bakım ve yönetim

Kıyı alanı projeleri tamamlandığı zaman, yeni bir süreç başlamaktadır ve bu sürecin bileşenlerinden biri mekanın bakımı ve yönetiminin sağlanmasıdır [CABE, 2007]. Kıyı alanlarının başarısı için temiz bir çevre oluşturulmalı, alanın düzenli bakımı yapılmalı ve çöpler düzenli olarak alınmalıdır [Wood and Handley, 1999].

Kıyılarının bakımından ve yönetiminden sorumlu özel bir yönetim departmanı olmalıdır [Wang and Wang, 2008]. Yüksek standarttaki bakım ve temizlik çevrenin insanlara hoş görünmesini sağlamaktadır [Van Zyl, 2009].

Project for Public Spaces (PPS) kıyı alanlarının korunması ve çeşitli aktivitelerin yıl boyunca sürdürülebilmesi için devamlı bir yönetim gerektiğini vurgulamaktadır [Web 2, 2013]. Kıyı işletmeleri ve kuruluşlar arasında ortak bir kıyı geliştirme topluluğu oluşturularak, kıyı alanlarında canlılığı arttırıcı faaliyet düzenlemeleri sağlanabilmektedir. Örneğin, Circular Rıhtımı'nın bakımı Sydney Kenti ve Sydney Feribotları ortak çalışmasıyla gerçekleştirilmektedir [Stevenson, 2006]. Kurumlar alanın genel bakımından sorumludur ve mekandaki hasarlar zamanında onarılacak üzere ilgili birimlere bildirilmektedir.

3.2.4.Sosyalleşme

Kamu mekanları, etnik, köken, yaş, cinsiyet gibi özelliklere bakmaksızın herkese açıktır ve bu şekliyle toplum için demokratik bir forum oluşturmaktadır [CABE, 2004]. Uygun şekilde tasarlanmış ve bakımlı bir kamu mekan toplanma alanları sağlayarak insanları bir araya getirir, kaybolmakta olan toplum bağlarını güçlendirir. Bu mekanlar bölgenin kültürel kimliğini şekillendirir, yerel toplum için yer duygusu ve aidiyet duygusu sağlar.

Kamu mekanı yapısı nedeniyle sosyaldır [Cousseran, 2006]. Mekanda yer alan aktiviteler, kamu mekanının sosyal bir mekan olarak tanımlanmasını sağlar. Bu mekanlar bir çeşit insanları bir araya getirmek için özel olarak oluşturulmuş sosyal mekanlardır. Bu mekanlarda yerel halk ve yabancılar, birbirine benzeyen ve benzemeyen insanlar karışır, karşılaşır ve iletişime girer. İnsanların sosyal yapıları bu mekanlarda gün yüzüne çıkar, toplanma ihtiyaçları giderilir [Shaftoe, 2008]. Kamu mekanında gerçekleşen aktiviteler ve kutlamalar da sosyal entegrasyonu ve toplum duygusunu güçlendirir [Madanipour, 2010].

Sosyal mekanların genel özelliklerine bakıldığında, genellikle iyi bir konumda yer aldıkları görülmektedir [Carmona et al., 2010]. Hem fiziksel hem de görsel açıdan erişilebilir konumda olması gereken bu mekanların bir takım elemanlarla diğer alanlardan izole edilmesi az kullanılmalarına neden olur. Mekan hem belirgin (bank, koltuk, vb.), hem de bütünleyici (merdivenler, düşük seviyede duvarlar, vb.) oturma elemanlarıyla kişiler arasındaki etkileşimi sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Düşüncelerin rahatça ifade edildiği ve aktivitelerin yer aldığı bu mekanlar, kişiler arasındaki etkileşimin de gelişmesiyle bağlılık duyulan mekanlar haline gelir [Web 2, 2013]. İnsanlar kendilerini bu mekanlarda güçlü ve iyi hissederler. Kentlerin yansıması olan kamu mekanlarında insanlar yüz yüze etkileşim içindedir ve sosyalleşmektedirler [Shaziman et al., 2010].

Kıyı alanlarının tasarımı gerçekleştirilirken insanların davranış ve psikolojileri göz önüne alınmalıdır [Ren, 2011]. Kıyı alanlarındaki mekanların yapılandırılmasında insanlar ve mekanlar arasındaki ilişki göz önünde bulundurulmalı, mekansal çevre ve

insan ilişkilerin organik bağının kurulması için farklı grupların istekleri dikkate alınmalıdır. Bu şekilde insanların sosyalleşmesine katkıda bulunmak mümkün olabilir.

3.3. Dünyada Başarılı Kamu Mekanlarının Yer Aldığı Kıyı Alanı Örnekleri

Bu bölümde ele alınan kıyı alanı örnekleri, bu çalışmanın yöntemini oluşturan Project for Public Spaces'in başarılı bulduğu kıyı alanlarındaki kamu mekanlarından seçilmiştir. Bu çerçevede; Amerika-Providence kıyı alanı, Belçika-Graslei, Gent ve İsveç-Stockholm, City Hall, Kungstradgarden örnekleri incelenmektedir.

3.3.1.Providence Kıyı Alanı, Amerika

Providence Kıyı Alanı, 2009 yılında Project for Public Spaces ve ilgili kamu ve özel ilgi gruplarının katılımı ile düzenlenmiştir [PPS, 2009]. Tasarım sürecinde; öncelikli olarak Providence kıyı alanına yönelik temel sorun ve hedefler belirlenmiş, atölye çalışmaları ile PPS'nin temel kriterleri üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Erişim ve bağlantılar açısından; çevreyle bağlantının iyi sağlanması için bisiklet de dahil birçok ulaşım seçeneği önerilmiştir. Geniş yollara ve otoparklara daha az ihtiyaç duyulmasını sağlamak üzere, yaya erişimi güçlendirilmiştir.

Kullanım ve aktiviteler açısından geliştirilen önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür (Şekil 3.7):

- Konserler, dans, açık sinema, kültür festivalleri, tatil etkinlikleri, partiler, sanat veya antika fuarı, sivil törenler ve üniversite kutlamaları için esnek çim alanlar kullanılabilir. Sert zeminler ise, oturma alanlarının yerleştirilmesi ve acil durum araçlarının geçişine izin verecek şekilde olmalıdır.
- Küçük çim alanlar oluşturulmalı, piknik masaları ve wi-fi internet erişimi sağlanmalıdır.
- Basketbol, voleybol, tenis gibi aktif sporlar için sahalar oluşturulmalıdır.

Şekil 3.7: Öneri kullanımlar.

- Bir eğlence merkezi tasarlanmalıdır. Bu merkezin alt kat kullanımları aktif kullanımlar içermeli ve kamu mekanları ile bütünleşmelidir.
- Geçici pazarlar kurulmalı ve eğlence faaliyetleri düzenlenmelidir.
- İlkbahar, yaz ve sonbahar boyunca tekneler, yelkenliler ve bisikletler kiralanabilmelidir. Alanda ayrıca biletli veya kiralanabilir nehir turları ve su taksileri olmalıdır.
- Güvenlik açısından küçük bir karakol olmalıdır.
- Çocukların oynayabileceği labirent ve heykel öğeleri gibi sanatsal özellikleri olan oyun alanları sağlanmalıdır.
- Yeni kamu mekanları, kıyı ve kenti bütünleştirmelidir.
- Yeme-içme odaklı bir alan belirlenmelidir. Bu alanda yeme içmeye yönelik festival ve yarışmalar düzenlenebilir. Bu alan hareketli sandalye ve masaların yer aldığı bir meydana sahip olmalıdır.
- Mekan mevsimsel aktivite ve kullanımları içermelidir. Sahne performansları, mevsimsel pazarlar (tatil için tekne pazarı), geçici bir paten parkı, yaz aylarında

plaj, içecek bahçesi, karnaval araçları (dönme dolap, atlıkarınca) ve diğerk yıllık aktiviteler yer almalıdır.

- İnsanların köprüyü kullanmalarını sağlamak üzere manzaralı kafeler ve içecek mekanları olmalıdır. Sanat, el sanatları ve takı satan satıcılar köprüde yer almalı, oyuncu ve pandomim sanatçıları yetişkin ve çocuklara eğlence sağlamalıdır. Balık tutmak ve fotoğraf çekmek isteyenler için olanaklar sağlanmalıdır.

- Satranç, dama gibi oyunların oynanabileceğiki, kablosuz internet ağı bağlantısı sağlanan, masa ve sandalyelerin yer aldığı açık hava odaları oluşturulmalıdır. Bu alanın yanında küçük büfeler, kafeler ya da satış birimleri yer alabilir.

Konfor ve imaj açısından; ağığıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Farklı oturma imkanları sağlanmalıdır.
- Çimlerin üzerinde oturabilmek için saman ya da kauçuk paspaslar olmalıdır.
- Yağmur ve güneşten korunmak için gölgelikler, şemsiye, ardak ya da çekme yapılar olmalıdır. Köprüde rüzgardan korunmak için cam yüzeyler olabilir.
- Çöp ve geri dönüşüm kutuları olmalıdır.
- Bisiklet parkları yer almalıdır.
- Oyun ekipmanları sağlanmalıdır (masa oyunları, çim oyunları, spor ekipmanları, dev satranç taşları vb.).
- Kablosuz internet erişimi olmalıdır.
- Gece güvenliğini arttırmak için uyumlu aydınlatma elemanları kullanılmalıdır.
- Kamu tuvaletleri olmalıdır.
- Peyzaj, renk, görsel çekicilik ve güzellik sağlayacak şekilde olmalıdır.
- Mekan boyunca interaktif sanat aktiviteleri ve heykeller yer almalıdır.
- Su iyi aydınlatılmalıdır, bu şekilde hem gece güvenliğı artar hem de suyun uzaktan görünümü kolaylaşır.
- Kamu mekanlarının farklı alanlarını gösteren yön bulma tabelaları olmalıdır.

Sosyalleşme açısından da ağığıdaki fikirler oluşturulmuştur:

- Providence'in 24 saat kullanabilecekleri bir kıyı alanı sahibi olmaları için mekanlar her zaman erişilebilir hale getirilmeli ve gece aktiviteleri programlanmalıdır. Planlama sürecinde sosyalleşme göz önünde bulundurularak tasarımların bunu desteklemesi sağlanmalıdır.

- Çevre bölgeler kıyı alanlarıyla entegre edilmeli kamusal mekanlardaki aktivite ve etkinlikler her kesime hitap eder şekilde olmalıdır.
- Köpekleri hoş karşılayan bir kamusal mekan oluşumu gece aktivitelerinin gelişimine yardımcı olduğu gibi sosyalleşmeyi de sağlayacaktır.
- Yaya köprüsünün aktifleştirilmesi, genel anlamda gıda seçeneklerinin çeşitlendirilmesi ve her kesime yönelik fiyatların sağlanması mekan kullanımını arttıracak, sosyalleşme açısından gelişimi sağlayacaktır. Gece kullanımlarına yönelik aktivite ve aydınlatma sistemleri de sosyalleşmeyi ve gece kullanımlarını arttıracaktır.

3.3.2.Graslei, Ghent, Belçika

Ghent kenti çok iyi korunmuş orta çağ binalarına ve gelişmiş bir toplu taşıma sistemine sahiptir [McWhinnie, 2012]. Bu haliyle ziyaretçileri için keyifli bir kenttir. Özellikle yaya olarak dolaşanlara tarihsel ve kültürel görülecek çok şey sunar. Bisiklet kullanımı da çok yaygındır. Kentin hareketlilik açısından temel hedefi; kentin herhangi bir zamanda ve mekanda tüm gruplar için erişilebilir olmasıdır [Web 6, 2011]. Ulaşım biçimlerinde sırasıyla, yürüme, bisiklet, kamu ulaşımı ön planda tutulmakta daha sonra özel araç sahipliği gelmektedir. Ghent kentinin hedefi yaşanabilir ve erişilebilir bir kent olmaktır. Bunu da araç trafiğini azaltarak, bisiklet ve yayaalara öncelik vererek, toplu taşımayı geliştirerek ve yaşamak, çalışmak ve ziyaret için hoş bir kent oluşturarak yapmayı hedeflemektedir.

Graslei, Ghent kentinin merkezindeki buluşma noktalarından biridir [Web 7, 2013]. Yakınında nehir kıyısı boyunca pek çok önemli yapı ve bina yer almaktadır (Resim 3.9, [Web 10]), (Resim 3.10, [Web 8]), (Resim 3.11, [Web 6]), (Resim 3.12, [Web 7]), (Resim 3.13, [Web 8]). Yeşil olmamasına rağmen insanların rahatladığı ve sakinleştiği bir mekandır. Havanın güzel olduğu zamanlarda insanların gece gündüz zaman geçirmekten hoşlandıkları bir yerdir. Özellikle gençler bu mekanda bulunmaktan çok zevk almaktadır. Bu mekan kumsuz bir plaj gibidir ve marketten öylesine bir şeyler alarak piknik yapılabilecek bir yerdir.

Resim 3.9.: Ghent ve kanal çevresi.

Resim 3.10: Yaz Dönemi Graslei.

Resim 3.11: Graslei.

Resim 3.12: Toplanma mekanı
Graslei.

Resim 3.13: Oturma Alanları Graslei.

Graslei üzerindeki binaların zarif cepheleri farklı mimari tarzlarını temsil eder [Web 9, 2013]. Ghent kenti için hepsi gurur verici eşsiz bir görüntü sunarlar. Her bir cephe tarihin bir dönemini yansıtır (Resim 3.14, [Web 11]), (Resim 3.15, [Web 9]).

Resim 3.14: Graslei nehir kenarı.

Resim 3.15: Graslei'de botla haftasonu.

20. yüzyılda araba parkı olarak kullanılan bu alan, şehir konseyinin 35 hektarını yaya alanı olarak değerlendirmeye karar vermesiyle 1990'ların ikinci yarısından itibaren yenilenmiş ve kentin cazip bir yeri haline gelmiştir. 10 günlük "Gentse Fasteen" kültür festivali sırasında önemli bir buluşma mekanıdır ve festivale bir milyondan fazla kişi katılmaktadır. Graslei'yi başarılı yapan nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- *Erişim ve bağlantılar:* Graslei kent merkezine geçmek isteyen turist tekneleri için bir varış ve dönüş noktasıdır. Tramvay ağı ve turistik at antrenörleri mekanda yer almaktadır ve mekan bölgenin diğer yaya mekanları ve alışveriş caddeleriyle bağlantılıdır. Kaldırımlar parke taşlarıyla döşenmiştir ve hem bebek arabaları hem de tekerlekli sandalyeler rahat hareket edebilmektedir.
- *Kullanım ve aktiviteler:* Faaliyetlerdeki çeşitlilik (barlar, mağazalar, tekne gezileri, otobüs turları vb.) mekanı çekici hale getirmektedir. Yaz aylarında bir kısım insan sadece güneşten faydalanırken, diğerleri terasta bir şeyler içiyor olabilmektedir.
- *Konfor ve imaj:* Graslei, nehre bakan şerit halindeki taş oturma alanlarıyla özel bir kimliğe sahiptir. Bu mekan hem kentte yaşayanlar, hem de turistler için popüler bir mekandır. Mekanın tarihin bir parçası olması, bakımlı olması çekici görünmesine neden olmaktadır. Graslei'den kent merkezinde özel olarak aydınlatılmış tarihi yapılar görülebilmektedir.

- *Sosyalleşme:* Graslei bazı özellikleri ve kendine özgü kimliği ile birçok kişi tarafından bilinmektedir. Kentin tarihi merkezinde yer alması, dinlenme ve oturma için fırsatlar sunması nedeniyle popüler bir buluşma noktasıdır. Ghent Flanders bölgesinde büyük üniversitelerden birine sahiptir ve bu üniversitenin büyük bir öğrenci nüfusu vardır. Özellikle öğrenciler Graslei ruhunu takdir eden kullanıcılarıdır.

3.3.3.City Hall, Kungstradgarden, Stockholm, İsveç

Stockholm, fantastik niteliklere sahip olması nedeniyle başkent olmasından çok bu nitelikleriyle ön plana çıkmaktadır [Web 12, 2010]. Stockholm büyük su ve yeşil alanlarını tarihi kent merkezi ve modern mimariyle birleştirmektedir. Dünyanın dört bir tarafından insanlar yeni heyecanlar ve fırsatlar için kenti ziyaret etmektedir. Stockholm Şehir Konseyi vizyonunu “dünya çapında bir Stockholm” olarak belirlemiştir. Bunu gerçekleştirmek için de öncelikli olarak “yürünebilir” bir kent oluşturmayı hedeflemişlerdir. Kentin geleceği için ana fikir Stockholm toplumu için yürünebilir, güvenli, nitelikli, çevre dostu bir kent oluşturmaktır. Böyle bir kent oluşturmak için stratejileri Stockholm’ün merkezinde güçlendirmeye devam etmek, çekici stratejik düğümler oluşturmak, kentin farklı bölgelerine bağlanmak ve Stockholm genelinde çekici, canlı, güvenli bir kentsel çevre ortamı oluşturmaktır.

Stockholm’ün su kenarında yer alması onu eşsiz bir kent yapmaktadır [Web 12, 2010]. Suyun varlığı kentin gelişimini ve çekiciliğini desteklemektedir. Uzun kıyı alanları kent sakinleri için önemli bir varlık ve kimliğin önemli bir parçasıdır. Kentte kıyı alanlarında uzun yürüyüş yolları bulunmaktadır ve kentin en popüler buluşma yerleri ve rekreasyon alanları kıyı alanlarındadır.

Stockholm bir adalar kenti olarak, kıyıları kent kullanıcıları için yeni ve farklı kullanımlar oluşturmaya adapte olmuştur [Web 5, 2013]. Stockholm’u diğer yerlerden farklılaştıran kıyı alanlarında insanları kamu hedeflerine ulaştıran promenadlar ve gezi yollarıdır ki bu hedeflerden ikisi Nobel ödülleri verildiği City Hall ve Kungstradgarden (Kralın Bahçesi)dır.

City Hall üç çan kulesi ile birlikte kentin en önemli silüetlerinden biridir [Web 13, 2013]. Stockholm City Hall mimaride ulusal romantizmi yansıtan örneklerden biridir (Resim 3.16 [Web 14]).

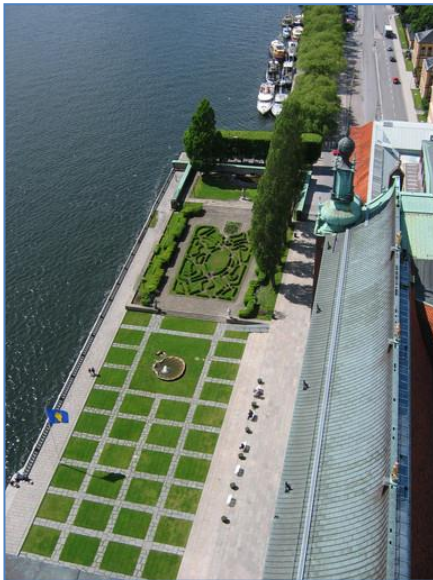
City Hall ikonik binaların kamusal alana zarar vermediğini gösteren bir örnektir [Web 5, 2013]. Kentsel kıyı alanının en işlek yerlerinden birinde konumlandırılmasıyla, çimenli meydanıyla, avlu ve iç mekanlarıyla, oraya ayak basan herkesi hoş karşılamaktadır. Hafta sonları en hareketli hedeflerden biridir (Resim 3.17 [Web 15]), (Resim 3.18 [Web 15]), (Resim 3.19 [Web 16]), (Resim 3.20 [Web 16]), (Resim 3.21 [Web 17]).

Resim 3.16: City Hall gece görünümü.

Resim 3.17: City Hall çim alanlar.

Resim 3.18: City Hall çim alanlar.

Resim 3.19: City Hall banklar ve çiçeklikler.

Resim 3.20: City Hall'den manzara.

Resim 3.21: City Hall basamaklar.

Kungstradgarden (Kralın Bahçesi) ise kentin kalbinde, Kraliyet Sarayına bitişik ve Stockholm Liman'ı yakınında yer almaktadır [Web 2, 2013].

Kungstradgarden 100mx400m büyüklüğündedir ve özgün bir park, şehir meydanı, eğlence parkı ve botanik bahçesi olarak tanımlanabilir (Şekil 3.8 [Web 18]) [Web 2, 2013]. Kutlama ve performans alanı olarak kullanılan bu alanda 1962 yılında ilk yapay donmuş buz pateni pisti açılmış ve 70'lerin başında da ilk açık hava satranç seti konulmuştur (Resim 3.22 [Web 2]), (Resim 3.23 [Web 2]), (Resim 3.24 [Web 2]), (Resim 3.25 [Web 2]), (Resim 3.26 [Web 2]), (Resim 3.22 [Web 19]).

Şekil 3.8: Kungstradgarden'in konumu.

Resim 3.22: Kungsträdgården.

Resim 3.23: Kungsträdgården oturma alanı olarak basamaklar.

Resim 3.24: Kungsträdgården açık satranç oyun alanı.

Resim 3.25: Kungsträdgården sahne.

Resim 3.26: Kungsträdgården etkinlik çadırı.

Resim 3.27: Kungsträdgården kentsel mobilyalar.

Kungsträdgården geniş yelpazede mevsimsel kullanımlar sunabildiği için başarılı bir kamu mekanıdır [Web 5, 2013]. Ana elemanlardan biri olan geniş çadırda; sahne etkinlikleri, sergiler, Noel pazarları düzenlenmektedir. Ayrıca

bahçenin iki ucunda restoranlar yer almaktadır. Restoranların birinin önünde basamaklı batık bir çeşme bulunmaktadır ve bahçenin merkezinde kış aylarında buz pistine dönüşen büyük dairesel bir meydan vardır. Satranç, dama, ve masa tenisi gibi oyunlar hala popüler olmasına rağmen, bu faaliyetler artık eskisi oranda görülmemektedir. Alan 1998 yılında yeniden tasarlanmıştır ve bu tasarım sonucu daha serttir ve bu faaliyetlerin birçoğu hiç gözlenemez olmuştur. Bunlara rağmen Kungstradgarden popüler olmaya devam etmektedir, kentin merkezinde hava alacak bir yerdir. Hala yerel işletmeler ve kurumların sponsorluğunu yaptığı bir dizi etkinlik, aktivite ve mevsimsel performanslara ev sahipliği yapmaktadır.

4. TÜRKİYE’DE KIYI ALANLARININ PLANLANMASI VE KIYI ALANLARINDA KAMU MEKANLARININ TASARLANMASI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde Türkiye’de kıyı alanlarında yürütülen planlama ve tasarım çalışmaları ile kıyı alanlarında yer alan kamu mekanı örnekleri sunulmaktadır.

4.1. Türkiye’de Kıyı Alanlarında Yürütülen Planlama Çalışmaları

Türkiye’de ülke ölçeğinde yürütülen planlama çalışmalarına bakıldığında, kıyı alanlarına yönelik düzenlemelerin ilk defa VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1990-1994) ele alındığı görülmektedir [Duru, 2003]. Bu planda, kıyı alanlarına yönelik kurallara yer verilmiş ve "kıyı şeridinin faydalı ve ekonomik kullanımını düzenlemek maksadıyla ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararını gözeten bir master planın hazırlanacağı" ifade edilmiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) döneminde, kıyı alanı ile ilgili hukuksal ve kurumsal düzenlemeler ele alınmıştır. 3621 sayılı Kıyı Kanunu’nun bütünüyle gözden geçirilmesi ve kıyı şeridinin günün koşullarına göre yeniden belirlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Daha sonraki Kalkınma Planlarında kıyı alanlarına yönelik ayrıntılı bir düzenleme görülmemektedir.

Devlet Planlama Teşkilatının 1997 tarihli Ulusal Çevre Eylem Planı, Arazi Kullanımı ve Kıyı Alanlarının Yönetimi raporunda, ülkemiz kıyı alanlarının yaşadığı temel problemler aşağıdaki şekilde rapor edilmektedir [DPT, 1997]:

- *“Arazi kullanım ve eylemlerin, tür, yoğunluk ve kapasiteleriyle bunların, sosyal ve teknik altyapıdan yoksun, denetimsiz olarak gelişmelerinden kaynaklanan yerleşme sorunları,*
- *Kıyılarda, su kirliliği, kıyı karakterinin bozulması, flora ve faunanın yok olması gibi ekolojik sorunlar,*

- *Kıyı bölgelerinde yer alan, arkeolojik, tarihi ve mimari mirasın (sit bölgeleriyle geleneksel dokuların) nüfus baskısı, plansızlık ve denetimsizlik nedeniyle yok olması ya da bozulması gibi kültürel sorunlar,*
- *Kıyı yerleşmelerinde, sektörel değişimlerden (tarım ve balıkçılığın yerine turizm) kaynaklanan sosyal ve ekonomik sorunlar,*
- *Kıyı bölgelerindeki nüfus artışı, özellikle, turizme bağlı olarak artan mevsimlik nüfus artışları karşısında, yerel kamu hizmetlerinin karşılanmasında karşılaşılan sorunlar,*
- *Kıyı bölgelerine ilişkin yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılanmadan kaynaklanan yetki ve görevlendirmedeki eşgüdüm eksikliği,*
- *Planlama yaklaşımı ve sürecindeki eksikliklerden kaynaklanan örgütlenme ve planlama sorunları.”*

Söz konusu raporda, kıyılar ile ilgili yasal düzenlemelerin de zaman zaman sorunlara yol açtığı ve kıyı alanlarındaki bozulmalar ve çarpık yapılaşmanın büyük ölçüde yasal düzenlemelerdeki boşluklardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, kıyı alanlarının planlanması ile ilgili çok sayıda kamu kurum ve kuruluşunun bulunması ve yetki çatışmaları nedeniyle önemli planlama sorunlarının yaşandığı belirtilmektedir.

Kıyı alanlarında bütünleşik kıyı alanları yönetimine doğru bir gelişim gözlenmektedir [DPT, 2007]. Kaynakların sürdürülebilirliği için yönetim sürecinde birliktelik olarak tanımlanabilecek bütünleşik kıyı alanları yönetimi, konunun tanımlanması ve kurallar, planlama ve planlamanın uygulanması aşamalarından oluşmaktadır. Bu aşamaların sorunsuz bir şekilde etkin gerçekleştirilebilmesi için yönetiminin bütün düzeylerinde sıkı bir işbirliği ve uzlaşma sağlanmalıdır.

Ülkemizde kıyı alanlarına ilişkin düzenli olarak yapılan “Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları Ulusal Kongresi'nin 2012 Sonuç Bildirgesinde kıyı alanları ile ilgili belirlenen saptamalar ve önerilerin başlıcaları aşağıdaki gibi sıralanabilir [Web 20, 2013]:

- *“ Ülkemizde son yıllarda yürütülen kıyı alanları yönetim planlarını hedefleyen projeler memnuniyetle karşılanmaktadır. Ancak bu projelerde oluşturulan “yönetim planları” çeşitli nedenlerle, sorumlu kuruluşlar tarafından uygulamaya konulmamaktadır. Bu bağlamda ideal kıyı yönetimi planları yerine ilgili tüm kurumların katkıda bulunduğu, mevcut yasal ve yönetsel düzenlemelerden en üst düzeyde yararlanan uygulanabilir kıyı yönetimi planları hedeflenmelidir. Kıyı alanlarının planlama sürecinde “Stratejik ÇED” uygunluğu aranmalıdır.*
- *Türkiye’de bütünleşik kıyı alanları yönetiminin uygulamaya konulabilmesi için mevcut durumdaki en zayıf halka, kıyı ilçeleri ve bunlara bağlı kıyı belediyeleri*

düzeyindeki yerel yönetimin kapasite sorunlarıdır. Kıyı ilçe ve beldelerindeki yerel yönetimlerin kıyı yönetimiyle ilgili konularda bilinçlendirilmeleri insan gücü, teknik altyapı ve parasal kaynak olarak güçlendirilmeleri, bütünleşik kıyı yönetiminin ülkemizde biran önce kurulabilmesi için çok büyük önem taşımaktadır.

- *Kullanım taleplerinin yoğunlaştığı kıyı alanlarımız öncelikli olmak üzere, ülke kıyılarının bütününde kıyı kenar çizgisi tespitlerinin tamamlanması son derece önem taşımaktadır.*
- *Kıyı Kanununda, kıyıların, sahil şeritlerinin ve su alanlarının kamu yararı dışında yapılaştırılmasına yol açabilecek değişiklikler yapılmamalıdır.*
- *Kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve vatandaş işbirliği içerisinde yönetim planların gerçekleştirilmesi ve plan sonucunda ortaya konulacak 'Eylem Planlarının' hayata geçirilmesi, hazırlanan planların (eğitim, yönetim) uygulanabilmesi için acilen "alan yönetim birimlerinin" oluşturulması gereklidir.*
- *Doğal ve kültürel değerler açısından ayrıcalıklı özellikler taşıyan kıyı peyzajlarının, taşıma kapasiteleri göz önünde bulundurularak, eko-turizm faaliyetlerinde kaynak olarak kullanılması, peyzaj karakter analizine dayalı harita altlıklarının (peyzaj haritaları) kıyı alanlarımıza yönelik mekânsal planlamalarda temel veri olarak kullanılması, sürdürülebilir kıyı alanları yönetimi için gerekli görülmektedir...".*

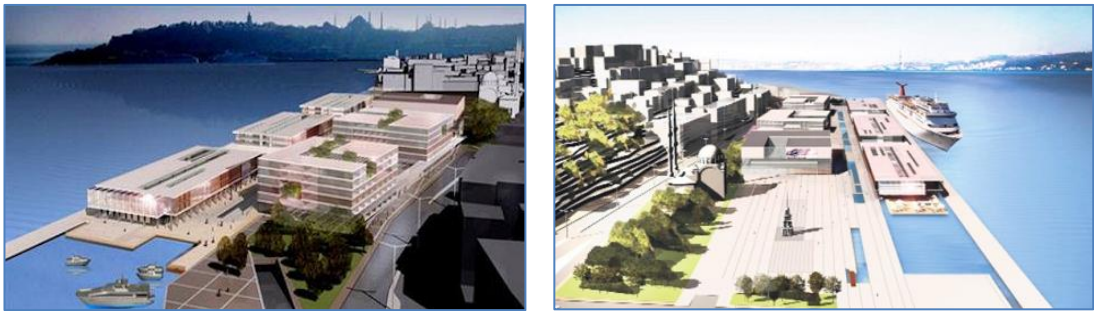
Türkiye için kıyı alanları yönetim programları incelendiğinde, Akdeniz Eylem Planı Çerçevesinde İzmir Körfezi Kıyı Alanı Yönetimi Programı, İskenderun Körfezi Çevre Yönetimi Projesi, Mersin Bütüncül Kıyı Yönetimi Projesi örnek olarak gösterilebilir [Duru, 2003]. Rio Konferansı sonrasında uygulanan programlar ise Bodrum Yarımadası Kıyı Alanları Yönetimi Projesi, Türkiye'de Kıyı Yönetimi ve Turizm Projesi: Belek ve Çıralı, Trabzon Kıyı Yönetimi, Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı, Karadeniz Çevre Programı, Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı olarak sıralanabilir.

Türkiye'de, Akdeniz için Bütünleşik Kıyı Bölgeleri Yönetimi Protokolünün 18inci maddesi uyarınca 2010 ve 2012 yıllarında, "Kıyı Alanları Yönetimi Stratejisi ve Eylem Planı" başlıklı proje ihaleleri yapılmış, ancak bunlardan bir sonuç alınamamıştır [Akdeniz Kıyı Vakfı, 2013]. Türkiye'de ilk kez, Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi ve Planlama projeleri 2000'li yılların ortalarında başlamıştır. Bugüne kadar Samsun, Antalya, Artvin-Rize, İzmir ve Sinop illeriyle birlikte İskenderun ve İzmit körfezlerinin kıyı alanları için bu tür projeler tamamlanmıştır.

Avrupa Birliği Yedinci Çerçeve Programı tarafından desteklenen PEGASO adlı proje 25 ortağın oluşturduğu bir grup tarafından Şubat 2010'dan başlayarak yürütülmektedir ve 4 yıl sürecek olan proje Antalya'da Ocak 2014'de düzenlenecek

proje sonuç konferansının ardından aynı ayın sonunda tamamlanacaktır [Akdeniz Kıyı Vakfı, 2013]. On özel alan çalışması arasında Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Projesi de yer almaktadır. Projenin amacı Akdeniz ve Karadeniz ülkelerinde bütünleşik kıyı yönetiminin gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Ülkemizde son zamanlarda kıyı alanlarının düzenlemesine yönelik projelere baktığımızda örneğin İstanbul'da Galataport ve Haydarpaşa projelerinin büyük tartışmalarla ele alındığını görmekteyiz. Kruvaziyer liman olarak değerlendirilen bu projelerin Anayasadaki "kıyı" kavramına aykırı yapılaşmalara izin verdiği, bu projeler için geliştirilen yasal çerçevelerin tüm kıyı alanları için tehdit oluşturacağı düşünülmektedir [Kahraman, 2006]. Ayrıca bu projeler kamu yararı yerine uluslararası sermayenin iştahını kabartacak pazarlama araçları olarak görülmektedir. Bu projeler İstanbul'un özgün kent kimliği açısından çok özel konum ve özellikteki mekanlara, mevcut kimlikleriyle bağdaşmayan kamuya kapalı veya yoğun yapılaşmalar önermektedir ve yargı yoluyla engellenmiştir [Yıldırım, 2006]. Yeniden gündeme gelen Galataport Projesi Karaköy'deki 1200 metrelik sahil şeridi ve yaklaşık 100 bin metrekarelik alanı içine almaktadır ve bu alanda turizm tesisleri, ticaret alanları, kültürel tesisler ve terminal yer alması planlanmaktadır (Şekil 4.1) [Web 21, 2013]. Ticaret alanında, alışveriş merkezleri, yeme içme alanları, ofisler, ticaret üniteleri ve turizm amaçlı yapılar; kültürel tesis alanında müze, sergi sarayı, fuar alanları, tiyatro ve sinema salonları ile toplantı salonları; terminal alanında ise yolcu bekleme salonu, gümrüksüz alışveriş alanları için birçok ünite düşünülmektedir. Yüzde 14'lük kısmının yeşil alan olarak düzenlenerek halka açık olması planlanmaktadır.

Şekil 4.1: Galataport Projesi.

Haydarpaşa Projesi de yeniden gündeme gelmiştir ve proje tamamlandığında, oteller, kongre salonları, alışveriş merkezleri ve yat limanı yapıp, bölgenin turizme açılması planlanmaktadır [Web 21, 2013].

İstanbul için gündemde olan bir diğer proje ise 171 futbol sahası büyüklüğünde olan ve içinde su sporları alanı, voleybol, basketbol, tenis ve golf sahaları, hayvanat bahçesi, oyun parkı, lunapark, miting meydanı, plaj, konser salonu, cami ve otoparkın yer alacağı dünyanın en büyük parkı olarak kabul edilen Maltepe Anroşman ve Sahil Düzenleme İnşaatı Projesidir [Web 22, 2013]. Maltepe Sahilinin doldurulmasıyla oluşturulacak projenin toplam alanı 120 hektar olacaktır. Proje yedi ada bazında ele alınmaktadır ve her adada bulunacak olan özellikler şu şekilde sıralanmaktadır [Web 23, 2013]:

- Su sporları adası: Yelken kulübü, kano kapalı alanı, ofisler, tamirhaneler, yüzme ve fitness kulübü, basketbol ve tenis sahası, bisiklet yolu.
- Spor adası 1: Futbol sahası, basketbol, voleybol, tenis, kondisyon istasyonları, seyir mekanları, soyunma birimleri, kafeteryalar, büfeler, yüzme yarış alanı, kumsal, bisiklet yolu.
- Spor adası 2: Spor alanları, basketbol, mini golf, tenis, voleybol ve futbol sahası, kafeteryalar, kondisyon alanları, büfe ve çay bahçesi, yürüyüş yolu, bisiklet yolu, kumsal.
- Hobi adası: Mini golf sahası, model araç pisti, model gemi havuzu model helikopter uçurtma pisti, model sporları kafeteryası, güneş platformları, kondisyon alanları ve oturma alanları.
- Spor, bitki ve rekreasyon adası: Kaykay platformları, büfe, bitki gösteri, yürüyüş parkurları, kafeteryalar, soğuk bitki alanları, çay bahçeleri, çocuk oyun alanları, uçurtma tepeleri, bisiklet yolu.
- Çocuk dünyası adası: Çocuk macera parkı, deneysel eğlence alanları, çocuk arkeoloji parkı, çocuk müzik oyun alanı, midilli parkuru, büfe ve vitamin kafe, hayvanat bahçesi, boyama etkinliği platformları, müzik dinleme köşeleri, yap-boz, lego, açık çocuk müzesi, seyir platformları, çay bahçesi, kumsal, bisiklet yolu.
- Eğlence adası: Lunapark, kafe ve restoran, dinlenme mekanları, çocuk lunaparkı, aktivite adaları, yürüyüş parkurları ve bisiklet yolu.

- Çayır ve gösteri adası: Çayır alanı, çiçeklikler, cami, büfeler, bisiklet yolu, sahne, lale bahçesi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Maltepe'de başlatılan proje Maltepe Belediyesi tarafından bir çevre katliamı olarak nitelendirilmektedir (Şekil 4.2.) [Web 24, 2013].

Şekil 4.2: Maltepe Anroşman ve Sahil Düzenleme İnşaatı Projesinden kareler.

Türkiye’de kıyı alanları ile ilgili yürütülen çalışmaları incelendiğimizde, yurt dışı örneklerinde karşılaştığımız kıyı alanı tasarım rehberleri karşımıza çıkmamaktadır. 2.Bölümde dünya örnekleri ile irdelediğimiz kıyı alanı tasarım rehberleri, kıyı alanlarındaki düzenlemeler ile ilgili son derece detaylı tasarım kriterlerini belirlemektedir.

Bugün, ülkemiz kıyı alanlarında kıyı-insan ilişkisinin sağlanmasına yönelik planlama ve tasarım arayışları yeni yeni gözlenmektedir [Özer, 2009]. Bu düzenleme çalışmalarında kıyının kentle entegrasyonu sağlanmaya, kentsel ekonomi ve kent kimliği ön plana çıkarılmaya çalışılmakta ve tüm bunların yanı sıra kıyının ekoloji değerlerinin korunması amaçlanmaktadır.

Kamusal mekanların ve gelişiminin sorgulandığı günümüzde kıyı alanları ile ilgili projelerde, işlevsellik ve yapısal kalitenin yükseltilmesi yanında, kamusal mekan olarak kıyıların yeniden değerlendirilmesi tartışılmaktadır [İncedayı, 2006]. Bu süreçte kıyı alanlarını sadece kamuya açmak önemli değildir, aynı zamanda önerilecek kıyı kullanımlarının tasarımı da üzerinde vurgu yapılması gereken bir konudur [Ciravoğlu, 2006]. Tasarımların tekdüze bir kurguyu içermemesi ve kamuya ne derece hizmet verdiği tartışılmalıdır.

Kıyı alanları toplumsal ve kültürel zenginleşmeye olanak tanıyan alanlar olarak aslında kavramsal tasarımın etkin bir alanıdır [İncedayı, 2006]. Kamusal mekan ve toplumsal buluşma alanı olarak taşıdığı değer, şeffaflık, çoğulculuk, çok kültürlülük, katılım vb. kavramları gün yüzüne çıkartmakta, kıyılar sadece tasarımcının değil, siyasi otoritenin, hatta kentlinin kendini ifade ettikleri alanlar haline gelmektedir. Bu alanların kamu yararına değerlendirilmesi, kentlinin kullanımına sunulması, toplumsal etkileşimi geliştirecektir.

Eren [2007], kıyı alanlarının tasarım sürecinde, kent bütünündeki planlama çalışmalarında uyumun sağlanması ve münferit düzenlemelerden uzaklaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Tasarım sürecinde, kentin jeopolitik ve ekonomik özellikleri ile birlikte sosyo-kültürel yapısı ile de uyumluluğu gözetilmeli, tasarım ilkeleri kentlinin gereksinimlerine göre geliştirilmelidir. Çevresel etkenlerle uyum sağlanmalı, yeşil alanların ve kıyı arkası ile kıyıyı bütünleştiren öğelerin birbirleriyle ilişkileri doğru ve akışkan biçimde kurulmalıdır. Gece-gündüz, yaz-kış kullanımı, deniz-kum geçirgenliğinin esnek olması, yaya öncelikli ve motorsuz ulaşım araçlarına öncelik tanıyan ve yine kıyı arkasındaki merkez ile bütünlüğü kuran tasarım ilkeleri geliştirilmelidir. İşlevsel olarak; su sporları, spor alanları, yat limanı, dinlenme, eğlence, kültür ve festival faaliyetlerini içeren kullanımlar geliştirilmelidir.

Şimşek İlhan [2012] ise kıyı boyunca kesintisiz kamu mekanlarının üretimi yoluyla, kamusal hedeflerin ilk sırada yer alması gerektiğini belirtmektedir. Kamu mekanlarında, toplumsal yarar ve çevresel yararların dengelenebilmesi için kıyı alanının doğal karakteristikleri yapılacak tasarımda belirleyici olmalı; disiplinler arası tasarım ekiplerinin çok yönlü tasarım çözümlmeleri ile kıyının karakteristik ve özgün doğal değerleri, üretilen kamu mekanı ve etkinlik programlarına dahil edilmeli; bu sayede hem topluma o yere ait özellikler ile bir ilişki kurma deneyimi fırsatı verilmeli hem de kıyı alanının doğal çevresinin yeniden bir ekolojik dengeye ulaşması desteklenmelidir.

Kıyıya getirilecek kullanımlar ve işlevler birçok meslek disiplininin (plancılar, mimarlar, peyzaj mimarları, kentsel tasarım uzmanları, restoratörler, arkeologlar, harita mühendisleri, ekologlar, çevresel tasarımcılar, sosyologlar, pedagoglar, sanat tarihçileri, ekonomistler ve diğerleri) bir arada çalışması ile geliştirilmelidir [Şimşek İlhan, 2012].

Kıyı alanlarında kamu mekanı tasarımı sürecinde kent merkezine birleştirilmiş iyi bağlantıların, insanları kolayca kıyı alanlarına sürükleyeceği unutulmamalıdır [Erkök, 2009]. Sürdürülebilir kıyı gelişiminde toplum yararının sağlanması için suya yönelik ve su boyunca toplumsal olarak erişilebilirliği azami olarak etkin kılmak gerekmektedir [Şimşek İlhan, 2012]. Bunun için kıyı ve kent merkezi arasında özellikle yaya erişimini gözeten fiziksel bağlantıların kurulmasını sağlayacak bir ulaşım ve dolaşım ağının geliştirilmesi ve alternatif ulaşım türleri için gerekli altyapının ve donatıların sağlanması gereklidir.

Kıyı alanlarında “kıyının yerel kimliği”ni açığa çıkaracak tasarımlar geliştirilebilmesi için kıyının coğrafyası ve kültüründen kaynaklanan kimlik özelliklerini ortaya koyan ayrıntılı analizler yapılmalı; kıyının kimlik yapısı ile örtüşen bir tasarım dili geliştirilmesi için kentsel tasarım rehberleri hazırlanmalıdır [Şimşek İlhan, 2012]. Kıyı alanlarında mekansal, toplumsal, ekonomik açılardan yeniden mevcut kentsel dokuya dahil edebilecek projelerin üretilmesini sağlayacak tasarım bileşenleri belirlenmeli; su ögesi ve kıyı arayüzünün mevcut değerlerinden kaynaklanan bu bileşenler doğrultusunda kıyı alanının doğal karakteristiklerine ve tarihi geçmişine referans veren bir tasarım bütünü kurgulanmalı, kıyı alanını ayırt edici, belirleyici özellikte bir atmosfer yaratılarak, kendine özgü olma durumu açığa çıkarılarak yerel bir kıyı kimliği oluşturulmalıdır.

En iyi kamusal mekanlar çoklu anlamlar içeren ve toplumun her seviyesine hitap eden alanlardır ve kıyı gelişimlerinin başarısı da klişe olamamasına, ne kadar anlam içerdiğine, potansiyelleri kullanmasına, ihtiyaçları gidermesine ve alandaki yaşam kalitesini arttırmasına bağlıdır [Erkök, 2009].

“Su”yu kentlinin gündelik yaşamının bir parçası olarak kullanma olasılıkları araştırılmalı; “su”yun mekansal boyutunun kullanıldığı yaratıcı fikirler üretilmeli, “su”yun sağlayacağı potansiyel kullanımları içerecek tematik bir programlama ile suya-dayalı ulaşım, eğlence, kültür, eğitim gibi spesifik işlevler etkin kılınarak kıyı ile ilişkilendirilmeli; bu sayede kentin su ögesinin, kentsel bir mekan olarak işlev görmesi sağlanmalıdır [Şimşek İlhan, 2012].

Kıyı alanları boyunca birbirleri ile bağlantılı odak yerleri, nirengi noktaları, programlar ve etkinlikler serisi aracılığıyla kıyıda sürekliliği olan bir “hareketlilik” oluşturulmalı, kıyının kentin yeni bir varış yeri (destinasyon) olması sağlanmalıdır

[Şimşek İlhan, 2012]. Kıyı alanlarının bir düğüm noktası olabilmesi için kentsel toplumun çeşitliliğine karşılık verebilecek aktivite ve kullanım çeşitleri olmalı ve erişim sağlanmalıdır. Kullanım ve aktivitelerdeki çeşitlilik her yaştan, ırktan ve gelir grubundan insanları farklı nedenler için farklı zamanlarda kıyıya çekecek olan çeşitlilikte kullanım ve etkinlik seçenekleri sunmalıdır.

Kıyı alanları ile ilgili yapılan tez çalışmalarına bakıldığında, konunun farklı yönlerden ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalar içinde; kamusal bir açık alan olarak kentsel kıyı düzenlemelerinin irdelenmesi [Okçu, 2003], kamu yararı kavramının kıyı mevzuatında ele alınış biçimi, [Serdaroğlu Sağ, 2005], stratejik planlama- kentsel projeler ilişkisi ve kentsel kıyı tasarımı, [Önemli, 2007] konulu çalışmalar yer almaktadır.

Okçu [2003], kıyı alanlarının düzenlenmesinde farklı meslek gruplarının nasıl bir araya gelmesi gerektiği ve sürece nasıl yön verilebileceğini irdelemiştir. Serdaroğlu Sağ [2005], ülkemizdeki kıyı alanları kullanımını kamu yararı bağlamında inceleyerek, kamu yararının nasıl sağlanacağına ilişkin ölçütler doğrultusunda kıyı mevzuatının yetersiz kalan yönlerini ortaya koymuştur. Önemli [2007], kentsel kıyı alanlarının kentsel projeler için yoğun talep gören alanlar olduğunu belirterek, tasarım sürecinde hangi kriterlerin ele alındığını incelemiş, İstanbul Tarihi Yarımada kentsel kıyı bandı üzerinden değerlendirmeler yapmıştır.

4.2. Türkiye’den Kıyı Alanı Tasarımı Örnekleri

Bu bölümde, Türkiye’den kıyı alanı tasarım örnekleri olarak İstanbul Kadıköy Meydanı, Haydarpaşa-Harem yakın çevresi kentsel tasarım projesi ve İzmir Konak Meydanı tasarım çalışmaları incelenmektedir. Kadıköy örneğinin ele alınmasının nedeni Türkiye’de kıyı alanı düzenlemelerinin tasarım projesi yarışmalarında nasıl ele alındığının ve ne tür kavramlar üzerinde durulduğunun görülmesidir. Konak örneğinin ele alınmasının nedeni ise, alan ile ilgili yapılan çalışmalarda PPS’in kriterleri üzerinden değerlendirme yapılmış olmasıdır.

4.2.1. Kadıköy Kıyı Alanı, İstanbul

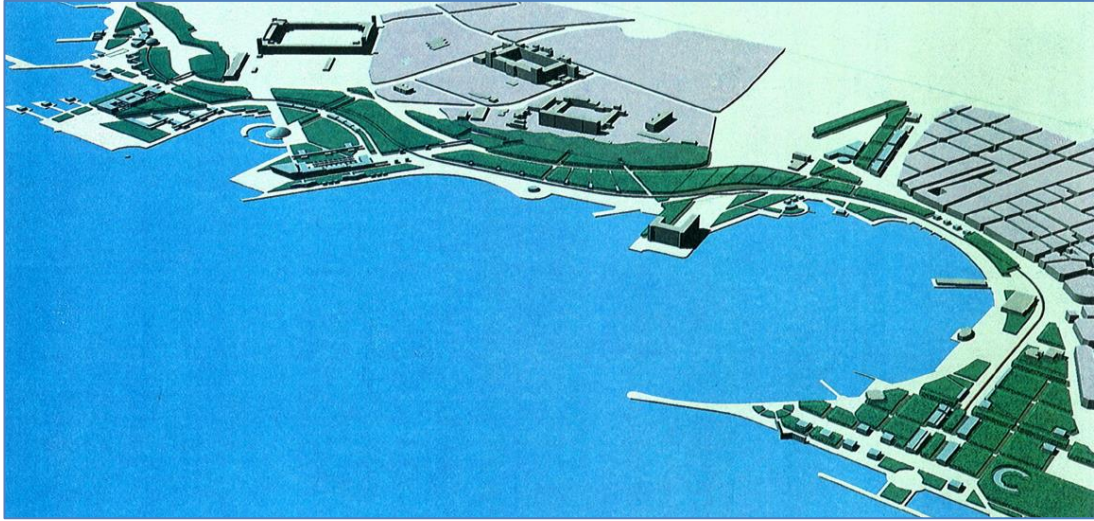
İstanbul Kadıköy Meydanı, Haydarpaşa-Harem yakın çevresi kentsel tasarımı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projeler Daire Başkanlığı tarafından 20 Aralık 2000 tarihinde yarışmaya çıkarılmıştır [Mimarlık Dergisi, 2001]. Yarışmanın amacı, Anadolu yakasının en önemli merkezlerinden biri olan Kadıköy İskele Meydanı ve yakın çevresine yeni bir kimlik kazandırmak, proje alanının kaybolan tarihsel ve kültürel kimlik değerlerinin yeniden ön plana çıkarılmasını sağlamak, güzel sanatları teşvik eden, kentsel dönüşüm fikir projeleri elde etmek olarak belirlenmiştir (Resim 4.1 [Web 25]) [Web 21, 2013].

Resim 4.1: Kadıköy kıyı alanı.

Yarışmada birinci seçilen proje, denizle bütünlük kurulmuş aktif ve pasif rekreasyon alanları ve odak noktalarını öngörmekte, çoklu ulaşım modellerini ve bunların birbirleriyle bağlantısını önermektedir (Şekil 4.3) [Mimarlık Dergisi, 2001]. Üsküdar-Harem-Haydarpaşa Garı boyunca uzanan yeşil kuşağın korunması ve devamlılığın sağlanması amaçlanmıştır. Dolgu alanında kültürel park, kısıtlı ticaret kullanımı, yaya yollarının sergi amacı ile kullanılması önerilmiştir. Yarışma Jürisi, planlama alanı ile şehir bütünü entegrasyonunu, alan tahsisleri ve kendi aralarında tutarlılığı, Harem-Mühürdar arasındaki yeşil alanın kesintisiz devamlılığını, kamusal, yarı kamusal alanların bütünlüğünü, ulaşım sistemlerinden raylı sisteme önem verilmesini, transfer merkezlerinin yer seçimini, devamlılık ve kimlik belirlenmesindeki özgünlüğü, duyarlılığı ve tutarlılığı, anlatım dilinin sadeliğini ve

uygulama aşamasında yeniden değerlendirmelere imkan verecek esnekliğe sahip olmasını olumlu bulunmuştur. Harem alanında yapılan dolgu alanının büyüklüğünü, kıyı ve kentsel sit alanları arasındaki yaya ilişkisinin sorunlu olmasını, Kadıköy dolgu alanının güneyinde yer alan yeni iskele ve mendirek önerisini ise olumsuz değerlendirmiştir.

Şekil 4.3: Birincilik Ödülü Kazanan Proje.

İkincilik ödülü kazanan projenin amacı alana kimlik kazandırılması, deniz parkının oluşturulması, yeşil kuşağın kıyıyla bütünleştirilmesi, kentsel aktivitelerin oluşturulması, yaya bağlantılarının sağlanması, Kadıköy Meydanına Kültür Meydanı kimliğinin kazandırılması olarak ifade edilmiştir [Mimarlık Dergisi, 2001]. Jüri, entegrasyonu, ulaşım sistemi, yeşil alan bütünlüğünü, mekânsal ölçek anlayışını, projenin değişik yaklaşımlarını olumlu bulmakla birlikte, maliyet ve teknik sorunları olumsuz bulmuştur.

Yarışma jürisi, diğer projelerdeki bağlantı, meydan kullanımı, kent-kıyı entegrasyonu, ilişkilendirme, denizle iç içe olma, sosyalleşme, ekoloji, kimlik, süreklilik, planlama bütünlüğü, sürdürülebilirlik, ulaşım sistemleri, rekreasyon kullanımları, özgünlük, uygulanabilirlik, işlevsellik, esneklik, hareketlilik, canlılık, deniz ulaşımı gibi nitelikleri olumlu bulurken, projelerin uygulanabilirlikleri, ulaşım ile ilgili sorunlar, doluluk-boşluk oranları, belirsizlikler ve süreksizlik konularını olumsuz bulmuştur [Mimarlık Dergisi, 2001].

Bütüner [2006], yarışma kapsamındaki projelerin bir kıyı alanı canlandırma projesinin çok uzağında olduğunu düşünmekte ve hiçbir projenin kıyı alanın eşsizliğini ele almadığını vurgulamaktadır. Yarışma alanının tam anlamıyla bir kıyı alanı olmasına rağmen, kentin her hangi başka bir alanı gibi ele alındığını, alanın en önemli kimlik özelliğinin tasarımlarda göz ardı edildiğini belirtmektedir.

Kadıköy kıyı alanına yönelik yapılan bir diğer çalışma ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Kadıköy Belediyesinin ortaklaşa ele alarak Artı Planlama Firmasına hazırlattırılan “Kadıköy Vapur İskelesi Et-Balık Kurumu Arası Rehabilitasyon Projesi”dir (Şekil 4,4 [Web 25]), (Şekil 4,5 [Web 25]), [Baran, 2007]. Bu çalışma ile ulaşım akslarının kesiştiği noktada yaya sirkülasyonu göz önünde bulundurularak; ulaşımın rahatlamasına olanak vermek, sahil bandı, tiyatro meydanı ve diğer tarihi binalarla mekanın bütünlüğünü sağlamak, kullanıcılara dinlenme, gezme ve ulaşım kolaylığı sağlamak amaçlanmıştır.

Projenin işlevsel ilişkiler sistemine yönelik hedefleri:

- *“İstanbul ve Kadıköy için önemli olan kıyı silüetinin vurgulanması,*
- *Yaya hareketlerine öncelik vererek yayaların rahat ulaşımının sağlanması,*
- *Kadıköy ilçesini simgeleyen yerlerle birlikte iskele meydanı ve kıyı bandının akılda kalıcılığını sağlamak,*
- *Proje alanı için geliştirilen kararlarda, ulaşım planları ve diğer planlarda alınan kararlara uyumun sağlanması ve alanla ilgili tarihi çevrenin korunması ve geliştirilmesi,*
- *Tarihi tiyatro binasının vurgulanması ve meydana imaj ögesi olarak katılmasının sağlanması,*
- *Proje alanının Kadıköy ulaşım sistemi ile uyumlu olarak planlanması ve yaya-taşıt ilişkisinin kurulması,*
- *Mevcut otobüs ve minibüs duraklarının doğru yer seçimlerinin yapılarak proje alanında yayalaştırmanın sağlanması.”*

Projenin sosyo-kültürel ilişkiler sistemine yönelik hedefleri:

- *“Tiyatro binası ve çevresinde sanat unsurunu vurgulayan ve güçlendiren meydan oluşturmak,*
- *Değişik yaşlarda ve sosyal yapıda kullanıcıların bir araya gelebildiği, kaynaşmaya imkan veren ve iletişim kurmayı kolaylaştıran mekan organizasyonlarını geliştirmek,*
- *Boğaz silüetiyle uyum içinde bulunmak ve kullanıcıların bu silüetten görsel olarak faydalanmalarını sağlamak,*

4.2.2. Konak Kıyı Alanı, İzmir

Konak Meydanı ve çevresi taşıdığı simgesel ve işlevsel önem nedeniyle İzmir kentinin kimliğini ön plana çıkaran mekanlardan biridir (Resim 4.2 [Web 27]), (Resim 4.3 [Web 27]) [Web 26, 2004]._Konak Meydanı'yla ilgili 2002 yılında başlayan tasarım çalışmaları, 2003 yılında uygulamaya geçirilmiştir. Projede benimsenen tasarım ilkeleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir

- Tarihsel belleğin yenilenmesi, eski Konak Meydanı'nın izlerinin vurgulanması,
- Yapılacak düzenlemenin dinamik ve büyüyen metropolün gelecekteki gereksinimlerini de karşılayabilmesi,
- Yaklaşık 20 hektarlık bir alanın, üzerinde hiçbir bina yapılmadan, çağdaş yorumlara ve kullanımlara uygun açık alan olarak düzenlenmesi,
- Zaman içinde farklı programlara yanıt verebilecek, sürdürülebilir ve esnek mekanlar dizisinin oluşturulması,
- Kentin denizle barışmasına katkı sağlanması,
- Kamusal alanların tanımlanması,
- Eski ticaret merkezi ile yeni oluşan mekanların kesişme noktalarının işlevsel ve fiziksel olarak algılanması,
- İş merkezlerinin, eski ticari merkezin, taşıt aktarma noktalarının ve Konak İskelesinin, yaya ulaşım ağı ile birbirine bağlanması.

Resim 4.2: Konak Meydanı, İzmir.

Resim 4.3: Meydan ve kıyı bağlantısı.

Can, 2007 yılında yaptığı çalışmada, Konak Meydanı'nı Project for Public Spaces'in başarılı kamu mekanları kriterlerine göre değerlendirmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

Erişim ve bağlantılar: Konak Meydanı'nın çevresiyle fiziksel ve görsel olarak bağlantılarının iyi olduğu söylenemez. Mesela meydanın güney kısmındaki otoyol ve viyadük yayaların karşıdan karşıya geçerken problem yaşadığı noktalardır. Meydanın seviyesinden 1m yüksek olan üstgeçit fiziksel olarak deniz ve feribot iskelesiyle bağlantı kursa da görsel olarak engel olmaktadır. Aynı sorun kuzey kısmında da yer almaktadır. Konak Pier ve Cumhuriyet Bulvarını bağlayan üst geçit hantal yapısıyla Konak Pier'in cephesini kapatmaktadır. Sonuç olarak, meydan denizle bağlanmaya çalışılmaktadır ama sahille buluşması pek mümkün olamamaktadır. İnsanlar alana ulaşmak için genellikle otobüs kullanmaktadırlar. Bunu metro, araba, feribot ve yaya olarak erişim takip etmektedir. Konak Meydanı'nın çevresiyle bağlantıları iyi olmasa da kolayca dışarıdan görülebilmektedir. Mekanda ayrıca araba park alanı sorunu bulunmaktadır.

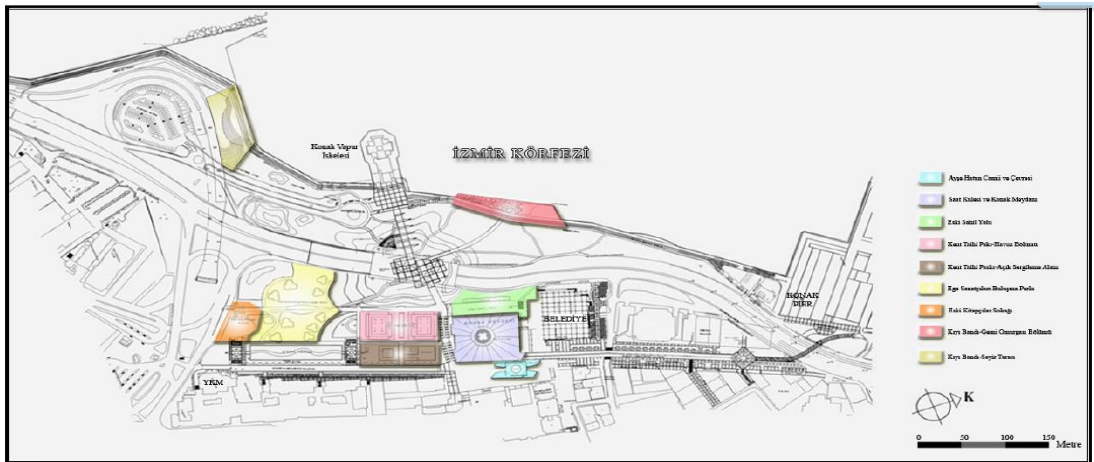
Kullanım ve aktiviteler: Konak Meydanı öğlen ve öğleden sonraları akşama göre daha çok kullanılmaktadır. Hafta içi öğleden sonraları en yoğun olarak kullanılan mekan her mevsim kullanılmakla birlikte, özellikle yaz ayları tercih edilmektedir. Kullanıcılar genellikle mekanda 4 saatten fazla vakit geçirmektedirler. Kullanıcılar farklı yaş gruplarından olmakla birlikte, baskın yaş aralığı 19-34'tür. Mekana insanlar genellikle gruplar halinde gelmektedir. Ağırlıklı olarak meydana oturmak ve dinlenmek için geline mekanda, kullanıcıların yürüme, dolaşma, konuşma ve sosyal faaliyetler için de zaman geçirdikleri görülmektedir. Meydanda görülen üç önemli aktivite, protestolar, konserler ve sanat etkinlikleridir. Mekan çoğunlukla transit geçiş, alışveriş, buluşma noktası, kamusal faaliyetler, çalışma, ve ziyaret için kullanılmaktadır. Konak Meydanı, yakınında yer alan kullanımlar nedeniyle karma kullanıma (perakende ticaret, eczane, optik, içecek ve gıda yerleri, saatçi, parfümeri gibi) sahiptir. Mağazalar kapandıktan sonra meydanın kullanımı güvensiz bulunduğu için azalmaktadır. Gece kullanımı için aktiviteler bulunmamaktadır (Resim 4.4). Alanda istenmeyen ve en çok görülen marjinal aktiviteler seyyar satıcılar ve falcılardır.

Resim 4.4: Meydanın gece ve gündüz kullanımı.

Konfor ve İmaj: Kadın kullanıcılar mekanı genellikle öğle ve öğleden sonraları kullanmayı tercih etmektedirler. Ayrıca, mekanı erkeklere göre daha az kullanmaktadır. Yağmurlu ve güneşli günlerde korunaklar bulunmadığı için mekan rahat ve konforlu bulunmamaktadır. Yeterli ağacın olmadığı alanda, kullanıcılar marjinal aktivitelerden (falci, seyyar satıcı) yakınsalar da, Konak Meydanı'nı ilk izlenimlerinde olumlu bir yer olarak hatırlamaktadırlar.

Sosyallik: Yoğun olarak gruplar tarafından kullanılan mekanda, insanlar özellikle banklarda otururken konuşup sosyalleşmektedirler. Güvercinler çocuklar için eğlence konularından biridir. Saat Kulesi meydanın önemli landmark yapısı olarak dikkat çekmektedir ve İzmirli'ler bu öğeyle gurur duymakta ve ziyaretçilerini bu öğeyi göstermek üzere Meydana getirmektedirler. Meydanda yer alan kutlamalar toplum ilişkilerini ve sosyalliği güçlendirmektedir.

Şekil 4.6: Konak Meydanı ve çevresi.

“Konak Meydanı ve Yakın Çevresinde kamusal dış mekanlarda kullanım sürecinde değerlendirme” (Şekil 4.6) konulu çalışmasında Malkoç [2008], alan ile ilgili aşağıdaki sonuçlara varmıştır:

Konak Meydanı konumu nedeni ile halkın her kesiminden ve her yaştan kullanıcıya ev sahipliği yapmaktadır. Alanın merkezde yer alması ve çevredeki kullanımlar (Kemeraltı, Ayşe Hatun Camii, Saat Kulesi, İlk Kurşun Anıtı, Hükümet Konağı, SSK Blokları, Kaymakamlık Binası, Emniyet Müdürlüğü Binası, Milli Eğitim Müdürlüğü Binası, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Emekli Sandığı İzmir Bölge Müdürlüğü, Merkez Bankası, Konak Pier, YKM, Yeni Konak, Devlet Konservatuvarı, Atatürk Kültür Merkezi, Resim ve Heykel Müzesi Devlet Tiyatrosu, Sabancı Kültür Merkezi, Atatürk İl Halk Kütüphanesi, İzmir Orduevi, Güney Deniz Saha Komutanlığı, vapur iskelesi, merkezi otobüs durakları, metro istasyonu) alanın yoğunluğunu arttırmaktadır.

Mekana erişim açısından bakıldığında, ana ulaşım ağlarıyla çevrili olması nedeniyle erişilebilir olduğu gözlenmektedir. Bisiklet, otobüs, vapur, metro, araba, dolmuş taksit gibi araçlarının kullanımı gözlemlendiği gibi, alana yaya olarak erişim de kolaydır. Toplu taşıma araçları kullanılmakla birlikte, araç kullanımının zorunlu olduğu durumlarda otopark sorunun olduğu görülmektedir.

Mekan içinden geçmek kolaydır ve fiziksel erişimde bazı ana akslar yoğun olarak kullanılmaktadır. Meydandaki binalar işlevseldir ve kullanıcıları doğru yönlendirmektedir. Kullanıcıların yeni şeyler keşfetme olasılığı yüksektir. Taşıt yolu ile bölünmüş alanda sürekliliğin sağlanması için üst geçit yer almaktadır. Bu geçit yayaların diğer noktaları kullanması için noktasal bir çözüm üretmiş, ayrıca yaya güvenliğinin sağlanmasında etkili olmuştur. Mekan uzaktan ve yakından kolaylıkla algılanabilmektedir. Alan kolaylıkla okunabilen açık bir tasarıma sahiptir. Ancak alana giriş ve çıkış noktalarının net olmadığı gözlenmektedir. Erişimde süreklilik ve bağlantılar açısından sorun gözlenmemekte, yaşlı, engelli ve bebek arabasıyla gelenlerin alanda kolaylıkla hareket ettikleri görülmektedir.

Mekanın kullanımı ile ilgili yapılan analizlerde, alanın en çok alışveriş, sosyo – kültürel etkinlikler, geçiş, kısa süreli dinlenme, buluşma, toplanma ve yeme – içme gibi amaçlarla kullanıldığı görülmüştür. Geçiş kullanımı da yükündür. Bu ilk başta olumsuz gibi algılsa da, kullanıcıyı kolaylıkla mekana çekmesi, sonrasında da

mekanda daha fazla vakit geçirmesi açısından önemli bir role sahiptir. Yakın çevrede yer alan kültür binaları, mekanda kültürel kullanımı desteklemektedir.

Mekanın önemli buluşma noktalarına sahip olması, yerel halkın misafirlerini bu mekana getirip tanıtmaya çalışması, aynı anda toplumun farklı kesimlerinin mekanda yer alması mekanın başarısını göstermektedir. Hafta sonları daha çok kullanılan mekanda, kullanıcıların vakit geçirme süreleri 2-10 saat arasında değişebilmektedir. Ancak, mekanın tasarım ve yönetim açısından 24 saat aktivite ve canlılığı desteklemediği görülmektedir. Anket çalışmasına katılanların çoğunluğu alanın güvensiz olduğunu düşünmektedir.

Mekana gerçekleşen aktiviteler yönünden bakıldığında, İzmir halkının dışarıda vakit geçirmeye yönelik eğilimlerinin mekandaki aktiviteleri etkilediği gözlenmektedir. Kara ve deniz ilişkisi yeşil alanlarla kurulmaya çalışılmaktadır. Özellikle iklimin uygun olduğu zamanlarda uçurtma uçurma, balık tutma, bisiklete binme vb. farklı dış mekan aktivitelerinin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Kalabalık ve gürültü zaman zaman insanları olumsuz etkilemektedir ve kullanıcıların mekandan zevk almasını engellemektedir. Bu da kullanıcıların kendisini mekan ait hissetmekte zorlanmasına neden olmaktadır.

Konak Meydanı ve çevresi kimlik ve imaj yönünden incelendiğinde sahip olduğu özellikler nedeniyle görsel zenginliğe ve tarihsel bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Saat Kulesi, Hükümet Konağı gibi tarihi öğeler ile YKM, Konak Pier gibi ticari öğeler referans noktası olarak karşımıza çıkan ve mekana kimlik kazandıran öğelerdir.

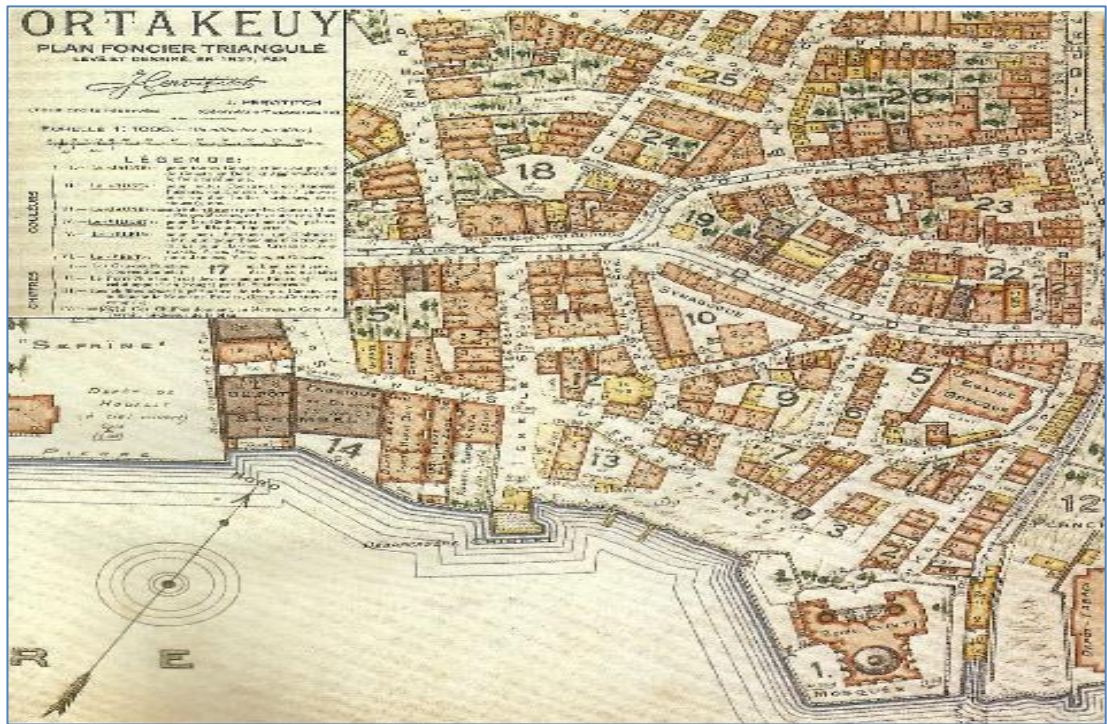
Konak Meydanı kullanıcılar üzerinde bakımlı, planlı ve çağdaş bir izlenim uyandırmaktadır. Kullanılan çağdaş malzemeler de mekanın değerini arttırmaktadır. Oturma alanları kimi zaman yetersiz kalmakla birlikte, mekanın tasarımı serbest oturma olanakları sağlamaktadır. Farklı su kullanımları dikkat çekmekle birlikte yetersizdir. Mekanda denetimsizlikten dolayı bir güvenlik sorunu gözlenmektedir. Mekan ile ilgili genel anlamda kullanıcı memnuniyeti söz konusudur.

Mekanda kentsel donatı elemanlarının niteliği, yeterliliği, işlevini yerine getirme durumu, tipi, konfor durumu, dayanıklılık ve bakımlılığı genelde başarılı bulunmuştur. Saat Kulesi simgesel rolü, tarihi önemi ve estetik değeriyle donatı elemanlarının başında yer almaktadır. Mekanda tuvalet kullanımları, kullanıcılar

tarafından yetersiz bulunmaktadır. Cansız donatılar çağdaş tasarımlarıyla ve kendi aralarındaki uyumla kullanıcılar tarafından beğenilmektedir. Plastik öğeler de çevreyle özdeşleşerek mekanın parçası olmakta ve kimlik açısından olumlu etki yaratmaktadırlar. Gölgeleme için canlı ya da cansız donatıların eksikliği gözlenmektedir. Özellikle güneş ışınlarının etkili olduğu saatlerde bu eksiklik daha fazla fark edilmektedir.

4.2.3. Ortaköy Kıyı Alanı, İstanbul

Boğazın en önemli noktalarından birinde yer alan Ortaköy, Osmanlı Devletinden itibaren popüler bir yerleşim alanı olarak dikkat çekmektedir (Şekil 4.7 [İşözen]) [Ergun, 2004]. Ortaköy'ün en önemli tarihsel özelliklerinden biri farklı kültür ve dinlerden insanların bir arada uyum içinde yaşamış olmasıdır. Bu niteliği günümüze kadar sürmüştür, ancak azınlıkların sayısı giderek azalmıştır. Önceleri Ortaköy Meydanında yaşayan Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler, İstanbul'un başka bölgelerine yerleşmiş, bu bölgeleri düşük gelirli Müslüman ailelere bırakmışlardır.

Şekil 4.7: 1927'de 1/1000 plan. (Ortakeuy Plan Foncier Triangle).

Avrupa yakasının göz alıcı semtlerinden birisi olan Ortaköy’de, Sinagog (Etz Haim), Ermeni Kilisesi (Surp Asdvadzadzin) Rum-Ortodoks Kilisesi (Ayios Phokas) ve Abdülmecid tarafından 1849’da yaptırılan, sahilde yer alan Ortaköy Camii görülmeye değer simgesel öğeleridir [Ortaylı, 2010]. Eskiden kozmopolit olarak tanımlanan semt, bugün ise kafeler ve antika dükkânları ile bir eğlence merkezidir. Mimar Sinan’ın 16. yüzyılda yaptığı Hüsrev Kethuda Hamamı ve Büyük Mecidiye Camii’nin hemen yanındaki Esmâ Sultan Yalısı meydanı taçlandıran diğer önemli tarihi yapılardır [Kalınış, 2010].

Ortaköy kıyı alanında yer alan Büyük Mecidiye Camii Sultan Abdülmecit tarafından Nikoğos Balyan’a 1853 yılında yaptırılmıştır [Kantar, 2010]. Barok usulüyle yapılan cami, 60’lı yıllarda denize kaymaması için onarımdan geçmiştir. Etz Ahayim Sinagogu ise 17.yüzyıl ortalarında bölgeye yerleşen Yahudiler tarafından inşa edilmiştir ve birçok kez hasar görmesine rağmen hala ayaktadır. Ayios Fokas Rum Ortodoks Kilisesi ise 1856 yılında inşa edilmiştir. 1618 yangınında evsiz kalanlar, 1800’lerin sonunda Beşiktaş’taki yangın felaketini yaşayan Yahudiler, 1921’de Rusya’dan göç edenler yerleşmek için bu bölgeyi seçmişlerdir. Büyük Mecidiye Camiinin önünden ilerleyince Sultan Abdülaziz’in, kızı Esmâ Sultan için yaptırdığı yalıdan geriye kalanlar karşımıza çıkmaktadır. 1873 yılında inşa edilen yalı, 2001 yılından itibaren restorasyon çalışmasıyla ünlü davetlere ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Hüsrev Kethuda tarafından Mimar Sinan’a inşa ettirilen Hüsrev Kethuda Hamamı ise günümüzde sanat galerisi olarak işlevini sürdürmektedir.

Ortaköy Meydanı İstanbul’un en canlı ve hareketli noktalarından biridir [Kalınış, 2010]. Boğaz’a uzanan daracık sokaklarıyla, Ortaköy El Sanatları Çarşısı, kumpircileri ve gözlemecileri, sahafları, kahvehaneleri ve lokantalarıyla İstanbul’un simgesidir.

Kıyıya uzanan yolda önce el sanatları ürünleri satan dükkanlar karşılar [Kantar, 2010]. Türölü incik boncuk, ahşap heykeller, renkli el işi fularlar, bölgenin ilk ipuçlarını verir. Bir diğer girişte ise kumpirciler yer alır. Kıyıdaiki meydana indiğiniz zaman eskinin çay bahçeleri, şimdinin ise kafeleri karşımıza çıkar. 80’li yılların sonunda güzel çay demleyen ve tost ikram eden ahşap sandalyeli çay bahçeleri, kafeye dönüşmüştür. Boğaz, köprü ve tarihin bir arada olduğu en güzel fotoğraf mekânıdır.

5. YÖNTEM

Kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının tasarlanması sürecinde; temel koşul olarak kamu mekanlarının genel tasarım kriterleri geçerli olmakla birlikte, kıyıya özgü tasarım kriterlerinin de vurgulanması gerekmektedir. Konuyla ilgili, literatür araştırmalarının yanı sıra, tüm dünyadaki kamu mekanlarını inceleyerek, tasarım ölçütlerini belirlemeyi amaçlayan kuruluşların çalışmaları da son derece önemlidir. Bu tez çalışmasında da yöntem olarak kullandığımız Project for Public Spaces (PPS) kriterleri, 1975 yılından bu yana dünyadaki 1000'in üzerinde kamu mekanlarını değerlendirilerek kriterler geliştiren Project for Public Spaces (PPS) kuruluşuna aittir [Web 2, 2013]. Bu kriterler, esas olarak erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme konularından oluşmaktadır. Daha detaylı alt kriterler Tablo 5.1'den görülebilmektedir.

Tablo 5.1: Başarılı kamusal mekanlar için niteliksel kriterler.

İşlevler	Erişim ve Bağlantılar	Kullanım ve Aktiviteler	Konfor ve İmaj	Sosyalleşme
Niteliksel Kriterler	-Erişilebilirlik -Bağlantılılık -Yakınlık -Okunabilirlik -Süreklilik -Yürünebilirlik -Elverişlilik	-Aktiflik -Eğlence -Canlılık -Özgünlük -Etkinlik -Kullanışlılık -Yerellik -Tanınırlık -Sürdürülebilirlik	-Güvenlik -Temizlik -Yeşil Alan -Yürünebilirlik -Oturulabilirlik -Maneviyat -Etkileyicilik -Çekicilik -Tarihi Olma	-Çeşitlilik -Yönetim -İşbirliği -Dostça Yapı -Gurur -Komşuluk -Etkileşim -Hoş karşılayıcılık

Erişim ve bağlantılar ile ilgili değerlendirmelerin yapılmasında aşağıdaki konuların dikkate alınması gerekmektedir [Web 2, 2013]:

- Alanın uzaktan görülebilmesi ve içerden ve dışardan algılanabiliyor olması,
- Alanla bitişik binalar arasında iyi bağlantıların olması, bitişik bina sakinlerinin alanı kullanıp kullanmadıkları,
- İnsanların alana kolaylıkla yürüyebilmeleri,

- Yaya kaldırımlarının bitişik alanlarla bağlantılı olması ve yol gösterici olması,
- Alan fonksiyonlarının insanların özel ihtiyaçlarını karşılaması,
- Alana doğru yönelen taşıt ve yaya yollarının insanları ulaşmak istedikleri yerlere götürüp götüremediği,
- İnsanların alana ulaşmak için çeşitli ulaşım seçeneklerini kullanabiliyor olması, otobüs, tren, araba, bisiklet vb.
- Durakların kütüphane, postane, park girişleri gibi işlevlere kolay ulaşılabilir şekilde konumlanıp konumlanmadığı.

Kullanım ve aktivitelerin değerlendirilmesinde şu konular dikkate alınmalıdır:

- İnsanların katılmak için imkan bulacakları aktivite çeşitliliği, yürümek, dinlenmek, yemek içmek, eğlenmek, okumak, oynamak vb.
- Erkek ve kadın kullanıcılar arasında iyi bir dengenin kurulması,
- Farklı yaşlardaki insanların alanı kullanıyor olması,
- Alanın gün boyunca kullanılıyor olması,
- İnsanların hem yalnız, hem de grup halinde alanı kullanıyor olması, insanların arkadaşlarıyla oturabileceği yerler olması, daha fazla sosyalleşme ve eğlence olanağının olması,
- Alanın iyi idare ediliyor olması.

Konfor ve imaj ile ilgili şu konular dikkate alınmalıdır:

- Alanın ilk izleniminin iyi olması,
- Erkeklerden çok kadınların yer alıp almadığı,
- Oturmak için yeterince yerin olması, oturulacak yerlerin konumları, insanların güneşte ya da gölgede oturmak için yer seçme olanaklarının olup olmaması,
- Alanın temiz olması, bakımının yapılıyor olması,
- Güven hissinin varlığı, güvenlik görevlilerinin olup olmadığı,
- İnsanların fotoğraf çekmesi, farklı fotoğraf çekme olanaklarının olması,
- Alanda yaya kullanımının hakim olması, yayaların kolayca alana ulaşmaları.

Sosyalleşme ile ilgili şu konular dikkate alınmalıdır:

- Alanın arkadaşlarla buluşmak için tercih edilip edilmediği,
- İnsanların grup halinde olup olmadığı, grupların birbirleriyle konuşuyor olması,
- İnsanların birbirlerini tanıyor olması,

- İnsanların arkadaşlarını ya da akrabalarını alanı görmeleri için getirip getirmediikleri, alandan gururla başkalarına bahsediyor olmaları,
- İnsanların gülümsemesi, birbirleriyle göz kontağı kurmaları,
- İnsanların alanı düzenli ve tercih ederek kullanıyor olmaları,
- Genellikle toplumun büyük bir kesimini yansıtan farklı yaş ve etnik gruptan insanların varlığı,
- İnsanların çöp gördüklerinde kaldırma eğiliminin olup olmaması.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan Ortaköy kıyı alanına yönelik tasarım kriterlerinin belirlenmesi sürecinde, bir sonraki bölümde, yukarıda sunulan niteliksel kriterler çerçevesinde, alana özgü nesnel ve öznel değerlendirmeler sunulmaktadır. Bu değerlendirmelerin yapılmasında, PPS kriterleri yanı sıra literatür bölümünde öne çıkan tasarım kriterleri de göz önüne alınmaktadır. Ayrıca, alan kullanıcılarının görüş ve beklentilerini çalışmaya yansıtmak üzere, hafta içi ve hafta sonu olmak üzere 80 kişi ile anket gerçekleştirilmiştir.

6. ORTAKÖY KIYI ALANINDA BAŞARILI KAMU MEKANLARININ OLUŞTURULMASINA YÖNELİK TASARIM İLKELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Bu bölümde, öncelikle Ortaköy kıyı alanında bugüne kadar yapılan planlama çalışmaları ele alınmakta, sonra da alana özgü nesnel ve öznel değerlendirmeler yapılmaktadır.

6.1. Ortaköy Kıyı Alanı ile İlgili Yapılan Planlama Çalışmaları

Alanı ile ilgili olarak yapılan ilk planlama çalışması Kültür Bakanlığı'nın 1970'li yıllarda el sanatlarına yönelik hazırladığı proje çalışmasıdır [Ergun, 2004]. Bu projede, yerel halkın problem ve beklentileri de göz önüne alınarak Ortaköy'ün geleneksel karakterinin korunmasına karar verilmiş, ancak binaların onarılması ve restore edilmesi ile ilgili kararlar tam anlamıyla uygulanamamıştır. Bunun yanı sıra bazı eski binalar da korunamamıştır.

Şekil 6.1: Çalışma alanının genel konumu.

1980'lerin başında iki yerel sanatçı (Bilge-Erkan Mestçi) alanda bir sanat galerisi açmıştır ve diğer sanatçılar da bu uygulamayı izlemişlerdir [Ergun, 2004]. Hafta sonları el sanatları ve antika tezgahları kurulmaya başlamıştır. Bir süre sonra bu gelişimlerin dışında, meydana açılan sokaklarda fast food satan satıcılar kaplamaya başlamıştır. Ortaköy Meydanı ve çevresi 1989 yılında başlatılan yerel belediye projesi kapsamında 1992 yılında yeniden düzenlenmiştir.

Beşiktaş Belediye Başkanlığı tarafından yapılan bu düzenleme ile alanın değerinin korunması ve ulaşım ve diğer sorunlara çözüm getirilmesi amaçlanmıştır [İşözen, 1992]. Tarihi ve kültürel yapısı ile hem İstanbullular için hem de turistler için bir odak noktası olan Ortaköy'ün yılların getirdiği ihmaller ve ekonomik nedenlere bağlı olarak tarihi ve kültürel varlıkları bakımından çöküntüye uğradığı belirtilmiştir. Planlama sürecinde, Ortaköy'ün eski güzelliklerinin, tarihi ve kültürel değerlerinin yeniden oluşturulması için bölgede yaşayanların görüşleri de dikkate alınarak öneriler geliştirilmiştir. Halkın özellikle vurguladığı konular; Ortaköy Meydanı döşemlerinin geleneksel tarzda olması, çevredeki yapıların restore edilmesi ve alanın yaya bölgesi haline getirilmesi olmuştur. Oturma alanları yeterli, konumları uygun bulunurken, meydana yakışır oturma elemanları, çöp tenekeleri, kitap stantları ve elektrik direkleri istenmiştir. Ayrıca, yarı açık kahvelerin, lokantaların ve çayhanelerin meydanı işgal etmelerinin engellenmesini ve bu kullanımların geri çekilmelerini istemişler ve taşların üzerine dökülen betonun da kaldırılmasını önermişlerdir.

Yapılan kapsamlı projede yer kaplamasından, kent mobilyasına, doğal öğelere kadar herşey bir bütün içinde ele alınmıştır. Meydanda yer alan çocuk oyun alanı Büyük Mecidiye Cami ve Esmâ Sultan yalısı arasında kalan bölgeye yerleştirilmiştir. Oturma elemanları yeniden düzenlenerek vatandaşa ücretsiz dinlenme ve buluşma olanağı sağlanmıştır. Yapıların Meydana bakan kısımları için sağlıklılaştırma önerileri geliştirilmiş, İbrahim Paşa Çeşmesi onarılmıştır. Alan içindeki yapıların zemin katları kahvehane, sanat atölyesi, galeri, pastane, lokanta ve alışveriş mekanları olarak düzenlenerek gece ve gündüz yaşamının canlı tutulması hedeflenmiştir.

Ortaköy kıyı alanındaki dar-organik sokak yapısı, yapılarda bahçe olmaması, cumba ve cephe oyunları alana özgün bir karakter vermektedir. Ortaköy Meydanı ve kıyı alanı sit alanı olduğundan, yapılan düzenlemelerde meydanın tarihi dokusu

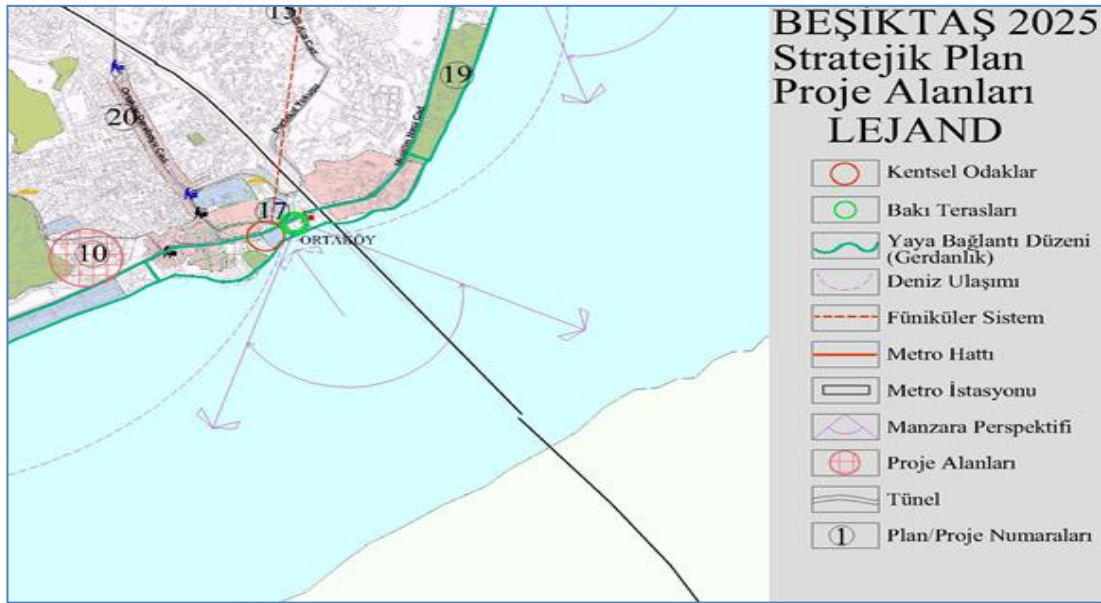
korunurken binaların da tarihi karakterleri korunarak sağlıklı hale getirilmiş ve altyapı sorunları da giderilmiştir. Kent mobilyaları sağlam, güzel ve yaşlanan türlerden seçilmiştir. Yeterli düzeyde ve çeşitlilikte konut ve işyeri rantı oluşturulmaya çalışılmış, bu şekilde bölgede yaşayan kültürel ve sosyal nitelik dinamiklerinin canlı tutulacağı düşünülmüştür.

Bu süreçte, meydan çevresinde yer alan tarihi değere ve deniz manzarasına sahip olan binalar üst gelir grubu tarafından satın alınmış, diğer binalar ise sanatçılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır [Ergun, 2004]. Meydan ve çevresi sanat galerileri, kahvehaneler, barlar ve restoranlar, el sanatları ve antik çarşı ile canlı bir atmosfer oluşturmuştur. Bununla birlikte meydanda barların, tavernaların, diskoların konumlandırılması önemli bir kar potansiyeli olarak görülmüş ve yerel işletmeler tarafından da tepki almıştır. Bu gelişimler sonucu artan trafik park sorunu yaratmış, Boğazdaki birçok yerleşim için ulaşımı zorlaştırmıştır. Bununla birlikte meydandaki eğlence fonksiyonları giderek Ortaköylüler tarafından benimsenmeye başlamıştır. Bu gelişimler Ortaköy’de binaların metrekare fiyatlarını 1998 ve 2002 yılları arasında 11 kat arttırmıştır. 2000 yılında Ortaköy Meydanı için yeni bir proje ile uygulama gerçekleştirilmiştir. Proje, kıyı alanındaki kent mobilyalarının değişimini, deniz kenarında amatör müzisyenler için bir platform oluşturulmasını ve binalar için renk seçimini içermektedir.

Uzun yıllar “Entel Pazarı” olarak anılan “Ortaköy El Sanatları Çarşısı” Ortaköy’ün vazgeçilmezlerinden biri olmakla birlikte, son dönemde artan tezgah sayısı nedeniyle sokakların yürünemez hale gelmesine neden olmuştur [Kalıntaş, 2010]. Sıkışıklık nedeniyle ambulans, itfaiye gibi acil durum araçlarının geçişi de imkansız hale gelmektedir. Tezgahların sayısı düşürülerek ve belirli noktalara çekilerek bu sıkışıklık giderilmeye çalışılmıştır. Tezgahların da tek tip olmasına özen gösterilmektedir.

Yakın zamanda ise, Beşiktaş Belediyesi’nin yürüttüğü ve Anadolu Grubu ile ortaklaşa gerçekleştirilen “Muhabbet Sokakları Ortaköy” projesiyle Ortaköy’e yeni bir soluk kazandırılmıştır [Sakaoğlu, 2012]. Meydan için yapılan çalışmalarda bina cepheleri yenilenmiş, yaya yolları ve kaldırımlar düzenlenirken yolların girişlerine ışıklı taklar konulmuş, aydınlatma elemanları yenilenmiştir. El Sanatları Çarşısının eskiyen tenteleri yenilenmiş, kafelerin de tabela ve tenteleri değiştirilmiştir.

Çalışanların kıyafetleri yenilenip, hizmet içi eğitim verilmiştir. Yeme alanlarında mutfak zenginleştirilmiş, meydana uzanan kısımlarında masa, sandalye ve döşemeler konusunda bir süreklilik sağlanmaya çalışılmıştır. Yenileme kapsamında sahafların tezgahları da yenilenmiştir. Yeni meydanın açılışı 15 Haziran 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 6.2: Beşiktaş 2025 Stratejik Planı Proje Alanları.

Ortaköy kıyı alanı ile ilgili geleceğe yönelik planlama çalışmaları incelendiğinde, Beşiktaş Belediyesi'nin hazırlamış olduğu 2025 yılı stratejik planında, Ortaköy kıyı alanının bir kentsel odak ve nirengi noktası olarak tanımlandığı görülmektedir (Şekil 6.2) [Web 31, 2013]. Yine aynı çalışmanın proje alanları bölümünde; alanın bakı terasları, yaya aksları, deniz ulaşımı ve manzara perspektifine sahip bir kentsel odak olarak tasarlanması gerekliliği ifade edilmektedir.

6.2. Ortaköy Kıyı Alanına Yönelik Nesnel Değerlendirmeler

Bu bölümde Ortaköy kıyı alanı, PPS kriterleri çerçevesinde; erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj ve sosyalleşme konuları ve literatürde ortaya konan tasarım kriterleri üzerinden irdelenmektedir.

Erişim ve bağlantılar konusunun değerlendirilmesinde; *erişilebilirlik, bağlantılılık, yakınlık, okunabilirlik, süreklilik, yürünebilirlik ve elverişlilik* kriterleri öne çıkmaktadır.

Erişilebilirlik; alana ya da su kaynağına fiziksel, görsel ve sembolik erişim olmak üzere farklı açılardan ele alınan bir özelliktir. Ortaköy kıyı alanına yönelik fiziksel erişim değerlendirildiğinde, karayolu, denizyolu ve yaya olarak alana ulaşılabilirdiği görülmektedir. Toplu taşıma hatları ve özel araçlar Çırağan Caddesi ve Muallim Naci Caddesini kullanmaktadır. Ancak özellikle hafta sonları yaşanan trafik sıkışıklığı alana erişimi olumsuz etkilemektedir. Alanda biri kapalı, diğeri açık olmak üzere iki otopark yer almasına rağmen, ciddi bir otopark sorunu yaşanmaktadır. Ortaköy Hamamı önünde yer alan açık otopark önünde biriken araçlar da trafiğin aksamasına neden olmaktadır (Resim 6.1).

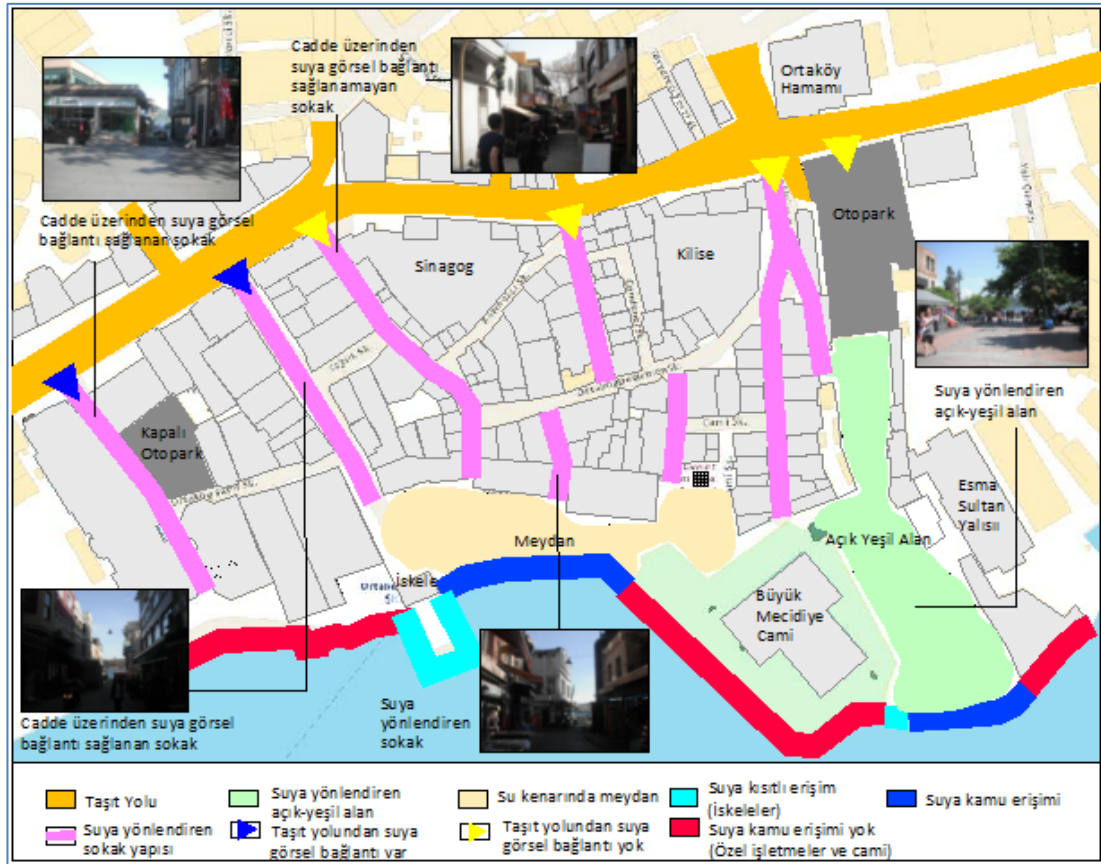

Resim 6.1: Çırağan caddesinde araç yoğunluğu ve trafik sıkışıklığı.

Alanda iki iskele yer almakla birlikte, alana deniz yoluyla erişim sınırlı ölçüdedir. Pazar günleri hiç sefer bulunmamakta, diğer günler ise sabah ve akşamüzeri seferler yer almaktadır. Boğazın Avrupa kıyıları boyunca devam eden sahil aksının önemli bir odağı olarak Ortaköy kıyı alanına yaya olarak da erişim mümkündür. Kaldırımlar çok geniş olmasa da, özellikle Beşiktaş'tan Ortaköy'e erişimde yaya olarak yürümeyi tercih edenlerin sayısı oldukça fazladır.

Kıyı alanına ve suya erişim iki ana aks üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 6.3). Kumpircilerin ve açık otoparkın bulunduğu ana giriş, ana aks niteliğinde olmasına rağmen, açık otoparkın bariyer oluşturması nedeniyle yaya yolu dar bir geçişle açık

yeşil alana ve kıyıya ulaşabilmektedir. Bu nedenle, bu aks üzerinden direkt suya görsel erişim yoktur. İkincil giriş olarak düşünebileceğimiz İskele sokağından ise, suya fiziksel ve görsel erişim sağlanabilmektedir. Alanın genelinde sokaklar kıyıya yönlendirilerek suya fiziksel erişim sağlamakla birlikte, kıyıya erişimde ana aks devamlılığı sağlanamamıştır.

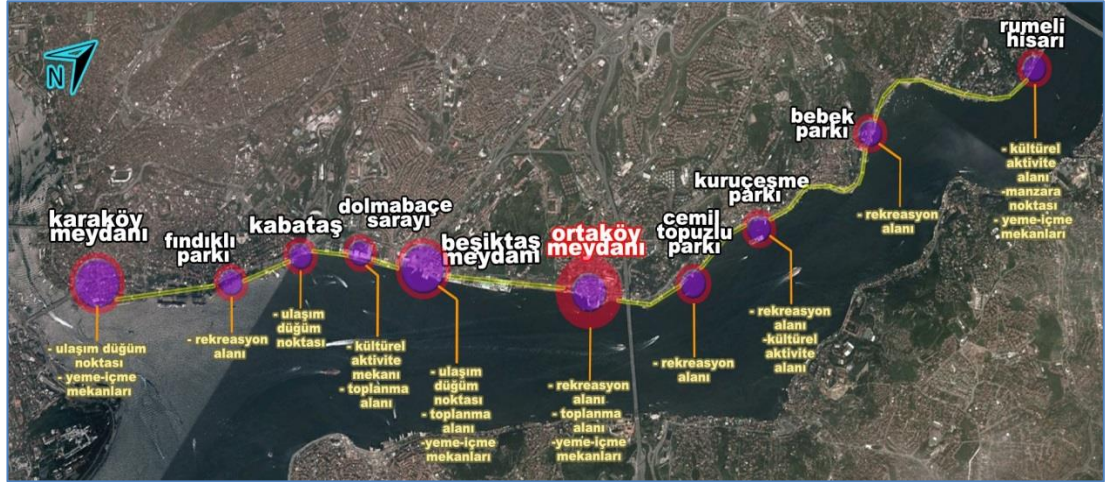

Şekil 6.3: Suya Fiziksel-Görsel Erişim ve Sorunlar.

Alan genelinde, sokakların ve açık alanların insanları suya doğru yönlendirdiği görülmektedir. Su kenarında dolaşmak mümkün olmakla birlikte, suyla fiziksel temasın kesintisiz sağlanamadığı, suyun kenarında konumlandırılan özel işletmelere ait açık alan kullanımlarının su kenarına erişimi bazı noktalarda olumsuz etkilediği gözlenmektedir.

Kıyı alanına görsel erişimin sağlanması açısından bir diğer önemli konu da binaların kat yükseklikleridir. Alandaki binaların çoğunluğu 1-4 kat yüksekliği arasında değişim göstermektedir (Şekil 6.4). Alanın kendi içinde bina kat yükseklikleri arasında bir kademelenme söz konusu değildir. Ana cadde üzerinde

birbirinden farklılaşmış, farklı karakterdeki alanların oluşmasına da yol açmaktadır. Kamu ve özel kullanım ayrımı bazı alanların kamuya açık mekânlardan kopuk olmasına sebep olmaktadır. Özellikle kıyıdaki kullanımlar bu durumdan etkilenmektedir.

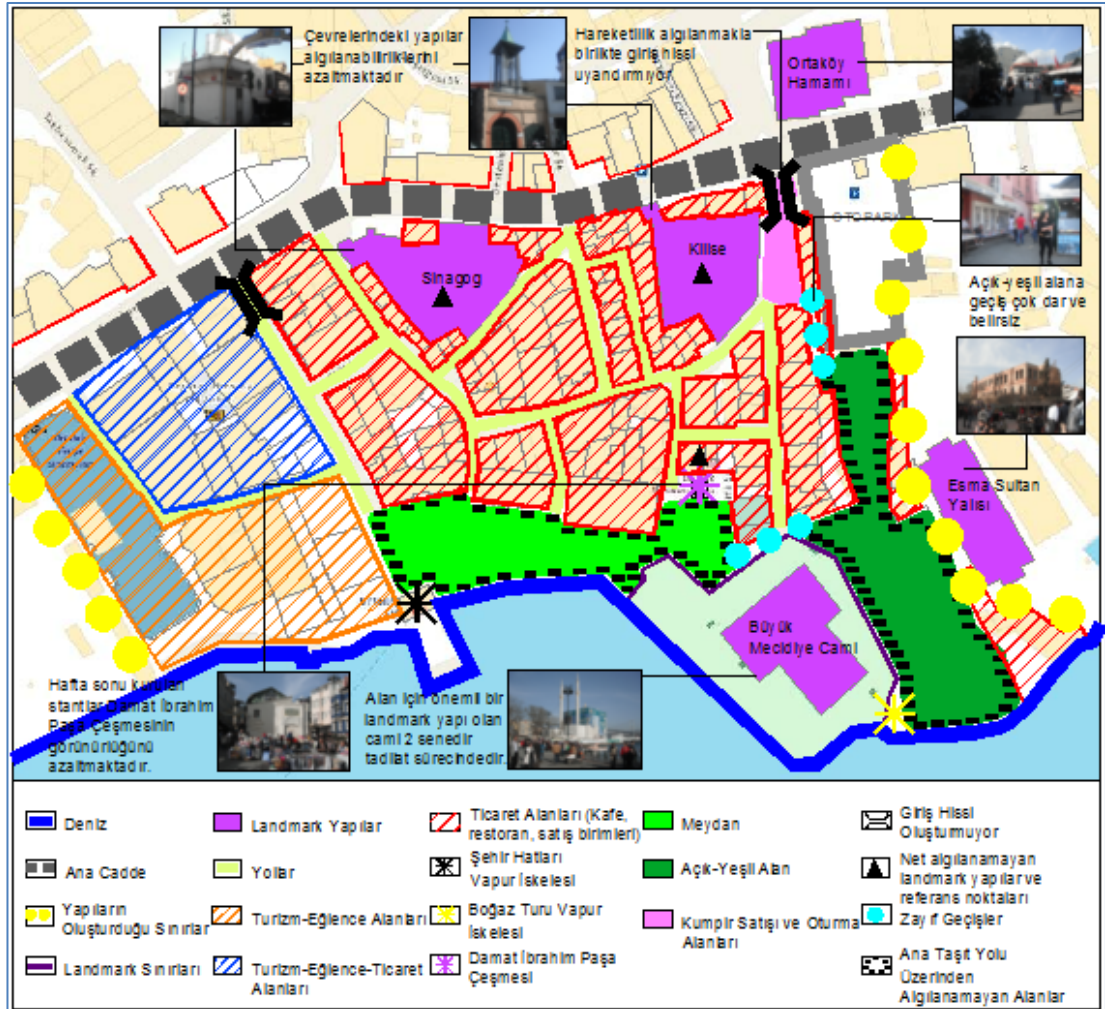

Şekil 6.5: Boğaz kenarında diğer kamu mekanları ve Ortaköy Meydanı.

Bu bağlantı yapısı içinde, Ortaköy kıyı alanı çevrede bulunan potansiyel kullanıcılara yakın bir konumda yer almaktadır. İstanbul Metropolen kenti içinde pek çok yerleşime uzak olsa da, merkezi bir konumda yer alması, erişilebilirliğinin yüksek olması nedeniyle tüm İstanbul'dan kullanıcılarının artmasını sağlamaktadır. Yürüme mesafesi içinde yerleşim alanlarının bulunması, boğazın Avrupa yakası kıyısındaki diğer park, meydan ve rekreasyon alanlarına yürüme ya da araçla yakın bir mesafede yer alması, Ortaköy'ün kullanıcılarının artmasına katkı sağlamaktadır (Şekil 6.5). Alan içerisinde ise kullanımlar arasında bir yakınlık söz konusudur ve alanın tümü aynı zaman dilimi içinde gezilebilmektedir.

Okunabilirlik açısından karşılaşılan temel problem kıyı alanının girişlerinin net olarak algılanamamasıdır (Şekil 6.6). Alan içinde, yer adları ve çeşitli işaretler olmasına karşın alan dışından gelenleri yönlendirici tabelalar bulunmamaktadır. Meydan ve açık yeşil alan arasındaki bağlantıyı sağlayan geçiş yeterince algılanamamakta, alanın girişinde yer alan otopark ve kumpirciler de yeşil alana geçiş bağlantısını daraltmakta, geçiş algısını azaltmaktadır (Resim 6.2). Ancak alan

içindeki tarihi yapılar, içine girildikten sonra sokaklar yönlendirici bir etki yaratmakta ve alanın algılanması mümkün olmaktadır.

Şekil 6.6: Alanın okunabilirliği ve sorunlar.

Resim 6.2: Açık Yeşil Alana Geçiş Noktası.

Alanın içinde okunaklı bir yapı söz konusudur. Alanda okunabilirliği arttıran unsurlar Büyük Mecidiye Camii, Esmâ Sultan Yalısı ve Ortaköy meydanıdır (Resim 6.3, Resim 6.4). Özellikle Büyük Mecidiye Camii tüm alanı tanımlayan bir landmark niteliğindedir. Kilise ve sinagog binaları ise, diğer binalarla çevrelenmiş ve görünmez hale gelmiştir (Resim 6.5, Resim 6.6). Tarihi bir değere sahip olan Damat İbrahim Paşa Çeşmesi de yaya alanı içinde algılanamaz bir durumdadır. Üstelik hafta sonu kurulan stantlar çeşmenin görünmesini de engellemektedir.

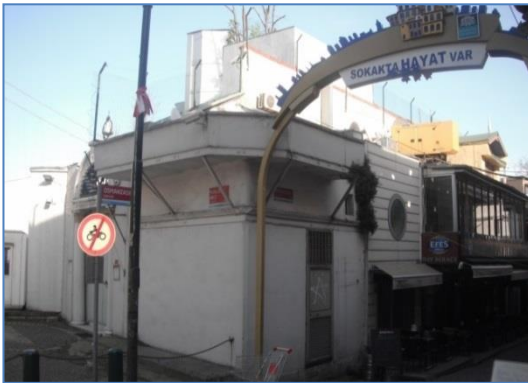

Resim 6.3: Esmâ Sultan Yalısı.

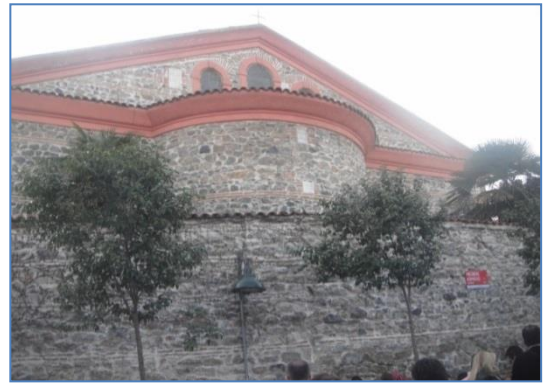

Resim 6.4: Ortaköy Camii.

Suyun varlığı da alanda başlı başına okunabilirliği arttıran bir öğedir. Alan bir yandan Boğaz ile diğer yandan Çırağan Caddesi ile sınırlandırılmakta, kendi içinde diğer alanlardan farklı bir bölge özelliği göstererek okunabilir bir yapı sergilemektedir. Alanda içgüdüsel olarak gidilmek istenen yere ulaşmak mümkündür. Sokakların özgün yapısı sürpriz hissi uyandırmakta ve insanlar neyle karşılaşacaklarını merak etmektedir.

Resim 6.5: Sinagog.

Resim 6.6: Kilise.

Kıyı alanı içinde ticari kullanımların süreklilik göstermesi, yapıların birbirine bitişik olması ve tüm yapı adalarının yapılaşmış olması, alan genelinde yaya hareketlerinin de sürekli olmasını sağlamaktadır. Kullanımların yakınlık ve süreklilik göstermesinin yanında yapı adalarının alanda yürümeyi kolaylaştıracak büyüklükte olması da alan genelinde süreklilik sağlanmasında etkilidir. Bununla birlikte bazı kullanımlar ve sağır cepheler sokakların kullanımlarını azaltmaktadır. Özellikle birahanelerin bulunduğu Osmanzade Sokak, sinagog duvarının yer aldığı Kaymakçı Sokak, otel inşaatının ve sağır cephelerin bulunduğu Sağlık Sokak diğer sokaklara göre daha az kullanılmaktadır. Bu anlamda sürekliliğin sağlanabilmesinde ticari kullanımların varlığının önemi görülmektedir.

Ancak yaya bölgelerinde sağlanan sürekliliğin kıyı bölgelerinde kesintiye uğradığı, özel işletmelerin kıyı geçişini engelledikleri görülmektedir. Benzer şekilde meydana yer alan özel işletmelerin kamu mekânına masa sandalye yerleştirerek uzantılar yapması yaya alanını küçültmekte, hareketi zorlaştırmakta ve sürekliliği olumsuz etkilemektedir. Takı ve el işi stantları, meydan içindeki çiçek tarhları, eskiden kalma tekne babaları da zaman zaman sürekliliği kesintiye uğratmaktadır.

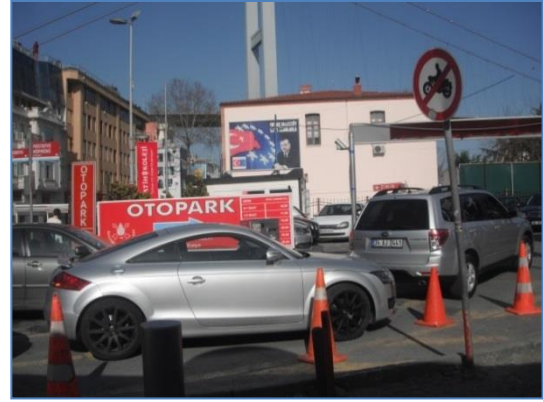
Buna rağmen alan genelinde yürünebilirlik açısından olumlu bir yapı bulunmaktadır. Çırağan Caddesi ve kıyıyı bağlayan sokaklarda yayalaştırma yapılması da bu durumu desteklemektedir. Alan içinde taşıt kullanımı yasaklanmıştır ve yaya kullanımı ön plana çıkmaktadır (Şekil 6.7). Buna rağmen zaman zaman alan içinde motorlu taşıtlara rastlamak mümkündür. Hafta sonu kurulan stantlar yaya alanını daralttığı için yürümeyi zorlaştırmaktadır. Yer döşemeleri bebek arabası ve tekerlekli sandalye için uygun değildir. Çırağan Caddesinde boyunca kaldırımların da yürünebilirlik açısından uygun olmadığı görülmektedir. Bu kaldırımların genişlikleri yer yer değişmekte, bazı noktalarda yok denecek kadar daralmaktadır. Alanın genelinde engellilere yönelik bir düzenleme yer almamaktadır.

Alan elverişlilik açısından incelendiğinde, Ortaköy kıyı alanının rekreasyon ve toplanma amaçları için uygun bir yapıda olduğu görülmektedir. Alan içindeki ticari aktiviteler çevredeki diğer ticari aktivitelerle bütünleşmekte canlı bir yaya alanı oluşmaktadır. Bununla birlikte alanı otopark açısından değerlendirdiğimizde yeterli otopark alanı bulunmamaktadır ve alana özel araç ile gelmek elverişli değildir.

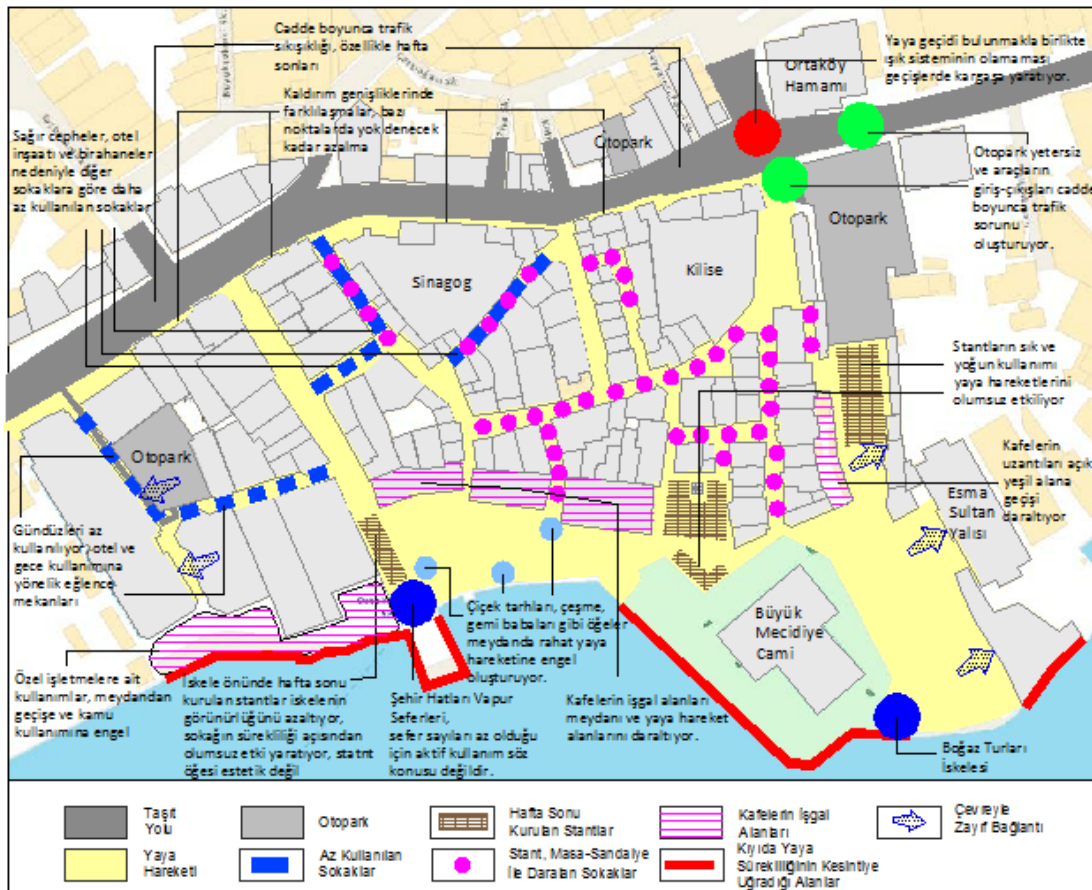
Alanda biri açık biri kapalı olmak üzere iki otopark yer almaktadır (Resim 6.7, Resim 6.8).

Resim 6.7: Kapalı otopark.

Resim 6.8: Açık otopark.

Şekil 6.7: Alanda erişim ve bağlantılar ile ilgili temel sorunlar.

Alanın genel yapısı bisiklet kullanımı için elverişli olmadığından, bisiklet kullanımı nadirdir. Ayrıca, alanın çok yoğun kullanılması da bisiklet kullanımını

engellemektedir. Alanda engellilere yönelik düzenlemeler bulunmamaktadır ve alan engelliler için elverişli değildir. Yolların genişliği acil durum araçlarının geçebileceği şekilde değildir. Özellikle özel işletmelere ait dışa açılan kullanımlar sokakları iyice daraltmaktadır. Alanın girişinde yaya geçidi bulunmakla birlikte, bir ışıklandırma sistemi bulunmamaktadır. Karşıdan karşıya geçmek zorlaşmaktadır.

Ortaköy kıyı alanı erişim ve bağlantılar açısından genel olarak değerlendirildiğinde; olumlu ve olumsuz özellikleri Tablo 6.1’de belirtildiği gibi özetlenebilir:

Tablo 6.1: Alanın Erişim ve Bağlantılar Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

	Olumlu Özellikler	Olumsuz Özellikler
Erişilebilirlik	<u>Fiziksel Erişim</u> Karayolu ile erişim (Toplu taşıma ve otomobil) Deniz yolu ile erişim Yaya yolu ile erişim <u>Suya Görsel Erişim</u> Sokak aralarından sürpriz etkisi ile algılama Meydana açılan sokaklarda perspektif etkisi <u>Sembolik Erişim</u> Kullanıcıların alanı rahatça kullanması, her kesimden insanın mekânı benimsemesi <u>Suya Fiziksel Erişim</u> Yolların ve meydanların insanları suya yönlendirmesi	<u>Fiziksel Erişim</u> Trafik sorunu (özellikle hafta sonlarında) Deniz ulaşımı sefer sayılarının az oluşu Otoparkların yetersizliği ve OP girişlerindeki problemler Alana girişlerde yaya geçişini destekleyen düzenlemelerin olmayışı <u>Suya Görsel Erişim</u> Bariyer etkisi yaratan kullanımlar (otopark, otel vb.) Yapı yüksekliklerinin suyun algılanmasını engellemesi <u>Sembolik Erişim</u> <u>Suya Fiziksel Erişim</u> Su ile fiziksel temas sağlayıcı tasarım elemanlarının olmayışı Su kenarındaki özel işletmelerin kıyı alanı kullanımlarını engelleyiciliği
Bağlantılılık	Yakın merkezler ile bağlantılı oluşu (Beşiktaş, Şişli, Arnavutköy-Bebek)	Alan içindeki alt bölgeler arasındaki bağlantıların zayıf oluşu
Yakınlık	Potansiyel kullanıcılara yakın konum Çevrede konut alanlarının, iş merkezlerinin ve okulların bulunması Avrupa yakasındaki kıyı kullanımlarının oluşturduğu aks üzerinde diğer meydanlara ve önemli kullanımlara yakın bir konumda yer alması Alan içinde kullanımlar arası yakınlık	
Okunabilirlik	Sürpriz etkisi yaratan fiziksel doku Suyun varlığının okunaklılığı artırıcı etkisi Alanın sınırlarının ve çevresinden farklılıklarının algılanabilir olması Alan içinde okunaklı yapı, referans yapıların bulunması (Büyük Mecidiye Camii, Esmâ Sultan Yalısı vb.)	Yapılarla çevrilmiş olması nedeniyle yaya alanının ve suyun/denizin fark edilmemesi Alana girişlerin algılanabilir olmaması Alan dışında yönlendirici bilgi ve işaret panolarının olmayışı Referans yapı olma potansiyeli olan bazı yapıların diğer yapılarla çevrili oluşu

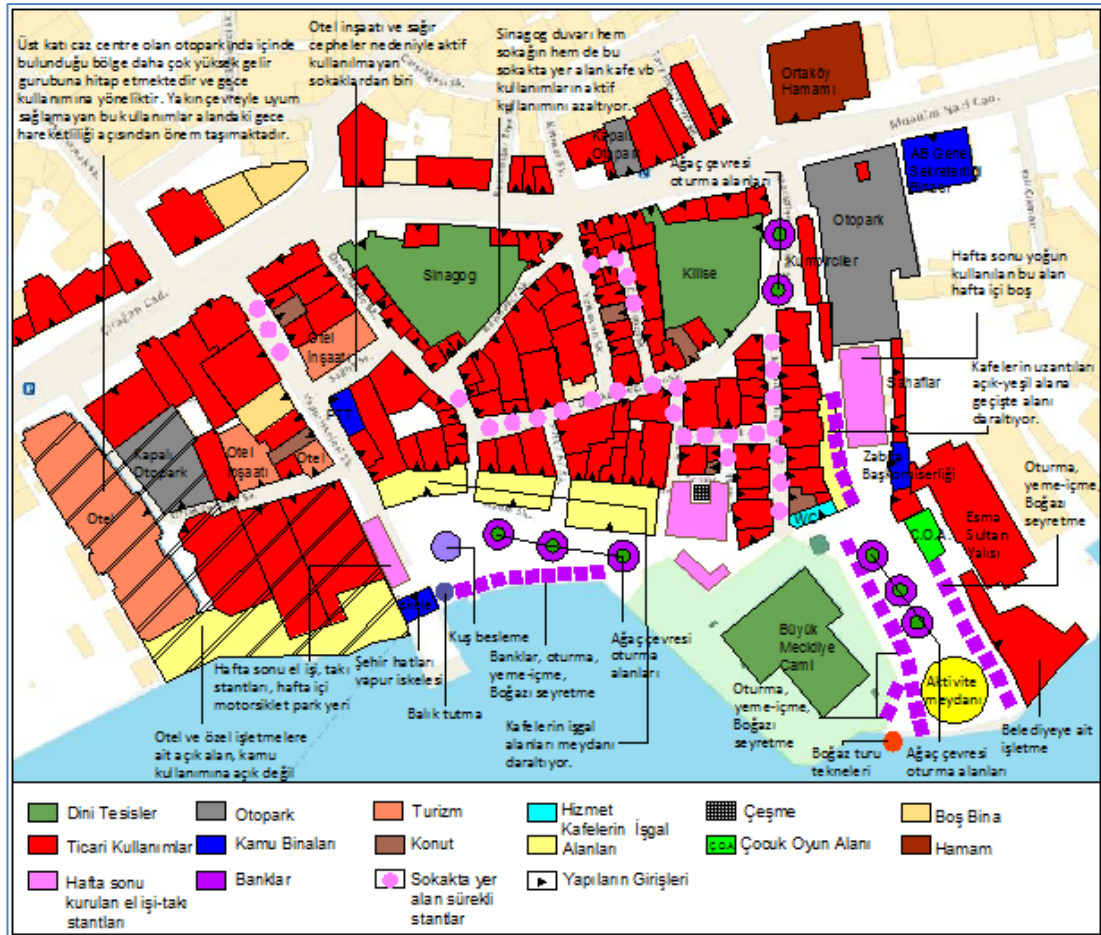
Tablo 6.1 (Devam): Alanın Erişim ve Bağlantılar Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

Süreklilik	Denize ulaşan yollar boyunca ticari kullanımların bulunması, işlevsel süreklilik	Sağır duvarların bulunduğu sokaklarda yaya dolaşımının azalması Kıyıda yaya kullanımının sürekliliğinin olmaması
Yürünebilirlik	Yaya dolaşımda süreklilik sağlayan sokak dokusu Yayalaştırma uygulaması yapılması	Çırağan Caddesi üzerinde kaldırım genişliğinin azalması Engellilere, çocuk arabalı kişilere yönelik düzenleme olmaması Satış stantlarının yaya mekânlarını kısıtlaması ve dolaşımı engellemesi Yaya bölgesine gün içinde motorlu taşıtların girmesi Kentsel mobilyaların yaya hareketini engelleyici konumları
Elverişlilik	Rekreasyon, manzara ve toplanma amaçlı kullanımlar için uygunluk Alan içindeki ticari aktivitelerin çevredeki ticari aktiviteler ile bütünleşmesi	Bisiklet kullanımı için yaya mekânının uygun olmaması Özel oto ile ulaşım elverişli olmaması Acil durum araçlarının geçişine uygun olmayan sokak dokusu

Ortaköy kıyı alanına yönelik *kullanım ve aktiviteler* konusu ele alındığında; altında, *aktiflik, eğlencelilik, canlılık, özgünlük, etkinlik, kullanışlılık, yerellik, tanınırlık, sürdürülebilirlik* nitelikleri önem kazanmaktadır.

Ana taşıt yolu olan Çırağan caddesi üzerinde ticaret, konut, otel ve ofis fonksiyonları yoğunlukta iken, çok az sayıda konutun yer aldığı gözlenmektedir. Kıyıdaki kullanımlar ağırlıklı olarak ticaret ve otel fonksiyonlarına sahiptir (Şekil 6.8). Binaların genel olarak ticari amaçlı kullanılması konut kullanımını sınırlandırmaktadır. Konut kullanımının sınırlı olması da kıyı alanı ve çevresini ziyaret akışının yoğun olduğu bir yer haline getirmektedir. Bazı ticari birimler yaya alanlarına doğru da yayılmaktadır.

Alanda biri kapalı diğeri açık olmak üzere iki otopark yer almaktadır. Çırağan Caddesinin karşı tarafında da kapalı bir otopark bulunmaktadır. PTT, AB Genel Sekreterliği Binası, Zabıta Başkomiserliği ve iskele gibi kamu binaları, üç dine ait ibadet alanları ve çocuk oyun alanı alanda bulunan diğer kullanımlardır. Bu karma kullanımlar alanın aktif olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Alandaki kullanım ve aktivitelerin günün her saatinde yer alması alanın aktifliğini desteklemektedir. Bu aktiflik, suya yönelik kullanımlar için geçerli değildir çünkü suya yönelik kullanımlar sadece iskelelerle sınırlı kalmaktadır.

Şekil 6.8: Alanda yer alan kullanım-aktiviteler ve sorunlar.

Alan içinde aktivitelerdeki farklılıklar, tercihli ve sosyal aktivitelerin olması alanı eğlenceli hale getirmektedir. Çocuklar için oyun parkı, gençler için oyun oynayabilecekleri kafeler, yetişkinler için yeme-içme-eğlence-satış birimleri yer almaktadır. Ayrıca, açık alanlarda kuş besleme, ağaç etrafında oturma, Boğazi seyretme, konser, kutlama gibi aktivitelerde gerçekleştirilmektedir. Su ile ilişkili aktiviteler ise balık tutma, Boğaz turları ve şehir hatları vapur seferleri ile sınırlıdır. Bunların yanı sıra, alanda eğlence mekanları olmakla birlikte bu mekanlar belirli bir gelir seviyesi grubuna yöneliktir.

Kıyı alanındaki kullanım ve aktiviteler gecenin geç saatlerine kadar devam etmektedir (Resim 6.9). Günün neredeyse tamamında kıyı mekânının kullanılması alanın aktif olduğunu göstermekte, canlılık kişilerin mekânda kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Özellikle eğlence mekânları ve kamu alanları bütünleşmekte ve gün boyu canlı ve kullanılan mekanlar oluşturmaktadır. Sokakların

aktif kullanımı da (stantlar, kafelerin kullanımları) canlılığını arttırmaktadır. Alandaki kullanımların girişlerinin sokağa yönelik olması da sokaktaki hareketliliği ve canlılığı desteklemektedir. Ancak, hafta sonu kullanımlarında aşırı kalabalık ve gece saatlerindeki gürültü problemi çeşitli olumsuzluklara neden olmaktadır.

Resim 6.9: Mekandan akşam görüntüleri.

Alan haftanın tüm günleri kullanılmakla birlikte en canlı olduğu zaman hafta sonlarıdır (Resim 6.10-11). Hafta içi de özellikle akşam saatlerinde canlanmaktadır.

Resim 6.10: Meydandan hafta içi görünüm.

Resim 6.11: Meydandan hafta sonu görünüm.

Ortaköy Meydanı ve kıyı alanı sadece Beşiktaş için değil tüm İstanbul kenti için özgün ve önemli bir kamusal kıyı kullanımıdır. Üç dine ait mekân kullanımlarının buluştuğu bu alan farklı inanç ve kültürlerin buluşma noktası olmuştur. Büyük Mecidiye Cami, Etz Ahayim Sinagogu ve Ayios Fokas Rum Ortodoks Kilisesi kendi ziyaretçilerini de Ortaköy'e çekmektedir. Esmâ Sultan Yalısı ve diğer tarihi yapıların

restore edilerek yeniden kullanıma sunulması Ortaköy'ün tarihi kimliğini korumasına yardımcı olmaktadır. Ortaköy'ün simgesi haline gelen kumpir, sahaflar, takı ve hediyelik eşyalar Ortaköy'ün ekonomik yaşamını da canlandırmaktadır (Resim 6.12-13). Alanın Boğazın kenarında yer alması Boğaz manzarası nedeniyle öne çıksa da, suya yönelik kullanım ve aktivitelerin çok sınırlı ölçüde olması, başarılı kamu mekanlarında özellikle vurgulanan suyun varlığından yararlanma konusunda alanı son derece başarısız kılmaktadır.

Resim 6.12: Sahaflar.

Resim 6.13: Ortaköy'de takı stantları.

Alanın geneli etkin bir biçimde kullanılmaktadır. Kıyı alanında bir boş bina ve bir boş arsa dışında tüm yapılar ve açık alanlar kullanım ve aktivite içermektedir. Alan sadece çevrede yaşayanların yoğun uğrak yeri değil, aynı zamanda kentin farklı yerlerinden gelenler, kenti ve ülkeyi ziyaret edenler için de bir odak noktasıdır.

Alanda her kesime, yaşa, cinsiyete uygun aktivite ve kullanımlarının olması alanı kullanışlı hale getirmektedir. Alanın gün boyu yoğun olarak kullanılması yerel halk ve diğer kullanıcılar tarafından denetlenmesini ve kendiliğinden daha güvenli hale gelmesini sağlamaktadır. İnsanların toplanabileceği odaklar, kıyı alanında bir meydan ve açık-yeşil alan bulunmaktadır. Alanın kullanışlı olmasının göstergelerinden biri de alanda kadın ve tek kullanıcıların da yer almasıdır. Kullanıcılar, kumpirlerini ya da içeceklerini alarak kıyıda rahatlıkla yalnız başlarına oturabilmektedirler. Manzara noktalarında oturma mekanlarının bulunması, yeme-içme mekanlarının dağılımının uygunluğu, sokak dokusunun odak olma özelliğini desteklemesi alanın kullanışlılığı açısından diğer önemli noktalar. Ayrıca açık

alanların bulunması konser, yılbaşı partileri, kamu etkinlikleri için alanı kullanışlı hale getirmektedir. Alanda kurulan stantların yaya geçişlerini engellemesi ise alanın kullanışlılığı açısından olumsuz bir etki yaratmaktadır.

Resim 6.14: Meydanda güvercin besleme.

Resim 6.15: Yalnız ve grup halinde oturma.

Alanda, cumartesi ve pazar günleri sergiler kurulmaktadır. Beşiktaş Belediyesinin “sokakta hayat var” ve “el emeği göz nuru” projeleri ile el yapımı eşyalar, takılar, resim, gümüş eşyalar, cam üfleme ürünleri vb. sergilenmektedir (Resim 6.16-18). Bu aktiviteler alanda yerel ekonomiyi canlandırmak ve özellikle kadınlar için istihdam imkânı sunmak bakımından da önemlidir. Alandaki gece kulüpleri ise yakın çevreyle uyum ve yerellikle ilişki sağlamamaktadır. Ama alandaki gece hareketliliğinin sağlanması açısından önem taşımaktadırlar.

Resim 6.16: Cam üfleme sanatı.

Resim 6.17: El işi takı ve stantları.

Resim 6.18: Ortaköy’de takı ve el işi stantları.

Ortaköy’ün özgün değerleri ve her yaştan kullanıcıya hitap eden yapısı onu sadece Beşiktaş sınırları içinde tanınan bir park olmaktan çıkarmış tüm İstanbullular için önemli bir rekreasyon ve toplanma alanı haline getirmiştir. Bu durum alanda yoğun bir ticari kullanım oluşmasını desteklemektedir. Bunun dışında alanda kutlamalar, yılbaşı partileri ve festivaller de düzenlenmekte ve İstanbul’un her yerinden katılımcılar bu alanı kullanmaktadır (Resim 6.19).

Resim 6.19: Açık alanda düzenlenen konser aktivitelerinden görüntüler.

Alandaki kullanım ve aktivitelerin çevreye olumsuz etkileri bulunmamakla birlikte, yoğun kullanım ve deniz ulaşımına bağlı olarak deniz suyu kirliliğinin artma riski bulunmaktadır. Alan içindeki yayalaştırma ise karbon emisyonunu azaltması açısından olumlu değerlendirilmektedir.

Ortaköy kıyı alanı kullanım ve aktiviteler açısından genel olarak değerlendirildiğinde; olumlu ve olumsuz özellikleri Tablo 6.2’de belirtildiği gibi özetlenebilir:

Tablo 6.2: Alanın Kullanım ve Aktiviteler Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

	Olumlu Özellikler	Olumsuz Özellikler
Aktiflik	Alanda farklı yaş gruplarına hitap eden farklı aktivitelerin bulunması (çocuklar için oyun parkı, gençler için kafeler, oyun salonları, yetişkinler için kafeler, barlar, eğlence ve alışveriş mekânları, manzara ve dinlenmeye yönelik kullanımlar, ulaşım vs. kullanımları) Günün her saati kullanıma, aktif ve canlı sosyal hayat, yoğun kullanım Kıyıda bir bina ve arsa dışında boş yapı/arsa olmaması	Su ile ilgili kullanımların deniz yolu ulaşımı ile sınırlı olması (rıhtım, iskele gibi)
Eğlence	Eğlence mekânları bulunması Tercihli ve sosyal aktivitelerin bulunması	Eğlence mekânlarının belirli bir gelir seviyesine yönelik olması
Canlılık	Günün her saati yoğun bir şekilde kullanılması Kullanımların girişlerinin sokaktaki hareketliliği desteklemesi Sokakların aktif kullanımı (stantlar, kaflerin kullanımları)	Hafta sonu kullanımında aşırı kalabalık olması Gece saatlerinde gürültü vb problemler
Özgünlük	Kendine özgü bir kimlik ve değerinin olması Tarihsel açıdan zengin geçmişi Restore edilmiş tarihi yapıların oluşturduğu kent dokusu Sahip olduğu manzara olanakları, boğaz ve köprü manzarası açısından çekiciliği	Suyla ilgili aktivitelerin kısıtlı olması (boğaz turu, balık tutma ve seyretme ile kısıtlı)
Etkinlik	Kullanılmayan boş alanların bulunmaması, tüm alanların tanımlı olması Sadece çevre mahallelerden gelenlerin değil, tüm İstanbulluların ve turistlerin de yoğun bir şekilde kullanımı	Alışveriş standı kurulan kısmın hafta içinde diğer kısımlara göre daha az kullanılması
Kullanışlılık	Yalnız kullanıcıların da alanı rahatlıkla kullanabilmeleri Manzara noktalarında oturma mekânlarının bulunması Yeme içme mekânlarının dağılımının uygunluğu Kamuya açık etkinlikler için alanın uygunluğu, açık alanda konserler, yılbaşı partileri ve çeşitli etkinlikler düzenlenmesi Sokak dokusunun odak olma özelliğini desteklemesi	Alışveriş mekânlarının önlerinde ve meydana kurulan stantların yaya geçişini engellemesi Kıyıda yer alan kafelerin uzantılarının meydanı daraltması
Yerellik	El sanatlarının sergilenmesi ve satışı (takı, resim, gümüş eşyalar, cam üfleme ürünleri vb) Alanla özdeşleşmiş ürünler (kumpir, nargile vb) Yerel kalkınma ve kadın istihdamını destekleyici yerel projelere mekânda yer verilmesi	Gece kulüplerinin yerel kullanıcılarla kopukluğu
Tanımlılık	Alanın tanınır bilinir olması nedeniyle kullanıcı profiline yerelin ötesine ulaşması Ticari aktiviteleri destekleyici kullanıcı yoğunluğunun sağlanması	
Sürdürülebilirlik	Yayalaştırmanın karbon emisyonu azaltımına olumlu etkisi Alanda yer alan kullanım ve aktivitelerin sürdürülebilir olması	Ulaşım aktivitelerinin deniz kirliliğine yol açması

Konfor ve imaj konusu ele alındığında; *güvenlik, temizlik, yeşillik, yürünebilirlik, oturulabilirlik, düşünsellik, etkileycilik, çekicilik ve tarihi olma nitelikleri* ön plana çıkmaktadır.

Bir alanda güvende olma hissi, o alandaki kullanımlarla ilgili olabildiği gibi kentsel tasarım elemanları ve aydınlatma gibi düzenlemelerle de sağlanabilmektedir. Bu anlamda günün her saati kullanılabilen bir kamu mekânı olarak Ortaköy kıyı alanında güvenlik hissi büyük ölçüde sağlanmış durumdadır. Alanda yer alan kullanımlar sokakları gözetleyen bir yapı sergilemekte ve güvenlik hissi oluşturmaktadır. Özellikle meydan çevresindeki yapılar kapalılık hissi oluşturarak güven hissi uyandırmaktadır. Ticari kullanımların sürekliliği, gün içinde farklı saatlerde yoğunlaşsa da alanın kullanımının tüm güne yayılması güvenlik hissini artırıcı etkenlerdir. Kullanıcıların yoğun olmasının yanında, çok sayıda kadın kullanıcının bulunması da alanın insanlar üzerinde güven hissi uyandırdığının göstergesidir (Resim 6.20, Resim 6.21). Ancak açık alanda, erkek grupların zaman zaman alkol kullanımı bazı gruplar için güvenlik endişesi yaratabilecek bir durumdur. Bununla birlikte alanda yer alan Zabıta Başkomiserliği memurları alanı 3 vardiya halinde gün boyu takip etmektedir.

Resim 6.20: Mekanda erkek grupları.

Resim 6.21: Mekanda kadın ve erkek grupları.

Aydınlatma da güvenlik hissini desteklemektedir. Meydan ve açık yeşil alanda yerden yükselen aydınlatma elemanları yer alırken, sokaklarda yukarıdan aydınlatma elemanları tercih edilmiştir (Resim 6.22). PTT, otel inşaatı ve sağır cephelerin bulunduğu Sağlık Sokağı ve kullanımı az olan Camfener Sokağında yeterli

aydınlatma yer almamaktadır. Musevi Sinagogunun uzun duvarını içeren ve kullanımı az olan Kaymakçı Sokağı yukarıdan aydınlatma elemanlarıyla desteklenmektedir. Su kenarında güvenlik açısından bariyerler bulunmakla birlikte bu bariyerler rahatsız edici değildir.

Resim 6.22: Aydınlatma Elemanları.

Alanın temizliğini Beşiktaş Belediyesine bağlı temizlik elemanları gerçekleştirmektedir. Temizlik elemanları hafta sonu da dâhil olmak üzere 24 saat 3 vardiya çalışmaktadır. Buna rağmen, yoğunluk nedeniyle zaman zaman çöp birikimi olmaktadır. Ancak genel olarak alanda çöpler düzenli olarak toplanmaktadır. Sokak aralarında büyük çöp kutuları, açık alanlarda ise küçük çöp kutuları bulunmaktadır (Resim 6.23). Oturma alanlarının pek çoğunun yakınlarında çöp kutuları yerleştirilmiştir. Ancak temizlik ve çöp sorunu ile ilgili insanların bilinçlendirilmesi de önem taşımaktadır.

Resim 6.23: Çöp Kutusu.

Resim 6.24: Oturma Elemanları.

Yayalaştırma sonucu alana motorlu taşıtların girmesinin yasaklanmasıyla yayaların büyük ölçüde rahat hareket etmesi sağlanmış olmakla birlikte yine de bazı problemler göze çarpmaktadır. Yasak olmasına rağmen zaman zaman alana motorlu taşıtlar girmekte ve bu araçların denetimi yapılmamaktadır. Kafelerin mülkiyet sınırlarının dışına sandalye masa koymaları, hafta sonu el işi ve takı stantlarının çok yer kaplaması alanın daralmasına neden olmakta ve yaya hareketlerini zorlaştırmaktadır. Ayrıca yer döşemeleri de tekerlekli sandalye ve bebek arabası için uygun değildir. Çırağan Caddesi boyunca kaldırım genişlikleri farklılık göstermekte, kaldırımlar yetersiz duruma gelmektedir. Meydandaki çiçek tarhları ve şu anda kullanılmayan tekne babaları yürünebilirlik açısından olumsuzluk oluşturmaktadır. Bütün bu sorunlara rağmen kıyı alanı içinde sokak sürekliliğinin sağlanmış olması kıyı-ana cadde arasındaki-ticari kullanımlar yürünebilirliği artırmaktadır.

Alanda yer alan oturma alanları çeşitlilik göstermektedir. Ağaçları çevreleyen oturma alanları olduğu gibi, denize yönelik, gözlem yapmayı sağlayan, basamak şeklinde ve gizlilik oluşturan oturma alanları da bulunmaktadır (Resim 6.25-26-27). Bu oturma alanları, alanın çok yoğun olduğu zamanlarda özellikle hafta sonları yeterli gelmemektedir. Ancak yayaların yürüme alanlarını kısıtlamamak için alana daha fazla oturma elemanı eklenmesi mümkün görünmemektedir. Çeşitlilik içeren oturma alanları bulunmakla birlikte yağmurdan, güneşten, rüzgârdan korunmayı sağlayacak oturma düzenleri oluşturulmamıştır. Açık-yeşil alanda mevcut ağaçlar belirli bir oranda gölge sağlarken meydan için aynı durum geçerli değildir. Özellikle yağmur ve rüzgârlı hava koşullarında kafelerden başka alternatif bulunmamaktadır.

Resim 6.25: Kıyıda oturma alanları.

Resim 6.26: Ağaç altında oturma elemanları.

Resim 6.27: Kapalılık hissi oluşturan oturma alanları.

Alanın maneviyatı temsil eden değerleri ile tarihi olma özelliğini vurgulayan değerleri büyük ölçüde örtüşmektedir. Alanda üç dinin kutsal ibadet yerleri bulunmaktadır. Şu ana kadar yapılmış tasarım uygulamalarında olabildiğince tarihi değerlere saygı gösterilmiş, alanın tarihsel kimliği korunmuştur. Ayrıca sabah saatlerinde boğaz manzarasının sunduğu dingin ve huzur dolu atmosfer de alanın yerel kullanıcılarının ve müdavimlerinin alanı ziyaretinde etkilidir.

Ortaköy kıyı alanının kendine özgün kimliği hem boğazın eşsiz manzarasına hem de tarihi bir değere sahip olmasına dayanmaktadır. Alan İstanbul için rekreasyonel ve turistik bir öneme sahiptir. Boğaz kenarındaki konumu nedeniyle estetik bir yapıya sahiptir. Boğaz Köprüsü ve ışıklandırması alandan net olarak görülebilmekte ve alana görsel olarak estetik bir değer katmaktadır. Sahip olduğu kültür değerleriyle birlikte ele alındığında Ortaköy'ün etkileyici bir kamusal mekân olarak yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Tarihi ve kültürel mirasıyla turistler için bir çekim noktası olan Ortaköy'ün turistler kadar tüm İstanbullularca kullanılmasının en önemli nedeni boğazın değeridir. Ortaköy hem erişimi nispeten kolay bir konumda yer almakta, hem geçmişteki tarihi ve kültürel değerlerini korumakta hem de eşsiz bir boğaz manzarası sunmaktadır. Boğaz, mekânın imajı açısından önemli bir öğedir. Alanın yapısı, sokakların suya doğru açılması suyun etkisini güçlendirmektedir. Su, mekânın odak ve cazibe noktasıdır. Tüm bu özellikleriyle alan çekici ve etkileyici bir yapı sergilemekte ve kullanıcıların yoğun şekilde ilgisini çekmektedir. Alandaki sokaklar

da ilgi çekicidir ve hem görünümüleri hem de sundukları farklı ürünler ve hizmetlerle keşif ve sürpriz hissi uyandırmaktadır.

Ortaköy kıyı alanı konfor ve imaj açısından genel olarak değerlendirildiğinde; olumlu ve olumsuz özellikleri Tablo 6.3’de belirtildiği gibi özetlenebilir:

Tablo 6.3: Alanın Konfor ve İmaj Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

	Olumlu Özellikler	Olumsuz Özellikler
Güvenlik	Yapıların oluşturduğu kapalı – tanımlı alanların oluşturduğu güvenlik hissi Ticari aktivitelerin oluşturduğu yoğunluğun sağladığı güvenlik hissi Kullanıcıların cinsiyet dağılımının dengeli olmasının sağladığı güven hissi Alanda güvenlik elemanlarının bulunması Aydınlatma elemanlarının güvenlik hissi oluşturmaları Su kenarında güvenlik sağlayıcı bariyerler olması	Açık alanda erkek kullanıcılarının yoğun olduğu grupların alkollü içecek tüketmesinin olumsuzluğu
Temizlik	Alanda çöp vb. problem olmaması Oturma alanlarının yakınlarında çöp kutularının bulunması	Suyun niteliğinin yetersiz olması, boğazın genel kirliliğinin alanda da gözlenmesi Çöp kutularının zaman zaman yoğun kullanım nedeniyle yetersiz kalması
Yeşil Alan	Mevcut ağaçların korunmuş olması Oturma alanları ile yeşil alanların entegre olması Cami bahçesindeki yeşil dokunun görsel olarak alanın yeşil dokusunu desteklemesi	Mevcut bitki örtüsünün peyzaj ögesi olarak kullanılmamış olması (bitki seçimi, konum vb)
Yürünebilirlik	Yaya dolaşımında süreklilik sağlayan sokak dokusu	Çırağan Caddesi üzerinde kaldırım genişliğinin azalması Engellilere, çocuk arabalı kişilere yönelik düzenleme olmaması, yer döşemesinin uygun olmaması
Oturulabilirlik	Oturma elemanları açısından çeşitlilik (ağaçların altında, deniz manzarası sunan, iç kesimde vb) Kumpir satışı yapılan bölümde ağaçlarla kısmi olarak gölge sağlanabilmesi	Yağmur, güneş ve rüzgârdan korunma sağlayan oturma grupları oluşturulmaması
Maneviyat	Alanda üç dinin kutsal mekânlarının olması (cami, kilise, sinagog) Farklı kültürlerin kamu mekânında buluşmuş olması	
Etkileyicilik	Ortaköy Camii ve boğaz köprüsünün yarattığı imaj ve bundan kaynaklı tanınırlık Ortaköy meydanından görülen boğaz manzarasının etkileyiciliği Kullanımların yarattığı ambiyans	
Çekicilik	Kendine özgü bir kimlik ve değerinin olması Sahip olduğu manzara olanakları, boğaz ve köprü manzarası açısından çekiciliği Sokakların yarattığı keşif ve sürpriz hissi Suyun yarattığı çekicilik	
Tarihi olma	Tarihsel açıdan zengin geçmişi Restore edilmiş tarihi yapıların oluşturduğu kent dokusu	Landmark niteliğindeki tarihi yapıların okunamaması

Başarılı kamu mekanlarının niteliklerinden en önemlilerinden biri olan *sosyalleşme* konusunda ise; *çeşitlilik, yönetim, işbirliğine dayalılık, alanın dostça bir yapı sergilemesi, gurur, komşuluk, etkileşim ve hoş karşılayıcılık* nitelikleri göze çarpmaktadır.

Sosyalleşme açısından Ortaköy kıyı alanı değerlendirildiğinde; alanda yer alan kullanım ve aktivitelerin çeşitliliğinin farklı yaş, cinsiyet ve statüdeki insanların alanı kullandığını desteklediği görülmektedir. Özellikle yeme-içme birimlerindeki çeşitlilik farklı gelir gruplarına sahip kullanıcıların alanı kullanmasına olanak tanımaktadır. Alanı ziyaret edenler pahalı restoran ve kafelerde yemek yiyebildikleri gibi kumpirlerini alıp oturma alanlarında da vakit geçirebilmektedirler. Farklı gelir gruplarına hitap eden mekânlar alanda kümelenmeyip bir arada karışık olarak bulunmaktadır.

Resim 6.28: Farklı yaş grupları ve alanı yalnız-grup halinde kullanma.

Ayrıca mekâna hâkim olan kültür insanların özel – ticari işletmelere bağımlı olmalarını engellemekte ve her kesimden insanı serbestçe kamu mekânını kullanmaya teşvik etmektedir. Özellikle farklı oturma seçeneklerinin bulunması, insanların bir araya gelmesini ve etkileşimini desteklemektedir. Böylece alandaki çeşitlilik farklı insanların bir araya gelerek sosyalleşmelerine olanak tanımaktadır. Ortaköy'ün meydan niteliği de kıyı mekânını bir odak noktası haline getirmekte, bu alanda gerçekleşen kamusal aktiviteler, kutlamalar, festival, konser vb. organizasyonlar toplum bağlarını güçlendirmekte ve sosyal gruplar arasında bütünleşme sağlamaktadır.

Ortaköy’de kamu mekânının şekillendirilmesinde; Beşiktaş Belediyesi’nin tasarım ve uygulama sürecinde halkın görüş ve önerilerini göz önünde bulundurduğu, alanın şekillenmesinde halkın da etkisinin olduğu görülmektedir. Toplumun bu denli yoğun kullandığı bir alanda katılımcı planlama yaklaşımlarının kullanılması olumlu bir yaklaşımdır. Ancak Ortaköy’ün aynı zamanda tüm İstanbul’a hitap eden bir kamusal mekân olması nedeniyle İstanbul BŞB de alanla ilgili kararlar almakta ve bu durum bazı durumlarda yetki çatışması yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle alanın simgelerinden biri olan takı ve el işi stantlarının düzenlenmesi konusunda anlaşmazlıklar yaşanmaktadır.

Alandaki “el emeği göz nuru” ve “sokakta hayat var” projeleri yerel yönetim ve halk arasında işbirliği ile geliştirilerek hem alanın ve yerel ekonominin canlanmasını sağlamakta, hem de ev hanımlarını daha üretken olmaya yönlendirmektedir. “El emeği göz nuru” projesi ile alanda stantlar kurulmakta, özellikle ev hanımlarının ürettiği takı, el işi ürünler sergilenmektedir. Belirli sayıda stant Belediye tarafından isteklilere kiralanmakta, ürünlerini sergilemek isteyenler bu stantlarda tezgâh açmaktadır. “Sokakta hayat var” projesi ise alandaki kullanımları ve sosyalleşmeyi ön plana çıkarmaktadır. Yerel halkın aktif katılımı projelerin başarıya ulaşmasında etkili olmaktadır.

Ortaköy kıyı alanının Ortaköylü olmayanlarca da bu kadar ilgililiyle kullanılması yerel halkın ve esnafın tutumuyla da ilgilidir. Ortaköy dışından gelenler ve turistler kendilerini Ortaköy’de rahat hissetmekte ve dışlanmamaktadır. Özellikle kıyı alanında yakalanan bu dostça hava ziyaretçilerin Ortaköy’de keyifli zaman geçirmesine yardımcı olmakta ve alanın imajına katkıda bulunmaktadır. Ancak kafelerde çalışanların müşteri çekmek için ziyaretçilere ısrar etmeleri bir olumsuzluk olarak gözlenmektedir. Aktivitelerin bol ve çeşitli olması, arkadaşlarla buluşarak ya da yalnız olarak alanda vakit geçirmeyi kolaylaştırmakta ve mekânı tekrar ziyaret etme eğilimini güçlendirmektedir. Bu durum, metropoliten alanlara özgü plansız karşılaşma olasılığını artırırken mekânın anı değerini yükseltmektedir.

Alanın imajının pozitifliği ve çok kültürlü yapısı Ortaköy’ü İstanbul ve Türkiye için bir tanıtım merkezi haline getirmektedir. Manzara, yemek kültürü, el sanatları ve insanların tutum ve davranışları yaşanan deneyimi zenginleştirmektedir.

Ortaköylülerin Ortaköylü olmaktan gurur duymaları ve yaşadıkları memnuniyet semti güzelleştirmek ve korumak için gösterdikleri çabanın artmasını sağlamaktadır. Bu kolektif çaba kentli kültürünün derinliği ile ilgilidir. Yaşanılan yeri benimseme, diğer insanlarla ortak değerleri paylaşma ve dayanışma sergileme yaşanılan yerin mekân kalitesini de yükseltmektedir. Ortaköy kıyı alanının sadece dışarıdan gelenlerce değil aynı zamanda Ortaköylülerce de kullanılması yerel kullanıcıların alanı sahiplenmesi, vandallıklara ve suça karşı alanı korumak için günün her saati gönüllü koruyucuların bulunması anlamına gelmektedir. Eskiden balıkçılıkla geçinen insanların, mahalle sakinlerinin تنها saatlerde de alanı kullanması, ticari olarak alanı kullanan esnafa göre semtin durumuyla ilgili daha fazla sorumluluk hissetmesi, birbirini bilen tanıyan insanların negatif olaylara müdahale ederken birbirlerini desteklemeleri kıyı alanını daha güvenli kılmakta ve kamu mekanının niteliğini artırmaktadır. Ayrıca yerel insanların geçici ziyaretçilerle kurmuş olduğu samimi ve içten iletişim Ortaköy kıyı alanında geçirilen zamanın kalitesini yükseltmekte, insanlar bu alanda farklı deneyimler kazanmaktadır.

Alanın büyüklüğünün kalabalık grupları içerecek kadar büyük olması, ama mekânlarının insanların öğrenecek ve alana hâkim olacak kadar küçük olması insanlar arasında iletişim kurulmasını desteklemektedir. İnsan ölçeğindeki mekân düzenlemesi, oturma gruplarının düzeni, deniz kenarında bulunan oturma alanları, kafe önleri ve tezgâhlar insanlar arasında daha etkin iletişim kurulmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle başta el sanatları esnafı ile kullanıcılar arasında bilgi artırıcı ve deneyim paylaşıcı bir ortam oluşmakta ve bu etkileşim ortamı mekânın kalitesine de yansımaktadır.

Alanın sunduğu bu pozitif etki ve ambiyans kullanıcıların beklentilerini büyük ölçüde karşılamakta, alanın tekrar ziyaret edilmesi için motivasyon sağlamaktadır. Belki de bu konuda tek dezavantajlı grup engelliler olmaktadır. Engellilerin alanı ziyaretlerini kolaylaştırıcı bir düzenleme olmaması ve mevcut yapının engellilerin erişimi için yetersiz oluşu üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur.

Resim 6.29: Sosyalleşme olanakları.

Ortaköy kıyı alanı sosyalleşme açısından genel olarak değerlendirildiğinde; olumlu ve olumsuz özellikleri Tablo 6.4’de belirtildiği gibi özetlenebilir:

Tablo 6.4: Alanın Sosyalleşme Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

	Olumlu Özellikler	Olumsuz Özellikler
Çeşitlilik	Farklı gelir gruplarının alanı kullanma olanağı, fiyat-kalite açısından seçenekler bulunması Farklı sosyal grupları bir araya getiren aktiviteler düzenlenmesi Oturma gruplarının tasarımında insanları bir araya getiren düzenlemelerin bulunması	Peyzaj öğelerinde çeşitliliğe yer verilmemesi
Yönetim	Alan tasarımında katılımcı bir yaklaşımın benimsenmiş olması, kamuoyu görüşünün mekânsal kararlarda etkili olması	İlçe belediyesi ile büyükşehir belediyesi arasındaki yetki ve karar uyumsuzluklarının yerel kullanıcıları etkilemesi
İşbirliğine Dayalılık	Yerel ekonomiyi kalkındırıcı el sanatları üretim ve satış organizasyonlarının sosyal yapıyı destekleyici etkileri “Sokakta Hayat Var” vb projeler ile mekânı ilgilendiren düzenlemelere halkın etkin katılımının sağlanması, katılım bilincinin gelişmesi	

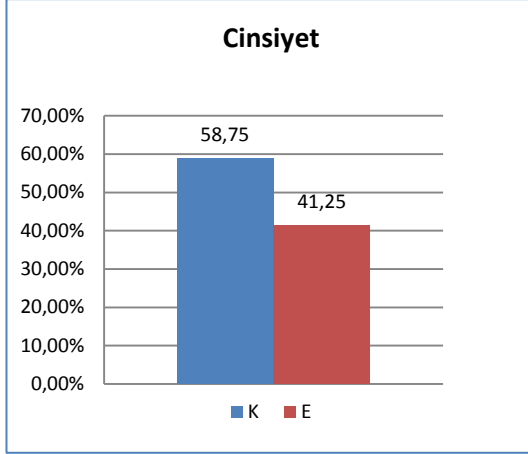
Tablo 6.4 (Devam): Alanın Sosyalleşme Açısından Genel Olarak Değerlendirilmesi.

Dostça yapı	Yabancıların ve yakın çevre dışından gelen kullanıcıların alanı benimsemesi, alanda kendini rahat hissetmesi Yerel halkın diyaloga açık yaklaşımı Metropolitan alanlara özgü plansız karşılaşma olasılığı	Kafe görevlilerinin müşteri çekmek için yaptıkları girişimlerin bunalıcı etkisi
Gurur	Alanın imajının pozitifliği İstanbul'u tanımak / tanıtmak için seçilen özgün alanlardan biri olması Yerel kullanıcıların Ortaköylü olmaktan mutlu ve memnun olmaları	
Konşuluk	Yerel kullanıcıların alanı sahiplenmesi, Yerel halkın vandallıklara ve suça karşı alanı doğal bir şekilde koruması Balıkçıların ve diğer esnafın تنها saatlerde de alanı kullanması, birbirleriyle ve diğer insanlarla kurdukları iletişimin yarattığı anı değeri	
Etkileşim	Alanın aşırı büyük olmamasının insanlar arasında etkileşime izin vermesi El sanatları satıcıları ve diğer kullanıcıların arasında kurulan iletişimin oluşturduğu eğitici, öğretici ortam	
Hoş karşılayıcılık	Alanın sahip olduğu pozitif enerji Kullanıcıların beklentilerinin karşılanabilirliği	Engellilere yönelik bir düzenleme olmaması

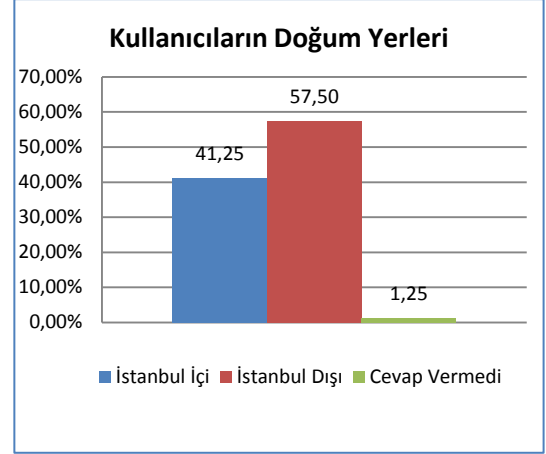
6.3. Ortaköy Kıyı Alanına Yönelik Öznel Değerlendirmeler

Ortaköy kıyı alanına yönelik tasarım kriterlerinin geliştirilmesi sürecinde, kullanıcıların görüş ve beklentilerinin göz önüne alınması son derece önemlidir. Bu çerçevede, kullanıcıların öznel değerlendirmelerini çalışmaya yansıtmak üzere 80 kişi ile hafta içi ve hafta sonu olmak üzere anket yapılmıştır (EK 1). Anketlerin değerlendirilmesi esas olarak, nesnel değerlendirmeler kısmında ele alınan kriterler (erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme) doğrultusunda yapılmıştır.

Bu bölümde öncelikle kullanıcı karakteristikleri genel olarak sunulmaktadır. Bu doğrultuda, kullanıcıların cinsiyet, doğum yeri, İstanbul'da yaşama süreleri, meslek grupları, eğitim durumu ve mekana gelme sıklıkları gibi genel özellikleri ele alınmaktadır.

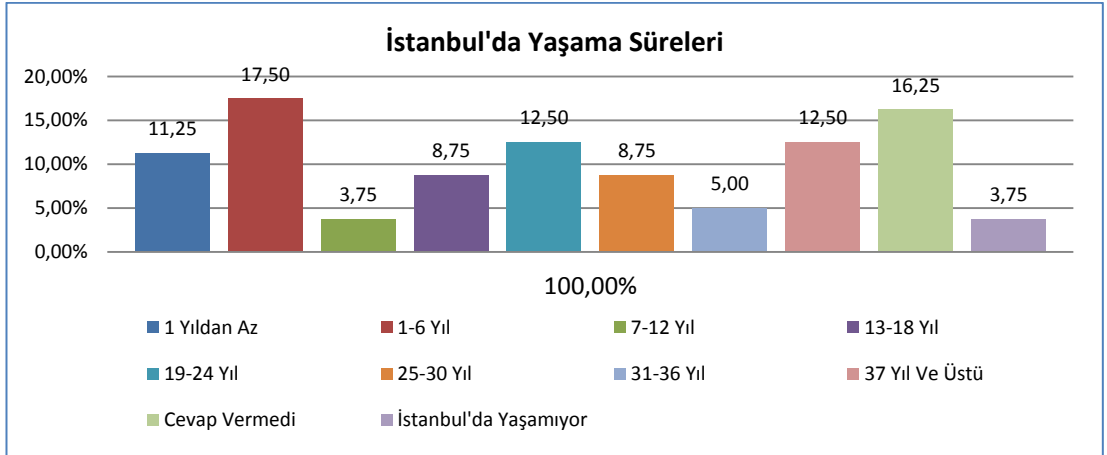

Şekil 6.10: Cinsiyet.

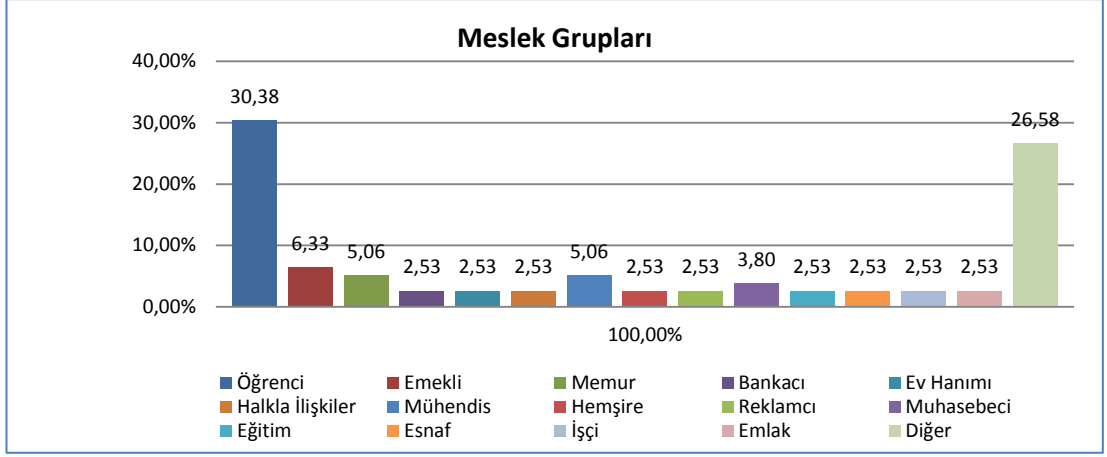
Şekil 6.11: Kullanıcıların doğum yerleri.

Ortaköy kıyı alanına yönelik gerçekleştirilen ankette, kullanıcıların %58,75'inin kadın, %41,25'inin erkek olduğu (Şekil 6.10) ve doğum yerlerinin ağırlıklı olarak (%57,50) İstanbul dışından olduğu görülmektedir (Şekil 6.11). Kullanıcıların İstanbul'da yaşama sürelerine bakıldığında, farklı yaşam süreleri olmakla birlikte, ağırlıklı olarak %17,50'si 1-6 yıldır İstanbul'da yaşadığını belirtmiştir (Şekil 6.12).

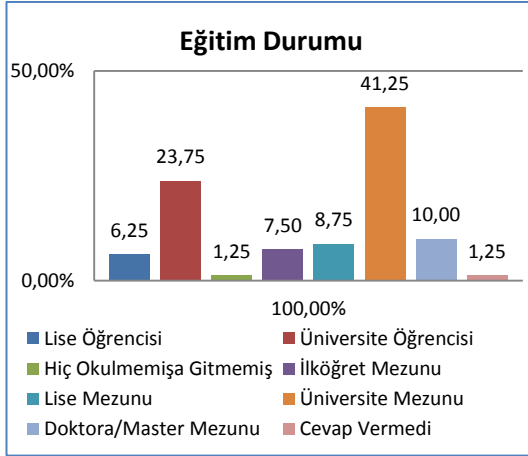
Şekil 6.12: İstanbul'da yaşama süreleri.

Meslek grupları açısından, çeşitlilik söz konusu olmakla birlikte, %30,38 ile öğrenciler ilk sırada yer alırken, emekliler (%6,33), memurlar (%5,06) ve mühendisler (%5,06) ağırlıkta olan meslek gruplarıdır (Şekil 6.13). Bankacılık, ev hanımı, esnaf, işçi, halkla ilişkiler, hemşire, muhasebe, reklam gibi alanlar diğer meslek gruplarına örnek gösterilebilir.

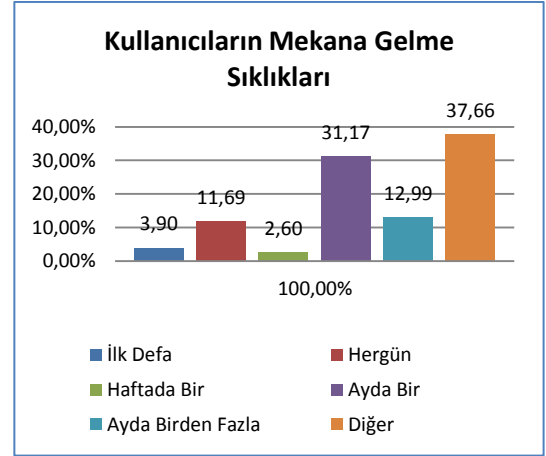

Şekil 6.13: Meslek Grupları.

Kullanıcıların eğitim durumlarına bakıldığında, %41,25'inin üniversite mezunu, %23,75'inin ise üniversite öğrencisi olduğu görülmektedir (Şekil 6.14).

Şekil 6.14: Eğitim Durumu.

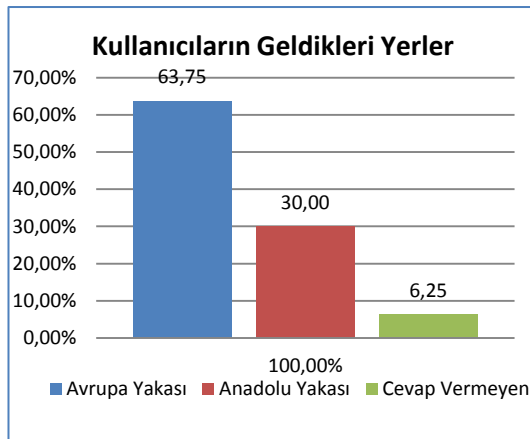
Şekil 6.15: Kullanıcıların mekana gelme sıklıkları.

Kullanıcıların mekana gelme sıklıkları açısından ise, ağırlıklı olarak (%31,7) mekana ayda bir gelenlerin yanı sıra %12,99 ile ayda birden fazla gelenlerin olduğu görülmektedir (Şekil 6.15). Ayrıca, mekana ilk defa gelenlerin de %3,9 gibi önemli bir oranda olması, Ortaköy kıyı alanının tanınırlığı, canlılığı, çekiciliği ile ilgili önemli bir ölçüdür.

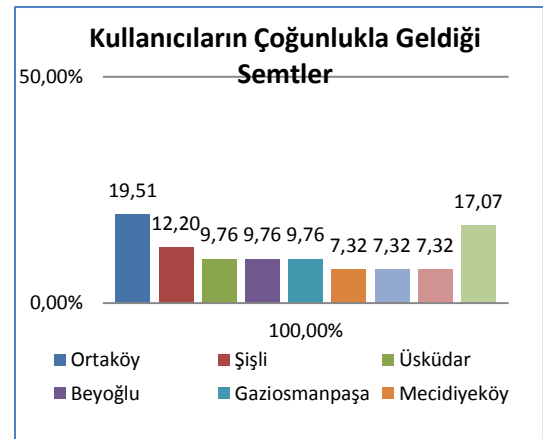
6.3.1.Erişim ve Bağlantılar

Ankete katılan 80 kişiye mekana geldikleri yerler, kullandıkları araçlar, otopark problemi, yolda geçirdikleri süre sorulmuştur.

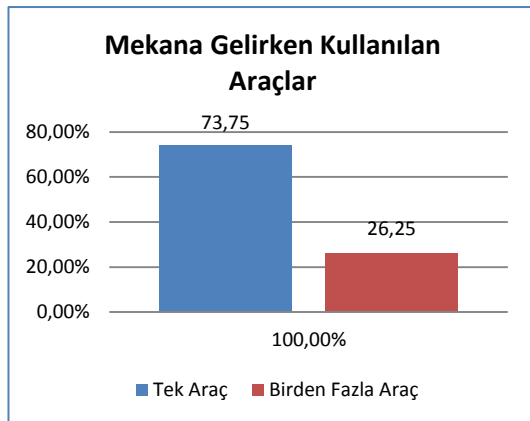
Ankete katılanların %63,75'i Ortaköy Kıyı Mekanının bulunduğu Avrupa Yakasından gelmektedirler. %30 ise Anadolu Yakasından gelmektedir (Şekil 6.16). Kullanıcıların mekana çoğunlukla geldiği semtler sırasıyla Ortaköy (%19,71), Kadıköy (%17,07), Şişli (%12,20), Üsküdar (%9,76), Beyoğlu (%9,76), Gaziosmanpaşa (9,76), Mecidiyeköy (%7,32), Maltepe (%7,32) ve Levent'tir (%7,32) (Şekil 6.17). Bunların dışında Kağıthane, Şirinevler, Çengelköy, Fulya, Kuruçeşme, Eyüp, Kartal, Erenköy gibi pek çok farklı yerden kullanıcılar mekana gelmektedir.

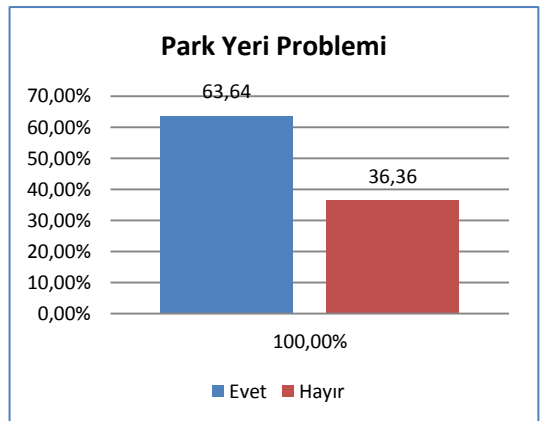
Şekil 6.16: Kullanıcıların Geldikleri Yerler.

Şekil 6.17: Kullanıcıların Çoğunlukla geldiği semtler.

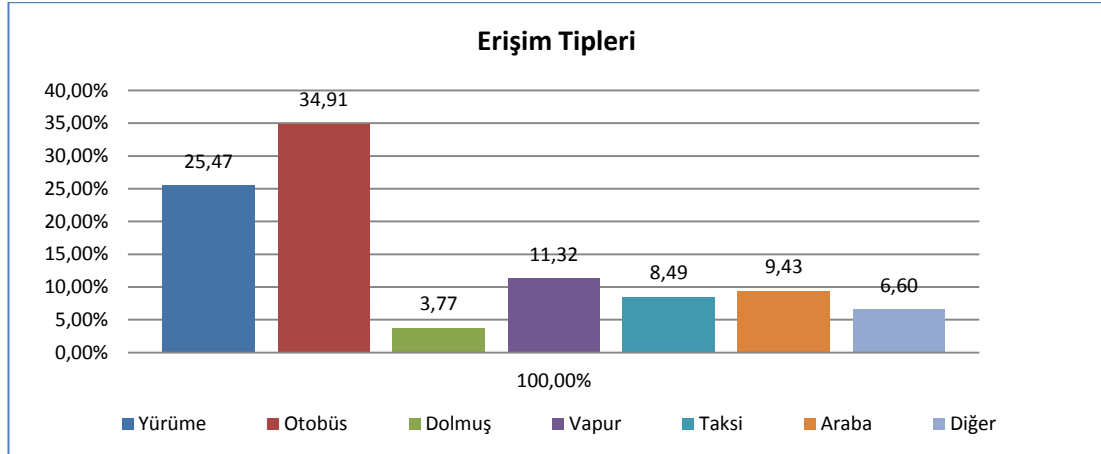

Şekil 6.18: Mekana Gelirken Kullanılan Araçlar.

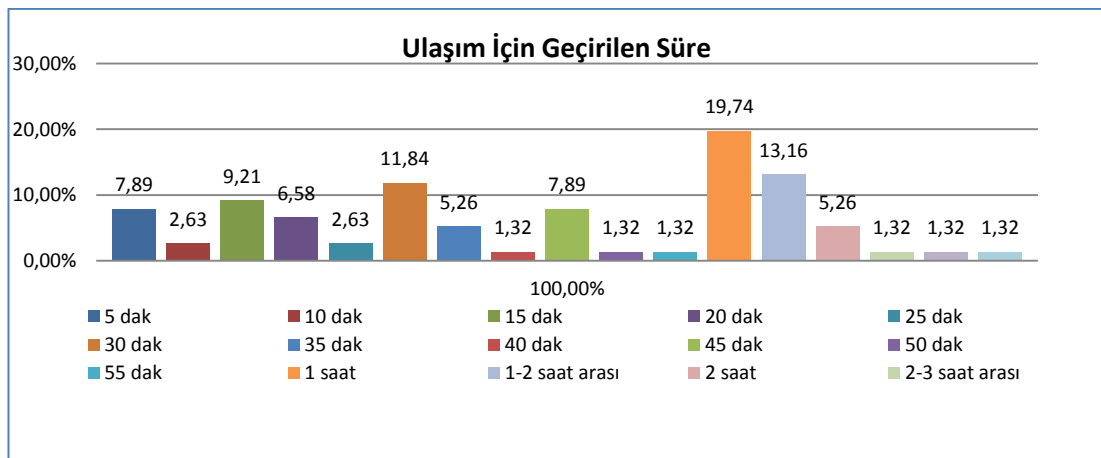
Şekil 6.19: Park Yeri Problemi.

Ankete katılanlardan %73,75'i mekana tek araç kullanarak gelirken, %26,25'i birden fazla araçla gelmektedir (Şekil 6.18). Mekana özel araçlarıyla gelenlerin %63,64'ü park yeri problemi olduğunu düşünürken %36,36'sı park yeri problemi yaşamadığını belirtmiştir (Şekil 6.19).

Şekil 6.20: Erişim Tipleri.

Ankete katılanların %34,91'i mekana otobüs kullanarak gelmiştir (Şekil 6.20). %25,47'si ise yürüyerek gelmiştir. Bu sonuç yakın çevreden gelenlerin sayısının çok olduğunu göstermekle birlikte, birden fazla erişim seçeneklerini kullananlar içinde yolculuklarının bir parçası olarak düşünülebilir. Diğer seçeneklerinin içinde metro, metrobüs, tramvay varken hiç kimse deniz erişimi yoluyla geldiğini söylememiştir.

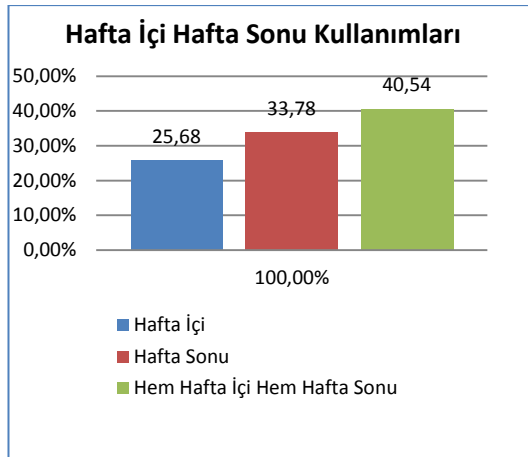

Şekil 6.21: Ulaşım İçin Geçirilen Süre.

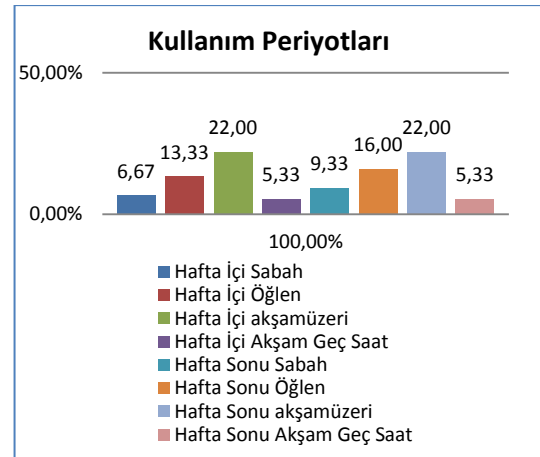
Ankete katılanların ulaşım için geçirdikleri sürelerine bakıldığında kullanıcıların %19,74'sinin 1 saatini yolda geçirdiği görülmektedir (Şekil 6.21). %13,16'sı mekana 1-2 saat arası sürede gelirken, %11,84 30 dakikada gelmektedir. Erişim sürelerine bakıldığında çok farklı süreler gözlenmektedir. 5 dakika ile 3 saat arasında değişen veriler mekana çok farklı noktalardan erişim sağlandığını göstermektedir. %42,12 kişi erişim için 1 saat ve üstünde zaman harcamaktadır.

6.3.2.Kullanım ve Aktiviteler

Ankete katılan 80 kişinin %40,54'ü alanı hem hafta sonu hem de hafta içi kullanmayı tercih ederken, %33,78'i yalnız hafta sonu, %25,68'i ise yalnız hafta içi kullanmayı tercih etmektedir (Şekil 6.22). Bu alanın hafta boyunca kullanıldığını göstermektedir. Alana hafta içi gelmeyi tercih ettiğini söyleyenler genellikle trafiği öne sürmektedir. Aynı zamanda mekanın hafta içi daha sakin olduğunu düşünmektedirler. Hafta sonu gelenler ise hafta içi çalıştıkları için hafta sonunu tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

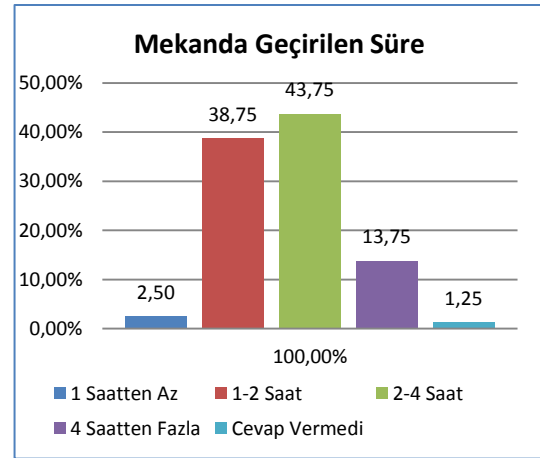
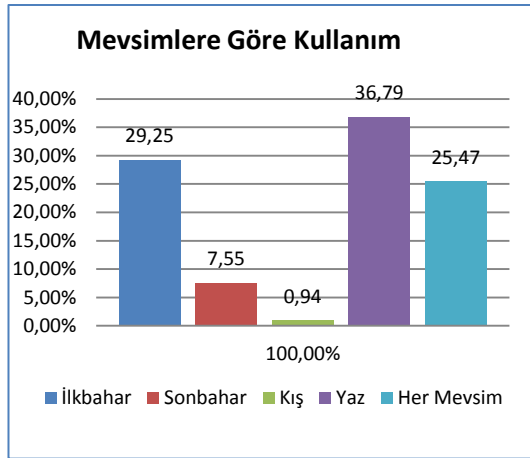
Şekil 6.22: Hafta İçi ve Hafta Sonu Kullanımları.

Şekil 6.23: Hafta İçi ve Hafta Sonu Kullanım Periyotları.

Alanın kullanım periyotlarına bakıldığında en yoğun kullanımın hafta içi akşamüzeri (%22) ve hafta sonu akşamüzeri (%22) olduğu görülmektedir (Şekil 6.23). Bunu hafta sonu öğlen (%16) ve hafta içi öğlen (%13,33) takip etmektedir.

Kullanıcıların cevapları doğrultusunda mekanın en az akşam geç saatlerde kullanıldığı sonucu elde edilmektedir.

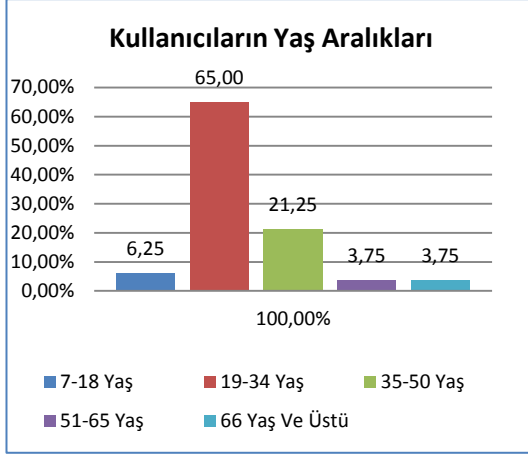
Şekil 6.24: Mevsimlere Göre Kullanım.

Şekil 6.25: Mekanda Geçirilen Süre.

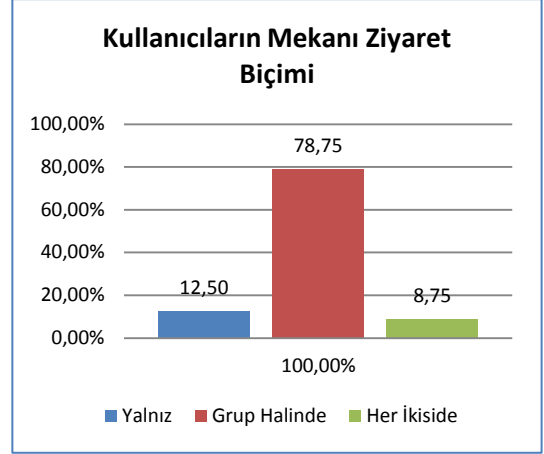
Kullanıcılar en çok (%36,79) yaz ayında mekanı ziyaret etmeyi tercih etmektedir (Şekil 6.24). Kullanıcıların %29,25'i ilkbaharda tercih ettiğini belirtirken sadece %0,94'ü kış ayında tercih etmektedir. %25,47'si ise mekana her mevsim geldiğini ifade etmiştir. Her mevsim diyenler mekanın her zaman ayrı bir güzelliği olduğunu düşünmektedirler. İlkbahar ve yaz aylarını tercih edenler bunun sebebi olarak diğer mevsimlerde mekanın soğuk olması olduğunu söylemektedirler.

Mekan en çok 2-4 (%43,75) saat arasında kullanılmakta, daha sonra ise %38,75 oranla 1-2 saat arası kullanılmaktadır (Şekil 6.25). Ankete katılanlar bu sürelerin manzara seyretmek, yeme içme aktivitelerini gerçekleştirmek, takı stantlarını gezmek için yeterli olduğunu düşünmektedirler.

Mekanı kullananların yaş aralıklarına bakıldığında her çeşit yaş grubundan insan görülmekle birlikte yoğunluklu olarak (%65) 19-34 yaş aralığı, sonrasında ise (%21,25) 35-50 yaş arası gözlenmektedir (Şekil 6.26). Diğer yaş gruplarının sayısı genel kullanıcı karakterine bakıldığında azdır.

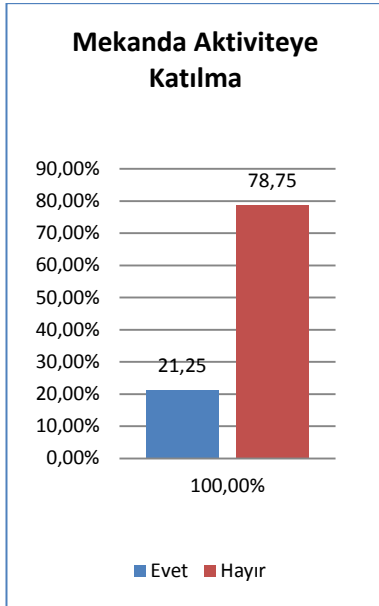

Şekil 6.26: Kullanıcıların Yaş Aralıkları.

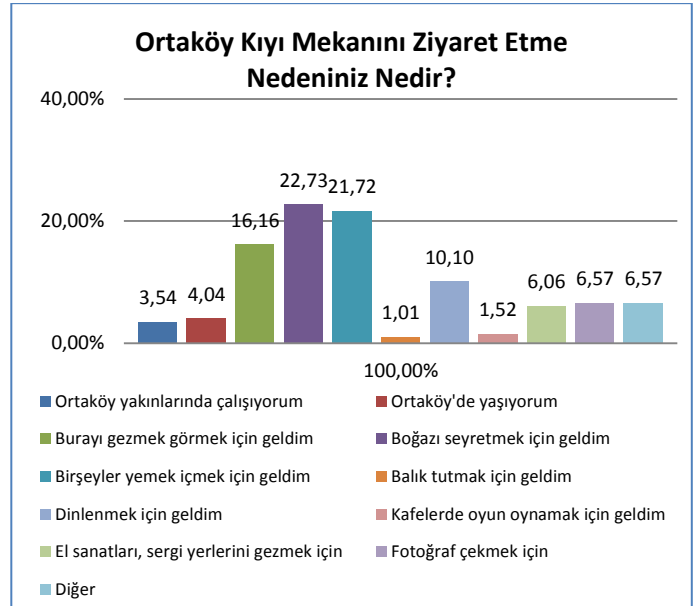

Şekil 6.27: Mekanı Ziyaret Biçimi.

Ankete katılanlara mekanı tek mi grup halinde mi kullandıkları sorulduğunda %78,75'i grup halinde olduğunu ifade ederken, %12'si yalnız, %9'u ise her iki şekilde olduğunu söylemiştir (Şekil 6.27). Grup halinde diye cevaplandıranlar genellikle arkadaşları ve aileleriyle bir şeyler yapmaktan zevk aldıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 6.28: Mekanda Aktiviteye Katılma.

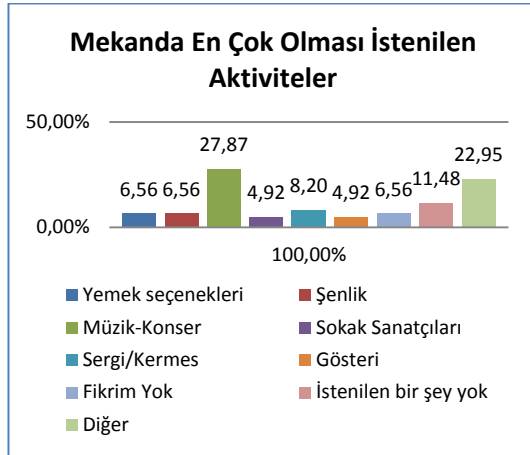

Şekil 6.29: Kullanıcıların Mekana Gelme Nedenleri.

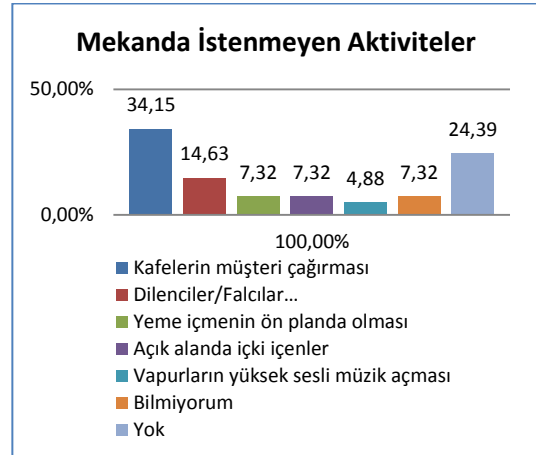
Kullanıcıların %78,75'i mekanda bir aktiviteye katılmadığını söylemiştir (Şekil 6.28). Bunun sebebi olarak haberleri olmadığını, denk gelmediğini ya da burada bir

aktiviteye katılmayı tercih etmediklerini söylemişlerdir. %21,25'i ise mekanda konser, yılbaşı ve cumhuriyet bayramı kutlamasına katıldığını ifade etmiştir.

Kullanıcılara mekana gelme nedenleri sorulduğunda genellikle birden fazla seçenek söylemişlerdir (Şekil 6.29). %22,73'si Boğazı seyretmek için geldiğini ifade ederken, %21,72'si bir şeyler yeme içme maksatlı geldiğini belirtmiştir. Gezmek görmek için geldim diyenlerin oranı %16,16'dır.

Şekil 6.30: Mekanda En Çok Olması İstenilen Aktiviteler.

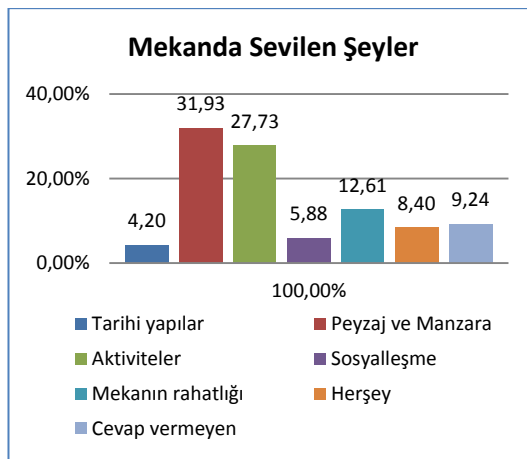
Şekil 6.31: Mekanda İstenmeyen Aktiviteler.

Kullanıcıların mekanda en çok olmasını istediği aktivite müzik ve konser etkinlikleridir (%27,87) (Şekil 6.30). %11,48'si ise istediğim bir şey yok olarak cevaplandırmıştır. Bu cevapları sırasıyla sergi/kermes, yemek seçenekleri, şenlik, fikri olmayanlar takip etmektedir. Diğer başlığı altında ise sosyal tesis, tarihi kıyafetli insanlar, farklı etkinlikler, takı dışında mağazalar, eğitici aktiviteler, müze, fotoğrafçı, balık turları, spor, çocuk parkı, yarışma, balon, kültürel sanatsal aktiviteler yer almaktadır.

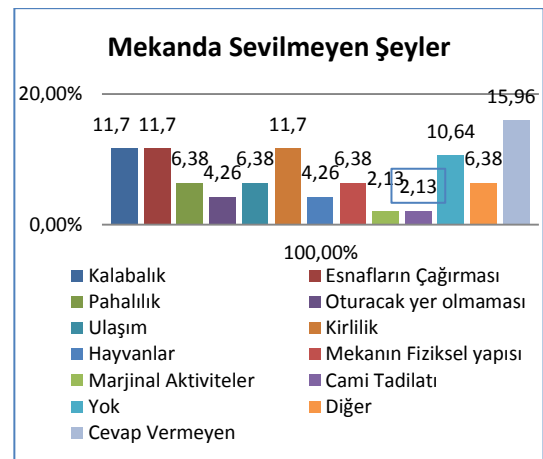
Kullanıcıların mekanda istemediği aktiviteler ise %34,15 ile kafelerin ısrarla müşteri çağırmasıdır (Şekil 6.31). Bunu mekanda istemediğim aktivite yok diyenler (%24,39) takip etmektedir. Sonrasında ise sırayla falcılar ve dilenciler, yeme içme aktivitelerinin ön planda olması, açık alanda içki içenler, bilmiyorum ve vapurların sesli müzik çalması takip etmektedir.

6.3.3.Konfor ve İmaj

Kullanıcılara Ortaköy kıyı alanı ile ilgili sevdikleri ve sevmedikleri şeyler sorulmuştur. Katılımcılar en çok (%31,93) peyzaj ve manzarayı sevmektedir (Şekil 6.32). Daha sonra %27,73 ile aktiviteler gelmektedir. %12,61 kişi mekanı rahat bulduğunu ifade ederken, %9,24 bu soruya cevap vermemiştir. Her şeyi sevdiğini söyleyenler ise %8,40'tır. Sosyalleşmeye olanak tanınması (%5,88) ve tarihi yapılar (%4,20) mekanda diğer sevilen şeylerdir.

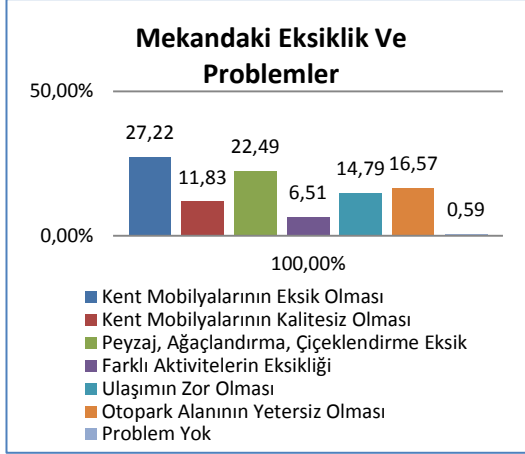
Şekil 6.32: Ortaköy Kıyı Alanında Kullanıcıların Sevdiği Şeyler.

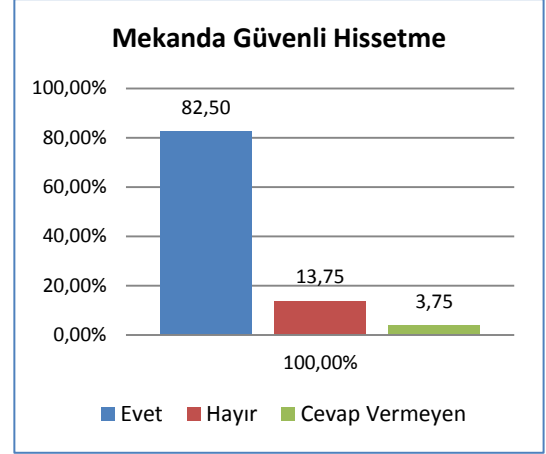
Şekil 6.33: Ortaköy Kıyı Alanında Kullanıcıların Sevmediği Şeyler.

Kullanıcıların %11,70'i kalabalıktan, %11,70'i esnafın çağırmasından, %11,70'i kirlilikten hoşlanmadığını ifade etmiştir (Şekil 6.33). Ankete katılanların %15,96'sı bu soruya cevap vermezken, %10,64 sevmediği bir şey olmadığını ifade etmiştir. Pahalılık (%6,38), ulaşım (%6,38), mekanın fiziksel yapısı (%6,38), oturma yerlerinde sıkıntı (%4,26), başıboş hayvanlar (%4,26), marjinal aktiviteler (%2,13) ve cami tadilatı (%2,13) diğer sevilmeyen konulardır.

Ankete katılanların %27,22'si kent mobilyalarının eksik olduğunu ifade etmiştir (Şekil 6.34). %22,49 ise peyzaj ve ağaçlandırmanın eksik olduğunu düşünmektedir. %16,27 otopark alanlarını yetersiz bulurken, %14,7'si ulaşımın zor olduğunu ifade etmiştir. Mekanda problem olmadığını düşünenlerin oranı %0,59'dur.

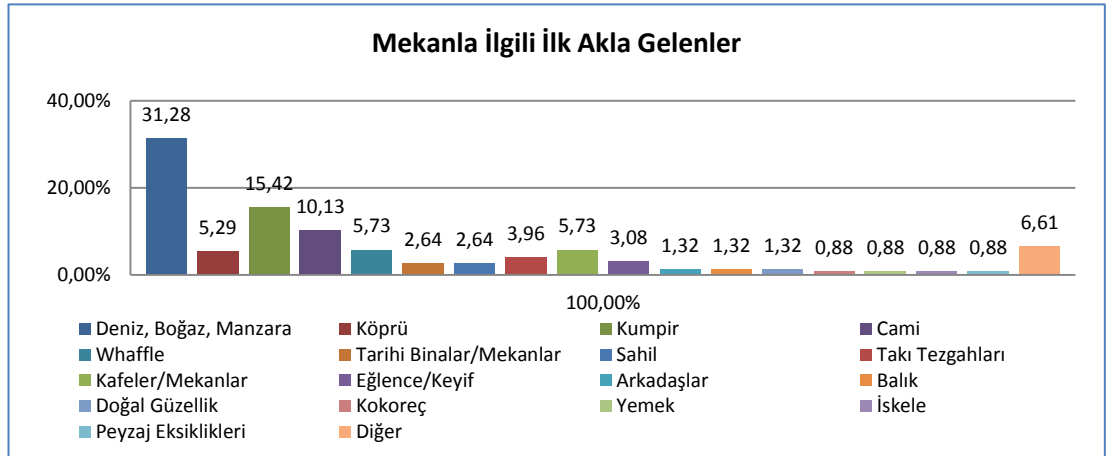

Şekil 6.34: Mekandaki Eksiklik ve Problemler

Şekil 6.35: Mekanda güvenli hissetme.

Ankete katılan kullanıcıların %82,50'si kendini mekanda güvende hissetmektedir (Şekil 6.35). Pek çok kişi mekanın kalabalık olması nedeniyle kendilerini güvende hissettiklerini ifade etmiştir. Mekanı güvensiz bulanlar (%13,75) mekanın geç saatte tekin olmadığını, garsonların laf attığını, tinercilerin yol kestiğini, İstanbul'daki kalabalık tüm mekanların güvensiz olduğunu söylemişlerdir.

Şekil 6.36: Mekanla ilgili ilk Akla Gelenler.

Kullanıcıların %31,28'i mekanla ilgili ilk akıllarına gelen şeyin deniz, boğaz, manzara olduğunu ifade etmiştir (Şekil 6.36). Daha sonra sırasıyla %15,42 kişi kumpir derken, %10,13'ü Ortaköy Cami'sinin akıllarına geldiğini ifade etmiştir. Mekanla ilgili pek çok farklı şey insanların akıllarına gelmektedir. Köprü, whaffle,

tarihi binalar, sahil, takı tezgahları, kafeler, eğlence... Bu cevaplar mekanın ne kadar çok yönlü olduğunu göstermektedir.

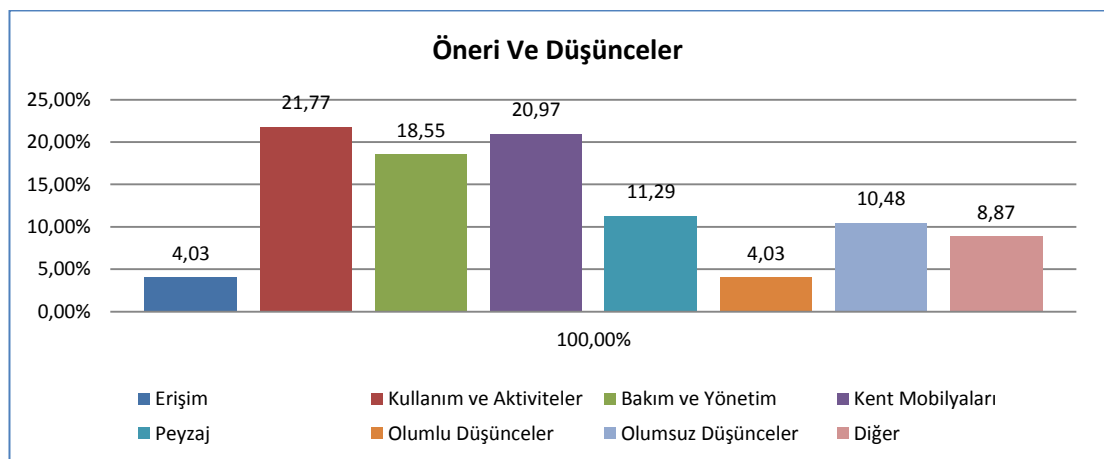
PPS kadın kullanıcıları başarılı kamusal mekanlar için bir ölçü olarak görmektedir. Ortaköy kıyı alanına baktığımızda ankete katılan kullanıcıların %58,75'i kadındır. Mekanı grup halinde ziyaret ettiğini söyleyenlerin %66,18'i kadındır. Yalnız ziyaret edenlerin ise 16,67'si kadındır. Kadın kullanıcılar mekanı yoğun olarak grup halinde kullanmayı tercih etmektedirler. Kadın kullanıcılar da erkek kullanıcılarda yoğun olarak mekanı akşamüzeri kullanmayı tercih etmektedirler.

6.3.4.Sosyalleşme

Ortaköy kıyı alanında sosyalleşme ile ilgili verilere baktığımızda; ankete katılanların %78,75'inin mekana grup halinde geldiğini görmekteyiz. Mekan sosyalleşmeye, insanların bir arada bir şeyler yapmasına olanak tanıyan bir mekandır. Önemli kriterlerden biri olan güvenlik hissi de kullanıcıların büyük çoğunluğu (%82,50) tarafından olumlu bulunmaktadır. Bu da mekanın rahatlıkla kullanılmasını sağlamaktadır. İnsanlar mekanda gerçekleştirilen konser vb. aktivitelere çoğunlukla (%78,75) katılmamakla birlikte mekanda en çok gerçekleştirilmesi istenen aktivite (%27,87) müzik ve konserdir. İnsanların mekanda bu aktivitelere katılmama sebebi haberleri olmadığındandır. Bu aktivitelere katılım sosyalleşmeyi olumlu etkileyecektir. Ayrıca alanı farklı yaş, cinsiyet, meslek ve eğitim durumlarına sahip insanların kullanması da alanın sosyal bir alan olduğunu göstermektedir.

Kullanıcıların alan ile ilgili fikir sahibi olmaları ve alana yönelik öneriler geliştirmeleri de sosyalleşmenin bir parçasıdır. Anket çalışmasında kullanıcılara mekan ile ilgili düşünce ve önerileri sorulduğunda %21,77'si kullanım ve aktivitelere yönelik öneride bulunmuştur (Şekil 6.37). Mekanda sağlık birimi olmasını, restoranların azaltılmasını, sergi tezgahlarının kaldırılmamasını, kafelerin uzantılarının geriye çekilmesini, satış birimlerini düzenlenmesini, bankamatik, tuvalet ihtiyaçlarının giderilmesini, Boğaza yönelik suyla bütünleşen daha çok kamusal kullanımın sağlanmasını, turistik kullanımlar, çocuk oyun alanları, sessiz mekanlar, halkı bilinçlendirmeye yönelik aktiviteler, dükkan ve kafelerin bir yerde

toplanmasını ve kullanımlar açısından mekan çeşitliliği önermişlerdir. %20,97 kent mobilyaları üzerine öneride bulunmuştur. Bankların çoğaltılmasını, korunaklı oturma alanları, yeterli sayıda çöp tenekesi konulmasını, ışıklandırmanın iyileştirilmesini, Boğaza yakışır ve daha çekici kent mobilyaları, bilgi panoları, sanat öğeleri önermişlerdir. %18,55 alanın bakım ve yönetimine ilişkin önerilerde bulunmuşlardır. Mekanda altyapı ve denetimin sağlanmasını, çevre temizliğine önem verilmesini, denizin temizlenmesini, hizmet sektörünün arttırılmasını, cami restorasyonunun bir an önce bitmesini, mekanda motorlu araçlara denetim getirilmesini, halkın isteklerinin göz önünde bulundurulmasını önermişlerdir. %11,29 peyzaja yönelik düzenleme önermektedir. Daha çok ağaçlandırma, görselliği arttırmaya yönelik düzenlemeleri, daha iyi peyzaj düzenlemesi, renkli öğeler önermektedirler. %4,03 erişime yönelik önerilerde bulunmuştur. Vapur seferlerinin arttırılmasını, sahil şeridinin uzatılmasını, otopark sorununun çözülmesini ve kaldırımların genişletilmesini önermişlerdir. %8,87 bu öneriler dışında kalabalığa çözüm bulunmasını, daha güzel bir tasarım gerçekleştirilmesini, bina cephelerini düzenlenmesini, mekandaki yazıların Türkçe olmasını, düzenlemelerin herkese hitap etmesini, tarihi binaların korunmasını, Boğaz'ın yapısının bozulmamasını, mekandaki hayvanlar için hayvan barınaklarının sağlanması, tezgahların daha çok ve sık olmasını, doğal ahengin bozulmamasını ve müdahale edilmemesini önermişlerdir.

Şekil 6.37: Öneri ve Düşünceler.

%4,03 alanla ilgili çok olumlu düşünürken, %10,48 olumsuz düşüncelerini ifade etmiştir. Olumsuz düşünenler trafikten, gürültüden, kafelerin davetinden, yön

bulma sıkıntısından, hayvanlardan, yolların çok dar olmasından, yaya sürekliliğinin olmamasından, mekana direk gelen otobüslerin olmamasından, kıyı mekanının küçük olması yüzünden banklar dışında kafelerde oturmak zorunda olmaktan şikayet etmektedirler. Bir kullanıcı Ortaköy'ün eskiden daha güzel olduğunu ifade etmektedir. Mekanla ilgili olumlu düşünenler kalabalığının güzel olduğunu, mekanın yeterince iyi olduğunu, sahafların güzel olduğunu, modern çizgiden uzak olmasının da güzel olduğunu ifade etmektedirler.

7. GENEL DEĞERLENDİRMELER VE SONUÇLAR

Sahip olduğu doğal yaşam alanı çeşitlilikleriyle kıyı alanları tarih boyunca pek çok kentin odak noktası olagelmıştır. Kıyı alanları, ulaşım, ticaret, rekreasyonel vb. kullanımlarla sadece ekonomik değer olarak değil, aynı zamanda sosyo-kültürel ve peyzaj açısından da kentlerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu yönüyle, deniz, akarsu ve liman kentleri; konut, ticaret, ofis, rekreasyon vb. kullanımları ile kentsel yenileme süreçleri için birer laboratuvar niteliğindedir. Değişen çağdaş kentlerde kıyı alanları, sürekli değişim halinde olan dinamik bölgelerdir.

Kent ve su arasındaki etkileşim bölgeleri olarak tanımlanan kıyı alanları, günümüzde kentler arası yarışta da kentleri ön plana çıkaran prestij projelerinin geliştirildiği çok özel alanlar olarak dikkat çekmektedir. Kıyı alanlarının geliştirilmesine yönelik güncel başarılı projelerde, özellikle kentle kıyı alanının bütünleştirilmesi, kamusal erişimin güçlendirilmesi ve kamusal kullanımların artırılması yönünde tasarım ilkelerinin oluşturulduğu görülmektedir.

Ortaköy kıyı alanında başarılı kamu mekanlarının geliştirilmesine yönelik tasarım kriterlerini belirlemeyi amaçlayan bu tez çalışmasında; çalışma sistematığı içinde, öncelikle konuyla ilgili literatür araştırması yapılmıştır. Bu çerçevede; ikinci bölümde kıyı alanlarının gelişimi ve kent planlama açısından önemi, kıyı alanları planlanması ve tasarım rehberleri ele alınmıştır. Kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım kriterlerinin incelendiği üçüncü bölümde; genel olarak kamu mekanlarının tasarım ilkeleri üzerinde durulmuş, özel olarak da kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım kriterleri irdelenmiştir. Literatür araştırması sonucu belirlenen yöntemle Ortaköy kıyı alanına yönelik nesnel ve öznel değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin yapılmasında; dünyada başarılı kamu mekanlarının geliştirilmesi yönünde tasarım kriterleri üzerinde çalışan PPS kuruluşunun belirlediği kriterler esas alınmıştır. Bu kriterler; temel olarak erişim ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, sosyalleşme konularından ve alt konularından oluşmaktadır.

Alana özgü değerlendirmelere geçmeden önce, literatürde öne çıkan temel noktaların ele alınmasının, konunun bütünsel değerlendirilmesi açısından çok daha

aydınlatıcı olacağı düşüncesindeyiz. Dünyada konunun gelişimi incelendiğinde; kıyı alanlarının planlanmasında göz önüne alınması gereken ilkeler olarak; aşağıdaki konuların ön plana çıktığı görülmektedir:

- Kıyı alanları planlamasında, kamu ve özel sektörün ortak noktalarının olduğunun farkına varılarak ekonomik gelişim açısından bu sektörlerin işbirliği yapması sağlanmalıdır.
- Gerçekçi öngörülere ve ihtiyaçlara dayalı bir plan yapılmalıdır.
- Halkın projeyi benimsemesi son derece önemli olduğundan, proje sürecinde halkın katılımına özen gösterilmelidir.
- Kıyı projelerinin uzun soluklu projeler olduğu unutulmamalıdır.
- Planlar ve tasarımlar değişen trendlere cevap verebilmelidir.
- Kıyı alanlarının planlanması kapsamlı bir süreç olduğundan disiplinlerarası çalışma gerçekleştirilmelidir.
- Kıyı alanları kentten ayrı bir parça olarak planlanmamalı, kentle bütünleştirilmelidir.
- Ekonomik, çevresel ve toplumun hedefleri ortak noktada toplanarak bir vizyon oluşturulmalıdır.
- Kıyı planları mevcut durum ve şartlar üzerine dayandırılmalıdır.
- İnsan ölçeği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Doğal rezervler, tarihi ve kültürel yapı korunmalıdır.
- Kıyı alanları planlamasında sürdürülebilirlik ön planda tutulmalıdır. Doğal faydalar ve insani gereksinimler dengelenmelidir.
- Su ve çevrenin niteliği korunmalıdır.
- Karma kullanım öncelikli olmalıdır.
- Kamusal erişim ön koşul olarak görülmelidir.

Günümüzde, kıyı alanları kentler arası rekabette kent kimliğini güçlendiren prestij projeler ile kent yöneticilerinin, plancıların ve kentsel tasarımcıların en fazla ilgi gösterdiği alanlardan birini oluşturmaktadır. Bu süreçte özellikle kıyı alanlarında kamu mekanlarını iyileştirmeye yönelik ilkeler üzerine odaklanıldığı görülmektedir.

Diğer yandan, kıyı alanlarının planlanması ve tasarımında öne çıkan bir konu da, tüm dünyada uygulanan kıyı alanı tasarım rehberleridir. İkinci bölümde, pek çok

kente ait tasarım rehberi incelenmiştir (Design Guidelines for Eastern Waterfront, 2002; The Port of San Francisco Waterfront Design and Access, 2004; Dover Waterfront Design Guidelines, 2008; Barry Waterfront Design and Access Statement, 2009; Perth Waterfront Design Guidelines, 2012). Farklı ülkelere ve farklı kentlere ait bu tasarım rehberlerinin ortak noktalarına bakıldığında; kıyı-kent entegrasyonunun sağlanması, kamusal erişim, kamusal kullanımlar, suya yönelik gelişim ve aktiviteler, süreklilik, çeşitlilik, güvenlik, iklim koşulları, mimari iyileştirmeler, peyzaj özellikleri vb. konuların öne çıktığı görülmektedir. Bu rehberler; aynı zamanda kıyı alanlarında yer alan kamu mekanlarının tasarlanmasına yönelik de ayrıntılı tasarım ilkelerini içermektedir.

Kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının oluşturulmasına yönelik tasarım ilkelerinin incelendiği üçüncü bölümde; öncelikle genel olarak kamu mekanlarının tasarım ilkelerine değinilmiş, sonra kıyı alanlarına özgü tasarım kriterleri saptanmaya çalışılmıştır. Kentlerin yapı taşlarından birini oluşturan kamu mekanları, toplumu yansıtan mekanlar olarak, ortak tarihi değerleri yansıtan, değişimlerin ve yeniliklerin gözlemlenebildiği, farklı grupların bir araya gelerek sosyalleşebildiği mekanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu mekanlardaki çeşitlilik ve farklılıklar kentsel kimliğin oluşumunda büyük rol oynamaktadır. Kamu mekanlarının tasarımında öne çıkan kriterler olarak; erişilebilirlik, konfor, fonksiyonellik, canlılık, uygulanabilirlik, özgünlük, çekicilik, kapsayıcılık, temiz ve düzenlilik, güvenlik, dayanıklılık vb. saymak mümkündür.

Kıyı alanlarının su gibi eşsiz bir öğeye sahip olması nedeniyle, kıyı alanlarında yer alan kamu mekanlarının tasarım kriterlerine, kıyıya özgü bazı kriterler de eklenmiştir. Bu alanlarda, yüksek nitelikli kamu mekanlarının tasarlanması, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi, kent vizyonu ve kent kimliğinin güçlendirilmesi açısından son derece önemli görülmektedir. Dünyada 1000'in üzerinde kamusal mekan üzerinde araştırmalar yapmış olan Project for Public Spaces, başarılı kamu mekanlarının sahip oldukları özellikleri dört başlık altında (erişilebilirlik ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, ve sosyalleşme) toplamaktadır.

Erişilebilirlik ve bağlantılar başlığı altında; kamusal mekandaki erişilebilirlik, bağlantılılık, yakınlık, okunabilirlik, süreklilik, yürünebilirlik, elverişlilik; kullanım ve aktiviteler başlığı altında; aktiflik, eğlence, canlılık, özgünlük, etkinlik, kullanışlılık,

yerellik, tanınırlık ve sürdürülebilirlik; konfor ve imaj başlığı altında; güvenlik, temizlik, yeşil alan, yürünebilirlik, oturulabilirlik, maneviyat, etkileyicilik, çekicilik ve tarihi özellikler; sosyalleşme başlığı altında da; çeşitlilik, yönetim, işbirliği, dostça yapı, gurur, komşuluk, etkileşim, hoş karşılama özellikleri araştırılmaktadır.

Erişilebilirlik ve bağlantılar konusunda; kent ve kıyı entegrasyonunun sağlanması, fiziksel, görsel, sembolik açıdan kamu erişimi ve yaya erişimi ile ilgili kriterler ön plana çıkmaktadır. Yeterli otoparkın sağlanması, mekan içinde motorlu araç girişinin engellenmesi, yaya ve taşıt sürekliliğinin sağlanması, farklı ulaşım şekillerinin geliştirilmesi, okunabilirliğin artırılması için landmark yapılar ve yaya öncelikli düzenlemelerin yapılması tasarımda önem kazanmaktadır.

Kullanım ve aktiviteler konusunda; kullanım ve aktivitelerde çeşitlilik ve sürdürülebilirlik üzerinde durulmaktadır. Her yaş, cinsiyet ve grup için aktivitelerin geliştirilmesi önemlidir. Kıyı alanları, aktiviteler için odak noktasıdır ve kullanımlarda bir denge sağlanmalıdır. 24 saat aktif kullanımı sağlayacak gelişimin sağlanması ve suya yönelik aktivitelerin geliştirilmesi, mevsimsel aktivitelerin göz önüne alınması tasarım açısından son derece önemlidir. Maksimum düzeyde kamu kullanımı sağlanmalıdır. İnsanlar için seçenekler sunan sürdürülebilirlik esaslı tasarımlar gerçekleştirilmelidir.

Konfor ve imaj konusunda; konfor, kimlik ve anlam, suyun fiziksel yapısı, emniyet ve güvenlik, estetik ve kamusal sanat, peyzaj, bakım ve yönetim başlıkları ön plana çıkmaktadır. Konfor açısından, oturma alanları seçenekleri, dayanma öğeleri, engelli ve çocukların kullanabileceği tuvaletler, oturma alanlarına yakın yeme-içme birimleri, yerel iklim koşullarına uygun tasarım, gölge ve yeterli sayıda kent mobilyasının sağlanması, ışıklandırma sisteminin iyi olması, herkese yönelik evrensel tasarım, kimlik açısından ise, kıyı alanlarında geleneksel formun korunması ve yerel özelliklerin kullanılması önemli görülmektedir. Suyun etkisi güçlendirilmeli, insanların suya yaklaşma ve dokunma arzuları göz önüne alınmalı, suyun niteliğinin iyi olması sağlanmalıdır. Kıyı alanlarında yer alan kullanımlardaki çeşitlilik ve aktiviteler insanların için mekanın anlamını arttırmakta ve geçirilen süreyi uzatmaktadır. Emniyet ve güvenlik açısından, iyi aydınlatma sağlanmalı ve suya yaklaşmada ortaya çıkabilecek sorunlar engellenmelidir. Estetik unsurların ve kamusal sanatın ön plana çıkarılması, peyzaj açısından doğru malzemelerin seçilmesi

ve kullanılması, tüm bu öğelerin bakımının sağlanması, alanın temiz tutulması ve iyi bir yönetim anlayışının olması konfor ve imaj açısından önemli görülen diğer kriterlerdir.

Sosyalleşme konusunda ise; herkesin kıyı alanındaki kamu mekanını kullanabileceği bir tasarımın gerçekleştirilmesi, erişimin sağlanması, her kesime yönelik kullanım ve aktivitelerin geliştirilmesi, insanlar ve mekan arasındaki ilişkinin göz önünde bulundurulması son derece önemlidir.

Çalışma kapsamında PPS'in yaptığı bir çalışma ve başarılı gördükleri örnekler ele alınmıştır. Amerika Providence örneğinde PPS alanı dört ana başlık altında ele almış ve tasarım önerileri geliştirmiştir. Graslei, Ghent, Belçika ise önemli yapıların bulunduğu ve gece gündüz canlılığını koruyan bir kıyı mekanıdır. Erişim açısından önemli bir noktada bulunan Graslei'ye yaya olarak erişim de mümkündür. Faaliyetlerdeki çekicilik de alanı aktif kullanılan bir yer haline getirmektedir. Mekan özel bir kimliğe sahiptir ve hem yerel kullanıcıların için hem de turistler için popüler bir mekandır. Bir çok kişi tarafından bilinen bu mekan tam bir sosyalleşme alanıdır. City Hall, Kungstradgarden, Stockholm, İsveç örneği de önemli kıyı mekanı örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. City Hall önemli bir landmark yapı özelliği gösterirken Kungstradgarden de farklı aktivitelerin bulunduğu bir buluşma noktasıdır. City Hall binası da herkesi hoş karşılayan, özellikle hafta sonları çok hareketli olan bir mekandır.

Türkiye'de kıyı alanlarına yönelik planlama ve tasarım çalışmaları incelendiğinde, konunun bütüncül bir yaklaşımla ele alınmadığı, kıyı alanlarındaki uygulamaları yönlendirecek rehber niteliğinde dokümanların olmadığı ve konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu tez çalışmasının kıyı alanlarında başarılı kamu mekanlarının tasarlanması yönünde önemli katkılar sunması beklenmektedir.

Çalışma alanı olarak seçilen Ortaköy kıyı alanı, tarihsel özellikleri, farklı kullanım ve aktiviteleri ve eşsiz boğaz manzarası ile hem İstanbul hem de ülkemiz için önemli bir örnek oluşturmaktadır. Alana yönelik değerlendirmeler; erişilebilirlik ve bağlantılar, kullanım ve aktiviteler, konfor ve imaj, ve sosyalleşme başlıkları altında özetlenecek olursa aşağıdaki noktalar dikkat çekmektedir:

- *Erişilebilirlik ve bağlantılar:* Ortaköy kıyı alanına yönelik sorunlar ağırlıklı olarak erişim ve bağlantılar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Alana araç ve toplu taşıma ile gelmek yoğun trafik nedeniyle zor olmaktadır. Deniz ulaşımına yönelik sefer sayıları sınırlıdır. Suya görsel erişimin zayıf olduğu alanda, otopark önemli bir sorundur. Otopark sayısı yetersizdir ve cadde üzerindeki açık otoparka giriş çıkışlar trafiği olumsuz etkilemektedir. Mekan kullanıcıları ile yapılan anket sonuçları da, alana gelmek için geçirilen ulaşım sürelerinin uzun olduğunu göstermektedir. Genellikle otobüs erişiminin kullanıldığı, mekana araç ile gelenlerin büyük çoğunluğunun otopark sorunu yaşadığı görülmektedir. Ankete katılanlar vapur seferlerinin arttırılmasını, otopark sorununun çözülmesini ve kaldırımların genişletilmesini önermişlerdir. Alan için en temel sorunlardan biri olan otopark sorunun çözülmesi ve benzer mekanlarda da nitelikli otopark alanlarının geliştirilmesi için tez kapsamında otopark örneklerine bakılmıştır. Son dönemde yeni teknolojilerin de kullanılmasıyla pek çok farklı çözüm önerisinin geliştirilebildiği görülmüştür (Resim 7.1 [Web 28]), (Resim 7.2 [Web 28]), (Resim 7.3 [Web 29]), (Resim 7.4 [Web 30]). Ekolojik sistemlerin yanı sıra estetik değeri olan, yer altında ve üstünde otopark çözüm önerileri bulunmaktadır.

Resim 7.1: The Block 11, Hollanda.

Resim 7.2: Dikeyde Otopark Çözümleri.

Resim 7.3: Solar Otoparklar.

Resim 7.4: Otopark, Kaliforniya, Amerika.

- *Kullanım ve aktiviteler:* Cadde üzerinde ticaret, konut, otel ve ofisler yoğunlukta iken kıyı alanında ticaret, otel ve çok az sayıda konutun yer aldığı görülmektedir. Aktiviteler genellikle her kesime hitap etmekle birlikte, yoğunluklu olarak yeme-içme üzerine odaklanmaktadır. Suya yönelik aktiviteler balık tutma ve suyun görselliğinden yararlanmayla sınırlı kalmaktadır. Günün büyük bir bölümünde kullanılan mekanda hafta sonları daha çok yoğunluk gözlenmektedir. Alanda düğüm ve odak noktaları bulunmakta, bu noktalarda kamusal aktiviteler yer almaktadır. Beşiktaş Belediyesinin “sokakta hayat var” ve “el emeği göz nuru” projeleri ile el yapımı eşyalar, takılar, resim, gümüş eşyalar, cam üfleme ürünleri vb. sergilenmektedir. Anket sonuçlarına göre, kullanıcıların mekanı çoğunlukla haftanın her günü kullandıkları, özellikle de hafta içi ve hafta sonu akşamüzeri kullanımların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Mevsimler açısından en çok yaz ve ilkbahar tercih edilirken, hava koşulları nedeni ile kış tercih edilmemektedir. Mekanda geçirilen süre çoğunlukla 2-4 saat arasında değişmektedir. Bunu 1-2 saat kullananlar takip etmektedir. Her yaş grubundan insan mekanı kullanmakla birlikte, ağırlıklı olarak 19-34 yaş arası mekanı kullanmaktadır. Büyük çoğunluğun mekanı grup halinde ziyaret etmeyi tercih ettiği görülmektedir. Mekandaki konser, kutlama, eğlence gibi aktivitelere katılanların sayısı oldukça azdır. Buna rağmen, mekanda en çok olması istenilen aktiviteler konser ve müzik etkinlikleridir. İstenmeyen aktiviteler ise kafelerin müşteri çağırması, dilenci ve falcılar olarak belirtilmiştir. Genel olarak Ortaköy

kıyı alanını ziyaret nedenleri sorulduğunda, boğazı seyretmek, bir şeyler yemek içmek cevapları ağırlık kazanmaktadır.

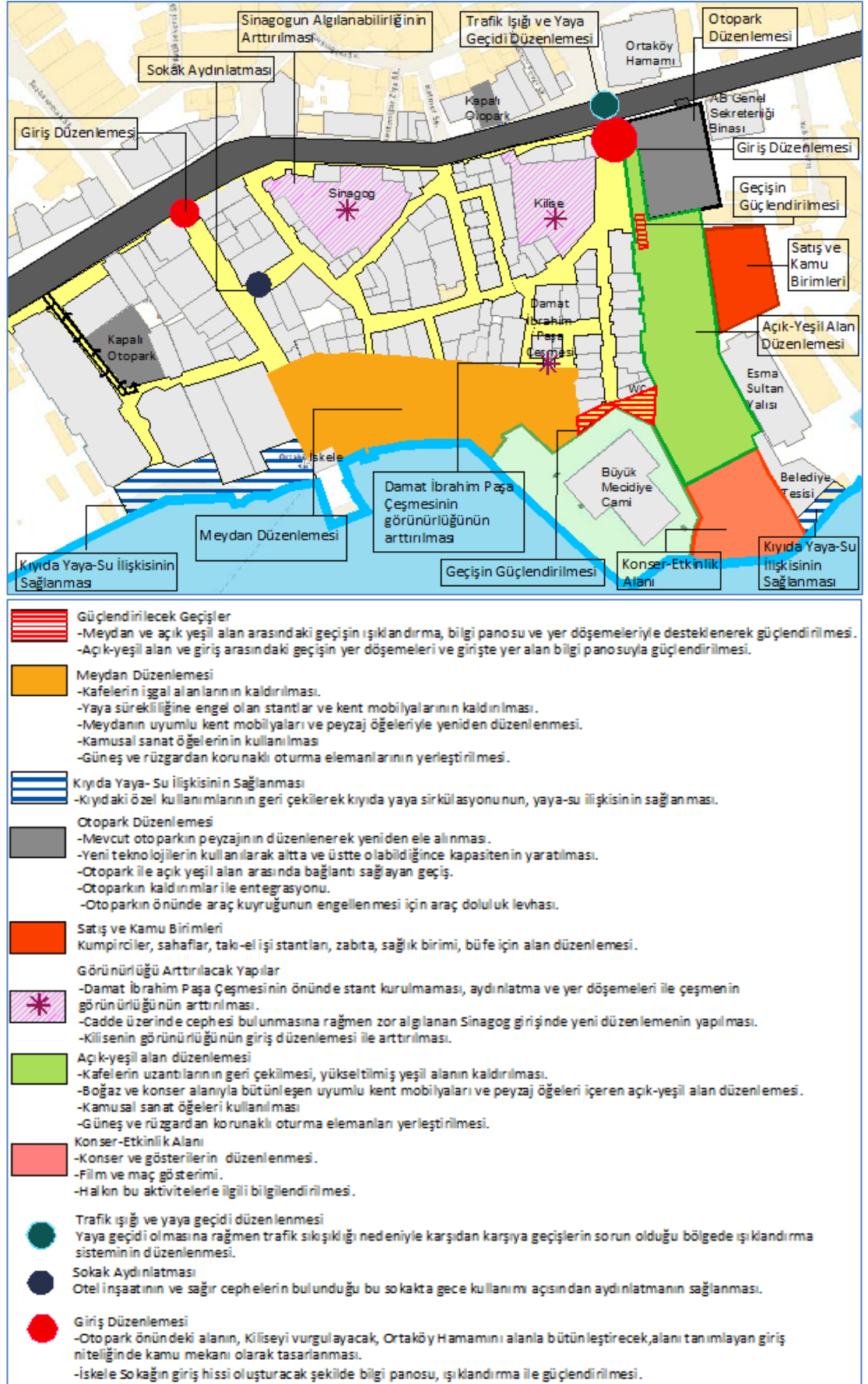
- Konfor ve imaj: Ortaköy kıyı mekanı, kendine özgü farklı karakteri ve kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Mekanda olabildiğince tarihi değerlere saygı gösterilmiş, tarihsel kimliği korunmuştur. Sahip olduğu tarihi değerler ve boğazın eşsiz manzarasıyla kullanıcılar için ayrı bir anlama sahiptir. Farklı oturma alanları olmakla birlikte, özellikle hafta sonları yoğunluk nedeniyle oturma alanları yeterli değildir. Mekandaki peyzaj öğeleri arasında bir bütünlük gözlenmemektedir. Mekandaki ışıklandırma sistemi güvenlik hissini desteklemektedir. Su mekanın odak noktası olmakla birlikte, suya yönelik kullanımlar geliştirilmemiştir. İnsan ölçeğini gözetken düzenlemelerin yer aldığı alanda engellilere yönelik düzenlemeler yer almamaktadır. Mekanda estetik öğeler sınırlı ölçüde yer almakla birlikte, boğaz ve tarihsel öğeler başlıbaşına mekana özgünlük katan estetik değerlerdir. Kullanıcıların bakış açısından, peyzaj ve manzaranın yanı sıra aktiviteler de önem kazanmaktadır. Mekanda en sevilmeyen şeylerin kalabalık, esnafların rahatsız etmesi ve kirlilik olduğu belirtilmiştir. Ankete katılanların çoğu mekanda kent mobilyalarının, peyzaj, ağaçlandırma ve çiçeklendirmenin eksik olduğunu ifade etmişlerdir. Mekan ile ilgili ilk akla gelen şeyler; sırasıyla deniz, boğaz, manzara, kumpir ve camidir. Kullanıcıların büyük çoğunluğu kendini mekanda güvende hissettiklerini belirtmişlerdir.

- Sosyalleşme: Ortaköy kıyı alanının en güçlü yönlerinden biri sosyalleşme olanağını sağlamasıdır. Farklı yaş ve statüdeki gruplar mekanı rahatlıkla bir arada kullanabilmektedir. Mekanın yapısı, oturma alanları, yeme-içme birimleri sosyalleşmeyi desteklemektedir. Kullanıcılar açısından, insanların mekana yoğunlukla grup halinde geliyor olması, mekanın farklı yaş ve meslek gruplarından insanlar tarafından kullanılıyor olması sosyal bir ortamın olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kullanıcıların kullanım ve aktiviteler, kent mobilyaları, bakım ve yönetim, peyzaj, erişim gibi konularda mekanın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaları da, kendilerini o mekanın bir parçası olarak hissettiklerini ortaya koymaktadır.

Değerlendirmeler sonucu alana yönelik tasarım önerileri geliştirilmiştir. Bu öneriler; alanın mevcut yapısını bozmadan sorunları gidermek üzerine odaklanmıştır.

Erişim ve bağlantılara yönelik öneriler;

- Alana erişim için toplu taşıma sistemleri geliştirilmeli ve farklı erişim tipleri birbirleriyle entegre edilmelidir.
- Toplu taşıma sistemleri geliştirilirken kullanıcı kitlesi göz önünde bulundurularak düzenleme yapılmalıdır.
- Deniz erişiminde sefer sayıları kullanıcılar göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmeli ve uygun hale getirilmelidir.
- Alanın giriş noktası kabul edilebilecek otopark ve kumpircilerin olduğu kısımda yaya geçidi olmakla birlikte ışık sistemi bulunmamaktadır. Bu noktaya ışık sistemi düzenlenmelidir.
- Çırağan Caddesinde bulunan kaldırımlar engelliler de göz önünde bulundurularak yayaların rahat hareket edebileceği şekilde düzenlenmeli ve sürekliliği sağlanmalıdır. Bu süreklilik alan içinde de sağlanmalıdır.
- Muallim Naci Caddesi ve Mecidiye Köprüsü Sokağı kesişiminde yer alan otopark, peyzajı düzenlenerek yeniden ele alınmalıdır. Kapasitesindeki yetersizlik yeni teknolojiler kullanılarak olabildiğince arttırılmalıdır. Otoparkın açık yeşil alan ile arasında geçiş sağlanmalı, cadde tarafında da kaldırımlarla entegre edilmelidir. Ayrıca otopark önünde oluşacak araç kuyruğunun oluşmasını engellemek için doluluk levhası yerleştirilmelidir.
- Otoparkın yanındaki alan Kilisenin görünürlüğünü arttıracak ve Ortaköy Hamamını alanla bütünleştirecek şekilde giriş niteliğinde bir kamu mekanı olarak yeniden düzenlenmelidir.
- İskele Sokağında giriş hissi oluşturacak yeni bir düzenleme yapılmalıdır. Giriş bilgi panosu ve ışıklandırma ile güçlendirilmelidir.
- Yasak olmasına rağmen alanda görülen motorlu taşıtların alana girmesi engellenmeli ve denetlenmelidir.

Şekil 7.1: Öneri Şeması.

- Alan içinde belirli noktalarda yönlendirme tabelaları yerleştirilmelidir. Özellikle meydan ve açık yeşil alan arasındaki geçiş yer döşemeleri, ışıklandırma ve bilgi tabelaları ile güçlendirilmelidir.
- Yer döşemeleri tekerlekli sandalye ve bebek arabaları için uygun hale getirilmelidir. Yeni kullanılacak öğeler yönlendirme sağlamalı ve estetik olmalıdır.
- Alan içinde yaya hareketini kısıtlayan özel işletmelere ait masa ve sandalyeler düzenlenmeli, yine özel işletmelere ait olan işgal bölgeleri geriye çekilmelidir. Özellikle su kenarında yaya hareketini kesintiye uğratan işletmelerin kullanımları geriye çekilerek kıyıda süreklilik sağlanmalıdır.
- Sokaklarda yer alan ve sokağı daraltan stant alanları mekanı canlandıran öğelerdir ve geçişler için yeniden düzenlenmelidir.
- İskele ve Damat İbrahim Paşa Çeşmesi önündeki stantlar kaldırılarak açık yeşil alan boyunca düzenlenen kısımda konumlandırılmalıdır.
- Damat İbrahim Paşa Çeşmesinin görünürlüğünü arttıran yeni bir düzenleme yapılmalıdır.
- Diğer sokaklara göre daha az kullanılan Sağlık Sokağı özellikle gece kullanımı açısından aydınlatılmalıdır.
- Sinagog girişi yeniden düzenlenerek görünürlüğü arttırılmalıdır.
- Alan içinde yaya hareketlerini olumsuz etkileyen kent mobilyaları (babalar, çiçek tarhları, çeşme) kaldırılarak yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

Kullanım ve aktivitelere yönelik öneriler;

- Konser ve sanatsal etkinlik gibi organizasyonlar düzenlenmeli, halk bu konuda bilgilendirilmelidir.
- Açık hava gösterileri düzenlenmelidir (Maç, film vb.)
- Aktiviteler yakın çevre karakteri ile uyum göstermelidir.
- Mekanın kullanımında sürdürülebilirlik ön planda tutulmalıdır.
- Belediye sokak çalgıcılığına yönelik girişimlerde bulunmalıdır.
- Mekanda suya yönelik kullanımlar geliştirilmelidir. Suyun aydınlatılması sağlanmalı, müzikle senkronize su-ışık oyunları yapılmalıdır. Balıkçılık yapabilmek için yem ve olta sağlayan yerler oluşturulmalıdır. Açık yeşil alan boyunca yapılan düzenlemede su öğeleri kullanılmalıdır.

- Mekanda acil durumlar için bir sağlık birimi olmalıdır.
Konfor ve imaja yönelik öneriler;
- Alanda gerçekleştirilecek her türlü uygulamada alanın eşsiz kimliği korunmalıdır.
- Peyzaj öğeleri, kamusal sanat, bitkiler, ışıklandırma, çöp kutuları vb. elemanlar eşsiz kimliği yansıtacak ve birbirleriyle uyumlu olacak şekilde seçilmeli ve düzenlenmelidir.
- Alanda sosyal ve fiziksel etkileşimi, geçmişle bağlantı kurulmasını sağlayacak kamusal sanat öğeleri kullanılmalıdır.
- Bazı noktalara ek oturma elemanları yerleştirilmelidir ama bu alanda hareketi zorlaştırmayacak şekilde olmalıdır.
- Hareketli masa ve sandalyeler olmalıdır.
- Hava koşulları göz önünde bulundurularak oturma alanlarında korunak sağlanmalıdır.
- Gerekli yerlerde açık hava ısıtıcıları konumlandırılmalıdır.
- Oturma alanlarının yanında çöp kutuları yerleştirilmelidir.
- Alanda kullanılacak tente, şemsiye, mobilya, aydınlatma ve çiçekler ortama renk katmalı, aralarında bir bütünlük sağlanmalıdır.
- Stantlar için uygun ve estetik koşullar sağlanmalıdır.
- Wc'nin tüm gün açık ve temiz kalması sağlanmalıdır.
- Boğaz turu teknelerinin rahatsız eden müzikleri engellenmelidir.
- Kafelerin önünde müşteri çağıran personeller engellenmeli ve denetlenmelidir.
- Oturma alanlarının yanında gelir seviyesi düşük halk için uygun fiyatlarda çay, tost vb. yiyecek içeceklerin satılacağı büfeler yer almalıdır.
- Açık alanda içki içilmesi denetlenmelidir.
- Kablosuz internet erişimi sağlanmalıdır.
- Etkinlik ve gösteriler için hareketli kablo, priz, altyapı sistemleri sağlanmalıdır.
- Engellilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
Sosyalleşmeye yönelik öneriler;

- Sosyalleşme için 24 saat canlılığın devam etmesi sağlanmalı ve kolay erişilebilir bir mekan haline getirilmelidir.
- Belediye ve halkı bütünleştiren, halkın yönetimde söz sahibi olabileceği uygulamalar gerçekleştirilmelidir.
- Daha önce sıralanmış olan aktivite, ortam, peyzaj öğeleri vb. önerilerin sosyalleşmeyi arttıracakı düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasının, Türkiye'deki kıyı alanlarının planlanması ve kıyı alanlarında kamu mekanlarının tasarlanması ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki çalışmaya katkılar sunması ve Türkiye'de kıyı alanlarında kamu mekanlarının geliştirilmesine yönelik yürütülen projelere örnek oluşturması beklenmektedir. Gelecekte yapılması düşünülen çalışmalar arasında; ülkemize özgü kıyı alanları tasarım rehberlerinin oluşturulmasına yönelik temel kriterlerin belirlenmesi konusu yer almaktadır.

KAYNAKLAR

Abdul Latip, N.S.,(2011), “Contextual Integration in Waterfront Development”, Thesis submitted to the University of Nottingham School of Built Environment for the Degree of Doctor of Philosophy.

Abdul Latip, N.S, Shamsuddin, S., (2012), “Kuala Lumpur Waterfront, A Public Place for All?”, International Transaction Journal of Engineering, Management, & Applied Science & Technologies, 3(3), 311-331.

Abulnour, A., (2012), “User-friendly waterfronts: a dialogue of responsiveness and placemaking”, 1st International Conference on Architecture & Urban Design, Proceedings 19-21 April.

Akdeniz Kıyı Vakfı, (2013), “Türkiye’de Kıyı Yönetimi: Son Gelişmeler Ulusal Çalıştayı”, Marmaris, 25-26 Nisan.

Alexandria Waterfront Small Area Plan, (2012), City of Alexandria Department of Planning and Zoning, USA.

Amin, A., (2006), “Collective Culture and Urban Public Space”, <http://www.publicspace.org/en/text-library/eng/b003-collective-culture-and-urban-public-space>.

Andini, D., (2011), “Public Spaces for People on New Urban Waterfronts”, End Report MSc thesis Socia-Spatial Analysis Landscape Architecture and Planning Wageningen University.

Atash, F., (2004), “Guiding New Development at the Water’s Edge: Site Planning and Design Principles”, University of Rhode Island, 19th International Conference, The Coastal Society 2004 Conference, Rhode Island, May 23-26.

Baran, N.K., (2007), “Kadıköy’e Nefes Aldıracak Proje”, Mimart Kent ve Yaşam Kültürü Dergisi, Sayı:2, 64-68.

Barry Waterfront Design and Access Statement, (2009), Persimmon, Taylor Wimpey, Barratt.

Bertsch, H. (2008). “The key elements to successful waterfront design”, *Real Estate Weekly*, 54, 39.

Bonilla, M.H., (2012), “The (Re)Construction Of Public Space In Today’s Mexican City”, Archnet-IJAR, International Journal of Architectural Research, Volume 6(2), 65-78.

Borja, J., (1998), "Citizenship and Public Space", <http://www.publicspace.org>.

Boyd, M. W., (1985), "Coastal Regulations: Assuring Access to California Coast", In: Petrillo, J. E. and Grenell, P. Editors, *"The Urban Edge. Where the City Meets the Sea"*. USA: The California State Coastal Conservancy and William Kaufmann Inc.

Bradbury, M., (2010), "The Sustainable Waterfront", 16th Annual International Sustainable Development Research Conference, Hong Kong, 30 May-1 June.

Bruttomesso, (2001), "Complexity on the Waterfront", In: R. Marshall, Editor, *"Waterfronts in Post-Industrial Cities"*, Spon Press, London.

Burmil, S., Daniel, T.C., Hetherington, J.D., (1999), "Human values and perceptions of water in arid landscapes", *Landscape and Urban Planning* 44, 99±109.

Bütüner, B., (2006), "Waterfront Revitalization as a Challenging Urban Issue in Istanbul", 42nd ISOCaRP Congress, 14-18 September.

CABE, (2004), "The Value of Public Space, How High Quality Parks and Public Spaces, Create Economic, Social and Environmental Value", <http://www.worldparksdays.com/files/FileUpload/files/resources/the-value-of-public-space.pdf>.

CABE, (2007), "It's our space a guide for community groups working to improve public space", <http://www.designcouncil.org.uk/documents/documents/publications/cabe/its-our-space.pdf>.

CABE, (2011), *Sustainable Places*, CABE and Urban Practitioners with the cities of Birmingham, Bristol, Leeds, Liverpool, Manchester, Newcastle, Nottingham and Sheffield, <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110118095356/http://www.cabe.org.uk/sustainable-places/public-space/benefits>.

Can, I., (2007), "Transformation of Public Space: a Case of Konak Square, İzmir", Master Thesis, A Thesis Submitted to the Graduate School of Engineering and Sciences İzmir Institute of Technology.

Carmona, M., Magalhaes, C., Hammond, L., (2008), *"Public Space The Management Dimension"*, Routledge, Taylor&Francis Group, London and New York.

Carmona, M., Tiesdall, S., Heath, T., Oc, T., (2010), *"Public Spaces-Urban Spaces-The Dimensions of Urban Design"* Second Edition, Elsevier, Amsterdam, Boston, Heidelberg, London, New York, Oxford, Paris, San Diego, San Francisco, Singapore, Sydney, Tokyo.

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G. & STONE, A. M. (1992), "Public Space", Cambridge University Press, Cambridge.

Cattell, V., Dines, N., Gesler, W., Curtis, S., (2008), "Mingling, observing, and lingering: Everyday public spaces and their implications for well-being and social relations", *Health & Place* 14 (2008) 544–561.

Ciravoğlu, A., (2006), "Kıyılar: Sorunlar, Potansiyeller", *Mimarist* 2006/1, 34.

Cook, A., Marshall, R., Raine, A., (2001), "Port and City Relations-San Francisco and Boston", In: R. Marshall, Editor, "Waterfronts in Post-Industrial Cities", Spon Press, London.

Council of Europe Committee of Ministers, (1986), Recommendation No. R (86) 11, of the Committee of Ministers to Member States, on Urban Open Space, Adopted by the Committee of Ministers on 12 September 1986 at the 399th meeting of the Ministers' Deputies.

Cousseran, A., (2006), "Post Modern Movement: The "Inscribed" City", In: M. Moor, J. Rowland, Editors, "Urban Design Futures", Routledge, Taylor&Francis Group, London and New York.

Dee, C., (2012), "To Design Landscape Art, Nature & Utility", Routledge, Taylor and Francis Group, London and New York.

Design Guidelines for Eastern Waterfront, (2002), An Implementation Tool for the Master Plan for Redevelopment of the Eastern Waterfront, Produced By: The Waterfront Development and Master Planning Committee And The City of Portland Planning Office June 3, 2002, <http://www.portlandmaine.gov/planning/easternwaterfrontdesignguidelines.pdf>.

Donaher, C., Fay, J., Aylward, A., Stein-Hudson, K., Sloane, R., Moriconi, K. P. R., Giezantanner, W., (1980), "Boston's Waterfront Issues for Today & Tomorrow", in National Research Council, (ed.) *Urban Waterfront Lands*, National Academy of Science, Washington D.C.

Dover Waterfront Design Guidelines, (2008), Prepared for: Cochecho Waterfront Development Advisory Committee Dover Housing Authority City of Dover, New Hampshire, Prepared by: The Cecil Group, Inc.

Dovey, K. (2005), "Flows, Fluid City: Transforming Melbourne's Urban Waterfront" New York: Routledge.

DPT, (1997), Ulusal Çevre Eylem Planı, Arazi Kullanımı ve Kıyı Alanlarının Yönetimi, Danışman : Semra Ener ONGAN Odak Noktası Kuruluş : İller Bankası.

DPT, (2007), Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007-2013, Çevre, Özel İhtisas Komisyonu Raporu.

Duru, B., (2003), "Kıyı Politikası, Kıyı Yönetiminde Bütünleşik Yaklaşımlar ve Ulusal Kıyı Politikası", Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, Tezler Dizisi:13, Ankara.

Eren, İ.Ö., (2007), "Tasarım Sorunu Olarak Kentlerin Kamusal Mekanı Kıyılar; İstanbul Örneği", Poster Bildiri, Akdeniz Üçlemesi2: Kıyı Yerleşimleri, Kültür, Koruma, Uluslararası Gazimağusa Sempozyumu, KKTC, 8-10 Ekim.

Ergun, N., (2004), "Gentrification in Istanbul", *Cities*, Vol. 21, No. 5, 391–405.

Erkök, F., (2009), "Waterfronts: Potentials for Improving the Quality of Urban Life", *ITU A|Z*, 2009-1,6(1), 126-145.

Espuche, A.G., (1999), "The reconquest of Europe. Why public space?", Published in the exhibition catalogue *The Reconquest of Europe. Urban public space*. Barcelona: Centre of Contemporary Culture of Barcelona, 1999, <http://www.publicspace.org/es/texto-biblioteca/eng/5-la-reconquesta-d-europa-per-que-l-espai-public>.

Ewing, R., Handy, S., Brownson, R. C. and Clemente, O. A. W. E., (2006), "Identifying and measuring urban design qualities related to walkability", *Journal of physical activity and health*, 3(1), 223-240.

Fisher, B., (2004), "Waterfront Design", In: ULI-the Urban Land Institution, Editor, "Remaking the Urban Waterfront", ULI-the Urban Land Institution, Washington, D.C.

Francis, M., (1987), "Advances, in Environment, Behaviour, and Design", Volume 1 edited by Ervin H. Zube and Gary T. Moore, Plenum.

Francis, M., (1988), "Changing values for public spaces", *Landscape Architecture*, 78: 54-59.

Francis, M., (2011), "Mixed-Life Places", In: T. Banerjee, A.L., Sideris, Editors, "Companion to Urban Design", Routledge, Taylor&Francis Group, London and New York.

Gehl, J., (1987), "Life Between Buildings", translated by Jo Koch, Van Nostrand Reinhold Company New York.

Gehl, J., (2003), Winning Back the Public Spaces, Conference lectured at the symposium "(In)visible Cities. Spaces of Hope, Spaces of Citizenship", Centre of Contemporary Culture of Barcelona, 25-27 July.

Gehl, J., (2007), "Public Spaces for a Changing Public Life", *Topos* 61:16-22.

Gillotti, T, (2005), "Reclaiming The Waterfront", Let's Talk Business, Ideas For Expanding Retail and Services in Your Community, Issue 109.

Giovinazzi, O., Moretti, M., (2010), "Port Cities and Urban Waterfront: Transformations and Opportunities", TeMaLab journal, TeMaLab journal of Mobility, Land Use and Environment, Journal website: www.tema.unina.it ISSN 1970-9870 Vol 3 - SP - March 2010 SELECTED PAPERS 2009, Department of Urban and Regional Planning University of Naples Federico II, 57-64.

Gospodini, A., (2001), "Urban Waterfront Redevelopment in Greek Cities", *Cities*, Vol. 18, No. 5, pp. 285–295.

Hongyu, Z., Sheng, C., (2009), "Exploration of the Urban Waterfront Greenway System Based on the "Interest Gravitation"", The 4th International Conference of the International Forum on Urbanism (IFoU) 2009, The New Urban Question – Urbanism beyond Neo-Liberalism syf:435, Amsterdam/Delft, 26-28 November.

Huang, J., (2008), "Landscape Design of Urban Waterfront", Computer-Aided Industrial Design and Conceptual Design, 2008. CAID/CD 2008 9th International Conference, China, 22-25 November.

İncedayı, D., (2006), *Kültür Politikası ve Kıyılar*, Mimarist, 2006/1, 38.

İşözen, E., (1992), "Ortaköy meydanı ve Çevre Düzenlemesi", Beşiktaş Belediye Başkanlığı, İstanbul.

Jones, A., (1998), "Issues in Waterfront Regeneration: More Sobering Thoughts, A UK Perspective", *Planning Practice & Research*, vol. 13, no. 4, 433-442.

Júlia, P.A., Antoni, R., Pedro, B., Fernando, N.S., (2010), "Planning public spaces networks towards urban cohesion", 46th ISOCARP Congress, Nairobi, Kenya, 19-23 September.

Kahraman, T., (2006), "İstanbul Kentinde Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Planlama Süreçleri", *Planlama* 2006/2, 93-101.

Kalınış, R., (2010), "Ortaköy Meydanına Taze Soluk", B+, Yaz 10/09, 72-77.

Kanar, Ç., (2010), "Hanedanlar Yatağı Ortaköy", B+, Sonbahar 10/10, 66-75.

Kay, R., Alder, J., (1999), "Coastal Planning and Management", E & FN SPON, An imprint of Routledge London and New York.

Krieger, A., (2004), "The Transformation of the Urban Waterfront, Remarking the Urban Waterfront", ULI-the Urban Land Institute, Washington, D.C.

Laidley, J., (2007), "The ecosystem approach and the global imperative on Toronto's central waterfront", *Cities*, 24(4), 259-272.

Landman, K., (2010), "Gating the Streets The Changing "Shape of Public Spaces in South Africa", In: A. Madanipour, Editor, "Whose Public Space ? International Case Studies in Urban Design and Development", Routledge Taylor and Francis, London and New York.

Lang, S., (2012), "Striving for Sustainability on the Urban Waterfront: The Case of Newtown Creek", In: J.N. Desena, T. Shortell, Editors, "The World in Brooklyn: Gentrification, Immigration, and Ethnic Politics in a Global City", published by Lexington Books.

Liebl, D., Korth, R., (2000), "Sensible shoreland lighting, Preserving the beauty of night", Wisconsin Lakes Partnership and the Solid and Hazardous Waste Education Center, <http://clean-water.uwex.edu/pubs/pdf/lighting.pdf>.

Locklin, L., (1999), "Public Access: Action Plan", ed. P. A. Program, California Coastal Commission, USA.

Low, S. M., (2000), "On the Plaza: the Politics of Public Space & Culture", University of Texas Press, Austin, Texas.

Lynch, K., (1960), "Kent İmgesi", Çeviren İrem Başaran, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Madanipour, A., (2004), "Marginal public spaces in European cities", *Journal of Urban Design*, Vol. 9. No. 3, 267–286.

Madanipour, A., (2010), "Marginal Public Spaces in European Cities", In: A. Madanipour, Editor, "Whose Public Space ? International Case Studies in Urban Design and Development", Routledge Taylor and Francis, London and New York.

Malkoç, E., (2008), "Kamusal Dış Mekanlarda Kullanım Sürecinde Değerlendirme (KSD): İzmir Konak Meydanı ve Yakın Çevresi Örneği", Doktora Tezi, Ege Üniversitesi.

Malone, P., (1996), "City, capital and water", New York: Routledge

Mcwhinnie, L., (2012), Ghent, Belgium: a Cultural City Guide, Travel Plan With the Experts-Book With Confidence, Belgium.

Mehta, V., (2007), "A Toolkit for Performance Measures of Public Space", 43rd ISOCARP Congress 2007, Antwerp, Belgium, 19-23 September.

Millspaugh, M.L., (2001), "Waterfronts as Catalysts for City Renewal", In: R. Marshall, Editor, "Waterfronts in Post-Industrial Cities", Spon Press, London.

Mimarlık Dergisi, (2001), "Kadıköy Meydanı, Haydarpaşa-Harem Yakın Çevresi Kentsel Tasarımı", Sayı 301, syf: 22-38, Eylül-Ekim.

Moughtin, C., (2003), "*Urban Design: Street & Square*", 3rd Edition, Architectural, Oxford.

Nasar, J.L., (2011), "Environmental Psychology and Urban Design", In: T. Banerjee, A.Loukaitou-Sideris, Editors, "Companion to Urban Design", Routledge, Taylor&Francis Group, London and New York.

New York City Comprehensive Waterfront Plan Vision 2020, (2011), Department Of City Planning Amanda M. Burden, Faicp, Commissioner, USA.

Ochoa, R., (2008), "Public Art In Waterfronts: Pretext And Recontext", Universidade da Beira Interior. M.A. on Urban Design, Universidade de Barcelona, on the w@terfront, vol. 11, oct. 2008 The on-line magazine on waterfronts, public space, public art and urban regeneration.

Okçu, O., (2003), "Kamusal Bir Açık Alan Olarak Kentsel Kıyı Düzenlemelerinin İrdelenmesi, İzmir Kordonboyu Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

Ortaylı, İ., (2010), "İstanbul'da Tarihi Yaşamak, Şehir ve Kültür: İstanbul", Editör Prof.Dr.Ahmet Emre BİLGİLİ, Eylül 2010, İstanbul, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Önemli, S., (2007), "Stratejik Planlama-Kentsel Projeler İlişkisi ve Kentsel Kıyı Tasarımı: İstanbul Tarihi Yarımada Kıyı Bandı Üzerine Bir İrdeleme", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

ÖZER, M.N., (2009), "Antalya Kıyı Alanlarının Değişimi Üzerine Saptamalar", Planlama 2009/2, 51-65.

Park, H.C., Kondo, T., (2004), "User-oriented Universal Design in Parks of Urban Waterfronts", IEEE OCEANS '04. MTTs/IEEE TECHNO-OCEAN '04, 1029-1032, Kobe, 9-12 November.

Perth Waterfront Design Guideİines, (2012), Draft Plan, Metropolitan Redevelopment Authority, Government of Western Australia.

PPS, (2009), "Placemaking on the Providence Waterfront" Prepared by Project for Public Spaces, Inc.

Radosavljević, U., (2008), "Conditions influencing waterfront development and urban actors capacity as a strategic response", Journal: Spatium ISSN 1450-569X, Volume: 2008; Issue: 17-18; 78.

Ramsey, K., (2011), "Urban Waterfront Transformation as a Politics of Mobility, Lessons from Seattle's Alaskan Way Viaduct Debate, Transforming Urban Waterfronts", In: G. Desfor, J. Laidley, Q. Stevens, D. Schubert, Editors, "Fixity and Flow", Routledge, Taylor and Francis Group, New York, London.

Ren, J., (2011), "The Study of Waterfront Area Landscape Planning Based on Eco-Priority, A Case Study of Mangshan Mountain Scenic Spot", Conference: International Conference on Electric Technology and Civil Engineering - ICETCE , 2011 Page(s): 1778 – 1781, Lushan,China, 22-24 April.

Romein, A., (2005), "Leisure in Waterfront Redevelopment: An Issue of Urban Planning in Rotterdam?", AESOP Conference, Vienna, 13-16 July.

Sairinen, R., Kumpulainen, S., (2006), "Assessing Social Impacts in Urban Waterfront Regeneration", Environmental Impact Assessment Review Volume 26 Issue 1 January 2006, 120-135.

Sakaoğlu, A., (2012), "Ortaköy'de Hayat Var", B+, Yaz 12/17, 90-91.

Serdaroğlu Sağ, N., (2005), "Kamu Yararı Kavramının Kıyı Mevzuatında Ele Alınış Biçimi", Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Shaftoe, H., (2008), "Convivial Urban Spaces-Creating Effective Public Places", London, Sterling,VA.

Shaziman,S., Usman, I.M.S, Tahir, MM., (2010), "Waterfront as public space, Case Study; Klang River between Masjid Jamek and Central Market, Kuala Lumpur", 6th WSEAS International Conference on ENERGY ENVIRONMENT, ECOSYSTEMS and SUSTAINABLE DEVELOPMENT (EEESD '10), 3rd WSEAS International Conference on LANDSCAPE ARCHITECTURE (LA '10), Politehnica University of Timisoara, Romania October 21-23.

Southampton City Council, Design Guideline: City Development and Economy. *Southampton City Council* [online]. [Erişim Şubat 2013]. www.southampton.gov.uk.

Soutworth, M., Ruggeri, D., (2011), "Beyond Placelessness Place Identity and the Global City", In: T.Banerjee, A.Loukaitou-Sideris, Editors, "Companion to Urban Design", Routledge, Taylor&Francis Group, London and New York.

Stefanovic, I. L., (2002), "The Lake Ontario waterfront trail, Canada: Integrating natural and built environment" *Ekistics*, 415(July/August), 304-316.

Stevenson, K., (2006), "Putting Pedestrian Back in the Picture: Exploring the Pedestrian Experience in Sydney", B Plan Thesis Project, University of New South Wales.

Şimşek İlhan, B., (2012), “Kıyı Arayüzünde Sürdürülebilir Kamusal Mekan Üretimi ve Haliç Örneği”, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi, Hatay 14-17 Kasım.

The Port of San Francisco Waterfront Design and Access, (2004), Prepared by: The Port of San Francisco and the San Francisco Planning Department with the guidance of the Waterfront Urban Design Technical Advisory Committee, USA.

Truong, V.C.S., (2008), “Sydney City’s Public Open Spaces”, BTP Thesis.

Van Zyl, P.S., (2009), “Waterfront development An African success story in the integration of water, working harbour, heritage, urban revitalisation and tourism development”, <http://capeinfo.com/component/content/article/115>.

Varna, G., Tiesdell, S., (2010), “Assessing the Publicness of Public Space:The Star Model of Publicness”, Journal of Urban Design, Vol. 15. No. 4, 575–598.

Walljasper, J., (2012), “Public Spaces Make the World Go 'Round, Shareable: Cities”, <http://www.shareable.net/blog/public-spaces-make-the-world-go-round>.

Wang, Y., Wang, G., (2008), “The Researches on Sustainable Development of Urban Waterfront”, 2008 International Conference on Management Science and Engineering, USA, 10-12 September.

Web 1, (2009), <http://eng.hi138.com/?i63399> On the Waterfront City Landscape Design (Erişim Tarihi: 17/03/2013).

Web 2, (2013), www.pps.org, Projects for Public Spaces (Erişim Tarihi: 01/02/2013).

Web 3, (2013), <http://www.skyscrapercity.com> (Erişim Tarihi: 03/02/2013).

Web 4, (2013), http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stockholm_City_Hall.jpg (Erişim Tarihi: 03/05/2013).

Web 5, (2013), <http://www.gcpvd.org>, (Erişim Tarihi: 05/05/2013).

Web 6, (2011), <http://www.tut.fi>, Ghent: Well Planned, Well Communicated (Erişim Tarihi: 05/04/2013).

Web 7, (2013), <http://www.ugent.be>, (Erişim Tarihi: 21/02/2013).

Web 8, (2010), <http://www.civitas.eu/docs/312.pdf>, 2010, Cycling policy in Ghent, (Erişim Tarihi: 23/02/2013).

Web 9, (2013), <http://www4.gent.be>, (Erişim Tarihi: 27/02/2013).

Web 10, (2013), <http://www.telegraph.co.uk>, (Erişim Tarihi: 27/02/2013).

- Web 11, (2013), <http://www.otherimages.com>, (Erişim Tarihi: 27/02/2013).
- Web 12, (2010), <http://international.stockholm.se>, The Walkable City, Stockholm City Plan, (Erişim Tarihi: 21/02/2013).
- Web 13, (2013), <http://www.visitstockholm.com>, (Erişim Tarihi: 24/02/2013).
- Web 14, (2013), <http://www.globeimages.net>, (Erişim Tarihi: 24/02/2013).
- Web 15, (2013), <http://www.gardenvisit.com>, (Erişim Tarihi: 24/02/2013).
- Web 16, (2013), <http://www.voyages-photos.fr>, (Erişim Tarihi: 24/02/2013).
- Web 17, (2013), <http://the-travel-masters.com>, (Erişim Tarihi: 24/02/2013).
- Web 18, (2013), <http://mappery.com>, (Erişim Tarihi: 25/02/2013).
- Web 19, (2013), <http://www.geolocation.ws>, (Erişim Tarihi: 23/02/2013).
- Web 20, (2012), www.kaytmk.org/tk2012bidirge.docx, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi Türkiye Kıyıları 2012 Sonuç Bildirgesi, (Erişim Tarihi: 03/03/2013).
- Web 21, (2013), <http://www.arkitera.com>, (Erişim Tarihi: 05/03/2013).
- Web 22, (2013), <http://ekonomi.haberturk.com>, (Erişim Tarihi: 07/03/2013).
- Web 23, (2013), <http://t24.com.tr>, (Erişim Tarihi: 08/03/2013).
- Web 24, (2013), <http://www.haberdeimza.com>, (Erişim Tarihi: 09/03/2013).
- Web 25, (2013), <http://www.turizmguncel.com>, (Erişim Tarihi: 10/03/2013).
- Web 26, (2004), <http://www.izmimod.org.tr>, Konak Meydanı ve Çevresi Düzenleme Projesi Konak Meydanı Denizle Yeniden Buluşuyor, 2004, EGEMİMARLIK 2004/2 – 50, Kentsel Tasarım, (Erişim Tarihi: 10/03/2013).
- Web 27, (2013), <http://v2.arkiv.com.tr>, (Erişim Tarihi: 10/03/2013).
- Web 28, (2013), <http://www.trendhunter.com>, (Erişim Tarihi: 10/05/2013).
- Web 29, (2013), <http://dubaicity.olx.ae/car-shade-car-parking>, (Erişim Tarihi: 10/05/2013).
- Web 30, (2013), <http://www.architecturenewsplus.com/>, (Erişim Tarihi: 10/05/2013).

Web 31, (2013), <http://www.besiktas.bel.tr/>, Beşiktaş Belediyesi 2023 Erimli Stratejik Planı, (Erişim Tarihi: 10/05/2013).

Wood, R., Handley, J., (1999), "Urban Waterfront Regeneration in the Mersey Basin, North West England", *Journal of Environmental Planning and Management* 42(4), 565± 580.

Wrenn, D. M., Casazza, J. A., Smart, J. E., (1983), "Urban Waterfront Development", Urban Land Institute, Washington, D.C.

Yan, B., Hu, W., (2010), "Planning and Designing about Approached-water space of White river waterfront in Nanyang", *Computer-Aided Industrial Design & Conceptual Design (CAIDCD)*, 2010 IEEE 11th International Conference, 124-126, China, 17-19 November.

Yassin, A.B.M., Eves, C., Mcdonagh, J., (2010), "An evolution of waterfront development in Malaysia", In *Proceedings of the 16th annual conference of the Pacific Rim Real Estate Society*, Wellington, New Zealand, 24-27 January.

Yassin, A.B.M., Bond, S., Mcdonagh, J., (2011), "The effectiveness of the Riverfront Development Guidelines in Malaysia", *17th annual conference of the Pacific Rim Real Estate Society*, Gold Coast, Australia, 16-19 January.

Yıldırım, A.E., (2006), "Güncel Bir Kent Sorunu: Kentsel Dönüşüm", *PLANLAMA* 2006/1, 7-24.

Zhu, J., Duan, Q., (2011), "Urban Waterfront Landscape Cultural Design Studies", *Remote Sensing, Environment and Transportation Engineering (RSETE)*, 2011 International Conference, 6564-6567, China, 24-26 June.

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Mersin’de dünyaya gelen Burcu İMREN GÜZEL, ilk, orta ve lise öğrenimini bu şehirde tamamlamış, 2002 yılında da Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünden mezun olmuştur. 1,5 yıl Optimum Bilgisayar A.Ş.de çalıştıktan sonra 2005 yılında Niğde Üniversitesine memur olarak atanmıştır. 2009 yılında Niğde Üniversitesinde araştırma görevliliğine geçiş yapmış, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsünde yüksek lisansa başlamıştır. 35. madde ile görevlendirilerek 2010 yılından itibaren Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsünde görev yapmaktadır.

EKLER

Ek-1: Ortaköy Kıyı Alanı Anket Çalışması

Ortaköy Kıyı Alanı Anket Çalışması

Tarih ve saat:

A) Kullanıcı Profili

1- Meslek:; Yaş:

2- Cinsiyet: () Erkek () Kadın

3- Eğitim durumu:

() Hiç okula gitmedim () İlköğretim () Lise () Üniversite () Master-doktora
() Öğrenci

4- Nerelisiniz?

() İstanbul () İstanbul dışından. Nereden?

.....

Ne kadar süredir İstanbul'da yaşıyorsunuz?

.....

B) Ulaşım

1- İstanbul'un neresinden geliyorsunuz?

.....

2- a) Ortaköy'e nasıl geldiniz?

() yürüyerek () otobüs () dolmuş () vapur () taksi ()
araba

b) Ortaköy'e ulaşmak ne kadar zaman aldı? saat.....dakika

c) Park problemi yaşadınız mı? (Eğer araba ile geldiyse) () Evet () Hayır

C) Ortaköy kıyı mekanını ziyaret nedeni

1- Ortaköy kıyı mekanını ziyaret etmenizin nedeni nedir?

() Ortaköy yakınlarında çalışıyorum.

() Ortaköy'de yaşıyorum.

() Burayı gezmek görmek için geldim.

() Boğazı seyretmek için geldim.

☐ Birşeyler yemek, içmek için geldim.

☐ Balık tutmak için geldim.

☐ Dinlenmek için geldim.

☐ Kafelerde oyun oynamak için geldim.

☐ El sanatları, sergi yerlerini gezmek için geldim.

☐ Fotoğraf çekmek için geldim.

☐

Diğer.....

2- Ortaköy kıyı mekanına ne sıklıkta geliyorsunuz?

☐ İlk defa ☐ Her gün ☐ Haftada bir ☐ Ayda bir ☐ Ayda birden daha fazla

Diğer.....

Neden?.....

3- Genellikle günün hangi zamanı Ortaköy kıyı mekanını ziyaret ediyorsunuz?

Hafta içi ☐ Sabah ☐ Öğlen ☐ Akşam üzeri ☐ Akşam geç saatte

Hafta sonu ☐ Sabah ☐ Öğlen ☐ Akşam üzeri ☐ Akşam geç saatte

Neden?.....

4- Ortaköy kıyı mekanında genellikle ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

☐ Bir saatten az ☐ 1-2 saat ☐ 2-4 saat ☐ 4 saatten fazla

Neden?.....

5- Ortaköy kıyı mekanını genellikle hangi mevsimde ziyaret edersiniz?

☐ İlkbahar ☐ Sonbahar ☐ Kış ☐ Yaz ☐ Her mevsim

Neden?.....

6- Ortaköy kıyı mekanına yalnız mı geldiniz yoksa birisi ile birlikte mi

geldiniz?.....

Neden?.....

D) Ortaköy kıyı mekanı hakkında görüşleriniz

1- Ortaköy kıyı mekanında ne tür eksiklikler ve problemler var sizce?

☐ Kent mobilyalarının eksik olması (Çöp kutusu, oturma bankları, aydınlatma lambaları, yön gösterici işaretler vb.....)

☐ Kent mobilyalarının kalitesiz olması (Çöp kutusu, oturma bankları, aydınlatma lambaları, yön gösterici işaretler vb.....)

() Peyzaj, ağaçlandırma ve çiçeklendirmenin eksik olması

() Farklı aktivitelerin eksikliği, örneğin:

.....

() Ulaşımın zor olması

() Otopark alanının yetersiz olması

() Diğer:

.....

2-Ortaköy kıyı mekanı denildiğinde aklınıza gelen ilk üç şey nedir? (binalar, mekan, boğaz vb...)

.....

3- Ortaköy kıyı mekanında yalnız olduğunuzda kendinizi rahat ve güvende hissediyor musunuz?

() Evet () Hayır

Neden?.....

4- Ortaköy kıyı mekanında sevdiğiniz ve sevmediğiniz şeyler nelerdir?

Sevdiğiniz şeyler.....

Sevmediğiniz şeyler.....

5-Ortaköy kıyı mekanında düzenlenen herhangi bir aktiviteye katıldınız mı? Konser vb.

() Evet () Hayır

Neden?.....

6- Ortaköy kıyı mekanında olmasını istediğiniz ve olmasını istemediğiniz aktiviteler nelerdir?

Olmasını istediğiniz.....

Olmasını istemediğiniz

7- Ortaköy kıyı mekanının daha nitelikli ve daha yaşanılabilir bir yer olması için düşünceleriniz ve önerileriniz nelerdir;

.....

.....

.....

.....

.....